

การสร้างสรรคํารายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว
กรณีศึกษา: รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดพะเยา

มุกิตา สุแทนะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์
สำนักบริหารและพัฒนวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2555

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อเรื่อง

การสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว
กรณีศึกษา: รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดพะเยา

โดย

มุกิตา สุเทนะ

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ ธรรมปัญญา)

วันที่ ๑๖ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์)

วันที่ ๑๖ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑

กรรมการที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริวันทน ชัยฐานะ)

วันที่ ๑๖ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑

ประธานกรรมการประจำหลักสูตร

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์)

วันที่ ๑๖ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร ยศราช)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

วันที่ ๑๖ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑

ชื่อเรื่อง	การสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชน และครอบครัว กรณีศึกษา: รายการเยาวชนพิทักษ์ สิ่งแวดล้อม จังหวัดพะเยา
ชื่อผู้เขียน	นางสาวมุกดา สุเทนะ
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ ธรรมปัญญา

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมการรับสารของผู้ฟังรายการวิทยุ 2) ความต้องการเนื้อหาและรูปแบบของรายการวิทยุเยาวชนและครอบครัว 3) แนวทางการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนสำหรับเยาวชนและครอบครัว 4) ผลประเมินการฝึกอบรมการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนสำหรับเยาวชนและครอบครัวของสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น FM 93.00 MHz กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 6 จากโรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม โรงเรียนบ้านหนองหล่ม และโรงเรียนบ้านปาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ผู้ปกครองและครู จำนวน 54 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ใช้แบบสัมภาษณ์และการทดลองฝึกอบรมจัดรายการวิทยุเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

พฤติกรรมการรับสารของผู้ฟังรายการวิทยุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 42 คนเคยฟังรายการวิทยุ รูปแบบรายการที่ชอบฟังส่วนใหญ่คือรายการบันเทิงเพลง รองลงมาคือเล่าข่าว ช่วงเวลาที่ฟัง คือช่วง 20.00-22.00 น. โดยฟัง 2 – 3 ครั้งต่อสัปดาห์ สถานีที่กลุ่มตัวอย่างชอบเปิดรับฟัง คือ สุริยาเรดิโอ FM.102.25 รายการที่ชอบฟังมากที่สุด คือสุริยาวาไรตี้ รองลงมา คือ ซีสเรดิโอ เหตุผลที่ฟังรายการวิทยุเพราะฟังแล้วรู้สึกเพลิดเพลินทำให้มีความสุข และดีใจสนุกสนานมีการนำเพลงใหม่ๆ มาจัดอยู่เสมอ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เปิดรับฟังรายการวิทยุมีจำนวน 12 คน เหตุผลที่ไม่ฟังเพราะไม่ชอบฟังรายการวิทยุ ไม่มีเวลาฟังและไม่มีเครื่องรับวิทยุ

ความต้องการเนื้อหาและรูปแบบของรายการวิทยุเยาวชน และครอบครัว พบว่า ต้องการเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับป่าไม้ อากาศ และปัญหาของวัยรุ่น รวมทั้งวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว รูปแบบรายการที่ต้องการคือเป็นรายการข่าวควบคู่กับรายการเพลง รายการวาไรตี้ และรายการข่าวในชุมชน

การออกแบบสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนสำหรับเยาวชนและครอบครัว ผลจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า การสร้างสรรค์ด้านเนื้อหา ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้มีการสร้างสรรค์เนื้อหา ของรายการวิทยุทั้ง 4 รายการ ได้แก่ 1. รายการดีเจน้อยผู้พิทักษ์รักษาน้ำ 2. รายการเยาวชนพิทักษ์ สิ่งแวดล้อม (อากาศ) 3.รายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะ 4.รายการพลพิทักษ์รักสีเขียว เนื้อหา มี การสร้างสรรค์รายการ ได้แก่ ความแตกต่าง ความคิดริเริ่ม (ต้นคิด) ความเป็นเหตุเป็นผล ความมี คุณค่าและเป็นประโยชน์ เข้าใจได้ เนื้อหาจากการสังเคราะห์ หากเยาวชนมีการสืบทอดให้ รุ่นน้องต่อไปได้เพราะเทคนิคและวิธีการนำเสนอสามารถส่งต่อไปได้

การสร้างสรรค์ด้านผู้จัดรายการ พบว่ามีการสร้างสรรค์ใน 8 ด้าน คือ ความ แตกต่าง ความเป็นเหตุเป็นผล มีคุณค่าทำให้เยาวชนต้องการเป็นผู้จัดรายการอย่างแท้จริงและเป็น ประโยชน์เยาวชนโดยตรง รวมถึงเยาวชนเข้าใจและการค้นพบเยาวชนที่ต้องการเป็นนักจัดรายการ ที่มาจากการสังเคราะห์ พร้อมทั้งความงอกงามในตัวบุคคลและความมีชีวิตชีวาหรือธรรมชาติของ เยาวชนที่สดใส

การสร้างสรรค์ด้านเทคนิคการนำเสนอ พบว่ามีการสร้างสรรค์ใน 9 ด้าน คือ ความแตกต่างการสืบค้นข้อมูลโดยการสืบถามจากปราชญ์หรือผู้รู้ในชุมชนและจุดของความคิด ริเริ่ม (ต้นคิด) โดยไม่จำเป็นต้องหาข้อมูลในหนังสือเพียงเท่านั้น อีกทั้งยังมีคุณค่า ความเป็นเหตุ เป็นผลต่อปัญหาในชุมชนและเป็นประโยชน์ ทำให้นำเสนอเข้าใจได้ เพราะได้มีการสังเคราะห์ ดังนั้นทำให้การนำเสนอมีชีวิตชีวาสามารถงอกงามเติบโตหรือสืบทอดให้รุ่นน้องได้

การสร้างสรรค์ด้านบรรยากาศ พบว่ามีการสร้างสรรค์ใน 7 ด้าน คือ ความ แตกต่างและความคิดริเริ่มแนวคิดที่ว่ารายการเยาวชนที่ไม่มีผู้ใหญ่ดีกรอบการนำเสนอทำให้ บรรยากาศดูเป็นกันเอง ความเป็นเหตุเป็นผล มีคุณค่า เข้าใจได้เป็นประโยชน์ ความงอกงามเติบโต สีสันทำให้บรรยากาศในการฝึกอบรมมีชีวิตชีวา

ผลประเมินการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนรายการวิทยุชุมชนสำหรับเยาวชน และครอบครัว พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงชื่อของรายการวิทยุสำหรับเยาวชน และมีเพียง 2 รายการ เท่านั้น คือ รายการเยาวชนหนองหล่ม และรายการอุ้งจำกับกลุ่มเยาวชนข้าวหนิงกา ส่วนเนื้อหาและ สารสำคัญของรายการยังคงมีความเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน การสร้างสรรค์ด้านผู้จัดรายการ เนื้อหาของรายการ เทคนิคการจัดรายการและบรรยากาศของ รายการอย่างสร้างสรรค์ พบว่า มีการสร้างสรรค์รายการวิทยุ ได้แก่ 1. ความแปลกใหม่ 2. ความคิด ริเริ่ม (ต้นคิด) 3. ความแปลกแตกต่าง 4. ความงอกงามเติบโต 5.การสังเคราะห์ 6.การมีคุณค่า 7.ความเป็นเหตุเป็นผลและเป็นประโยชน์ 8.ความประณีตและการสังเคราะห์ความมีชีวิตชีวา 9.ความสง่างาม 10.ความเข้าใจได้ 11.ความซับซ้อนฝีมือประณีต/ชั้นสูง

Title	Creativity of the Community Radio for Youths and Families: A Case Study of “Youth Environmental Conservation Program” in Phayao
Author	Miss Mutita Sutena
Degree of	Master of Arts in Communications
Advisory Committee Chairperson	Dr. Udomluck Thampanya

ABSTRACT

The objectives of this qualitative study were to investigate :1) information perception behaviors of radio program audiences ; 2) needs for contents and styles of radio programs for the youths and families ; 3) a guideline for the creation of radio programs for the youths and families ; and 4) results of the assessment of the training on the creation of radio programs for the youths and families of the FM 93.00 MHz Knon Rak Thin community radio station. The sample group in this study consisted of 54 guardians, teachers, and secondary school students of Thampin Wittayakom school, Baan Nonglom school, and Baan Pang school, Dokkhamtai district, Phayao province. They were obtained by purposive random sampling. A set of interview schedules and the training on radio programs organizing were used for data collection. Results of the study revealed the following:

With regards to information perception behaviors of the informants, it was found that 42 informants used to listen to radio programs. They mostly listened to song programs and followed by news programs (during 8.00-10.00 p.m.). They listened to the radio programs 2-3 time per week. The informants preferred to listen to the radio programs of the FM.102.25 Suriya Radio station. They most listened to the Suriya Variety program followed by Seed Radio program. They listened to it for entertainment and because the D.J. was funny. Besides, the often presented new songs. Those who had never listened to radio programs (12 persons) stated that they had no available time and radio set.

Based on needs for contents and styles of community radio programs for the youths and families, it was found that the informants needed the content reflecting environmental problems in the community, e.g. forest and are as well as teenager problems. Also, they needed

methods of problem – solving. For needed radio program styles, the informants needed news program together with song program, variety program, and local news program.

In the case of the creation of community radio programs for the youths and families based on the content creation, 4 programs were found: 1) a little D.J. protecting water ; 2) the youths protecting the environment (air) ; 3) new generations having an awareness of garbage problems; and 4) green lovers and programs included differentiation, initiative thinking, rationale, values, understanding, and synthetic content. The youths could pass it to their younger blood because program techniques and presentation methods could be inherited to them.

With regards to the creation of D.J., 8 aspects were found: differentiation, rationale, values need by the youth, beneficial to the youths, the youths' understanding, discovery of the youths to be a D.J. presenting synthetic contents, growth, and the youths' liveliness.

Regarding presentation techniques, 9 aspects were found: differentiation, information seeking by asking local scholars, initiative thinking (need not to find it newspaper only), values, rationale in community problems, benefits, presentation can be understood due to its content has been synthesized, lively presentation, growth, and can be inherited to younger blood.

Regarding atmosphere, 7 aspects were found: differentiation, initiative thinking without adult control, friendly atmosphere, rationale, values, benefits and colorful atmosphere in training.

In the case of the creation of community radio programs for the youths and families, there was a change in the name of radio programs: Nonglom youths program and Talking with Khao Nueg Nga youths program. For subjective contents, it still concerned with the following: natural conservation of the community, creation on D.J. , and program contents. For program presentation techniques and creative atmosphere, the following were found: novelty, initiative thinking, differentiation, growth, synthesis, values, rational and benefits, attention and liveliness, gracefulness, understanding, and high skills.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากอาจารย์ ดร. อุดมลักษณ์ ธรรมปัญญา ซึ่งเป็นประธานกรรมการที่ปรึกษาที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำชี้แนะและเสนอแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเมตตาตลอดมา ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริวันทน ชัยฉาณะ กรรมการที่ปรึกษาทั้ง 2 ท่าน ซึ่งได้กรุณาแก้ไขและให้คำแนะนำเพิ่มเติม ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมถึงอาจารย์ปณณพร ไพบุลย์วัฒนากิจ ซึ่งเป็นผู้ให้ความกรุณาแนะนำตั้งแต่เริ่มแรกของการค้นคว้าหาหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ไปจนถึงเสร็จสิ้นกระบวนการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว และที่ขาดไม่ได้คือ คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของคณะสารสนเทศและการสื่อสารทุกท่าน เจ้าหน้าที่จากโครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ทุกท่านที่ให้คำแนะนำและความสะดวกในการดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ จนเสร็จสิ้นกระบวนการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ไม่อาจสมบูรณ์ได้หากปราศจากความร่วมมือ ตลอดจนการช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ ของสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา อาจารย์สัจวร อินต๊ะสาร ผู้บริหารสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ผู้อำนวยการ คณาจารย์และตัวแทนนักเรียนโรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม ผู้อำนวยการ คณาจารย์และตัวแทนนักเรียนโรงเรียนบ้านปาง ผู้อำนวยการ คณาจารย์และตัวแทนนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหล่ม รวมถึงกลุ่มผู้ปกครองจำนวน 22 ท่าน ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ายังตอบแบบสัมภาษณ์และเข้าร่วมฝึกอบรมรายการวิทยุ ซึ่งได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์จนกระทั่งงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่ คนในครอบครัวทุกคน เพื่อนสนิท และพี่ น้อง ผองเพื่อนที่รู้จักกัน ที่ได้ให้กำลังใจสู้ อุดทน คอยรับฟังปัญหา และให้การช่วยเหลือทุกอย่างเป็นอย่างดีจนประสบความสำเร็จ รวมถึงเพื่อนๆ รุ่น 11 ทุกคนที่คอยช่วยเหลือกัน ให้กำลังใจซึ่งกัน และกันและขอบคุณสำหรับทุกๆ คำกำลังใจ ซึ่งมอบให้กับผู้วิจัยมาโดยตลอด

นุทิตา สุเทนะ

พฤษภาคม 2555

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
สารบัญภาพผนวก	(12)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
ความสำคัญของปัญหา	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	8
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	10
ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับสาร	10
ทฤษฎีคิดการพัฒนาคิดสร้างสรรค์	12
แนวคิดวิทยุชุมชน	15
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการวิทยุสำหรับเยาวชน	18
แนวคิดสิทธิของเด็ก	28
แนวคิดพัฒนาการของวัยรุ่น และวัยรุ่น	31
กระบวนการฝึกอบรม	35
ประวัติและความเป็นมาของวิทยุชุมชนศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนรักถิ่น	37
วิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
ภาคสรุป	42
กรอบแนวความคิดในการวิจัย	45

	หน้า
บทที่ 3 วิธีวิจัยการวิจัย	46
สถานที่ดำเนินการวิจัย	46
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	46
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	49
การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล	51
การรวบรวมข้อมูล	52
การวิเคราะห์ข้อมูล	53
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	54
การวิเคราะห์ผู้รับสารและศึกษาความต้องการรายการวิทยุ	56
ส่วนที่ 1 ลักษณะประชากรศาสตร์และข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	56
ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการฟังรายการวิทยุของกลุ่มตัวอย่าง	62
ส่วนที่ 3 ความต้องการเนื้อหาและรูปแบบรายการวิทยุเยาวชนและครอบครัว	70
การวิเคราะห์การออกแบบการสร้างสรรค์รายการวิทยุ	88
การออกแบบการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว	88
ผลประเมินการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนสำหรับเยาวชนและครอบครัว	114
บทที่ 5 สรุป และข้อเสนอแนะ	152
สรุปผลการวิจัย	154
ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย	164
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	167
บรรณานุกรม	168
ภาคผนวก	171
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	172
ภาคผนวก ข เอกสารการอบรม	191
ภาคผนวก ค ภาพกิจกรรม	213
ภาคผนวก ง ประวัติผู้วิจัย	218

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มตัวอย่าง	48
2	ลักษณะทางประชากรศาสตร์	59
3	พฤติกรรม的开รับสาร/ การเปิดรับสื่อวิทยุ	67
4	เนื้อหาของรายการวิทยุที่ต้องการนำเสนอ	84
5	รูปแบบและเทคนิคการจัดรายการวิทยุ	85
6	กระบวนการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุ	87
7	การออกแบบการสร้างสรรค์	142
8	การสร้างสรรค์รายการวิทยุ	143
9	ประเมินการสร้างสรรค์รายการวิทยุ	147
10	ผลประเมินการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนสำหรับเยาวชนและครอบครัว	148

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 กรอบความคิดในการวิจัย	44
2 ผังอภิปรายผลการวิจัย	55

สารบัญภาพผนวก

ภาพผนวก		หน้า
1	กิจกรรมสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตน	214
2	เก็บข้อมูลก่อนจัดรายการวิทยุ	215
3	เก็บข้อมูลจากวิทยากรรับเชิญ	215
4	ทดลองฝึกจัดรายการวิทยุ 1	216
5	ทดลองฝึกจัดรายการวิทยุ 2	216
6	ถ่ายภาพเป็นที่ระลึกร่วมกันหลังฝึกอบรม	217
7	กลุ่มเยาวชนข่าวหน้าหนึ่งการจัดรายการวิทยุ ช่วงของเยาวชนหนองหล่ม	217

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

วิทยุชุมชนสื่อภาคประชาชนจัดสร้างโดยประชาชนเพื่อประชาชน ถูกจับตามองมากในปัจจุบัน เนื่องจากรัฐบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชน แต่วิทยุชุมชนนั้นต้องไม่เป็นแหล่งแสวงหากำไรในทางธุรกิจ วิทยุชุมชนจึงต้องมีนโยบายที่ว่า ชุมชนเป็นเจ้าของ ดำเนินการโดยชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชน โดยไม่แสวงหากำไรในทางธุรกิจ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความบันเทิงและข่าวสารให้กับคนในชุมชนอย่างแท้จริง รวมไปถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นผู้ดำเนินรายการ เพื่อสร้างสรรค์รูปแบบรายการให้ตรงความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งกลุ่มที่น่าจับตามองในขณะนี้ก็คือกลุ่มเยาวชนที่มีการเจริญเติบโตทางด้านร่างกายจากเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด รู้จักการกล้าแสดงออกและการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ หากเยาวชนเหล่านี้ได้มีโอกาสในการทำกิจกรรมจัดรายการวิทยุประโยชน์ที่เยาวชนจะได้รับมีมากมายไม่ว่าจะเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การฝึกทักษะการพูด การกล้าแสดงออก และยังส่งผลดีให้เด็กเยาวชนห่างไกลยาเสพติดอีกด้วย (คอลิน เฟรเซอร์ อังใน ปัณณพร ไพบูลย์วัฒนกิจ, 2549)

ระดับนานาชาติก็มีผู้ให้ความสนใจอยู่ไม่น้อย เริ่มจากการพัฒนารูปแบบรายการเด็กที่เด็กเองสามารถมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดรายการ การมีส่วนร่วมพร้อมด้วยการนำเสนอผ่านสื่อจากรายการวิทยุชุมชนสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ยกตัวอย่างเช่น แอฟริกาใต้ถือเป็นประเทศที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมในการนำเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชนมากที่สุดแห่งหนึ่ง โดยเด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิเด็กอย่างต่อเนื่อง มีผู้ผลิตรายการ ตัวแทนองค์กรผู้ผลิตสื่อภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิทธิเด็ก ร่วมเป็นกองหนุนที่สำคัญ ขณะเดียวกันได้มีการกำหนดนโยบายและกฎระเบียบที่เอื้อต่อการจัดทำรายการวิทยุสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งครอบคลุมทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพรายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน ภายใต้การสนับสนุนขององค์กร UNICEF และ The South Africa Broadcasting Corporation ซึ่งเป็นองค์กรการกระจายเสียงสาธารณะ (Public Broadcaster) ทำหน้าที่ทั้งเป็นผู้ผลิตสื่อสำหรับเด็ก เฝ้าระวังสื่อ (Media Monitoring) และเป็นรายการที่เหมาะสมสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว จำนวนมากถึง 108 รายการ (แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน, 2552)

สถานีวิทยุชุมชนทุกแห่งมักมีรายการวิทยุที่ผลิตโดยเด็ก เยาวชนหรือครอบครัวอย่างน้อยหนึ่งรายการ เช่น สถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น อำเภอคอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มีรายการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนจำนวน 8 รายการจากผังรายการทั้งหมด วิทยุเป็นสื่อที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กและเยาวชน การฟังรายการวิทยุสามารถเสริมสร้างจินตนาการของผู้ฟังทั้งยังสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว จากผลการสำรวจของโครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพวิทยุเพื่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว พบว่า รายการเกี่ยวกับเด็ก เยาวชนและครอบครัวมีสัดส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนคลื่นวิทยุที่สามารถรับฟังได้ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นของคลื่นวิทยุที่มีชื่อว่า “คลื่นวิทยุไทยเพื่อเด็กและครอบครัว F.M. 105 MHz” คลื่นแห่งการเรียนรู้อย่างรื่นรมย์ซึ่งเป็นสถานีแรกของประเทศไทยที่ผลิตรายการเพื่อเด็กและครอบครัว เป็นรายการที่นำเสนอรูปแบบเนื้อหาที่เป็นสิ่งดีงามและให้ความรู้เพิ่มเติมในด้านการรู้เท่าทันสื่อ ตัวอย่างเช่น รายการรู้เท่าทัน รายการหนังสือคือเพื่อน รื่นรมย์กับศิลปะแห่งวรรณกรรมนอกกระแสและอีกหลากหลายเนื้อหาของรายการที่น่าติดตาม ก่อนหน้านั้นได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ซึ่งให้ความเห็นชอบในการเพิ่มบทบาทสื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยขอความร่วมมือสื่อวิทยุกระจายเสียงกำหนดสัดส่วนเวลาสำหรับเนื้อหาสาระของรายการวิทยุเพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว จำนวนร้อยละ 10 ถึงร้อยละ 15 ของเวลาออกอากาศทั้งหมด โดยระบุให้มีการเริ่มต้นที่รายการวิทยุกระจายเสียงของกรมประชาสัมพันธ์ก่อนภายในวันที่ 1 มกราคม 2547 แต่การดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวไม่เกิดผลในการปฏิบัติมากนัก จากการสำรวจสัดส่วนเวลาการออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียง ภายใต้การดำเนินงานของโครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพรายการวิทยุเพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว ระหว่างเดือนกันยายน 2550 ถึงเดือน ธันวาคม 2550 โดยครอบคลุมการกระจายเสียงทั้งในระบบเอฟเอ็มและระบบเอเอ็ม พบว่า พื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีสัดส่วนรายการวิทยุสำหรับเด็กและเยาวชนเพียงร้อยละ 1.45 และรายการวิทยุสำหรับครอบครัวร้อยละ 0.82 เท่านั้น (แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน, 2552: 2)

ปัจจุบันวิทยุชุมชนเป็นอีกความหวังหนึ่งสำหรับพื้นที่สื่อสร้างสรรค์ของเยาวชนและชุมชนเพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงออกและฝึกทักษะความสามารถในการเป็นนักจัดรายการวิทยุ รุ่นเยาว์และเป็นอีกหนึ่งพื้นที่สื่อสร้างสรรค์ให้กับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ที่สามารถครอบคลุมไปถึงพื้นที่ชนบทและเข้าใจในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน พร้อมทั้งให้ความรู้ข่าวสารกับชุมชนอย่างทั่วถึงอีกด้วย ในเขตภาคเหนือตอนบนมีวิทยุชุมชนมากกว่า 20 สถานี ซึ่งได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมเวทีระดมความร่วมมืองานวิจัยด้านวิทยุชุมชน เมื่อวันที่ 11-12 กรกฎาคม 2552 ณ คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จากเวทีครั้งนี้พบว่ารายการวิทยุ

ชุมชนที่เกี่ยวกับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ซึ่งรายการวิทยุดังกล่าว จัดโดยคณะครูและนักเรียนจาก โรงเรียนต่างๆในท้องถิ่น และกลุ่มเยาวชนที่รวมตัวกันทำกิจกรรมในชุมชน ซึ่งอาสาสมัคร หมุนเวียนกันมาจัดรายการตามวันเวลาที่กำหนดในผังทำให้กลายเป็นสถาบันฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพการผลิตรายการสำหรับเยาวชน เพื่อเยาวชน โดยฝีมือของเยาวชนเอง แต่ในความเป็นจริงแล้วรายการวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัวในประเทศไทยมีอัตราส่วนที่ลดลง เนื้อหาของรายการจะเน้นเปิดเพลงตามคำขอจากแฟนรายการ ทั้งนี้ในเวลา 1 ชั่วโมงจะมีการ สอดแทรกสาระความรู้เพียง 3 ถึง 5 นาที เป็นความรู้เกี่ยวกับความสวยงามของวัยรุ่น แฟชั่น การศึกษา สุขภาพ กิจกรรมของโรงเรียน ยาเสพติด ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นต้น (แผนงาน สื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน, 2552: 3) นอกจากนี้การจัดรายการวิทยุชุมชนของเยาวชน ได้ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ เยาวชน และชุมชนหลายด้าน เช่น รายการวิทยุทำให้เยาวชนกล้าแสดงออก ได้ฝึก ทักษะในการพูด และได้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์สร้างสรรค์ต่อสังคม และที่สำคัญคือ ทำให้ เยาวชนออกไปเที่ยวเตร่นอกบ้านน้อยลง และใช้เวลาอยู่กับบ้านมากขึ้น เนื่องจากต้องรอฟังเพลงที่ ตนเองขอจากทางสถานีวิทยุชุมชน

สถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น F.M. 93.00 MHz ตำบลบ้านป็น อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เป็นหนึ่งในสถานีวิทยุชุมชนที่มีชุมชนเป็นเจ้าของดำเนินการโดยชุมชนและเพื่อ ประโยชน์ของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงความสามารถในการจัดรายการวิทยุและมี รายการวิทยุรายการหนึ่ง คือ รายการ “เยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม” ที่ต้องการได้รับการพัฒนาและ สร้างสรรค์ให้ออกมาในรูปแบบที่น่าสนใจ รายการนี้เป็นรายการที่เด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 – 5 ของโรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ได้ร่วมมือกันเป็นผู้ดำเนินรายการ ซึ่งจะสลับหมุนเวียนกันจัดรายการในแต่ละชั้นปี แต่ด้วยเหตุที่ว่าแผนในการจัดรายการวิทยุชุมชนนี้ มีระยะเวลาที่สั้นไม่ต่อเนื่องและได้มีความต้องการที่จะพัฒนารายการให้อยู่คู่กับสถานีและอยู่คู่กับ โรงเรียนถ้ำปินวิทยาคมจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อสร้างสรรค์การพัฒนาและความสามารถในการนำเสนอ สาระข่าวสารให้กับเด็ก เยาวชน และครอบครัว รวมถึงคนในชุมชนเนื่องจากที่ผ่านมาสถานีไม่มี รูปแบบแผนการจัดทำรายการเป็นระยะเวลาที่แน่นอน เช่น เคยออกอากาศเป็นระยะเวลา 6 เดือน หลังจากนั้นรายการก็ถูกระงับการออกอากาศไปเพราะไม่มีผู้จัดรายการ (ปิ่นพร ไพบุลย์วัฒนกิจ, 2549: 2)

ความสำคัญของปัญหา

รายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัวยังถือว่าเป็นสื่อที่ใหม่สำหรับคนในชุมชนและเป็นที่จับตามองในขณะนี้ ส่วนสารประโยชน์ที่มากับรูปแบบการจัดรายการยังมีน้อย หากเด็กเป็นผู้จัดรายการวิทยุเอง เพราะความรู้ในการจัดรายการวิทยุยังมียังจำกัดและยังเน้นเนื้อหาไปในทางการจัดเพลงเพื่อการบันเทิงมากกว่าการสอดแทรกความรู้ ทั้งนี้การจัดรายการวิทยุชุมชนเด็ก เยาวชน และครอบครัว พบว่ายังมีปัญหาอุปสรรคหลายด้าน ได้แก่ นักเรียนที่มาจัดรายการขาดความรู้และทักษะในการจัดรายการวิทยุ ทำให้ขาดความมั่นใจ ขาดการวิเคราะห์เนื้อหา ขาดการเชื่อมโยงความรู้ในท้องถิ่นมานำเสนอในรายการ ทำให้รายการมีเนื้อหาสาระน้อย เน้นการเปิดเพลงเป็นส่วนใหญ่ และถึงแม้ว่านักเรียนอยากจะทำเสนอเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ในรายการตามคำแนะนำของครู แต่เกรงว่ารายการจะเคร่งเครียดเกินไป ทำให้แฟนรายการลดลง จึงหลีกเลี่ยงด้วยการไม่นำเสนอเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์หรือนำเสนอเนื้อหาสาระน้อย

รายการ “เยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม” ซึ่งออกอากาศทางสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น FM.93.00 MHz ต.บ้านป็น อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา ที่ผู้วิจัยสนใจศึกษานั้นเป็นรายการที่นำเสนอสาระเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งแน่นอนว่าหากไม่มีลูกเล่นหรือทักษะในการจัดรายการที่น่าสนใจ อาจทำให้จำนวนผู้ฟังลดน้อยลง หรือตัวรายการอาจถูกปิดลงได้ มีนักเรียนหลายคนสนใจที่จะจัดรายการวิทยุ แต่เนื่องจากบ้านอยู่ไกล ทำให้ไม่สามารถมาจัดรายการวิทยุได้ ส่วนเด็กนักเรียนที่มาจัดรายการวิทยุได้เพราะผู้ปกครองคอยมารับมาส่ง รวมถึงครูก็ไม่เคยจัดรายการวิทยุมาก่อน และไม่เคยผ่านการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุ จึงทำให้ไม่สามารถให้คำแนะนำแก่นักเรียนได้มาก รวมถึงคนส่วนใหญ่ในชุมชนยังขาดความเข้าใจและขาดการเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนรายการวิทยุสำหรับ เยาวชน และครอบครัว ดังนั้นหากมีการพัฒนารูปแบบรายการให้น่าสนใจมากขึ้น จะเป็นผลดีกับการพัฒนานักจัดรายการรุ่นเยาว์และได้รูปแบบรายการที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

เนื่องจากแผนการจัดรายการ “เยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม” (ปีฉลู ๒๕๖๓ ๒๕๖๔) (ปีฉลู ๒๕๖๔ ๒๕๖๕) 2) มีระยะเวลาที่สั้นไม่ต่อเนื่อง ทางสถานีจึงมีความต้องการที่จะพัฒนาให้เป็นรูปแบบรายการอยู่คู่กับสถานีแบบยั่งยืนมากกว่าเดิมเพื่อให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้กับเด็กนักเรียนที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงทั้ง 4 ตำบล ซึ่งได้แก่ ตำบลบ้านด้า ตำบลบ้านป็น ตำบลคือเวียง และตำบลหนองหล่ม เข้ามามีส่วนร่วม

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ต้องมีการฝึกอบรมการผลิตรายการและให้ความรู้เพิ่มเติมกับเด็กนักเรียน เพื่อค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหารวมถึงการสร้างสรรค์สื่อวิทยุชุมชนให้มีในรูปแบบรายการที่น่าสนใจและสามารถใช้สื่อวิทยุชุมชนเป็น

ศูนย์รวมในการแสดงความคิดเห็นในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนและชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการรับสารของผู้ฟังรายการวิทยุรวมถึงความต้องการของเนื้อหาและรูปแบบรายการวิทยุเด็ก เยาวชน และครอบครัว เพื่อให้ได้ทราบความต้องการอย่างแท้จริง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการฝึกอบรมและพัฒนาแนวทางในการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนสำหรับเยาวชน และครอบครัว เพื่อให้เกิดการพัฒนาและทราบความต้องการรับรู้ข่าวสารข้อมูลของผู้รับสารอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชน เพื่อเยาวชน และครอบครัว
กรณีศึกษา: รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง
2. พฤติกรรมการรับผู้ฟังรายการวิทยุ
3. ความต้องการเนื้อหาและรูปแบบของรายการวิทยุเยาวชน และครอบครัว
4. การออกแบบและฝึกอบรมแนวทางการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนสำหรับเยาวชนและครอบครัว ของสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น FM 93.00 MHz

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว
กรณีศึกษา: รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดพะเยา ศึกษาจากประชากรคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ครูและผู้อำนวยการโรงเรียน ของโรงเรียนต้าปีนวิทยาคม โรงเรียนบ้านปาง และโรงเรียนหนองห่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา รวมทั้งผู้ปกครองของนักเรียนและผู้บริหารสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาครอบคลุมเนื้อหาดังต่อไปนี้

2.1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ฟังรายการวิทยุ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

2.2 พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ ได้แก่ รายการวิทยุที่ชอบฟัง สถานีวิทยุที่ชอบฟัง รูปแบบรายการที่ชอบฟัง เนื้อหาที่สนใจรับฟัง ช่วงเวลาที่ฟัง ความถี่ในการฟัง และเหตุผลที่ฟัง

2.3 ความต้องการเนื้อหาและรูปแบบรายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว ประกอบด้วย เนื้อหา วัตถุประสงค์ของรายการ รูปแบบรายการ ภาษาที่ใช้ในการจัดรายการ คุณสมบัติของผู้จัดรายการ ระยะเวลา และความยาวของรายการ

2.4 การออกแบบและฝึกอบรมแนวทางการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว ได้แก่

2.4.1 ออกแบบแนวทางการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนสำหรับเยาวชนและครอบครัว โดยใช้เกณฑ์การประเมินผลผลิตที่สร้างสรรค์ ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความแปลกและแตกต่าง การมีคุณค่า ความเป็นเหตุเป็นผล มีประโยชน์ ความมีชีวิตชีวา ความเข้าใจได้ ความซับซ้อน และฝีมือประณีต รายการที่ได้ควรมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังนี้

1) เป็นรายการที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้แสดงความคิดเห็นความสามารถ และมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์หรือได้เรียนรู้ทักษะใหม่

2) เป็นรายการที่กระตุ้นการเรียนรู้ทางด้านร่างกาย สมอง อารมณ์ และจิตใจอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย

3) เป็นรายการที่สร้างทักษะชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชน

4) เป็นรายการที่ส่งเสริมความเข้าใจในวิถีชีวิตแบบพอเพียง ไม่กระตุ้นการบริโภคนิยม

5) เป็นรายการที่สร้างความภาคภูมิใจในตนเอง และวัฒนธรรมของท้องถิ่น

6) เป็นรายการที่ส่งเสริม ช่วยเหลือและคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน อีกทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ การป้องกันตนเอง และการไม่ตกอ้า ไม่ละเมิดสิทธิเด็ก

7) เป็นรายการที่เชื่อมความคิด เชื่อมความต้องการ และเชื่อมความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในครอบครัว และระหว่างครอบครัวในชุมชน

2.4.2 ออกแบบกระบวนการฝึกอบรม ประกอบด้วย การกำหนด วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม กำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้เข้ารับการอบรม กำหนดเนื้อหาของการ อบรม กำหนดเทคนิคหรือวิธีการอบรม กำหนดระยะเวลา กำหนดลักษณะวิทยากรและดำเนินการ ฝึกอบรม

2.5 การประเมินผลการฝึกอบรม ใน 4 ประเด็น ดังนี้

2.5.1 บริบท (context) ได้แก่ สถานที่และบรรยากาศของการฝึกอบรม

2.5.2 ปัจจัยนำเข้า (input) ได้แก่ เนื้อหาเอกสารประกอบการฝึกอบรม และ ความรู้ความสามารถของวิทยากร

2.5.3 กระบวนการฝึกอบรม (process) ได้แก่ วิธีการฝึกอบรม สัดส่วน ระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และ ระยะเวลาในการฝึกอบรม

2.5.4 ผลผลิต/ผลลัพธ์ (output) ได้แก่ ความรู้และทักษะในการจัด รายการ การนำความรู้ ประสพการณ์จากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้

3. ขอบเขตด้านสถานที่

การวิจัย “การสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว กรณีศึกษา รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดพะเยา” ศึกษาเฉพาะ สถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น FM 93.00 MHz อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

4. ขอบเขตด้านเวลา

ช่วงเวลาที่ใช้ในการศึกษา คือ ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2553 – 31 พฤษภาคม 2555

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้วิจัยคาดหวังจะให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ผู้ผลิตรายการวิทยุชุมชน สามารถนำผลจากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการ สร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนสำหรับเยาวชน และครอบครัว
2. เยาวชนและครอบครัวได้รายการวิทยุที่มีรูปแบบและเนื้อหาที่น่าสนใจและ เหมาะสมกับความต้องการ

3. องค์การด้านสื่อสามารถนำผลงานวิจัยซึ่งเป็นองค์ความรู้ด้านการผลิตรายการวิทยุชุมชนสำหรับเยาวชน และครอบครัว ที่มีส่วนร่วมมาจากชุมชน ไปใช้ประโยชน์ต่อการทำงาน พัฒนาด้านสื่อเพื่อเด็กและเยาวชนต่อไป

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

การสร้างสรรค์รายการวิทยุ หมายถึง การที่ เยาวชน ครู ผู้อำนวยการโรงเรียนและ ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่นที่ได้มาร่วมกันผลิตรายการวิทยุชุมชน โดยมุ่งหวังให้ รายการวิทยุเป็นสื่อสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน และครอบครัว ซึ่งต้องสอดคล้องกับเกณฑ์การ ประเมินความคิดสร้างสรรค์ 11 ข้อ

รายการวิทยุสำหรับเยาวชนและครอบครัว หมายถึง รายการที่เน้นกลุ่มเป้าหมาย คือ บุคคลที่อายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับการศึกษา การเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนา ทางทางด้านความคิด ทักษะการใช้ชีวิต แบบแผนอันดีงามในการดำเนินชีวิตรวมถึงคุณธรรม และจริยธรรม การสร้างความสัมพันธ์ดีระหว่างเยาวชนและบุคคลในครอบครัว การช่วยเหลือ เกื้อกูลกันภายในครอบครัวและการใส่ใจดูแลบุคคลในครอบครัวทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง เด็กมัธยมที่กำลังศึกษาประจำอยู่ใน โรงเรียนถ้าป็น วิทยาคม โรงเรียนบ้านปาง และโรงเรียนหนองหล่มตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- 6 เป็นผู้จัดรายการซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการพิทักษ์ สิ่งแวดล้อม ออกอากาศเฉพาะวันเสาร์- อาทิตย์ เวลา 13.00น. – 14.00 น. ซึ่งออกอากาศได้ประมาณ 1 ปี ที่ผ่านมานักจัดรายการเด็กจะสลับ หมุนเวียนกันจัดรายการ ครั้งละ 2 คน

สถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น FM 93.00 MHz หมายถึง สถานีวิทยุชุมชนของภาค ประชาชน ที่มีชุมชนเป็นเจ้าของ ดำเนินงานโดยชุมชน และเพื่อประโยชน์ของชุมชน โดยไม่มีการ แอบแฝงผลประโยชน์ทางการเมืองและธุรกิจ รวมไปถึงการหาผลประโยชน์กับการโฆษณา จัดตั้งที่ ศูนย์รวมน้ำใจธนาคารหมู่บ้าน 182 ม. 5 ต. บ้านปิน อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา เริ่มทดลองส่งกระจาย เสียง ตั้งแต่เดือน มีนาคม 2548 เป็นต้นมา

พฤติกรรมการรับสารของผู้ฟังรายการวิทยุ หมายถึง พฤติกรรมการเปิดรับรายการวิทยุของผู้รับสาร ได้แก่ รายการที่เปิดรับ สถานที่ที่เปิดรับ รูปแบบรายการที่เปิดรับ ความถี่ และช่วงเวลาที่เปิดรับ

เกณฑ์การประเมินความคิดสร้างสรรค์ 11 ข้อ หมายถึง ได้แก่ 1. ความแปลกใหม่ 2. ความคิดริเริ่ม (ต้นคิด) 3. ความแปลกแตกต่าง 4. ความงอกงามเติบโต 5. การสังเคราะห์ 6. การมีคุณค่า 7. ความเป็นเหตุเป็นผลและเป็นประโยชน์ 8. ความประณีตและการสังเคราะห์ความมีชีวิตชีวา 9. ความสง่างาม 10. ความเข้าใจได้ 11. ความซับซ้อนฝีมือประณีต/ชั้นสูง

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัย “การสร้างสรรครายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว กรณีศึกษา: รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดพะเยา” ได้ตรวจเอกสาร หลักการแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับสาร
2. ทฤษฎีแนวคิดการพัฒนาคิดสร้างสรรค์
3. แนวคิดวิทยุชุมชน
4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุสำหรับเยาวชน
5. แนวคิดสิทธิของเด็ก
6. แนวคิดพัฒนาการของวัยรุ่น และวัยรุ่น
7. กระบวนการฝึกอบรม
8. ประวัติและความเป็นมาของวิทยุชุมชนศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนรักถิ่น
9. วิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับสาร

อุปรัตน์ ศิริชูศักดิ์ (2550: 526) นักวิชาการกลุ่ม มองกว้างออกไปเพื่อทำความเข้าใจกับพฤติกรรมของผู้รับสารว่าการรับสารแต่ละครั้งมีปัจจัยและทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับสาร (Uses and Gratifications) จึงได้เพิ่มเติมมิติเรื่องอรรถประโยชน์ของผู้รับสารโดยพิจารณา ใน 3 ด้าน คือ

1. ผู้รับสารใช้สื่อเพื่อหลีกเลี่ยงจากโลกความเป็นจริง และผ่อนคลายความเครียด
2. ผู้รับสารใช้สื่อเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนหรือคนรอบข้าง
3. ผู้รับสารใช้สื่อเพื่อสร้างเอกลักษณ์หรือความเป็นตัวตน

ลักษณะการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่อในทางสังคมของผู้รับสารเพิ่มเติมดังนี้ เพื่อให้เกิดการจัดวางโครงสร้างในชีวิตประจำวัน เช่น ตื่นนอนคอนเข้าด้วยเสียงปลุกของรายการวิทยุโปรด อ่านหนังสือพิมพ์ในระหว่างรับประทานอาหารเช้า เป็นต้น

1. เพื่อให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง เช่น ข่าว ละคร จากสื่อมวลชน มาเป็นหัวข้อในการสนทนากับเพื่อนฝูงหรือแม้แต่ต้องการสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

2. เพื่อเพิ่มการติดต่อสื่อสารหรือเพื่อหลีกเลี่ยงความสับสน เช่น การดูโทรทัศน์กันทั้งครอบครัวเพื่อสร้างสายใยภายในครอบครัวแต่ในขณะเดียวกันซึ่งมีสถานการณ์ที่ต่างกันบางคนอาจต้องการความเป็นส่วนตัวเพื่อดูรายการโปรดของตนเองช่วงระยะหนึ่งตามลำพัง
3. เพื่อการเรียนรู้ทางสังคม ผู้รับสารสามารถที่จะเรียนรู้รายละเอียดของประเด็นที่อ่อนไหวทางสังคม เช่น ประเด็นเศรษฐกิจไทยโดยผ่านรายการข่าวและวิเคราะห์สถานการณ์ข่าวจากสื่อโทรทัศน์
4. เพื่อเพิ่มสมรรถนะในการควบคุมสถานการณ์ เช่น การได้รับรู้ข่าวสารก่อนผู้อื่นเพื่อนำไปสู่การจัดเตรียมหรือป้องกันภัย เช่น พยากรณ์อากาศล่วงหน้าเพื่อเตรียมพร้อมความปลอดภัย

จากทฤษฎีข้างต้นผู้วิจัยได้สรุปดังนี้ว่า ผู้รับสารแต่ละคนมีความพึงพอใจและการแสวงหาการใช้ประโยชน์จากข้อมูลและต้องการเปิดรับสื่อที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้รับสารจำเป็นต้องมีทุนทรัพย์และข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ได้ความต้องการในการรับสื่อที่ตรงตามวัตถุประสงค์หรือแนวทางในการรับสื่อของคน เมื่อบรรลุความต้องการของผู้รับสารซึ่งมีอีกประเด็นที่สำคัญคือต้องมีทักษะและความสามารถในการใช้สื่อเพื่อทำความเข้าใจสื่อ รวมไปถึงการตีความหมายและสาระเนื้อหาของสื่อ ผู้รับสารต้องดำเนินการตามกระบวนการทั้งหมดที่สลับซับซ้อนซึ่งไม่มีความแน่นอนหรือไม่มีหลักประกันว่าจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการรับสื่อทุกครั้ง หรือในกรณีที่พบแล้วแต่ ไม่สามารถตีความหมายได้หรือตีความหมายไม่ตรงกับผู้ส่งสื่อ ผู้รับสารจึงควรมีปัจจัยในการเข้าถึงสื่อคือต้องมีความรู้ในการอ่านและวิเคราะห์หรือตีความหมายจากเนื้อหาสาระในสื่อต่างๆ เพื่อให้บรรลุและได้รับข้อมูลตรงกับผู้ส่งสาร

จากทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับสาร ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ผู้รับสาร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการเปิดรับรู้และการใช้ประโยชน์จากการสื่อสารที่จะแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่เปิดรับสารหรือผู้ที่รับฟังวิทยุนั้นสนใจที่จะรับฟังหรือไม่รับฟัง และต้องการเปิดรับเนื้อหาสาระใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสาระความรู้ ความบันเทิง เพื่อให้อยู่ในสังคมนั้นได้ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับสารนั้นจะสามารถช่วยทางด้านการวิเคราะห์ผู้รับสาร ไม่ว่าจะเป็นลักษณะทั่วไปทางด้านประชากรศาสตร์ ความสนใจทางด้านเนื้อหา ซึ่งถ้าหากว่ามีระดับอายุที่ใกล้เคียงกันแล้ว การรับรู้และความต้องการทางด้านการเปิดรับข่าวสารก็จะใกล้เคียงตามไปด้วย หากไม่เปิดรับข่าวสารถือว่ามนุษย์ผู้นั้นไม่มีการคบหากันในสังคมจะนั้นจะรู้สึกแปลกแยกมากยิ่งขึ้นหากไม่เปิดรับข่าวสารเพื่อการใช้สนทนาภายในกลุ่ม ซึ่งทฤษฎีนี้ผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของผู้รับสารใน

ส่วนของความสนใจและความต้องการเนื้อหาข่าวสาร เมื่อได้รับข้อมูลพื้นฐานผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์ความสนใจและความต้องการเนื้อหาของผู้รับสารในลำดับต่อไป

ทฤษฎีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ คือ กระบวนการคิดของสมองซึ่งมีความสามารถในการคิดได้หลากหลายและแปลกใหม่จากเดิม โดยสามารถนำไปประยุกต์ทฤษฎี หรือหลักการได้อย่างรอบคอบและมีความถูกต้อง จนนำไปสู่การคิดค้นและสร้างสิ่งประดิษฐ์ที่แปลกใหม่หรือรูปแบบความคิดใหม่ นอกจากลักษณะการคิดสร้างสรรค์ดังกล่าวนี้แล้ว ยังสามารถมองความคิดสร้างสรรค์ในหลายมุมมอง ซึ่งอาจจะมองในแง่ที่เป็นกระบวนการคิดมากกว่าเนื้อหาการคิด โดยที่สามารถใช้ลักษณะการคิดสร้างสรรค์ในมิติที่กว้างขึ้น เช่นการมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน การเรียน หรือกิจกรรมที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ด้วย อย่างเช่น การทดลองทางวิทยาศาสตร์ หรือการเล่นกีฬาที่ต้องสร้างสรรค์รูปแบบเกมให้หลากหลายไม่ซ้ำแบบเดิม เพื่อไม่ให้คู่ต่อสู้รู้ทัน เป็นต้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะการคิดสร้างสรรค์ในเชิงวิชาการ แต่อย่างไรก็ตาม ลักษณะการคิดสร้างสรรค์ต่างๆ ที่กล่าวนั้นต่างก็อยู่บนพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ โดยที่บุคคลสามารถเชื่อมโยงนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี (วิทยา คำรงค์เกียรติศักดิ์, 2548: 6)

แนวคิดทฤษฎีของการสร้างสรรค์อาจกล่าวได้ว่ามีต้นกำเนิดจากด้านใดด้านหนึ่งหรือมากกว่าพื้นฐาน 4 ด้าน ดังนี้ (วิทยา คำรงค์เกียรติศักดิ์, 2548: 7)

1. บุคคลที่สร้างสรรค์
2. ผลิตภัณฑ์หรือผลผลิตที่สร้างสรรค์
3. กระบวนการที่สร้างสรรค์
4. สิ่งแวดล้อมหรือบรรยากาศที่สร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ต้องมี ทักษะที่ดี ดังนี้ (วิทยา คำรงค์เกียรติศักดิ์, 2548: 7)

1. ความสามารถในการมีสมาธิในการแก้ไขปัญหา
2. มีความรู้เกี่ยวกับตนเองดี
3. สามารถที่จะยอมรับความขัดแย้งและความกดดัน
4. พร้อมจะเกิดใหม่

โดยสรุป แนวคิดสร้างสรรค์ มี 4 ด้าน คือ

1. ผลผลิต หรือผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากกระบวนการสร้างสรรค์
2. กระบวนการหรือขั้นตอนในการสร้างสรรค์
3. บุคลิกภาพ คือ ลักษณะ/บุคลิกแบบใดทำให้คนสร้างสรรค์
4. สิ่งแวดล้อม มีผลอย่างไรต่อการสร้างสรรค์

ผลผลิตที่สร้างสรรค์ เป็นผลจากกระบวนการที่สร้างสรรค์โดยคนที่สร้างสรรค์ ภายใต้สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่สร้างสรรค์ (วิทยา ดำรงค์เกียรติศักดิ์, 2548: 11)

ขั้นตอนการสร้างความคิดสร้างสรรค์

แบบที่ 1

ขั้นที่ 1 อิสระภาพ (Freedom) อิสระในการพิจารณาความคิดใหม่ และความเป็นไปได้ใหม่ๆ และขอบเขตใหม่ๆ มีเสรีภาพทางความคิด

ขั้นที่ 2 การเปิดเผย การแสดงออก (Expression) ความสามารถในการแสดงออกถึงปัญหา คำถาม มีเสรีภาพในการถามถึงความผิดพลาด มีอะไรเกิดขึ้น อะไรที่ต้องการ

ขั้นที่ 3 การสร้างสรรค์ (Creation) ขั้นนี้คือหัวใจในการสร้างความคิดที่ยิ่งใหญ่ มีความสนุกสนาน การสร้างสรรค์ไม่ใช่กระบวนการทำบางสิ่งจากความว่างเปล่า แต่คือความพยายามที่จะพุ่งหรือทุ่มเทความพยายาม ความอัจฉริยะลงไปในปัญหาและเอาชนะด้วยความหลักแหลมอย่างแท้จริง เป็นงานที่หนักมาก และหลายครั้งเป็นงานที่ต้องต่อสู้กับตัวเอง

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติ (Action) เป็นการนำความคิดไปสู่ความเป็นจริง

แบบที่ 2

ขั้นที่ 1 มุ่งสู่ปัญหา Orientation คือ การระบุปัญหาอย่างชัดเจน

ขั้นที่ 2 เตรียมการ Preparation รวบรวมข้อมูลทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง ตรงต่อปัญหา

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูล Analysis วัตถุที่รวบรวมมา แยกปัญหาออกเป็น ส่วนๆ หรือเป็นองค์ประกอบ และทำความเข้าใจแต่ละองค์ประกอบ

ขั้นที่ 4 สร้างความคิด Ideation เป็นขั้นที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์มากที่สุด ขั้นนี้เราต้องผินถึงทางเลือก ทางออกของปัญหาให้มากที่สุด

ขั้นที่ 5 บ่มเพาะ Incubation หยุดคิดเพื่อให้เวลากับความคิดได้บ่มเพาะ พุ่มพัก อย่างสร้างสรรค์ บางคนเรียกขั้นนี้ว่า สร้าง Unconscious Thinking การคิดโดยใช้จิตไร้สำนึก

ขั้นที่ 6 สังเคราะห์ Synthesis นำทางออกทั้งหมดมาพิจารณาเป็นครั้งที่ 2 พิจารณาอย่างแบบลึกซึ้งบนพื้นฐานธรรมชาติที่แท้จริงของปัญหา

ขั้นที่ 7 การประเมินผล Evaluation ดัดสินใจว่าความคิดใดเหมาะสมที่สุดโดยใช้ศักยภาพการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเรา

เกณฑ์ 11 ประการในการประเมินผลผลิตที่สร้างสรรค์

มีดังนี้

1. ความแปลกใหม่ หมายถึง ระบบคิดของสมองซึ่งมีความสามารถในการคิดได้แปลกใหม่
2. ความคิดริเริ่ม (ต้นคิด) หมายถึง ความสามารถที่จะสร้างสิ่งใหม่ ๆ โดยอาศัยประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม
3. ความแปลกแตกต่าง หมายถึง ความแปลกและความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ซึ่งสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่น่าสนใจมากขึ้นกว่าเดิม
4. ความงอกงามเติบโต หมายถึง การพัฒนาการสร้างสรรค์สิ่งใหม่และสามารถพัฒนาสิ่งเดิมให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต
5. การสังเคราะห์ หมายถึง การสร้างสรรค์สิ่งใหม่โดยผ่านระบบคิดของสมองโดยการแยกประเภทหรือจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ ถูกต้องและเหมาะสม
6. การมีคุณค่า หมายถึง การสร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณค่าทั้งต่อตนเองและต่อส่วนรวม
7. ความเป็นเหตุเป็นผลและเป็นประโยชน์ หมายถึง การสร้างสรรค์สิ่งที่ดี ด้วยหลักการของเหตุและผลของการสร้างสรรค์สิ่งซึ่งต้องเป็นประโยชน์
8. ความประณีตและควมมีชีวิตชีวา หมายถึง การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ซึ่งคำนึงถึงความละเอียดอ่อนและเข้าถึงความต้องการการสร้างสรรค์อย่างมีชีวิตชีวา
9. ความสง่างาม หมายถึง การสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามอย่างภาคภูมิ
10. ความเข้าใจได้ หมายถึง สิ่งที่สามารถเข้าใจได้ง่ายและรวดเร็ว
11. ความซับซ้อนฝีมือประณีต/ชั้นสูง หมายถึง การสร้างสรรค์ซึ่งต้องคำนึงถึงทักษะด้านฝีมือด้วยความประณีตและความละเอียดอ่อน

ความคิดสร้างสรรค์คือกระบวนการคิดที่หลากหลายและแปลกใหม่ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดแนวความคิดใหม่และการ

สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ โดยที่สามารถเกิดขึ้นได้จากพื้นฐานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นบุคคล ผลิตภัณฑ์ กระบวนการที่สร้างสรรค์และรวมไปถึงสภาพแวดล้อมที่สร้างสรรค์ด้วยเช่นกัน ส่วนหลักการที่จะทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ได้นั้น โดยทั่วไปแล้วจะมาจากความคิดที่อิสระ และนำไปสู่การแสดงออกอย่างสร้างสรรค์และสุดท้ายคือการลงมือปฏิบัติให้เกิดสิ่งที่สร้างสรรค์ออกมาและให้เหมาะสมกับความต้องการในจุดประสงค์มากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยจะสามารถนำทฤษฎีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มาวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์รูปแบบรายการให้มีความน่าสนใจสำหรับเยาวชนและครอบครัวเพื่อให้เกิดการตื่นตัวในการรับรู้มากยิ่งขึ้น

แนวคิดวิทยุชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับวิทยุชุมชน มีอยู่หลากหลายแง่มุมด้วยกันแต่เมื่อพิจารณาเป้าหมายของวิทยุชุมชนที่มุ่ง คอบสนองในสิ่งที่วิทยุกระแสหลักไม่สามารถตอบสนองให้ได้ มีอยู่ 4 แง่มุมด้วยกัน (พุลสมบัติ นามหะลา, 2553: ระบบออนไลน์)

1. วิทยุชุมชนเป็นสื่อทางเลือก (Alternative media) ในแง่มุมนี้ วิทยุชุมชนเป็นวิทยุที่ประชาชนเป็นเจ้าของ ไม่ใช่บริษัทขนาดใหญ่ ส่วนการดำเนินงานนั้นก็ไม่วางผลกำไรและไม่ขายผู้รับสารให้กับบริษัทเพื่อเป็นรายได้ นอกจากนี้ยังเป็นอิสระจากรัฐและองค์กรทางสังคมอื่นๆ และไม่สนใจการทำงานแบบมีอาชีพแต่พึ่งพาอาสาสมัคร ส่วนการผลิตรายการนั้นผู้รับสารทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร โดยนำเสนอเนื้อหาจากเกณฑ์การเลือกที่แตกต่างจากสื่อกระแสหลัก เช่น เรื่องต้องห้ามหรือไม่ได้เสนอในสื่อกระแสหลัก เรื่องชีวิตประจำวันหรือเรื่องของคนสามัญ เป็นต้น

2. วิทยุชุมชนเป็นสื่อชุมชน (Community media) วิทยุชุมชนถูกมองว่าเป็นการออกแบบขึ้นมาเพื่อกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนทุกกลุ่มที่อยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในระดับสังคมเศรษฐกิจใด องค์กรใด หรือคนกลุ่มน้อย / กลุ่มวัฒนธรรมใด นอกจากนี้วิทยุชุมชนเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) และมีทิศทางการไหลของข่าวสารทั้งจากบนลงล่าง (Top-Down) จากล่างขึ้นบน (Bottom-Up) และในระนาบเดียวกัน (Horizon) โดยที่การดำเนินงานมีเป้าหมายที่หลากหลายตามระดับของผู้เกี่ยวข้อง การเป็นสื่อชุมชนคือการมุ่งตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารสร้างความรู้สึกร่วมในชุมชนเป็นเวทีแลกเปลี่ยนข่าวสาร / ความคิดและเป็นช่องทางในการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้คนในชุมชนสามารถเข้าถึงได้ไม่ว่าจะเป็นผู้วางแผนการใช้สื่อ ผู้ใช้ ผู้ผลิต ผู้แสดง ฯลฯ

3. วิทยุชุมชนเป็นสื่อภาคประชาชน (Civic media) เป็นมุมมองในแง่ที่ว่าวิทยุชุมชนไม่เป็นทั้งของภาครัฐและเอกชน ไม่มุ่งกำไรสูงสุด และมีพันธกิจเพื่อสนองประโยชน์ของสาธารณะ นอกจากนี้รายการยังมีเนื้อหาที่หลากหลายกว่าสื่อภาครัฐและเอกชน กล่าวคือ สื่อภาคประชาชนนอกจากจะมุ่งเน้นที่ข่าวและสารประโยชน์มากกว่าเนื้อหาบันเทิงแล้ว ยังมุ่งหวังการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนอีกด้วย ทั้งในเรื่องของการเป็นเจ้าของ การกำหนดทิศทางของเนื้อหา การผลิต การแสดงความคิดเห็น การสนับสนุนด้านการเงิน การรวบรวมกำลังคนและทรัพยากร และการประเมินผล

4. วิทยุชุมชนเป็นสื่อสาธารณะ (Public Service Broadcasting) ความเป็นสาธารณะทำให้วิทยุชุมชนต้องยึดถือประโยชน์ของประชาชนทุกคน โดยมีอิสระจากอิทธิพลของรัฐและกลุ่มทุน และมีความหลากหลายและความแตกต่างจากสื่อเชิงพาณิชย์ ส่วนเนื้อหาที่น่าสนใจต้องเป็นกลาง สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของประชาชนทุกกลุ่ม รวมถึงการให้ความสำคัญกับคุณภาพมากกว่าปริมาณ และรายได้หลักควรมาจากประชาชนในรูปแบบของ “ค่าธรรมเนียม” เป็นหลัก (พุทธสมบัติ นามหล้า อ้างใน จูตินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์ และ วีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร, 2546: 83)

แนวคิดและหลักการการทำงานของวิทยุชุมชนต่อความกังวลของผู้ประกอบการในประเทศไทยเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในปี 2544 (พิมพ์ฉา โยธาสมุทร, 2552: ระบบออนไลน์) โดยยึดหลักในการดำเนินการในรูปแบบ “ของชุมชน-โดยชุมชน-เพื่อชุมชน” ที่เป็นอิสระจากภาครัฐ ทุน และภาคการเมือง ซึ่งดำเนินการในรูปแบบอาสาสมัครและไม่มีโฆษณา วิทยุชุมชนในประเทศไทยเกิดขึ้นจากเจตนารมณ์การปฏิรูปสื่อตามมาตรา 40 ในรัฐธรรมนูญปี 2540 ซึ่งปฏิรูประบบกรรมสิทธิ์หรือความเป็นเจ้าของสื่อ จากในอดีตที่เป็นของรัฐฯ มาเป็นการให้คลื่นความถี่ เป็นทรัพยากรของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยกำหนดให้มีองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่และกำกับดูแลการประกอบกิจการ โดยให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรดังกล่าวได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ซึ่งหากภาคประชาชนไม่พร้อม รัฐบาลต้องให้การสนับสนุน หากแต่ภาคประชาชนจะใช้ทรัพยากรดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในทางธุรกิจไม่ได้ ซึ่งมาจากที่ว่า รัฐบาลอนุญาตให้ดำเนินงานวิทยุชุมชนในรูปแบบที่มีโฆษณาได้ แต่ขาดการดูแลให้ทำงานภายใต้กฎเกณฑ์ที่กำหนด และการที่รัฐมีหนังสือราชการระบุว่า วิทยุชุมชน ดำเนินการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และห้ามไม่ให้เจ้าหน้าที่รัฐบาลเข้าไปเกี่ยวข้องหรือสนับสนุนสถานีวิทยุชุมชนไม่ว่ากรณีใดๆ แต่การอนุญาตให้วิทยุชุมชนมีโฆษณาได้ ทำให้เกิดการแทรกแซง แย่งพื้นที่สื่อชุมชนโดยภาคธุรกิจ ทำให้สถานีวิทยุใช้กำลังส่งสูงชันมากในเวลาอันรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาการรบกวนวิทยุการบิน เป็นต้น รวมถึงการสูญเสียพื้นที่สาธารณะของประชาชนอย่างสิ้นเชิง และกลายเป็นวิทยุเชิงพาณิชย์

ระดับท้องถิ่น จากผลการวิจัยของโครงการศึกษาข้อมูลพื้นฐานวิสาหกิจชุมชนภาคประชาชนพบว่า ปัญหาเรื่องสถานีใช้คลื่นความถี่สูงจนเกิดการรบกวนต่อคลื่นอื่น มีมากที่สุดถึงร้อยละ 79.8 ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้สาธารณชนเกิดความไม่เข้าใจ และไม่เห็นความสำคัญของวิสาหกิจชุมชนในที่สุด นอกจากนี้มีการแอบอ้างของภาคธุรกิจเพื่อใช้คลื่นความถี่จากวิสาหกิจชุมชน ซึ่งปรากฏในหลายรูปแบบ เช่น การโทรศัพท์ไปที่สถานี อ้างว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของศูนย์ตรวจสอบและเฝ้าฟังวิทยุ แจ้งให้วิสาหกิจชุมชนระงับการออกอากาศเนื่องจากรบกวนคลื่นวิทยุการบิน หรือการปลอมแปลงเอกสาร โดยอ้างชื่อของสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) แจ้งให้วิสาหกิจชุมชนยุติการดำเนินงาน เนื่องจากรบกวนวิทยุการบิน เป็นต้น ทั้งนี้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้าไปใช้ความถี่แทน รวมถึง ยังมีการแอบอ้างเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้มีความรู้ หลอกข่ม ตรวจสอบเครื่อง หรือหลอกขายอุปกรณ์ในราคาสูงกว่าความเป็นจริงมาก ซึ่งหากช่างไม่มีความรู้ จะทำให้เกิดการรบกวนการใช้ความถี่วิทยุ โทรศัพท์ กิจการโทรคมนาคม โดยไม่ได้มีเจตนา

สิ่งที่เกิดขึ้นมีผลต่อการลดลงทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพของวิสาหกิจชุมชน กล่าวคือ ในเชิงปริมาณ วิสาหกิจชุมชนลดจำนวนลงจาก 287 สถานีในปี 2547 เหลือประมาณ 200 สถานีในปี 2550 ส่วนในเชิงคุณภาพ ในจำนวนสถานีที่เหลือประมาณ 200 สถานี เป็นสถานีที่ดำเนินการอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่องไม่ถึง 100 สถานี นี่ถือเป็นหนึ่งประเด็นสำคัญในการจัดระเบียบวิสาหกิจชุมชน ด้วยการจัดให้มีการขึ้นทะเบียนแจ้งความประสงค์ประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน และกำหนดหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบวิสาหกิจชุมชน ไม่ว่าจะเป็นกำลังเครื่องส่งสัญญาณ ผู้ประกอบการจึงเกรงว่าอาจจะไม่สามารถทำได้ เนื่องจากการประกอบกิจการต้องมีค่าใช้จ่ายต่างๆ เพราะที่ผ่านมาพบว่าการหารายได้ของวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินงานเพื่อชุมชนนั้น มีการหารายได้มาจากการระดมทุนจากภายใน เช่น การทอดผ้าป่า การเลี้ยงน้ำชา การเลี้ยงโต๊ะจีน เป็นต้น และมีทุนจากภายนอกมาสนับสนุน เช่น กองทุนเพื่อสังคม สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม ซึ่งเงินระดมทุนดังกล่าวนำมาสนับสนุนค่าน้ำ ค่าไฟและค่าโทรศัพท์ ถึงร้อยละ 18.7 ตามหลักเกณฑ์ในการจัดระเบียบวิสาหกิจชุมชน ผู้รับใบอนุญาตต้องไม่หารายได้จากการโฆษณา (ตามมาตรา 21) ที่หมายถึง การดำเนินการโดยวิธีใดๆ ซึ่งมีเจตนาให้ผู้ฟังเกิดความต้องการบริโภคสินค้าหรือบริการนั้นๆ แต่ผู้รับใบอนุญาต สามารถมีรายได้หรือการสนับสนุนด้วยวิธีการที่ไม่ใช่การโฆษณา เช่น สนับสนุนการประกอบกิจการจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรอิสระ เป็นต้น แต่จะต้องไม่ใช่การกระทำที่มีลักษณะครอบงำการประกอบกิจการ

จากข้อกัฏวล คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) จึงได้มีการเตรียมแนวทางเบื้องต้น โดยมีแนวคิดว่าอาจมีการตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนโดยตรง ซึ่งขณะนี้คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) ได้อนุมัติงบประมาณไปแล้ว 100 ล้านบาท

บาท เพื่อเข้าไปสนับสนุน และอยู่ในระหว่างขั้นตอนการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม หากมีการตั้ง กองทุนสนับสนุนจริง นอกจากวิทยุชุมชนจะสามารถรับเงินสนับสนุนจากกองทุนแล้ว วิทยุชุมชนก็ ยังสามารถจะรับเงินสนับสนุนจากแหล่งอื่นได้ เช่น จากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบต. สส. หรือแม้แต่เอกชน แต่ทั้งนี้วิทยุชุมชนต้องไม่มีการโฆษณา แต่เป็นการบริการให้กับชุมชน ซึ่ง คนที่มาทำอาจเป็นอาสาสมัคร นักเรียน นักศึกษา ที่ต้องการหาประสบการณ์ ที่ไม่ต้องการ ผลตอบแทน สามารถรับเงินสนับสนุนได้ แต่ต้องไม่โฆษณาและทำได้เพียงแต่การขอบคุณใน รายการเท่านั้น

ระบบการจัดระเบียบดังกล่าวจึงถือได้ว่าเป็นแนวทางในการป้องกันปัญหาที่เคย เกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมา ที่ทำให้สื่อฯ ถูกใช้เป็นเครื่องมือของกลุ่มคนเพียงบางกลุ่มเพื่อมุ่งหา ผลประโยชน์ ดังนั้น หากวิทยุชุมชนสามารถดำเนินงานภายใต้แนวคิดที่ว่า “ของชุมชน-โดยชุมชน-เพื่อชุมชน” อย่างแท้จริงแล้วนั้น เชื่อได้ว่าการพัฒนาคนด้วยการใช้สื่อมวลชน จะสามารถก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อประเทศได้มากที่สุดทางหนึ่ง อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าวิทยุชุมชนสิ่งเดียวที่ทำให้ เห็นถึงคุณค่าสำหรับชุมชนคือ ชุมชนเป็นเจ้าของโดยไม่มีการหาผลประโยชน์กับวิทยุชุมชนเพื่อ ประโยชน์สู่ชุมชนโดยแท้จริง แม้กระทั่งรายการที่เยาวชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินรายการเอง ต้องเป็นรายการที่สื่อถึงประโยชน์ที่เยาวชนจะได้รับรวมไปถึงชุมชนเองก็ต้องการรับผลประโยชน์ ในการจัดรายการนี้ด้วย เพื่อที่จะได้พัฒนาสังคมให้เป็นเมืองที่น่าอยู่และเปิดโอกาสให้คนในชุมชน ทุกคนได้มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งของรายการ โดยไม่มีการวัดระดับการศึกษาซึ่งถือได้ว่าเมื่อบุคคลที่ อยู่ในชุมชนหากต้องการมีส่วนร่วมแล้ววิทยุชุมชนจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีสิทธิ แสดงออกทางด้านความคิดเห็นไม่ว่าจะเป็นฝั่งของรายการและรูปแบบของรายการเพื่อตอบสนอง ความต้องการของชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุสำหรับเยาวชน

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุที่มีความเหมาะสมสำหรับเยาวชนเป็นรายการที่ สร้างสรรค์สำหรับเยาวชน ซึ่งต้องคำนึงถึงพัฒนาการหรือช่วงอายุของเยาวชน เพื่อสร้างรายการที่ เหมาะสมกับวัย โดยใช้เกณฑ์ชี้วัดคุณภาพของรายการวิทยุ สำหรับเยาวชน และครอบครัว เพื่อ จำแนกประเภทของรายการวิทยุให้เหมาะสม (โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพรายการวิทยุ เพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว, 2551: เอกสารอัดสำเนา) มีดังนี้

เยาวชนในช่วงอายุ 13 – 18 ปี มีพัฒนาการสมองส่วนหน้าสุดซึ่งเกี่ยวข้องกับ วิจารณ์ญาณและการตัดสินใจต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงระดับฮอร์โมนเพศ การแสวงหาความตื่นเต้น

ตลอดจนความรุนแรงมีทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพและทักษะทางสังคม ดังนั้นการจัดรายการวิทยุสำหรับเยาวชนในช่วงอายุนี้อาจจัดเนื้อหาให้มีความเหมาะสมกับพัฒนาการดังกล่าว เช่น

เนื้อหารายการที่ควรนำเสนอ คือ ควรได้รับการส่งเสริมในด้านอัตลักษณ์ทางเพศ คือการรับรู้ในเรื่องเพศ และการแสดงออกด้านความสัมพันธ์ที่เหมาะสม ควรได้รับการส่งเสริมในด้านอัตลักษณ์ทางสังคม คือมีหลักในการดำเนินชีวิต

ลักษณะของรายการวิทยุที่อยู่ในความสนใจ คือ รายการเพลง ไทยสตริง บางส่วน ฟังรายการข่าวกีฬา และน้อยมากสำหรับรายการที่เยาวชนเป็นผู้จัดรายการจะนำเสนอเพลงลูกทุ่ง วิเคราะห์ข่าว ตอบปัญหา สารคดี สุขภาพ และครอบครัว เด็ก สตรี ละคร บ้านและสวน และรายการเกษตร การนำเสนอประเด็นไม่ควรเป็นรายการสำหรับเด็กเพียงอย่างเดียวแต่เป็นรายการที่เหมาะสมสำหรับวัยรุ่นและเป็นรายการที่ดีสำหรับผู้ใหญ่ เช่นกัน ส่วนช่วงเวลาที่เยาวชนรับฟังรายการวิทยุมากที่สุดคือ ประมาณ 22.00 – 23.00 น. ตัวอย่างรายการ เช่น รายการเปิดประตูสู่มหาวิทยาลัยร่วมด้วยช่วยเด็ก รายการแบ่งฝันปันรัก รายการวัยใสวัยสร้างสรรค์ เป็นต้น

การจัดรายการวิทยุเบื้องต้น

ความรู้เกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุเบื้องต้น คือ สิ่งจำเป็นสำหรับผู้ที่จะเริ่มต้นการเป็นนักจัดรายการวิทยุและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจกับการจัดรายการวิทยุในเบื้องต้น (ปณณพร ไพบูลย์วัฒนกิจ, 2552: เอกสารอัดสำเนา) สิ่งจำเป็นที่ต้องทำความเข้าใจและปฏิบัติ ได้แก่

1. ต้องมีใจกว้างและยอมรับคำวิจารณ์ การทำงานวิทยุกระจายเสียงไม่ว่าจะหนีคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้ฟังได้ ยอมรับคำวิจารณ์โดยเฉพาะคำตำหนิต่างนั้น เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการทำงานในหน้าที่ผู้ประกาศและดำเนินรายการให้ดีขึ้นให้เป็นที่พอใจของผู้ฟังยิ่งขึ้นต่อไป
2. ต้องฟัง ผู้ที่จะทำหน้าที่ผู้ประกาศและผู้ดำเนินรายการวิทยุกระจายเสียงได้ดีต้องเป็นนักฟัง เป็นคนขยันหมั่นฟังรายการวิทยุต่างๆ ที่คนอื่นเขาเสนอ แล้วนำมาวิจารณ์ว่าดีหรือไม่ อย่างไรเปรียบเทียบกับ แต่เหนือสิ่งอื่นใดจะต้องหมั่นฟังรายการที่ตนเสนอ ไม่ว่าจะเป็นการประกาศหรือดำเนินรายการแล้ววิจารณ์อย่างไม่เข้าข้างตัวเอง ผู้ประกาศหรือผู้ดำเนินรายการนั้นๆ เองนั้นแหละคือผู้ที่ควรจะได้ดีกว่าใครๆ ว่าควรจะต้องแก้ไขที่ใด อย่างไร ทั้งนี้การจัดรายการวิทยุควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

Talk พูดคุยอย่างเป็นธรรมชาติธรรมดาเหมือนที่ทำอยู่อย่างปกติ

To นึกว่าพูดกับผู้ฟังโดยตรง ไม่ใช่พูดกับเครื่องมือคือไมโครโฟน

A ผู้ที่กำลังฟังอยู่มีเพียงคนเดียวเท่านั้น ไม่ใช่คนจำนวนมาก

Friend ผู้ที่กำลังฟังอยู่นั้นคือเพื่อนที่คุ้นเคย

ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุ มีดังนี้ (ปีณพร ไพฑูลย์วัฒนกิจ, 2549)

1. การใช้ไมโครโฟนแบบต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในงานการกระจายเสียงมีหลายชนิด ถ้าแบ่งตามลักษณะและสภาพการใช้ ดังต่อไปนี้ แบบตั้งโต๊ะ แบบขึ้นพูด แบบมือถือ แบบห้อยคอ (หรือเหน็บเสื้อ) และแบบไม่มีสาย ซึ่งมีวิธีการใช้แตกต่างกัน

2. หลักการปฏิบัติตัวของผู้ประกาศและผู้ดำเนินรายการ เมื่อปฏิบัติงานอยู่หน้าไมโครโฟน คือ

2.1 อยู่ในท่าสบาย ๆ ผ่อนคลายไม่เกร็งเครียด
 2.2 อวัยวะทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงต้องอยู่ในสภาพที่พร้อม
 2.3 ทดสอบความพร้อมของไมโครโฟนก่อน
 2.4 ตั้งระดับเสียงล่วงหน้า
 2.5 เตรียมจิตใจ ความรู้สึก อารมณ์เพื่อให้ความสนทนเป็นกันเอง เกิดขึ้นในน้ำเสียงโดยนำหลัก talk to a friend มาใช้โดยอนุโลม อารมณ์ต้องร่าเริงแจ่มใสเพื่อให้เสียงฟังรื่นหู

2.6 ระมัดระวังเสียงสอแทรกในขณะพูดหรืออ่าน ทั้งที่เกิดจากตัวเอง และสิ่งของเครื่องใช้

2.7 ระมัดระวัง “กลิ่นลิ้น” และมีวิธีป้องกันได้โดยไม่เป็นคนชอบพูดคำหยาบและชอบเล่นคำพวน และต้องควบคุมสติอยู่เสมอ

3. การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรายการเพลง

3.1 วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ของรายการเพลงมี 2 วัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือเพื่อความบันเทิง และเพื่อให้ความรู้

3.1.1 เพื่อความบันเทิง รายการเพลงส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ความบันเทิงแทบทั้งสิ้น เพลงที่จะนำเสนอขึ้นแม้บางคนคิดว่าจัดหามาได้ง่าย เพียงแต่ซื้อแผ่นเสียงหรือเทปเสียงเพลงต่างๆ มากี่จัดเสนอรายการ ได้แล้ว ผู้เสนอรายการทำนองนี้คงไม่มีความได้รับความนิยมน ความบันเทิง ในที่นี้ต้องเป็นความบันเทิงที่ผู้ฟังต้องการ เพราะว่าผู้ฟังมีหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มก็มีระดับการฟังแตกต่างกัน ดังกล่าวไว้แล้วในตอนต้น ๆ ดังนั้น ระดับการฟังเพื่อให้เกิดความบันเทิงจึงมีระดับแตกต่างกันไปด้วย

3.1.2 เพื่อความรู้ วัตถุประสงค์อีกประการหนึ่ง ก็คือทำให้ ความรู้สอแทรกไปในรายการเพลง ความรู้ที่บรรจุไว้ในรายการเพลง ได้แก่

- ความรู้เกี่ยวข้องกับเพลง เช่น ผู้แต่ง นักร้อง นักดนตรี ประวัติ

ความเป็นมาของเพลง เป็นต้น

- ความรู้ทั่วไปที่อยู่ในความสนใจของผู้ฟัง
- ข่าวหรือเกร็ดข่าวสั้น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรายการเพลงหรือ

สืบเนื่องกับรายการ

- แทรก Spot เพื่อความรู้หรือเพื่อณรงค์ในกิจกรรมต่าง ๆ สาระความรู้ที่จะสอดแทรกไว้ในรายการนี้ ต้องค้นคว้ารวบรวมและเรียบเรียงเป็นคำพูดไว้เป็นอย่างดี คือเขียนเป็นบทนั่นเอง ความรู้ที่จะเสนอผู้ฟังนั้นไม่ควรยากเกินไป จนกลายเป็นส่วนสำคัญของรายการแทนเพลงไป รายการเพลงนั้น จะกลายเป็นรายการประเภทอื่นไม่ใช่รายการเพลง

3.2 กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มผู้ฟังแต่ละกลุ่มจะมีรสนิยมในการฟังเพลงไม่เหมือนกัน แม้จะมีรสนิยมในการฟังเพลงเหมือนกัน แต่เมื่อเวลาเปลี่ยนไป ประสบการณ์ของผู้ฟังแต่ละคนเปลี่ยนไป รสนิยมของเขาก็จะเปลี่ยนไปด้วย ผู้นำเสนอรายการจึงต้องตามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ฟังของตนเองอยู่เสมอ นอกเหนือไปจากข้อมูลเบื้องต้นที่ต้องมีอยู่แล้ว ก่อนวางแผนทำรายการเพลง ข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ อายุ เพศ ความสนใจ ระดับการฟังเพลง เป็นต้น

3.3 เวลา คือ เวลาออกอากาศ เป็นเรื่องสำคัญเพราะทำให้ผู้ผลิตรายการเพลงทราบได้ว่า เวลาดังกล่าวนั้นควรเสนอรายการเพลงอย่างไรแก่กลุ่มเป้าหมายใดที่จะฟังเพลงในช่วงเวลานั้น เช่น ช่วงเช้าครู่ 6 นาฬิกา เพลงที่นำเสนอควรเป็นเพลงที่มีจังหวะลีลาช้า ๆ อ่อนหวาน ไม่ใช่เพลงที่มีท่วงทำนองเร้าร้อน จนเกินไป ช่วงสาย ขณะที่คนกำลังไปทำงานอาจเสนอเพลงประเภทบรรเลงหรือโลที่มิวสิกให้คนเปิดฟังขณะเดินทางไปทำงานหรือเป็นรายการเพลงสำหรับกลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น ช่วงบ่ายถึงเย็น อาจเสนอรายการประเภท Background Music เปิดขณะทำงาน เพลงลูกทุ่งสำหรับกลุ่มผู้ฟังในชนบท เพลงสำหรับเด็ก เป็นต้น เวลาวันหยุดสุดสัปดาห์ ผู้ผลิตอาจเสนอเพลงประเภทสนุกสนาน ซึ่งจะเป็นเพลงประเภทใดก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งในเวลาดังกล่าวอาจเสนอในแนวที่เป็นรายการพิเศษกว่ารายการในวันธรรมดาก็ได้ เพราะวันหยุดสุดสัปดาห์จะมีกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากว่า ที่ต้องการพักผ่อนด้วยการฟังเพลง นอกจากนี้ เวลาวันหยุดเนื่องในวันนักขัตฤกษ์หรือวันสำคัญต่าง ๆ ก็อาจจัดรายการเพลงที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับโอกาสพิเศษนั้นก็ได้ เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันคริสต์มาส วันแห่งความรัก วันแม่ วันพ่อ วันเด็ก เป็นต้น

3.4 ความยาวของรายการเพลง หมายถึงรายการแต่ละรายการมีความยาวเท่าไร ส่วนมากรายการเพลงในบ้านเรามีช่วงตั้งแต่ 15 นาทีขึ้นไป ความยาวของรายการเพลงแต่ละรายการนี้มีผลต่อรูปแบบและประเภทของเพลงเช่นกัน เช่น รายการความยาว 15 นาที คงไม่

สามารถจัดเพลงประเภทคลาสสิกได้แน่นอน เพราะความยาวของเพลงเกิน 15 นาที หรืออาจจะมีการบรรเลงหรือบทแทรกเกร็ดความรู้ต่าง ๆ ไม่ได้มากเหมือนกับรายการ 1 ชั่วโมง หรือ 2 ชั่วโมง ส่วนรายการเพลงประเภทคลาสสิกจะต้องใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง หรือ 2 ชั่วโมง ขึ้นไปจึงจะได้บรรณ

4. การกำหนดรูปแบบรายการเพลง

การวางหรือกำหนดรูปแบบรายการเพลงมีความสำคัญต่อความสำเร็จของรายการเพลงมาก เพราะผู้ผลิตต้องเลือกรูปแบบรายการเพลงให้เหมาะกับกลุ่มผู้ฟัง และด้วยเหตุผลที่ว่าดนตรีเป็นเรื่องวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม ยิ่งทำให้ผู้ผลิตต้องพิถีพิถันในการเลือกรูปแบบรายการมากยิ่งขึ้น ผู้ผลิตควรตระหนักว่า การเสนอเพลงที่ไม่ตรงกับค่านิยมของกลุ่มเป้าหมายนั้นแม้เพลงในรายการจะมีความไพเราะเพียงใดในสายตาของผู้ผลิต แต่ผู้ฟังคงไม่ซาบซึ้งในเนื้อเพลงนั้นเท่ากับการเสนอเพลงในแนวที่เขาชื่นชอบแน่นอน

โดยทั่วไปการกำหนดรูปแบบรายการเพลงสามารถกระทำดังต่อไปนี้คือ

4.1 จัดตามประเภทของเพลง ได้แก่

4.1.1 การจัดเพลงประเภทคลาสสิก ผู้จัดทำเป็นจะต้องรู้เรื่องดนตรีดี ไม่ใช่มีความรู้ในการเล่นดนตรี แต่รู้เรื่องราวเกี่ยวกับเพลงและผู้แต่ง เพราะผู้ฟังรายการประเภทนี้มักจะเป็นผู้คุ้นเคย หรือรู้เรื่องราวเกี่ยวกับเพลงพอสมควร แต่ถ้าเป็นประเภท Semi Classical ผู้จัดมักจะเน้นเรื่องเกี่ยวกับผู้ประพันธ์น้อยลง แต่จะไปเน้นเกี่ยวกับอารมณ์ของเพลงมากกว่า

4.1.2 การจัดเพลงประเภทยอดนิยม การจัดรายการเพลงประเภทนี้ขึ้นอยู่กับเทคนิค การจัด การใช้คำพูด และสิ่งจูงใจอื่นๆ เพราะเนื้อหาของรายการ คือการเปิดเพลงฮิตหรือเพลงที่คนชอบ ซ้ำไปซ้ำมานั่นเอง

4.2 จัดตามลักษณะจำเพาะ ได้แก่

4.2.1 รายการเพลงบรรเลง (Background Music) เป็นรายการเพลงประเภท Mood Music ไม่มีร้อง และไม่ต้องโชว์เครื่องดนตรี เปิดให้คนฟังเป็น Background ในขณะที่กำลังทำงาน

4.2.2 รายการเพลงแนวประวัติเพลง (Historical Programme) จัดทำรายการเพลงเป็นสมัยๆ ทั้งนี้จะต้องมีแผ่นเสียงหรือเทปเพลงสมัยก่อน ๆ พอเพียง รวมทั้งมีเรื่องราวเกี่ยวกับเพลงสมัยนั้น ๆ ด้วย

4.2.3 รายการเพลงที่มีแนวเดียวกัน (Theme Programme) รายการเพลงประเภทนี้อาจจัดขึ้นได้เพื่อนักร้องคนพิเศษ จัดสำหรับเหตุการณ์ สถานที่หรือวันพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่ง

นอกจากนี้ รายการเพลงยังอาจแบ่งตามลักษณะของการจัดออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ รายการเพลงที่มีแบบแผน (Formal Programme) และรายการที่ไม่เป็นแบบแผน (Informal Programme) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) รายการเพลงที่มีแบบแผน เป็นรายการที่จัดทำบทไว้โดยเรียบร้อยและจัดรายการตามบท
- 2) รายการที่ไม่เป็นแบบแผน รายการเพลงแบบนี้ขึ้นอยู่กับไหวพริบ ปฏิญาณ และความสามารถของ DJ. เพราะเป็นการพูดไม่มีบท (ad-lib) หรือมีโครงร่างสั้น ๆ เพื่อกันลืม

5.การวางแผนการผลิตรายการเพลง

5.1 การเลือกและฟังเพลง เมื่อกำหนดรูปแบบของรายการเพลงได้แล้ว ผู้นำเสนอควรเลือกเพลงที่มีลีลา ทำนอง จังหวะ และเนื้อร้องที่สอดคล้องกับรูปแบบหรือสไตล์ของรายการ ควรเลือกเพลงจากแผ่นเสียงหรือเทปด้วยความรอบคอบและเอาใจใส่ ให้ได้ตามจำนวนที่ต้องการ รวมทั้งเลือกเพลงสำรองไว้ยามฉุกเฉินด้วย เมื่อเลือกมาแล้วมิใช่ดูชื่อแผ่นหรือชื่อเพลงเฉย ๆ ควรเปิดฟังด้วย เพลงที่เลือกมาเพื่อเปิดฟังก่อนนั้น ควรยึดหลักของการมีเอกภาพความหลากหลายและการจับเวลา

5.2 การเขียนบท จากข้อมูลที่รวบรวมมา เช่น ชื่อเพลง ชื่อนักร้อง ผู้ประพันธ์เพลง วงบรรเลงและความรู้อื่น ๆ แล้ว การฟังเพลงยังจะช่วยให้เกิดความคิดในการเขียนบทอีกด้วยภาษาที่ใช้ควรเป็นภาษาสนทนา ประโยคง่าย ๆ คำง่าย ๆ มีข้อมูลและข้อสังเกต

5.2.1 การเขียนบทสำหรับรายการเพลง

การพูดประกอบดนตรี อาจจะพูดอะไรเล็กน้อยเกี่ยวกับเรื่องของดนตรีหรือเพลงนั้น ควรจะเป็นข้อความที่น่าสนใจเป็นการทำให้เกิดการ เชื่อมต่อ (bridge) ระหว่างเพลงหนึ่ง ๆ ถ้าไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับดนตรีก็ควรจะเป็นเรื่องที่เข้ากันได้กับรายการนั้น ถ้าเป็นรายการที่มุ่งเปิดเพลงให้ฟัง การพูดก็ต้องน้อยลง

5.2.2 การตั้งชื่อรายการและเลือกเพลงประจำรายการ (signature music) เป็นการแสดงอารมณ์ของรายการ เพลงประจำรายการควรจะเป็นเพลงที่มีท่วงทำนองคล้ายกับเพลงที่เปิดในรายการเขียนบทสำหรับใช้ค้น ระหว่างดนตรีนำกับเนื้อเรื่อง (voice-over) ในช่วงโอกาสที่เหมาะสม ควรกล่าวถึงเพลงก่อนหน้านี้อย่างย่อ ๆ และพูดถึงเพลงต่อไปอย่างรื่นเรีงนำฟัง

ถ้าจัดรายการเพลงภาษาอื่น ๆ เช่น เพลงสากล ที่มีเนื้อร้องและชื่อเพลงเป็นภาษาอังกฤษ ควรจะช่วยให้ผู้ฟังโดยอธิบายเนื้อเพลงอย่างสั้น ๆ และแปลชื่อเพลงด้วย ทำให้เป็นเรื่องสนุกสนานไม่ให้ผู้ฟังเบื่อเตรียมเผื่อเวลาสำหรับประกาศเวลา ประกาศชื่อสถานีและข่าวเหตุการณ์ฉุกเฉิน เช่น ข่าวการจราจร ข่าวไฟไหม้ เป็นต้น ในกรณีนี้ผู้ผลิตรายการต้องใช้สามัญสำนึกของตนคัดทอนบทที่เตรียมเพื่อประกาศเรื่องดังกล่าวข้างต้น เขียนหรือพิมพ์บทให้สะอาด อ่านง่าย

5.3 การดำเนินรายการเพลง เมื่อเตรียมเพลงจากแผ่นเสียงหรือเทปเสียงตลอดจนบทเรียบร้อยแล้ว ระหว่างการดำเนินรายการก็ไม่ควรประมาท ควรตั้งใจทำงานด้วยความตั้งใจและรอบคอบ มีข้อพึงสังเกตในขณะนำเสนอรายการ ได้แก่

5.3.1 ต้องระลึกเสมอว่าทำเพื่อผู้ฟัง

5.3.2 ต้องมีความตั้งใจทำอย่างชนิดที่เรียกว่าสอ ดใส่อารมณ์ลง

ไปในขณะดำเนินรายการ

5.3.3 ไม่ควรใช้ถ้อยคำที่ไม่สุภาพหรือเหยียดหยามผู้ฟัง

5.3.4 ต้องไม่ดื่มสุราก่อนหรือขณะดำเนินรายการ

5.3.5 ไม่ควรยกคนข่มขืนหรือทักทายผู้อื่น

5.3.6 ควรทำรายการสด เพราะทำให้รายการมีชีวิตชีวา

5.3.7 ควรโฆษณา ให้เหมาะสมกับรายการ

6. เทคนิคในการผลิตรายการเพลง

การผลิตรายการเพลง ทางวิทยุกระจายเสียงให้เป็นที่สนใจของผู้ฟัง ต้องอาศัยเทคนิคหลายประการ ได้แก่

6.1 เทคนิคของผู้ดำเนินรายการ ทั้งที่ให้เสียงอย่างเดียว หรือทั้งให้เสียงและควบคุมการเปิดปิดแผ่น (DJ.) ควรเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติพิเศษ คือ ขยันค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ ขยันอ่าน ขยันฟัง ขยันพูดคุย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นต้น คุณสมบัติทั่วไปของผู้ดำเนินรายการสรุปได้ดังนี้คือ

- ต้องชอบเพลงและมีความรู้ความสนใจที่จะหาความรู้เกี่ยวกับเพลงที่จัด
- ต้องมีความรู้ภาษาอังกฤษ อ่านออก เขียนได้ และเข้าใจ รวมทั้งสนใจที่จะหาความรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มเติม

จะหาความรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มเติม

- เสียงพูดเมื่อผ่านไมโครโฟนแล้วจะต้องชัดเจนแจ่มใสตลอดจนมีน้ำเสียงลีลาการพูดให้เข้ากับบรรยากาศของรายการเพลงนั้นๆ

- มีวิธีพูดที่ดี คือ อย่าพูดให้เหมือนอ่าน แต่งอ่านให้เหมือนพูด พูดให้เหมือนคุยกับผู้ฟัง พูดให้มีความรู้สึกไปกับเรื่องที่พูด

- คำพูดที่พูดออกมาต้องชัดเจน คำ ออกเสียงให้ถูกต้องโดยเฉพาะภาษาไทย ส่วนภาษาอังกฤษก็ควรพยายามให้ถูกต้องเช่นกัน ใช้ถ้อยคำที่สุภาพ พูดประโยคสั้นๆ ให้มีความดีและชัดเจน ใช้ภาษาไทยให้มากที่สุด สำหรับคำพูดที่ต้องการให้ไพเราะหรือต้องการเน้นควรเตรียมไว้ก่อน

นอกจากนี้ ผู้ดำเนินรายการที่ต้องควบคุมเสียงเองยังต้องฝึกฝนให้มีทักษะในการควบคุมอุปกรณ์และเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวกับเครื่องเสียงได้ เช่น แผงควบคุมเสียง เครื่องเล่นเทป เครื่องเล่นแผ่นเสียง เป็นต้น เพราะผู้ที่สามารถใช้เครื่องมือเหล่านี้ได้ขณะดำเนินรายการจะช่วยให้ได้บรรยากาศของรายการที่มีชีวิตชีวาเพิ่มมากขึ้น และเป็นไปตามลีลาที่เขาต้องการ

6.2 การให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในรายการ การให้ผู้ฟังเข้ามามีส่วนร่วมในรายการจะทำให้รายการนั้นมีชีวิตชีวา ผู้ฟังรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งในรายการนั้น ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น

- เชิญผู้ฟังมาร่วมสนทนาในห้องส่ง
- ให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาในรายการ เพื่อสัมภาษณ์หรือเพื่อตอบคำถาม หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรายการ เป็นต้น
- ให้ผู้ฟังเขียนจดหมาย มาร่วมรายการในหลายรูปแบบ เช่น เล่าเรื่อง ขอเพลง ตอบคำถาม ฯลฯ
- การจัดเพลงตามคำขอ โดยขอจากโทรศัพท์หรือจดหมายก็ได้ เทคนิคต่างๆ เหล่านี้จะช่วยให้รายการมีชีวิตชีวาน่าสนใจ

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดเป็นเทคนิคการผลิตรายการที่ต้องคำนึงถึงอย่างไรก็ตามต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่นๆ ด้วยที่จะช่วยให้รายการเพลงประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของเราดังรายละเอียดที่กล่าวไปแล้ว และผู้ผลิตรายการยังต้องมีความคิดสร้างสรรค์กว้างไกลและคอยติดตามผลงานของคนอื่นอีกด้วย ตลอดจนติดตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในรายการให้เหมาะสมต่อไป

หน้าที่ของผู้จัดรายการที่เผยแพร่

หน้าที่ของผู้จัดรายการที่เผยแพร่นั้นแบ่งได้ 4 ประการ (คนหลังไมค์ ใจเกินร้อย, 2552: ระบบออนไลน์)

1. เพื่อการบอกกล่าว (to inform) คือ ความพยายามที่จะรายงาน ถ่ายทอดสิ่งที่ได้ประสบให้ไปถึงผู้รับโดยตรงไปตรงมา

2. เพื่อการโน้มน้าวใจ (to persuade) คือ ความพยายามที่จะทำให้ผู้รับมีความเห็นคล้อยตาม หรือโต้แย้ง

3. เพื่อให้ความรู้ (to educate) คือ ความพยายามที่จะทำให้ผู้ฟังได้รับทราบรายละเอียดต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต

4. เพื่อให้ความบันเทิง (to entertain) คือ ความพยายามที่จะทำให้ผู้รับฟังเกิดความพึงพอใจ มีความสุขใจ

การอ่านข่าว

การอ่านข่าว คือ การอ่านที่ต้องการความถูกต้อง ชัดเจน ความหนักแน่น ซึ่งหมายถึงความน่าเชื่อถือของผู้อ่าน ผู้อ่านเพียงทำหน้าที่บอกกล่าวเท่านั้น ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องแสดงอารมณ์ลงไปในช่วง ความหนักแน่นควรจะก่อดำรงความรู้สึกรับรู้ความเชื่อมั่นในความถูกต้องของข่าว ที่อ่าน เสียงข่าวความกระฉ่งฟังแล้วเลื่อนลอย ฟังระลึกรู้สึกว่าความถูกต้องคือหัวใจของการอ่านข่าว การอ่านถูกต้องอักขรวิธี เป็นสิ่งที่สร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดในหมู่คนฟัง

การอ่านสารคดี

การอ่านสารคดี คือ การอ่านประเภทเล่าเรื่อง จุดประสงค์เพื่อเป็นการบอกกล่าว และให้ความรู้ โดยแฝงความบันเทิงในรูปแบบของการเล่าให้น่าฟัง น่าติดตาม ผู้อ่านควรอ่านให้เสมือนว่ากำลังเล่าสิ่งที่ตนไปเห็นมาให้ผู้อื่นฟัง ผู้อ่านจะต้องมองเห็นภาพผ่านตัวหนังสือ ความรู้สึกรับรู้จะเกิดขึ้น ผู้ฟังก็จะเกิดการคล้อยตามและเห็นไปตามที่ได้ยิน ข้อควรระวังคือ น้ำเสียง อารมณ์ และถ้อยคำจะต้องไปด้วยกัน

การอ่านบทความ

การอ่านบทความ คือ การอ่านที่ผู้อ่านใช้ความพยายามที่จะทำให้ผู้ฟังเกิดความเชื่อมั่นและคล้อยตาม การอ่านบทความนั้นเราจะอ่านอย่างไรก็ได้เพียงขอให้ผู้ฟัง ผู้ชมเชื่อและถือปฏิบัติตามที่เรารับ

การอ่าน การพูดในรายการเพลง

การอ่านการพูดในรายการเพลง คือ บางครั้งผู้จัดรายการจะเตรียมต้นฉบับไว้อ่านในรายการหรือไม่เตรียมก็ได้ ใช้พูดสดแนะนำเพลงและพูดคุยกันไปเรื่อยๆ ผู้จัดรายการจำเป็นต้องทำหน้าที่ของผู้สนทนาหรือเพื่อนคุย การพูดคุยควรจะเป็นไปเพื่อความบันเทิง เนื้อหาที่ให้อ่าน

สอดคล้องเข้ากันได้กับเสียงเพลงที่เปิด เมื่อเพลงจบควรจะมีการต่อเนื่องระหว่างเสียงเพลงกับการพูด ขย สนทนา การพูดแนะนำเพลง บอกชื่อเพลง ผู้ร้อง ผู้แต่งนั้นเป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างยิ่ง เว้นไว้แต่เพลงนั้นจะเป็นที่นิยมกันมากและเราเคยบอกไปหลายครั้งแล้ว ในกรณีที่เรจะต้องรับผิดชอบในฐานะผู้สัมภาษณ์ ลักษณะของการสัมภาษณ์คือ การสนทนานั้นเอง ผู้สัมภาษณ์ควรสร้างบรรยากาศของความเป็นกันเอง ลีลาของคำถามแต่ละคำถามควรมีลักษณะเป็นการพูดคุยธรรมดา ฟังระลึกไว้เสมอว่า รายการสัมภาษณ์จะน่าสนใจ ชวนฟัง หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับผู้สัมภาษณ์ ต้องทำหน้าที่ในฐานะแทนผู้ฟังถามคำถาม

รูปแบบและเทคนิคการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

ธีรภัทร วรรณฤมล (2549) กล่าวว่า รูปแบบและเทคนิคการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงของการเป็นนักจัดรายการวิทยุ นักเล่าเรื่อง นักขายฝัน การมีส่วนร่วมกับผู้ฟัง การจัดรายการวิทยุให้ประสบความสำเร็จ ต้องคำนึงถึงเทคนิคและวิธีการจัดรายการวิทยุ ดังต่อไปนี้

1. รู้จักตนเอง (ลักษณะของนักวิทยุฯ)

จิตใจใฝ่รู้, ใฝ่ต่อการรับข่าวสาร, มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี, ใจกว้าง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีหลักการ มีเหตุผล มีจิตใจที่มั่นคง มีความอดทนต่อแรงกดดันต่างๆ สนใจการพัฒนาชุมชน สนใจการรักษาสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความทันสมัย มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง

2. รู้จักหน้าที่

- ให้ข่าวสาร: รายการข่าว, ประกาศประชาสัมพันธ์ต่างๆ
- ให้ความรู้: รายการสาระต่างๆเช่นบทความ, สัมภาษณ์
- ให้ความบันเทิง: รายการเพลง, ละคร, ตลก
- ให้ข้อมูลการประชาสัมพันธ์ (จงใจ): การณรงค์ต่างๆ

จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุสำหรับเยาวชนเบื้องต้นที่ได้กล่าวมาในข้างต้น คือสิ่งจำเป็นสำหรับนักจัดรายการรุ่นเยาว์ควรรู้และศึกษาก่อนลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่และมีความเชี่ยวชาญสำหรับการจัดรายการมากยิ่งขึ้น

แนวคิดสิทธิของเด็ก

คำว่า “เด็ก” ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในตราสารทาง กฎหมายระหว่างประเทศต่าง ๆ ว่าหมายความว่าบุคคลทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2553: ระบบออนไลน์)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กให้คำนิยาม “เด็ก” ไว้ในข้อ 1 ว่า “เพื่อความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญานี้ เด็กหมายถึง มนุษย์ทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านี้ตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น”

จากคำนิยามดังกล่าวมนุษย์ทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี อยู่ในความหมายของคำว่าเด็กทั้งสิ้น เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะตามกฎหมายของแต่ละประเทศที่ใช้อยู่ เช่น ในกรณีของประเทศไทยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ว่าด้วยบุคคล มาตรา 19 กำหนดว่า บุคคลจะบรรลุนิติภาวะเมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ แต่หากบุคคลนั้นได้ทำการสมรสก่อนอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์โดยผู้เยาว์ฝ่ายชายมีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ และฝ่ายหญิงมีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ ตามมาตรา 20 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บุคคลนั้นเป็นผู้บรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย ดังนั้น หากเด็กที่อายุยังไม่เกิน 18 ปี แต่ได้ทำการสมรสก่อนและเข้าเงื่อนไขตามกฎหมายที่ถือว่าเด็กนั้นพ้นจากสถานะความเป็นเด็กและบรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย จะไม่อยู่ในความคุ้มครองของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กอีกต่อไป และคงได้กล่าวแล้วว่าอนุสัญญานี้เป็นอนุสัญญาที่มีประเทศเข้าเป็นภาคีสมาชิกมากที่สุดในโลก คือ 195 ประเทศ และข้อผูกพันในการเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญา คือ การยอมรับที่จะปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศฉบับนี้ ดังนั้น คำจำกัดความ “เด็ก” ในกฎหมายของทั้ง 195 ประเทศ จะต้องมีความหมายเช่นเดียวกับอนุสัญญานี้ทำให้ความหมายของคำว่าเด็กนั้นเป็นความหมายสากลที่ต้องเหมือนกันทั่วโลก

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก คุ้มครองและส่งเสริมสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กทุกคนในโลก โดยได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ (ซึ่งหมายความว่าประเทศอาจกำหนดสิทธิและการคุ้มครองสูงกว่าที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ได้ แต่จะต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาไม่ได้)

อนุสัญญาฯ กำหนดพันธกรณีให้ประเทศภาคีสมาชิกคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยแยกเป็น ประเภทใหญ่ ๆ ได้ 4 ประเภท

1. สิทธิในชีวิตและการอยู่รอด
2. สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง
3. สิทธิในการพัฒนา
4. สิทธิในการมีส่วนร่วม

1. สิทธิในการมีชีวิตและการอยู่รอด

สิทธิในการมีชีวิตและการอยู่รอดคือ สิทธิของเด็กที่คลอดออกมาแล้วจะต้องมีชีวิตอยู่รอดอย่างปลอดภัย เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการเลี้ยงดูไม่ว่าโดยบิดา มารดา ญาติพี่น้องหรือรัฐ เพื่อให้อยู่รอดและเจริญเติบโต และมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีเพียงพอตามฐานะซึ่งหากครอบครัวไม่สามารถจะดำเนินการได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำ รัฐต้องเข้าไปให้การช่วยเหลือ เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการบริการด้านสุขอนามัยให้พ้นจากโรคภัยต่าง ๆ ที่จะทำให้เด็กเสียชีวิตหรือพิการ เช่น หากเด็กไม่สามารถอยู่กับทั้งบิดาหรือมารดาได้ เพราะบิดามารดาแยกกันอยู่ เช่น การหย่า ในกรณีเช่นนี้จะต้องกำหนดที่อยู่ของเด็กว่าจะให้เด็กอยู่กับใครและทุกฝ่ายจะต้องได้รับโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นรวมทั้งตัวเด็กเองด้วย การแยกกันอยู่ของบิดาและมารดา ซึ่งทำให้เด็กต้องแยกไปอยู่กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือจากทั้งสองโดยรัฐนำมาดูแล เด็กยังมีสิทธิที่จะรักษาความสัมพันธ์ส่วนตัวและการติดต่อโดยตรงกับบิดาและมารดาที่เด็กไม่ได้อยู่ด้วยอย่างสม่ำเสมอ เว้นแต่การติดต่อสัมพันธ์นั้นจะขัดกับประโยชน์สูงสุดของเด็กนั่นเอง (ข้อ 9) นอกจากนี้รัฐยังต้องใช้ความพยายามเพื่อให้หลักประกันว่าหลักการที่ว่าทั้งบิดาและมารดามีความรับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดูและพัฒนาการของเด็ก (ข้อ 18) ในการที่รัฐอนุญาตให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม รัฐจะต้องให้หลักประกันว่าประโยชน์สูงสุดของเด็กจะเป็นข้อพิจารณาที่สำคัญที่สุดในเรื่องการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (ข้อ 21) และต้องใช้ความระมัดระวังอย่างเต็มที่ไม่ให้เด็กถูกทำร้ายหรือถูกนำไปใช้ประโยชน์โดยมิชอบในด้านต่าง ๆ โดยใช้การรับบุตรบุญธรรมบังหน้า

2. สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง

เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองในทุกรูปแบบที่จะเป็นอันตรายต่อเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองจากการถูกทำร้ายทั้งทางร่างกาย จิตใจและทางเพศ ซึ่งรวมทั้งการล่วงละเมิดทางเพศกับหรือการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ จากเด็ก เช่น การค้าประเวณีเด็ก การขายเด็ก การนำเด็กไปใช้ขอตาน ไม่ว่าโดยบิดา มารดา ผู้ปกครองเด็กหรือโดยบุคคลอื่น เด็กที่ถูกละเมิดจากอันตรายเข้ามาในประเทศของรัฐภาคีจะต้องได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือ เด็กพิการทั้งทางร่างกายและจิตใจมีสิทธิได้ใช้ชีวิตที่ดีอย่างมีศักดิ์ศรีและได้รับการส่งเสริมให้พึ่งพาตนเองกับมีส่วนร่วมในชุมชน เด็กมีสิทธิได้รับการคุ้มครองจากโรคภัยต่าง ๆ ตามมาตรฐานสาธารณสุขที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ จะต้องไม่มีเด็กคนใดถูกตัดออกจากการได้รับการบริการสาธารณสุข เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการใช้แรงงานโดยห้ามการใช้แรงงานเด็กที่อายุต่ำกว่าอายุขั้นต่ำที่ให้ทำงานได้ ซึ่งปัจจุบันกฎหมายแรงงานของไทยกำหนดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน ห้ามเด็กที่อายุยังไม่เกิน 15 ปี บริบูรณ์ทำงาน ส่วนเด็กที่อายุเกิน 15 ปีแล้วทำงานได้ การทำงาน

ของเด็กต้องไม่เป็งานที่อันตราย ต้องไม่ขัดขวางการศึกษาของเด็กหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ร่างกาย จิตใจ ศิลธรรม หรือพัฒนาการทางสังคมของเด็ก

3. สิทธิในการพัฒนา

สิทธิในการพัฒนาตนเองของเด็กเน้นทั้งด้านการพัฒนาทางร่างกายและสติปัญญา การพัฒนาทางด้านร่างกาย อนุสัญญาฯ เน้นที่การเลี้ยงดูเด็กโดยพ่อแม่หรือในบางกรณีโดยรัฐและ ระบุแต่เด็กมีสิทธิที่จะมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาการของเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ศิลธรรมและทางสังคม เด็กมีสิทธิได้รับการบริการสาธารณสุขและการตรวจรักษา เพื่อให้เด็กพ้นจากโรคร้ายที่ป้องกันรักษาได้และไม่ให้โรคร้ายดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการ ของเด็ก เด็กมีสิทธิที่ได้รับการศึกษาอันเป็นพื้นฐานและมาตรการที่จำเป็นต่อการพัฒนาของเด็ก อนุสัญญาฯ เน้นว่าเด็กมีสิทธิได้รับการศึกษาเพื่อให้เด็กได้พัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถพิเศษ และความสามารถทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็ก ให้เต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน ให้เด็ก ได้พัฒนาความเคารพต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เป็นการเตรียมเด็กให้มีชีวิต และมีความรับผิดชอบต่องานที่เสรีด้วยจิตสำนึกแห่งความเข้าใจ สันติภาพ ความอดกลั้น ความเสมอภาคทางเพศ และมิตรภาพในหมู่ชนมนุษยไม่แยกแยะเป็นกลุ่มใด ทั้งให้มีความเคารพ ต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและเคารพต่อบิคามารดา เอกสิทธิ์ทางวัฒนธรรม ภาษาและค่านิยม ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นของตนเองและที่แตกต่างไป (ข้อ 29) สิทธิในการศึกษานั้นอยู่บนพื้นฐานที่จะต้อง ให้เด็กมีโอกาสที่เท่าเทียมกัน โดยรัฐจะต้องจัดการศึกษาภาคบังคับในระดับชั้นประถมให้ทั่วถึง โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายจากเด็กทุกคน และต้องส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาในระดับขั้นมัธยมใน รูปแบบที่หลากหลาย และการศึกษาวิชาชีพ เพื่อให้เด็กทุกคนมีโอกาสที่เข้าศึกษาได้

โดยรัฐอาจจัดมาตรการที่เหมาะสม อนุสัญญาฯ ครอบคลุมถึงเด็กทุกคนที่อยู่ใน เขตอำนาจของรัฐนั้น ไม่ว่าจะเป็นสัญชาติใด ตามหลักการไม่เลือกปฏิบัติ ดังนั้น เด็กไม่ว่าจะมี สัญชาติใด และไม่ว่าการอยู่ในเขตอำนาจของรัฐนั้นจะมีสถานะที่ถูกกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ภาค บังคับ (ข้อ 28) ในส่วนของเด็กที่พิการในรูปแบบต่าง ๆ รัฐต้องจัดให้เด็กเหล่านี้มีโอกาสที่จะได้รับ การศึกษาอย่างเต็มที่เช่นเดียวกับเด็กปกติด้วย

4. สิทธิในการมีส่วนร่วม

สิทธิในการมีส่วนร่วมของเด็กในรูปแบบต่าง ๆ เป็นปัญหามากสำหรับประเทศ ทางตะวันออกที่มีแนวปฏิบัติในการไม่เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นมากนัก อนุสัญญาฯ เน้นถึงสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของเด็ก โดยเสรีในทุกเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและรัฐภาคี

ต้องดำเนินการให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นทั้งต้องให้น้ำหนักต่อความคิดเห็นนั้นตามควร แก่อายุและวุฒิภาวะของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการทางศาลและทางการบริการ ที่จะมีผลกระทบต่อเด็ก เด็กต้องได้รับโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินการนั้น ตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนดและสิทธิในการแสดงออกของเด็กรวมถึงอิสระในการแสวงหา ได้รับหรือส่งต่อข้อมูลและความคิดในทุกรูปแบบและในสื่อทุกประเภท เด็กมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพ ทางความคิด มโนธรรม และศาสนา สิทธิในการมีส่วนร่วมนี้รวมทั้งสิทธิของเด็กที่จะสมาคม กันโดยสงบ เด็กมีสิทธิที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

เด็กและเยาวชนถือได้ว่าเป็นอนาคตที่เตรียมพร้อมจะเป็นกำลังสำคัญของชาติใน อนาคตจึงมีสิทธิและเสรีภาพเพื่อให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นในด้านร่างกายหรือด้าน สติปัญญา หากมีการส่งเสริมอย่างจริงจังแล้วก็จะสามารถพัฒนาเด็กให้มีความคิด สติปัญญาและ ความสามารถได้อย่างเต็มที่ โดยสิทธิและเสรีภาพที่พึงจะมีได้ตามกฎหมาย เพื่อให้ได้แสดงออก และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศต่อไป

สรุปสิทธิเด็กทั้ง 4 ข้อนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการจัดพื้นที่สื่อสร้างสรรค์ให้กับเด็ก และเยาวชน ซึ่งเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีสิทธิในการแสดงออกของการผลิตสื่อที่เหมาะสม กับเยาวชน รวมไปถึงผู้ที่ต้องการพื้นที่สื่อเพื่อให้เยาวชนได้รับข่าวสารที่เหมาะสมกับวัยไม่รุนแรง และไม่บิดเบือนความจริงกับเยาวชนจนเกินไป ซึ่งต้องมีการพัฒนาให้เหมาะสมกับเยาวชน ในแต่ละพื้นที่ให้มากที่สุดเพราะเยาวชนแต่ละภูมิภาคมีลักษณะการใช้ชีวิตประจำวัน ที่ไม่มีเหมือนกัน ฉะนั้นการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อวิทยุชุมชน ที่เหมาะสมกับเยาวชน โดยเยาวชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้นด้วย จะเป็นผลดีให้กับเยาวชนและคนในชุมชนต่อไป

แนวคิดพัฒนาการของวัยรุ่น และวัยรุ่น

พัฒนาการวัยรุ่น (adolescent development) วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลง เกิดขึ้นหลายด้าน ทำให้ต้องมีการปรับตัวหลายด้านพร้อมๆ กัน จึงเป็นวัยที่จะเกิดปัญหาได้มาก การ ปรับตัวได้สำเร็จจะช่วยให้วัยรุ่นพัฒนาตนเองเกิดบุคลิกภาพที่ดี ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการ ดำเนินชีวิตต่อไป การเรียนรู้พัฒนาการวัยรุ่นจึงมีประโยชน์ทั้งต่อการส่งเสริมให้วัยรุ่นเติบโตเป็น ผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพดีทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และช่วยป้องกันปัญหาต่างๆ ในวัยรุ่น เช่น ปัญหา ทางเพศ หรือปัญหาการใช้สารเสพติด (พนม เกตุมาน, 2550: ระบบออนไลน์)

พัฒนาการของวัยรุ่น เกิดขึ้นเมื่อเด็กย่างอายุประมาณ 12-13 ปี เพศหญิงจะเข้าสู่ วัยรุ่นเร็วกว่าเพศชายประมาณ 2 ปี และจะเกิดการพัฒนาไปจนถึงอายุประมาณ 18 ปี จึงจะเข้าสู่วัย ผู้ใหญ่ โดยจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในพัฒนาการด้านต่างๆ ดังนี้

1. พัฒนาการทางร่างกาย (physical development)

ประกอบด้วยการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายทั่วไป และการเปลี่ยนแปลงทาง เพศ เนื่องจากวัยนี้ มีการสร้างและหลั่งฮอร์โมนเพศ (sex hormones) และฮอร์โมนของการ เจริญเติบโต (growth hormone) อย่างมากและรวดเร็ว

การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย (physical changes) ร่างกายจะเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว แขนขาจะยาวขึ้นก่อนจะเห็นการเปลี่ยนแปลงอื่นประมาณ 2 ปี เพศหญิงจะมีไขมันมากกว่าชายที่มี กล้ามเนื้อมากกว่า ทำให้เพศชายแข็งแรงกว่า

การเปลี่ยนแปลงทางเพศ (sexual changes) สิ่งที่ได้เห็นได้ชัดเจน คือวัยรุ่นชายจะ เป็นหนุ่มขึ้น นมขึ้นพาน(หัวนมโตขึ้นเล็กน้อย กดเจ็บ) เสียงแตก หนวดเคราขึ้น และเริ่มมีฝัน เปียก (nocturnal ejaculation - การหลั่งน้ำอสุจิในขณะที่หลับและฝันเกี่ยวกับเรื่องทางเพศ) การเกิด ฝันเปียกครั้งแรกเป็นสัญญาณของการเข้าสู่วัยรุ่นของเพศชาย ส่วนวัยรุ่นหญิงจะเป็นสาวขึ้น คือ เต้านมมีขนาดโตขึ้น ไขมันที่เพิ่มขึ้นจะทำให้รูปร่างมีทรวดทรง สะโพกผายออก และเริ่มมี ประจำเดือนครั้งแรก (menarche) การมีประจำเดือนครั้งแรกเป็นสัญญาณบอกการเข้าสู่วัยรุ่นใน หญิง

ทั้งสองเพศจะมีการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะเพศ ซึ่งจะมีขนาดโตขึ้น และ เปลี่ยนเป็นแบบผู้ใหญ่ มีขนขึ้นบริเวณอวัยวะเพศ มีกลิ่นตัว มีสิวขึ้น

2. พัฒนาการทางจิตใจ (psychological development)

พัฒนาการทางจิตใจหรือสติปัญญา (intellectual development) วัยนี้สติปัญญาจะ พัฒนาสูงขึ้น จนมีความคิดเป็นแบบรูปธรรม (Jean Piaget ใช้คำอธิบายว่า formal operation ซึ่งมีความหมายถึงความสามารถเรียนรู้ เข้าใจเหตุการณ์ต่างๆ ได้ลึกซึ้งขึ้นแบบ abstract thinking) มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์ สิ่งต่างๆ ได้มากขึ้นตามลำดับจนเมื่อพ้นวัยรุ่น แล้ว จะมีความสามารถทางสติปัญญาได้เหมือนผู้ใหญ่ แต่ในช่วงระหว่างวัยรุ่นนี้ ยังอาจขาดความ ยั้งคิด มีความหุนหันพลันแล่น ขาดการไตร่ตรองให้รอบคอบ

การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น (acceptance) วัยนี้ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนอย่างมาก การได้รับการยอมรับจะช่วยให้เกิดความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย เห็นคุณค่าของตนเอง มั่นใจตนเอง วัยนี้จึงมักอยากเด่นอยากดัง อยากให้มีคนรู้จักมากๆ

ความภาคภูมิใจตนเอง (self esteem) เกิดจากการที่ตนเองเป็นที่ยอมรับของเพื่อนและคนอื่นๆ ได้ รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า เป็นคนดีและมีประโยชน์แก่ผู้อื่นได้ ทำอะไรได้สำเร็จ

ความเป็นตัวของตัวเอง (independent) วัยนี้จะรักอิสระ เสรีภาพ ไม่ค่อยชอบอยู่ในกฎเกณฑ์กติกาใดๆ ชอบคิดเอง ทำเอง พึ่งตัวเอง เชื่อความคิดตนเอง มีปฏิกิริยาตอบโต้ผู้ใหญ่ที่บีบบังคับสูง ความอยากรู้อยากเห็นอยากลองจะมีสูงสุดในวัยนี้ ทำให้อาจเกิดพฤติกรรมเสี่ยงได้ง่ายถ้าวัยรุ่นขาดการบังคับที่ดี การได้ทำอะไรด้วยตนเอง และทำได้สำเร็จจะช่วยให้วัยรุ่นมีความมั่นใจในตนเอง (self confidence)

การควบคุมตนเอง (self control) วัยนี้จะเรียนรู้ที่จะควบคุมความคิด การรู้จักยังคิด การคิดให้เป็นระบบ เพื่อให้สามารถใช้ความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

อารมณ์ (mood) อารมณ์จะปั่นป่วน เปลี่ยนแปลงง่าย หงุดหงิดง่าย เครียดง่าย โกรธง่าย อาจเกิดอารมณ์ซึมเศร้าโดยไม่มีสาเหตุได้ง่าย อารมณ์ที่ไม่ดีเหล่านี้อาจทำให้เกิดพฤติกรรมเกเร ก้าวร้าว มีผลต่อการเรียนและการดำเนินชีวิต ในวัยรุ่นตอนต้น การควบคุมอารมณ์ยังไม่ค่อยดีนัก บางครั้งยังทำอะไรตามอารมณ์ตัวเองอยู่บ้าง แต่จะค่อยๆ ดีขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น อารมณ์เพศวัยนี้จะมีมาก ทำให้มีความสนใจเรื่องทางเพศ หรือมีพฤติกรรมทางเพศ เช่น การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปกติในวัยนี้ แต่พฤติกรรมบางอย่างอาจเป็นปัญหา เช่น เบี่ยงเบนทางเพศ กามวิปริต หรือการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น

จริยธรรม (moral development) วัยนี้จะมีความคิดเชิงอุดมคติสูง (idealism) เพราะเขาจะแยกแยะความผิดชอบชั่วดีได้แล้ว มีระบบมโนธรรมของตนเอง ต้องการให้เกิดความถูกต้อง ความชอบธรรมในสังคม ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ต้องการเป็นคนดี เป็นที่ชื่นชอบของคนอื่น และจะรู้สึกอึดอัดกับข้อจำกัดกับความไม่ถูกต้องในสังคมหรือในบ้านแม้แต่พ่อแม่ของตนเองเขาก็เริ่มรู้สึกว่าไม่ได้ดีสมบูรณ์แบบเหมือนเมื่อก่อนอีกต่อไปแล้ว บางครั้งเขาจะแสดงออก วิพากษ์วิจารณ์พ่อแม่หรือครูอาจารย์ตรงๆ อย่างรุนแรง การต่อต้านประท้วงจึงเกิดได้บ่อยในวัยนี้เมื่อวัยรุ่นเห็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องหรือมีการเอาเปรียบ เบียดเบียน ความไม่เสมอภาคกัน ในวัยรุ่นตอนต้นการควบคุมตนเองอาจยังไม่ดีนักแต่เมื่อพ้นวัยรุ่นนี้ไป การควบคุมตนเองจะดีขึ้นจนเป็นระบบ จริยธรรมที่สมบูรณ์เหมือนผู้ใหญ่

3. พัฒนาการทางสังคม (social development)

วัยนี้จะเริ่มห่างจากทางบ้าน ไม่ค่อยสนิทสนมคลุกคลีกับพ่อแม่พี่น้องเหมือนเดิม แต่จะสนใจเพื่อนมากกว่าจะใช้เวลากับเพื่อนนานๆ มีกิจกรรมนอกบ้านมากไม่ยากไปไหนกับทางบ้าน เริ่มมีความสนใจเพศตรงข้ามสนใจสังคมสิ่งแวดล้อมปรับตัวเองให้เข้ากับกฎเกณฑ์กติกาของกลุ่มของสังคมได้ดีขึ้นมีความสามารถในทักษะสังคม การสื่อสารเจรจาการแก้ปัญหา การประนีประนอม การยืดหยุ่นโอนอ่อนผ่อนตามกันและการทำงานร่วมกับผู้อื่น พัฒนาการทางสังคมที่ดีจะเป็นพื้นฐานมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและบุคลิกภาพที่ดี การเรียนรู้สังคมจะช่วยให้ตนเองหาแนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับตนเอง เลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนและมีสังคมสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อตนเองในอนาคตต่อไป

4. เป้าหมายของการพัฒนาวัยรุ่น

4.1 ร่างกายที่แข็งแรง ปราศจากความบกพร่องทางกาย มีความสมบูรณ์ มีภูมิคุ้มกันโรคและปราศจากภาวะเสี่ยงต่อปัญหาทางกายต่างๆ

4.2 เอกลักษณ์แห่งตนเองคือ

- บุคลิกภาพดี มีทักษะส่วนตัว และทักษะสังคมดี
- เอกลักษณ์ทางเพศเหมาะสม
- การเรียนและอาชีพ ได้ตามศักยภาพของตน ตามความชอบความถนัด

และความเป็นไปได้ ทำให้มีความพอใจต่อตนเอง

- การดำเนินชีวิต สอดคล้องกับความชอบความถนัด มีการผ่อนคลาย กิจา งานอดิเรก มีความสุขได้โดยไม่เบียดเบียนคนอื่น มีการช่วยเหลือคนอื่นและสิ่งแวดล้อม

- มีมโนธรรมดี เป็นคนดี

4.3 มีการบริหารตนเองได้ดี สามารถบริหารจัดการตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น

4.4 มีความรับผิดชอบ มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อประเทศชาติ และต่อสิ่งแวดล้อมได้ดี

4.5 มีมนุษยสัมพันธ์กับคนอื่นได้ดี

สังคมทุกแห่งในปัจจุบันนี้ยอมรับกันทั่วไปว่าวัยรุ่น(adolescence) เป็นช่วงระยะที่สำคัญที่สุด เป็นวัยที่เชื่อมต่อระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ เป็นระยะที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ซึ่งชีวิตนั้นปลายจะราบรื่นหรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับที่การดำเนินชีวิตของระยะวัยรุ่นนี้ เพราะเหตุว่าเด็กวัยรุ่นจะต้องประสบความยุ่งยาก มีปัญหาต่าง ๆ นานา ประการ และต้องเผชิญกับความลำบาก

ในการปรับตัว และวัยรุ่นเป็นวัยที่พัฒนาการไปอย่างรวดเร็วทั้งทางด้าน อารมณ์ ความคิด และจิตใจ ดังนั้นหาก วัยรุ่นได้มีการพัฒนาทางด้านต่างๆ ไปอย่างถูกต้องและเหมาะสมแล้วนั้นก็จะสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติได้

กระบวนการฝึกอบรม

การฝึกอบรม คือ กระบวนการในอันที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติ และความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การจัดโครงการฝึกอบรม เป็นเพียงหนึ่งในหลายวิธีการในการพัฒนาบุคลากรขององค์กร และการฝึกอบรมจะบังเกิดผลดีต่อเมื่อผู้รับผิดชอบดำเนินการอย่างมีระบบ ซึ่งจะเกิดขึ้น ได้หากผู้รับผิดชอบจัดการฝึกอบรมมีความเข้าใจถึงกระบวนการฝึกอบรม และวิธีดำเนินการในแต่ละขั้นตอนอย่างเหมาะสม ดังต่อไปนี้

1. การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม กล่าวคือ เมื่อสามารถทราบปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วไม่ว่าจะเป็นองค์กรหรือหน่วยงานหรือแม้แต่เป็นสถานีวิทชุมชนเองก็ได้ตามหากมีปัญหาก็สามารถแก้ไขได้หากแก้ไขด้วยการฝึกอบรม โดยสิ่งแรกที่ควรปฏิบัติคือหาข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนคนที่ต้องการฝึกอบรม เพื่อมองปัญหาว่าควรจะเป็นโครงการฝึกอบรมหรือไม่ หรือเพียงแค่ส่งไปเข้ารับการอบรมภายนอกองค์กรเท่านั้น รวมไปถึงมีเนื้อหา หรือภารกิจใดบ้างที่ต้องทำการแก้ไข ปรับปรุง ทั้งนี้หากความจำเป็นและสถานการณ์ของปัญหาซับซ้อนมาก จำเป็นต้องวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาเพื่อค้นหาความจำเป็นในการฝึกอบรม อันได้แก่ การสำรวจ การสังเกตการณ์ การทดสอบ หรือการประชุม เป็นต้น

2. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม กล่าวคือ เมื่อทราบความจำเป็นในการฝึกอบรมแล้วว่ามีความจำเป็นปัญหาใดบ้าง และสามารถทราบวิธีแก้ไขด้วยการฝึกอบรมทราบว่ากลุ่มเป้าหมายเป็นใคร และพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการจะเปลี่ยนแปลงเป็นด้านใดนั้น นำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดหลักสูตรให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรในการฝึกอบรมของแต่ละหัวข้อและสาระเนื้อหาหรือแนวทางในการฝึกอบรม เทคนิคหรือวิธีการอบรม ระยะเวลา การเรียงลำดับหัวข้อเนื้อหาที่จำเป็น รวมไปถึงการกำหนดลักษณะของวิทยากรผู้ดำเนินการฝึกอบรม เพราะจะทำให้ผู้เข้าอบรมได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทำให้สิ่งที่ปัญหาได้รับการแก้ไขคล่องตัวไปด้วยดี

3. การกำหนดโครงการฝึกอบรม กล่าวคือ การดำเนินการวางแผนเพื่อการฝึกอบรมอย่างมีขั้นตอนด้วยการเขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร ที่เรียกว่า “โครงการฝึกอบรม”

เป็นการอธิบายรายละเอียดที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยเริ่มตั้งแต่เหตุผลและความเป็นมาหรือความจำเป็นของการจัดการฝึกอบรม หัวข้อวิชาต่างๆ วิทยากร คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ารับการอบรม วัน เวลา สถานที่อบรม ประเมินการ ค่าใช้จ่าย ตลอดจนรายละเอียดด้านการบริหารและธุรการต่าง ๆ ของการฝึกอบรม ทั้งนี้ เนื่องจากการฝึกอบรม เป็นกิจกรรม ที่มี ผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย นับตั้งแต่ผู้ที่จะเข้ารับการฝึกอบรม ผู้บังคับบัญชา ในหน่วยงานต้นสังกัดของผู้เข้ารับการฝึกอบรม วิทยากร และที่สำคัญคือ ผู้บริหารซึ่งมีอำนาจอนุมัติโครงการและค่าใช้จ่าย จำเป็นจะต้องเข้าใจถึงรายละเอียดต่างๆ ของการฝึกอบรม โดยใช้โครงการฝึกอบรมที่เขียนขึ้นเป็นสื่อตนเอง

4. การบริหารโครงการฝึกอบรมหรือที่บางตำราจะเรียกว่า “การดำเนินการฝึกอบรม” เนื่องจากผู้เขียนพิจารณาเห็นว่า ถึงแม้จะดูเหมือนว่าการดำเนินการฝึกอบรมเป็นหัวใจสำคัญ ของการจัดโครงการฝึกอบรม หากแต่ที่จริงแล้วการดำเนินการฝึกอบรมเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการบริหารโครงการ ฝึกอบรม เพราะการดำเนินการ ฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการได้นั้น นอกจากมาจาก วิทยากร ที่มีความรู้ความสามารถและหลักสูตร ฝึกอบรมที่เหมาะสมแล้ว ยังจำเป็นต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจัดการฝึกอบรม ซึ่งเข้าใจหลักการบริหารงานฝึกอบรมพอที่จะสามารถวางแผนและดำเนินงานธุรการทั้งหมดในช่วงทั้งก่อน ระหว่างและหลังการอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย จึงได้กำหนดขั้นตอนนี้เป็นการบริหาร โครงการฝึกอบรมเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ผู้จัดโครงการฝึกอบรมควรทราบทั้งหมด

ซึ่งหน้าที่ของการดำเนินการฝึกอบรมจะต้องเป็นเจ้าหน้าที่หรือผู้จัดโครงการอบรมจะต้องมีบทบาทหลักที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับวิทยากรในการจัดกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นด้านสถานที่ สื่อทัศนูปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ การเงิน ฯลฯ ซึ่งในขณะเดียวกันในฐานะผู้จัดทำโครงการควรจะต้องให้มีกิจกรรมการละลายพฤติกรรมเพื่อสร้างบรรยากาศรวมถึงเพิ่มความสนุกสนาน มิฉะนั้นอาจจะไม่สามารถดำเนินการฝึกอบรมตามที่ระบุไว้ในโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การประเมินและติดตามผลการฝึกอบรมในขั้นตอนของการกำหนดโครงการฝึกอบรม ผู้รับผิดชอบจะต้องคำนึงถึงการประเมินผลการฝึกอบรมไว้ด้วยว่า จะดำเนินการประเมินผลด้วยวิธีการใดบ้าง โดยใช้เครื่องมืออะไรและจะดำเนินการติดตาม ผลการฝึกอบรมหรือไม่ เมื่อใด ทำการสรุปประเมิน ผลการฝึกอบรมและจัด จัดทำรายงานเสนอให้ผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาถึงผลของการฝึกอบรม ส่วนผู้รับผิดชอบโครงการเองก็จะต้องนำเอาผลการประเมินโครงการฝึกอบรมทั้งหมดมาเป็น ข้อมูลย้อนกลับหรือ feedback ใช้พิจารณาประกอบในการจัดฝึกอบรมหลักสูตรเช่นเดียวกันในครั้ง/รุ่นถัดไปในขั้นตอนของการหาความจำเป็นใน การฝึกอบรม

ว่า ควรจะต้องมีการพัฒนา หรือปรับปรุง หลักสูตร หรือการดำเนินการในการบริหารงานฝึกอบรม อย่างไรบ้าง เพื่อจะทำให้การฝึกอบรมเกิด สัมฤทธิ์ผลตรงตาม วัตถุประสงค์ ของโครงการเพิ่มขึ้น

ประวัติและความเป็นมาของวิทยุชุมชน ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนรักถิ่น

F.M. 93.00 MHz

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนรักถิ่น F.M. 93.00 MHz ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านป็น อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เริ่มก่อตั้งโดยอาจารย์สังวร อินต๊ะสาร ครูโรงเรียนบ้านด้าประชาชนเคราะห์ ซึ่งปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการสถานีวิทยุ กำลังส่ง 200 วัตต์ เสาสูง 45 เมตร รัศมีการกระจายเสียง 20 กิโลเมตร มีพื้นที่การรับฟังครอบคลุม 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลบ้านป็น ตำบลบ้านด้า ตำบลหนองห่ม และตำบลคือเวียง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา (สังวร อินต๊ะสาร, 2552: เอกสารอัดสำเนา)

ความเป็นมาเริ่มจากศูนย์รวมน้ำใจธนาคารหมู่บ้านซึ่งเป็นเครือข่ายองค์กรชาวบ้านในพื้นที่ 4 ตำบล (ตำบลบ้านป็น ตำบลบ้านด้า ตำบลหนองห่ม และตำบลคือเวียง) อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ที่ทำงานพัฒนา เริ่มจากการออมทรัพย์ องค์กรเครือข่าย กลุ่มอาชีพ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนสวัสดิการชุมชน สหกรณ์การเกษตรรวมน้ำใจ จำกัด โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนราชการ ซึ่งได้ใช้ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนรักถิ่นแห่งนี้เป็นแหล่งเรียนรู้ ใช้ในการประชาสัมพันธ์งานพัฒนารายงานความเคลื่อนไหวกิจกรรมต่างๆในชุมชน จากการเริ่มต้นที่ผู้นำเครือข่ายองค์กรต่างๆ ทุกภาคส่วนร่วมกันประชุมปรึกษาหารือกัน โดยมีแนวคิดจากการไปศึกษาแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากพื้นที่อื่น ซึ่งมีกระบวนการขับเคลื่อนในเรื่องสื่อภาคประชาชน คณะทำงานด้านสื่อภาคประชาชนของศูนย์รวมน้ำใจธนาคารหมู่บ้าน จึงได้ประชุมกันวางแผนขอรับการสนับสนุนเงินงบประมาณจากเทศบาลตำบลบ้านด้า 50,000 บาท องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป็น 35,000 บาท องค์การบริหารส่วนตำบลหนองห่ม 35,000 บาท และองค์การบริหารส่วนตำบลคือเวียง 35,000 บาท รวมเงินทั้งสิ้น 155,000 บาท เงินจำนวนดังกล่าว ได้นำมาจัดซื้อเครื่องส่งกระจายเสียง เสาอากาศ ตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆ จนสามารถทดลองส่งกระจายเสียงได้ ตั้งแต่เดือน มีนาคม 2548 เป็นต้นมา

ปี 2551 ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย 150,000 บาทเพื่อนำมาปรับปรุงเครื่องส่งสถานีวิทยุชุมชน ซึ่งเครื่องส่งเก่าได้ชำรุดเนื่องจาก

ระยะเวลาของการใช้งาน โดยเครื่องส่งปัจจุบันมีกำลังส่ง กำลังส่ง 200 วัตต์ เสาสูง 45 เมตร
รัศมีการกระจายเสียง 25 กิโลเมตร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สาระ ความรู้ นำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิต
2. เพื่อประชาสัมพันธ์ กิจกรรมงานพัฒนาชุมชน
3. เพื่อให้บริการ ข่าวสาร กิจกรรมสาธารณะโดยทั่วไป
4. ส่งเสริมกระบวนการ การมีส่วนร่วม ภาครัฐ ภาคองค์กรเอกชน และการ
องค์กรชุมชนนำไปสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

การบริหารจัดการ

หลักการบริหารงานวิทยุชุมชนคนรักถิ่น มีดังนี้

1. เนื้อหารายการต้องไม่กระทบกระเทือนต่อ สถาบันชาติ ศาสนา และ
พระมหากษัตริย์
2. ไม่โฆษณา ประชาสัมพันธ์ในเชิงธุรกิจส่วนบุคคล
3. ใช้ภาษาไทยกลาง หรือภาษาท้องถิ่น ให้ถูกต้อง อักษรวิธี
4. ใช้สำนวนโวหาร คัญวาจา สุภาพ และอ่อนหวาน
5. ให้นำเสนอเนื้อหาสาระ ตามสัดส่วนต่อไปนี้ เนื้อหาสาระร้อยละ 60
เสียงเพลง ร้อยละ 40

6. ค่าใช้จ่ายหลัก คือ ค่าไฟฟ้า โดยเครือข่ายศูนย์รวมน้ำใจธนาคารหมู่บ้านเป็น
ผู้รับผิดชอบ

คณะกรรมการ ทำหน้าที่กลั่นกรองนโยบายกฎกติกาต่าง ๆ และดูแลอาสาสมัคร
โดยมีนายกเทศมนตรี และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของทั้ง 4 ตำบลเป็นที่ปรึกษา

ค่าใช้จ่ายหลัก คือ ค่าไฟฟ้า โดยเครือข่ายศูนย์รวมน้ำใจธนาคารหมู่บ้านเป็น
ผู้รับผิดชอบ

การผลิตรายการ

วิทยุชุมชนคนรักถิ่นออกอากาศ ทุกวัน เวลา 08.00 - 18.00 น. โดยมีพนักงาน
ของศูนย์รวมน้ำใจธนาคารหมู่บ้าน ทำหน้าที่เปิด - ปิด เครื่องส่งกระจายเสียง

นักจัดรายการ เป็นอาสาสมัครที่มาจากตัวแทนหน่วยงานราชการ เช่น ข้าราชการครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตำรวจ อาสาสมัครที่มาจากตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครที่มาจากภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำทางศาสนา และนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทิวพร แสนเมืองชิน (บทคัดย่อ: 2543) ศึกษาเรื่อง “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนโดยผ่านรายการวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา” พบว่าแนวคิดของรายการวิทยุชุมชน เกิดจากนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ที่ให้สถานีวิทยุในท้องถิ่นดำเนินโครงการนำร่องรายการวิทยุชุมชน เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐ มีคณะกรรมการวิทยุชุมชน 2 ชุด เป็นผู้รับผิดชอบ โดยการกระตุ้นและสนับสนุนของเจ้าหน้าที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา จากการศึกษาพบว่า การมีคณะกรรมการวิทยุชุมชน 2 ชุดมีปัญหาในการทำงานเป็นอย่างมาก การมีคณะกรรมการวิทยุชุมชนเพียงชุดเดียวน่าจะเหมาะสมกว่าและควรมาจากการสรรหาของประชาชนโดยตรงเพื่อความเป็นอิสระ และประชาชนยอมรับให้เป็นตัวแทนอย่างแท้จริง การดำเนินงานวิทยุชุมชนพบว่า ประชาชนเข้าถึงสื่อสนทนาติดตามรับฟัง เนื่องจากเห็นประโยชน์ของรายการต่อการดำเนินชีวิต การแจ้งข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นและการร้องทุกข์ ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการผลิตรายการและวางแผน ส่วนการบริหารจัดการด้วยตัวเองของประชาชนในการดำเนินงานรายการวิทยุชุมชนยังไม่สามารถทำได้

วีระวรรณ ยังกิจการ (บทคัดย่อ: 2545) ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบและเนื้อหา “รายการวิทยุเพื่อชุมชน” ของจังหวัดน่าน” พบว่า การเป็นวิทยุชุมชนและอยู่ในระดับสูงนั้นอาจทำไม่ได้ภายใต้กรอบการทำงานของรัฐบาล แต่เนื่องจากเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของการพัฒนาวิทยุชุมชน ดังนั้น รูปแบบการทำงานภายใต้รัฐก็ก่อให้เกิดประโยชน์อยู่เช่นกัน โดยเป็นเสมือนโรงเรียนที่ประชาชนเข้ามาเรียนอย่างต่อเนื่อง ฝึกฝนให้ประชาชนเข้าใจและเรียนรู้เรียนวิทยุชุมชน ทั้งนี้ควรมุ่งประเด็นที่ชุมชนที่จะมีการจัดตั้งวิทยุชุมชนขึ้นมาและควรรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของผู้ฟังเป็นหลัก ซึ่งจะทำให้รายการเป็นที่น่าสนใจและมีการติดตามรับฟังอย่างต่อเนื่อง

ปัญญาพร ไพบูลย์วัฒนกิจ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนของภาคประชาชน กรณี เครือข่ายองค์กรวิทยุชุมชนเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญ 2 ประการ ที่ทำให้ภาคประชาชนรวมกลุ่มกันจัดตั้งเครือข่ายองค์กรวิทยุชุมชนเชียงใหม่ ได้แก่ การ

ประกาศใช้รัฐธรรมนูญมาตรา 40 ให้สิทธิในการสื่อสารแก่ประชาชน และภาคประชาชนในระดับท้องถิ่นถูกละเมิดสิทธิ ด้านการพัฒนาการของเครือข่ายองค์กรวิद्यชุมชนเชิงใหม่พบว่า การปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหาร 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 (ปี 2543- 2544) ช่วงก่อตั้งองค์กร ช่วงที่ 2 (ปี 2544-2545) ช่วงที่ 3 (ปี 2545-2546) คือ ช่วงปรับขนาดขององค์กรให้เล็กลง เหมาะสมกับระบบการทำงานแบบอาสาสมัคร

การเตรียมความพร้อมวิद्यชุมชนของภาคประชาชน พบว่าทั้งหมด 4 ประการ คือ การเผยแพร่ และณรงค์สิทธิในการสื่อสารของประชาชน การฝึกอบรมวิद्यชุมชนของภาคประชาชน การฝึกปฏิบัติจัดการรายการวิद्यชุมชนภายใต้สถานีของรัฐ และการจัดตั้งวิद्यชุมชน

โครงการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพรายการวิทยุเพื่อเด็กเยาวชนและครอบครัว (2550) ได้ศึกษา เรื่อง รายการวิทยุสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ที่ออกอากาศครอบคลุมพื้นที่กรุงเทพ และปริมณฑล ผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันมีรายการวิทยุสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวเพิ่มมากขึ้น (มีสัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนของเด็ก เยาวชน และครอบครัวหรือไม่นั้น ควรพิจารณาในโอกาสต่อไป) หากแต่ส่วนใหญ่ยังจำกัดอยู่เฉพาะรายการเด็กและเยาวชนซึ่งมุ่งเน้นการให้ความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ เป็นหลัก ซึ่งอาจไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ฟังเท่าที่ควร โดยรูปแบบและเนื้อหาการนำเสนอยังขาดความหลากหลาย และรายการวิทยุส่วนใหญ่ไม่ได้เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินรายการเท่าใดนัก ทั้งนี้ การวิจัยที่ควรดำเนินการต่อไป คือ การสำรวจความคิดเห็นและทัศนคติของเด็ก เยาวชน และครอบครัวที่มีต่อรายการวิทยุในปัจจุบัน ตลอดจนความต้องการของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ต่อรูปแบบเนื้อหา และผู้ดำเนินรายการที่เหมาะสมและตรงตามความสนใจของกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวอย่างแท้จริง ขณะที่รายการวิทยุสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ยังมีสัดส่วนที่ไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2546 ที่กำหนดให้มีการเพิ่มรายการวิทยุสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว เป็นสัดส่วนร้อยละ 10 – 15 ของเวลาออกอากาศทั้งหมด แต่จากการสำรวจรายการวิทยุที่กระจายเสียงในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล กลับปรากฏว่า รายการวิทยุสำหรับเด็ก และเยาวชนมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 1.45 ของเวลาออกอากาศทั้งหมด ขณะที่รายการวิทยุสำหรับครอบครัวมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.82 ของเวลาออกอากาศทั้งหมด เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหารายการวิทยุสำหรับเด็กและเยาวชน พบว่า ส่วนใหญ่นำเสนอด้วยรูปแบบรายการที่คล้ายคลึงกัน ในลักษณะ “นิตยสารทางอากาศ” กล่าวคือ มีการนำเสนอข่าว เรื่องเล่าเกร็ดความรู้ และสัมภาษณ์หรือสนทนาในประเด็นที่กำลังเป็นที่สนใจ โดยในรายการอาจมีการสอดแทรกด้วยการเปิดเพลง และเล่นิทานหรืออ่านหนังสือให้ฟัง ทั้งนี้ จากการสำรวจความคิดเห็นของเด็กและเยาวชน พบว่า ส่วนใหญ่

ต้องการรับฟังรายการวิทยุประเภทรายการเพลงมากที่สุด โดยมีการสอดแทรกความรู้ และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น

นอกเหนือจากรายการวิทยุจะเผยแพร่ออกอากาศผ่านการกระจายเสียงแล้ว ยังมีการนำเสนอผ่านเว็บไซต์อีกด้วย เรียกว่า “วิทยุออนไลน์” (radio online) โดยพบว่า วิทยุออนไลน์ที่มีผู้เข้าชมมากที่สุด ส่วนใหญ่มุ่งนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับดนตรีและเพลง โดยมีการออกอากาศรายการสด (live radio) มีการนำเสนอภาพขณะจัดรายการ (live web cam) มีการเปิดโอกาสให้ผู้ชมสามารถขอเพลง และรับฟังรายการย้อนหลังได้ (radio on demand) มีมีวีสิตีวิดีโอให้เลือกชม มีการจัดหน้ากระดานข่าวสาร (web board) และการสนทนาโต้ตอบ (live chat) กันได้ ตลอดจนมีการเล่นเกมและกิจกรรมพิเศษร่วมกับผู้ฟังรายการอีกด้วย สำหรับการจัดทำวิทยุผ่านเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือที่เรียกว่า radio on mobile นั้น พบว่ายังไม่เป็นที่นิยมแพร่หลายเท่าใดนัก เนื่องจากข้อจำกัดในด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและค่าบริการที่ยังจัดเก็บในอัตราที่สูงอยู่ อย่างไรก็ตาม คาดว่าในอนาคตเมื่อระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้รับการพัฒนาไปสู่ระบบ 3G อย่างเต็มรูปแบบ วิทยุบนโทรศัพท์เคลื่อนที่จะได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น

ฉัตรดา วงษ์นาคะ (2552:26) ได้ศึกษาเรื่องการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สื่อเพื่อเด็กและเยาวชนภาคเหนือ ในเรื่องพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของเด็กและเยาวชนภาคเหนือ จำนวน 2,500 คน พบว่า เด็กและเยาวชนเปิดรับสื่อโทรทัศน์เป็นอันดับหนึ่ง สื่อวิทยุเป็นอันดับสอง สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นอันดับสาม หนังสือพิมพ์เป็นอันดับสี่ และสื่อซีดี/ดีวีดีเป็นอันดับห้า ส่วนปัญหาทางด้านสื่อ มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนภาคเหนือ ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับของปัญหาได้ดังนี้อันดับที่ 1 ปัญหาสื่อลามก อันดับที่ 2 ปัญหาเด็กติดเกม อันดับที่ 3 ปัญหาการล่อลวงผ่านสื่อออนไลน์ อันดับที่ 4 ปัญหาการบริโภคนิยม อันดับที่ 5 ปัญหาค่านิยมและพฤติกรรมทางเพศ อันดับที่ 6 ปัญหาความรุนแรงที่ปรากฏในสื่อ อันดับที่ 7 ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กในสื่อ

ความต้องการสื่อของเด็กและเยาวชนภาคเหนือ ด้านเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า เด็กและเยาวชนต้องการให้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา เป็นอันดับที่ 1 ส่วนอันดับที่ 2 คือ เนื้อหาการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด อันดับที่ 3 คือ เนื้อหาที่สะท้อนปัญหาของวัยรุ่น อันดับที่ 4 เพศศึกษา และ อันดับที่ 5 เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความต้องการสื่อของเด็กและเยาวชนภาคเหนือ ด้านรูปแบบการนำเสนอ ผลการวิจัยพบว่า เด็กและเยาวชนภาคเหนือต้องการให้รูปแบบการนำเสนอของสื่อมีความสนุก/คลาสิกมากที่สุด เป็นอันดับที่ 1 ส่วน อันดับที่ 2 คือ รูปแบบการผลิตสื่อที่ให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการผลิต อันดับที่ 3 คือ รูปแบบการนำเสนอโดยใช้การ์ตูน/แอนิเมชัน อันดับที่ 4 คือ รูปแบบของสารคดี อันดับที่ 5 คือ รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่มาจากชีวิตจริง และ อันดับที่ 6 คือ รูปแบบการนำเสนอที่เป็นโฆษณาสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน

สื่อโทรทัศน์ ผลการวิจัยพบว่า เด็กและเยาวชนภาคเหนือส่วนใหญ่จะดูโทรทัศน์ทุกวัน ร้อยละ 76 ส่วนใหญ่จะดู 2-3 ชั่วโมงต่อวัน รองลงมา ดูโทรทัศน์มากกว่า 5 ชั่วโมงต่อวัน สำหรับรายการโทรทัศน์ที่เด็กและเยาวชนดูมากที่สุด คือละคร รองลงมา คือ รายการข่าวประจำวัน รายการเพลง/คอนเสิร์ต ข่าวบันเทิง และเกมโชว์

สื่อวิทยุ ผลการวิจัยพบว่า เด็กและเยาวชนภาคเหนือส่วนใหญ่ฟังรายการวิทยุทุกวัน ฟัง 1-2 ชั่วโมงต่อวัน ส่วนรายการที่ฟังมากที่สุด คือ รายการเพลงไทย/สตริง รายการข่าวประจำวัน และรายการเพลงลูกทุ่ง ตามลำดับ ส่วนรูปแบบรายการที่ชอบฟังมากที่สุดคือ รายการที่เน้นเปิดเพลง รายการที่สอดแทรกสาระความรู้ และรายการที่เปิดสายหน้าไมค์คุยกับผู้ฟัง

ภาคสรุป

จากการตรวจเอกสารแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ผู้รับสารแต่ละคนมีความพึงพอใจและการแสวงหาการใช้ประโยชน์จากข้อมูลและต้องการเปิดรับสื่อที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้รับสารจำเป็นต้องมีทุนทรัพย์และข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ได้ความต้องการในการรับสื่อที่ตรงตามวัตถุประสงค์หรือแนวทางในการรับสื่อของตน เมื่อบรรลุความต้องการของผู้รับสาร ซึ่งมีอีกประเด็นที่สำคัญคือต้องมีทักษะและความสามารถในการใช้สื่อเพื่อทำความเข้าใจสื่อ รวมไปถึงการตีความหมายและสาระเนื้อหาของสื่อ ผู้รับสารต้องดำเนินการตามกระบวนการทั้งหมดที่สลับซับซ้อนซึ่งไม่มีความแน่นอนหรือไม่มีหลักประกันว่าจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการรับสื่อทุกครั้งหรือในกรณีที่พบแล้วแต่ไม่สามารถตีความหมายได้หรือตีความหมายไม่ตรงกับผู้ส่งสื่อ ผู้รับสารจึงควรมีปัจจัยในการเข้าถึงสื่อคือต้องมีความรู้ในการอ่านและวิเคราะห์หรือตีความหมายจากเนื้อหาสาระในสื่อต่างๆเพื่อให้บรรลุและได้รับข้อมูลตรงกับผู้ส่งสาร

ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับสารนั้นจะสามารถช่วยทางด้านการวิเคราะห์ผู้รับสาร ไม่ว่าจะเป็นลักษณะทั่วไปทางด้านประชากรศาสตร์ ความสนใจทางด้านเนื้อหา ซึ่งถ้าหากว่ามีระดับอายุที่ใกล้เคียงกันแล้วการรับรู้และความต้องการทางด้านการเปิดรับข่าวสารก็จะใกล้เคียงตามไปด้วย หากไม่เปิดรับข่าวสารถือว่าผู้นั้นไม่มีการคบหากันในสังคมนั้นจะรู้สึกแปลกแยกมากยิ่งขึ้นหากไม่เปิดรับข่าวสารเพื่อการใช้สันทนาภายในกลุ่ม ซึ่งทฤษฎีนี้ผู้วิจัยจะทำไปวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของผู้รับสารในส่วนของความสนใจและความต้องการเนื้อหาข่าวสาร เมื่อได้รับข้อมูลฐานผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์ความสนใจและความต้องการเนื้อหาของผู้รับสารในลำดับต่อไป

ทฤษฎีแนวความคิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ กระบวนการคิดของสมองซึ่งมีความสามารถในการคิดได้หลากหลายและแปลกใหม่จากเดิม โดยสามารถนำไปประยุกต์ทฤษฎีหรือหลักการได้อย่างรอบคอบและมีความถูกต้อง จนนำไปสู่การคิดค้นและสร้างสิ่งประดิษฐ์ที่แปลกใหม่หรือรูปแบบความคิดใหม่ นอกจากลักษณะการคิดสร้างสรรค์ดังกล่าวนี้แล้ว ยังสามารถมองความคิดสร้างสรรค์ในหลาย ซึ่งอาจจะมองในแง่ที่เป็นกระบวนการคิดมากกว่าเนื้อหาการคิด โดยที่สามารถใช้ลักษณะการคิดสร้างสรรค์ในมิติที่กว้างขึ้น เช่นการมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน การพัฒนารูปแบบรายการวิทยุที่เหมาะสมกับวัยของผู้ที่สนใจและพื้นที่นั้นๆ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะการคิดสร้างสรรค์ในเชิงวิชาการแต่อย่างใดก็ตาม โดยที่บุคคลสามารถเชื่อมโยงนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี ทฤษฎีแนวความคิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จะสามารถช่วยในการวิเคราะห์รายการวิทยุที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้รับสารร่วมไปถึงการออกแบบกระบวนการฝึกอบรมให้มีรูปแบบการพัฒนาเนื้อหา รูปแบบใหม่มากยิ่งขึ้น ซึ่งเกณฑ์ที่เลือกใช้สำหรับการประเมินผลผลิตที่สร้างสรรค์ ได้แก่ 1) ความแปลกและความแตกต่าง 2) ประโยชน์และคุณค่า 3) ความริเริ่มหรือต้นคิด 4) ความเป็นเหตุเป็นผล 5) ความละเอียดอ่อน ฝีมือประณีต / ขั้นสูง 6) ความเข้าใจได้ง่าย 7) การสังเคราะห์หรือการศึกษา รวบรวมข้อมูล 8) การเพิ่มหรือสร้างสีสันของรายการให้มีชีวิตชีวา และ 9) จุดเด่นที่พัฒนาให้ดีขึ้น

แนวคิดวิทยุชุมชนเป็นการเน้นย้ำรายละเอียดในการจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนโดยแท้จริง สถานีวิทยุชุมชนของภาคประชาชน ที่มีชุมชนเป็นเจ้าของ ดำเนินงานโดยชุมชน และเพื่อประโยชน์ของชุมชน ซึ่งแสดงชัดเจนแล้วว่าประชาชนมีสิทธิในการจัดตั้งรายการแบบถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งผลประโยชน์ที่ได้รับในอนาคตก็คือ ความรู้ข่าวสารที่ชุมชนจะได้รับที่อยู่เกี่ยวกับการแสวงหาความรู้เสริมในการจัดตั้งรายการวิทยุ ซึ่งแนวคิดวิทยุชุมชนนี้จะช่วยผู้วิจัยในการวิเคราะห์เรื่องของการวางแผนรูปแบบรายการให้เหมาะสมกับชุมชนและพื้นที่สื่อของเยาวชน รวมไปถึงการจัดการค้นหาผู้เกี่ยวข้องสำคัญวิทยุชุมชนเพื่อทำการฝึกอบรม

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุถือได้ว่าเป็นความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุซึ่งผู้วิจัยและผู้เข้าอบรมควรศึกษาอย่างแท้จริงเพื่อนำเนื้อหาออกมาออกแบบทดลองฝึกอบรมในการจัดรายการวิทยุที่ถูกต้องและน่าสนใจ พร้อมด้วยสาระและความบันเทิงอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับรูปแบบรายการ

คำว่า “เด็ก” ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในตราสารทาง กฎหมายระหว่างประเทศต่าง ๆ ว่าหมายถึงบุคคลทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กให้นิยาม “เด็ก” ไว้ในข้อ 1 ว่า “เพื่อความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญานี้ เด็กหมายถึง มนุษย์ทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านี้ตามที่กฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น” อนุสัญญาฯ

กำหนดพันธกรณีให้ประเทศภาคีสมาชิกคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยแยกเป็น ประเภทใหญ่ ๆ ได้ 4 ประเภท คือ สิทธิในชีวิตและการอยู่รอด สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิในการพัฒนา และสิทธิในการมีส่วนร่วม ดังนั้นเด็กสามารถเป็นเจ้าของและเป็นผู้ผลิตรายการวิทยุได้ หากเด็กได้รับการอบรมและพัฒนาการจัดรูปแบบรายการให้กลายเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดรายการ วิทยุจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับอนาคตของชาติ และได้รับการถ่ายทอดความรู้จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดรายการวิทยุ ซึ่งแนวคิดสิทธิเด็กนี้ ผู้วิจัยจะนำมาเป็นแหล่งอ้างอิงเพื่อแสดงให้เห็นว่าเยาวชนสามารถผลิตสื่อและมีพื้นที่สื่อสารสาธารณะเพื่อที่เยาวชนจะสามารถแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องโดยไม่มีการบังคับและตามสิทธิที่เยาวชนควรได้รับ

เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการพัฒนาทางด้านร่างกายจากเด็กเริ่มเข้าสู่ผู้ใหญ่ ดังนั้นวัยนี้จะมีการพัฒนาทางด้านร่างกายมาก และมีความต้องการทางด้านความคิดและจิตใจ ต้องการรับรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา หากเราให้ความสำคัญและมีการวิเคราะห์ช่วงวัยอายุของเด็ก เยาวชนที่ถูกต้อง การจะเป็นผลดีต่อการออกแบบฝึกอบรมและการพัฒนารูปแบบของรายการให้เหมาะสมกับวัย ไม่น่าเบื่ออีกต่อไป

กระบวนการฝึกอบรม การจัดรายการวิทยุมีขั้นตอนในการทำการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพดังต่อไปนี้ 1) การหาความจำเป็นในการฝึกอบรมเพื่อหาวิธีการและข้อมูลในการฝึกอบรมอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับการศึกษารายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว 2) การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการอบรมการสร้างสรรควิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัวโดยเฉพาะและตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างแม่นยำ 3) การกำหนดโครงการฝึกอบรม เพื่อสร้างความต้องการฝึกอบรมให้ออกมาเป็นรูปแบบที่มีลายลักษณ์อักษรและอธิบายความจำเป็นของการฝึกอบรมการสร้างสรรครายการวิทยุชุมชนนั้นมีประโยชน์กับชุมชนมาก 4) วางแผน โครงการฝึกอบรมหรือการจัดระบบหลักสูตรฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 5) การประเมินและติดตามผลการฝึกอบรม ในขั้นตอนของการกำหนดโครงการฝึกอบรม ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงการประเมินผลการฝึกอบรมไว้ด้วยว่าจะดำเนินการประเมินผลด้วยวิธีการใดบ้าง โดยใช้เครื่องมืออะไรและจะดำเนินการติดตาม ผลการฝึกอบรมหรือไม่ เมื่อใด เพื่อจะทำให้การฝึกอบรมเกิด สัมฤทธิ์ผลตรงตาม วัตถุประสงค์ ของโครงการเพิ่มขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วว่าการฝึกอบรมในครั้งนี้เป็นการฝึกอบรมแบบแก้ปัญหาที่ได้เกิดขึ้นมาแล้ว เมื่อรายการวิทยุชุมชนเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมมีปัญหเกิดขึ้น สามารถสำรวจค้นพบได้ หรือเป็นที่ปรากฏชัดแจ้งว่าเป็นความจำเป็นที่จะต้องแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการฝึกอบรม จึงได้มีการจัดการฝึกอบรมขึ้น และจะต้องการแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการจัดฝึกอบรมหลักสูตรเทคนิคการจกรายงานการประชุมขึ้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดข้างต้นจึงซึ่งสามารถนำมาสร้างกรอบแนวคิดในงานวิจัย (concept framework of the study) ได้ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว กรณีศึกษา: รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดพะเยา เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพและทดลอง อบรมแบบมีส่วนร่วม โดยให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาในอนาคต และการสร้างสรรค์ ที่เน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่ม จึงใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการจัดการฝึกอบรม ในการผลิตรายการ เป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งได้กำหนดวิธีการวิจัยดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

สถานที่ดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ คือ สถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น F.M. 93.00 MHz. ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

การวิจัย เรื่อง การสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชน เยาวชน และครอบครัว กรณีศึกษา: รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดพะเยา ครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 25 คน กลุ่มผู้ปกครองของนักเรียน จำนวน 22 คน (หมายเหตุ เนื่องจากมีเยาวชนจำนวน 3 คน ที่อาศัยอยู่ภายในโครงการบ้านพัก คุณภาพชีวิต โดยความรับผิดชอบของ อ.สังวร อินต๊ะสาร ผู้บริหารสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ดังนั้น จำนวนผู้ปกครองจึงมีเพียง 22 คน เท่านั้น) กลุ่มครู/ผู้อำนวยการโรงเรียนของโรงเรียนตำรวจ ปิณฑิตา โรงเรียนบ้านปางและโรงเรียนหนองหล่ม ผู้บริหารสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา จำนวน 7 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา กลุ่มผู้ปกครองของนักเรียน กลุ่มครู / ผู้อำนวยการโรงเรียนของโรงเรียนตำรวจ ปิณฑิตา โรงเรียนบ้านปาง และโรงเรียนหนองหล่ม ผู้บริหารสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น อำเภอดอก

คำใต้ จังหวัดพะเยา รวมจำนวน 54 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

กลุ่มนักเรียน

1. เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6
2. มีความสนใจอยากจัดรายการวิทยุ
3. ยังไม่เคยได้รับการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุ

กลุ่มผู้ปกครอง

1. เป็นผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความสนใจอยากจัดรายการวิทยุ
2. เป็นผู้สนับสนุน และสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์รายการวิทยุ

กลุ่มครู/ผู้อำนวยการโรงเรียน

1. เป็นผู้สนับสนุนด้านนโยบายในการมาจัดรายการวิทยุของเด็กนักเรียน
2. ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับวิทยุ
3. สามารถดูแลและเป็นพี่เลี้ยงให้กับนักเรียนได้

ตาราง 1 จำนวนตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)
กลุ่มนักเรียน	
นักเรียน โรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม	6
นักเรียน โรงเรียนบ้านปาง	10
นักเรียน โรงเรียนหนองหล่ม	9
กลุ่มครู/ผู้อำนวยการโรงเรียน/ผู้บริหารสถานี	
ครูจาก โรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม	1
ครูจาก โรงเรียนบ้านปาง	1
ครูจาก โรงเรียนหนองหล่ม	1
ผู้อำนวยการ โรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม	1
ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านปาง	1
ผู้อำนวยการ โรงเรียนหนองหล่ม	1
ผู้บริหารสถานีวิทย์ชุมชนคนรักถิ่น	1
กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน	
ผู้ปกครองนักเรียน	22
รวม	54 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์เจาะลึกที่มีแนวคำถามกับกลุ่มตัวอย่าง การฝึกอบรมการสร้างสรรครายการวิทยุ และแบบประเมินผลการฝึกอบรม ซึ่งผู้วิจัยจะสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ จะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก โดย โดยจะแบ่งออกเป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิด ซึ่งในส่วนนี้จะแตกต่างกันตามกลุ่มตัวอย่าง คือ

- กลุ่มนักเรียน ข้อคำถาม ได้แก่ ชื่อ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และภาษาที่ใช้ในการสนทนาในชีวิตประจำวัน

- กลุ่มครู/ผู้อำนวยการโรงเรียน/ผู้บริหารสถานีวิทย์ ข้อคำถาม ได้แก่ ชื่อ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และหน้าที่รับผิดชอบในโรงเรียน

- กลุ่มผู้ปกครองข้อคำถาม ได้แก่ ชื่อ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ชื่อนักเรียนที่อยู่ภายใต้การปกครอง และภาษาที่ใช้ในการสนทนาในชีวิตประจำวัน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการฟังรายการวิทยุ เช่น สถานีวิทยุที่ฟัง รายการและรูปแบบรายการที่ชอบฟัง ช่วงเวลาที่ฟัง ความถี่ในการฟัง สาเหตุที่รับฟังรายการวิทยุ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการเนื้อหาและรูปแบบรายการวิทยุชุมชน เพื่อเยาวชนและครอบครัว เช่น เนื้อหา วัตถุประสงค์ รูปแบบของรายการ ความยาวของรายการ ความต้องการเข้าร่วมฝึกอบรม สิ่งที่ต้องการฝึกอบรม วันและเวลาที่เหมาะสมต่อการฝึกอบรม

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับการเข้าร่วมการฝึกอบรมในการสร้างสรรค์รายการวิทยุ เช่น เนื้อหาที่ต้องการในการอบรม วันและเวลาในการฝึกอบรม

2. การฝึกอบรมการสร้างสรรครายการวิทยุ

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กระบวนการฝึกอบรมการสร้างสรรครายการวิทยุ โดยได้ออกแบบกระบวนการฝึกอบรมไว้ดังนี้

- กำหนดวัตถุประสงค์ของการอบรม
- ค้นหาอาสาสมัครผู้จัดรายการวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัวที่จะเข้าฝึกอบรม

- นำความเห็นของผู้ฟังมาออกแบบกระบวนการฝึกอบรมการผลิตรายการวิทยุ
เยาวชนและครอบครัว ได้แก่ : ด้านเนื้อหา : ด้านรูปแบบ : ด้านความยาวของรายการ

จากนั้นข้อมูลที่ได้ข้างต้นมาทำการทดลองฝึกอบรม ประกอบด้วย

1. เนื้อหา ความรู้เกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุเบื้องต้น ได้แก่
 - 1.1 หลักการพูดและจรรยาบรรณ
 - 1.2 การหาข้อมูล
 - 1.3 การเขียนบทวิทยุ
 - 1.4 เทคนิคการนำเสนอที่น่าสนใจ
 - 1.5 การใช้อุปกรณ์ในห้องส่ง
2. วิทยากร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยุชุมชน ด้านวัฒนธรรมรวมและสิ่งแวดล้อม
3. กระบวนการ
 - 3.1 เรียนรู้หลักการ
 - 3.2 รู้จักการวางแผน/ออกแบบรายการวิทยุ
 - 3.3 ทดลองฝึกปฏิบัติจัดรายการวิทยุ
 - 3.4 เรียนรู้การวิจารณ์ ประเมินผล
4. ระยะเวลาในการฝึกอบรม จำนวน 2 วัน

3. แบบประเมินผลการฝึกอบรม

แบบประเมินผลการฝึกอบรม จำแนกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ชื่อ
โรงเรียน

ส่วนที่ 2 ประเมินผลการฝึกอบรม จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านปัจจัยนำเข้า เช่น
 - เนื้อหาในหลักสูตรเป็นประโยชน์ ตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับการ
 - คุณลักษณะของวิทยากร
 - เอกสารประกอบการฝึกอบรม
2. กระบวนการฝึกอบรม เช่น
 - ความเหมาะสมของวิธีการฝึกอบรม

อบรม

- สัดส่วนระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

- ระยะเวลาในการฝึกอบรม

3. ด้านบริบท เช่น

- บรรยากาศของการฝึกอบรม

- สถานที่การจัดงานฝึกอบรม

4. ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ เช่น

- ความรู้ ทักษะ แนวคิด และประสบการณ์ใหม่ๆที่ได้

- การนำความรู้ ประสบการณ์จากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล

การใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ดี มีคุณค่า และถูกต้อง จึงนำเครื่องมือไปทดสอบก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์

สร้างแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการปรึกษาและแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยไปทดสอบกับประชากรซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงทั้งที่ฟังและไม่ได้ฟังรายการวิทยุ ได้แก่ ตัวอย่างของกลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนและครู ผู้ผลิตรายการวิทยุ และผู้บริหารสถานีวิทยชุมชน

นอกจากนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นมาด้วยวิธีการทดสอบแบบสามเส้า (triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบสามเส้า ด้านข้อมูล โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน คือ พิจารณาจากบุคคลเดิมแต่ต่างเวลา พิจารณาจากกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ต่างสถานที่และพิจารณาจากกลุ่มเป้าหมายที่มีหน้าที่ทางสังคมต่างกันหรืออาชีพและวัยที่ต่างกัน

2. การทดลองการฝึกอบรม

นำข้อมูลของผู้เข้าร่วมอบรมนำมาจัดทำโครงร่างกระบวนการอบรมและนำโครงร่างกระบวนการไปปรึกษาคณะกรรมการที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านเยาวชนและการสื่อสารอีกครั้งหนึ่ง ต่อจากนั้นนำไปอบรมจริงเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

3. แบบประเมินผลการฝึกอบรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาและสร้างแบบประเมินการฝึกอบรม นำแบบประเมินไปศึกษาคณะกรรมการที่ปรึกษาและนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำแบบประเมินไปใช้ในการฝึกอบรม

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินผลการวิจัย โดยจะมีขั้นตอนดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเอกสาร

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งเอกสารของเวทีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแนวทางในการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว (ภาคเหนือตอนบน) เฉพาะกรณีสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ได้แก่ ประวัตินสถานีและผังรายการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมเท่านั้น

2. การเก็บข้อมูลจากแหล่งบุคคล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตัวบุคคลโดยการลงพื้นที่ โรงเรียนบ้านปางโรงเรียนบ้านปินวิทยาคม และโรงเรียนบ้านหนองหล่ม จำนวนรวมทั้งสิ้น 54 คน เพื่อรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ผลิตรายการวิทยุชุมชนสำหรับเยาวชน ได้แก่ นักเรียน หรือกลุ่มเยาวชน และใช้วิธีการสังเกตขณะจัดรายการวิทยุ ตลอดจนรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การผลิตรายการ ปัญหาอุปสรรค ผลที่เกิดขึ้นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนารายการ

2.2 สัมภาษณ์ผู้ฟังที่เป็นเยาวชน และผู้ปกครอง ทั้งที่ฟัง และไม่ได้ฟังรายการวิทยุซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่สามารถรับฟังรายการจากสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น FM 93.00 Mhz

2.3 สัมภาษณ์ครูในโรงเรียนต้าปินวิทยาคม โรงเรียนบ้านหนองหล่ม และโรงเรียนบ้านปาง เพราะว่าการจัดรายการนั้นมีการสนับสนุนและได้รับคำปรึกษาในรายการวิทยุของเด็กด้วย

2.4 สัมภาษณ์ผู้ปกครอง ทั้งที่ฟัง และไม่ได้ฟังรายการวิทยุฯ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่สามารถรับฟังรายการจากสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น FM 93.00 Mhz โดยเรื่องที่สอบถาม ได้แก่ความคิดเห็นต่อการผลิตรายการวิทยุชุมชนสำหรับเยาวชนและครอบครัว ข้อเสนอแนะ และการเข้ามามีส่วนร่วมในรายการในอนาคต

2.5 สอบถามผู้บริหารสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น เรื่องการพัฒนารายการวิทยุชุมชนสำหรับเยาวชนและครอบครัว รวมไปถึงข้อเสนอแนะ และการสนับสนุนรายการในอนาคต

3. รวบรวมข้อมูลจากการทดลองฝึกอบรมและการประเมินผลการฝึกอบรม ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้ มาคัดแยกข้อมูล และเรียบเรียงอย่างเป็นระบบพร้อมกัน ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลหลายๆแหล่งและได้ทบทวนทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดเวลาเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้วทั้งจากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างและการทดลองฝึกอบรม โดยนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการรับสารของผู้ฟังรายการวิทยุ และความต้องการเนื้อหาและรูปแบบรายการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ทฤษฎีการเปิดรับสื่อและทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับสาร เป็นต้น สังเคราะห์ประเด็นและจัดหมวดหมู่ข้อมูล นำเสนอผลการวิเคราะห์โดยการพรรณนา ตารางสรุป พร้อมยกตัวอย่างคำสัมภาษณ์ประกอบ

2. การออกแบบและฝึกอบรมการสร้างสรรครายการวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัว วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแนวคิดเกี่ยวกับวิทยุชุมชน และทฤษฎีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาการสร้างสรรครายการให้มีความน่าสนใจและเป็นไปตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ สังเคราะห์ประเด็นและจัดหมวดหมู่ข้อมูล นำเสนอผลการวิเคราะห์โดยการพรรณนา ตารางสรุป พร้อมยกตัวอย่างคำสัมภาษณ์ประกอบ

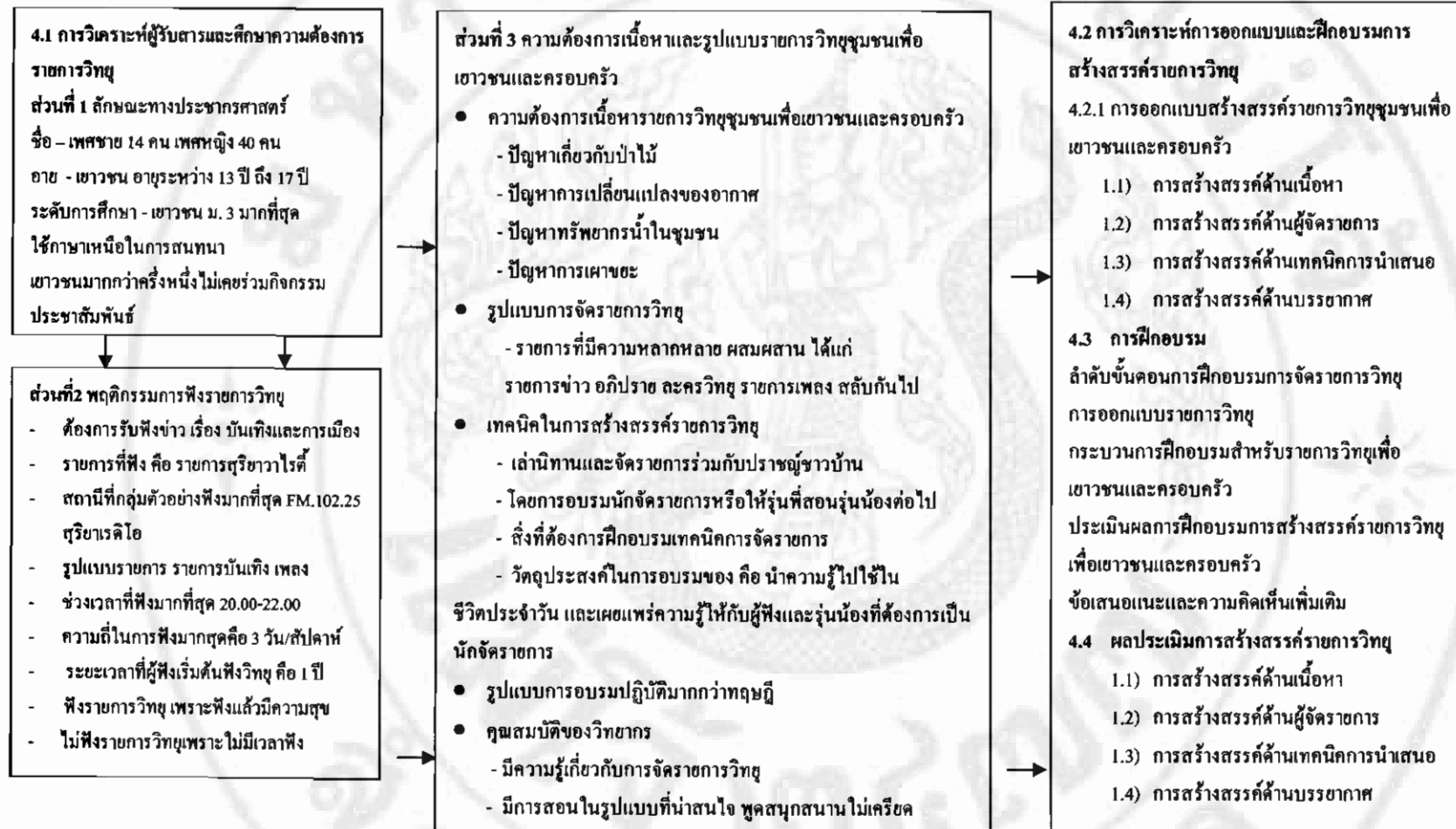
3. การประเมินผลการฝึกอบรมวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ด้วยการหาค่าเฉลี่ยและนำเสนอผลลัพธ์โดยการพรรณนาประกอบตาราง

4. ประเมินการสร้างสรรครายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว โดยใช้ทฤษฎีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาการสร้างสรรครายการให้มีความน่าสนใจ สังเคราะห์ประเด็นและจัดหมวดหมู่ข้อมูล นำเสนอผลการวิเคราะห์โดยการพรรณนา ตารางสรุป พร้อมยกตัวอย่างคำสัมภาษณ์ประกอบ

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว
กรณีศึกษา : รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะ
ประชากรศาสตร์ของผู้ฟังรายการวิทยุ พฤติกรรมการรับสารของผู้ฟังรายการวิทยุ ความต้องการ
เนื้อหาและรูปแบบของรายการวิทยุเยาวชนและครอบครัว ประเมินการฝึกอบรมและพัฒนา
แนวทางในการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนสำหรับเยาวชนและครอบครัวของสถานีวิทยุชุมชนคน
รักถิ่น FM 93.00 MHz ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ เยาวชนซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียน
ถ้ำปินวิทยาคม โรงเรียนบ้านหนองหล่มและโรงเรียนบ้านปาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
รวมทั้งผู้ปกครอง ครูและผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวนรวมทั้งสิ้น 54 คน ซึ่งแยกออกเป็น
3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มครู ผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารสถานี
วิทยุชุมชนคนรักถิ่น ผลการวิจัยจะนำเสนอโดยจำแนกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนที่ 1 การ
วิเคราะห์ผู้รับสารและความต้องการรายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว ซึ่งในส่วนนี้จะ
นำเสนอผลและนำเสนอเป็น 3 ส่วนย่อยได้แก่ ลักษณะประชากรศาสตร์และข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม
ตัวอย่าง พฤติกรรมการฟังรายการวิทยุของกลุ่มตัวอย่าง และความต้องการเนื้อหาและรูปแบบ
รายการวิทยุเยาวชนและครอบครัว ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์การออกแบบการสร้างสรรค์รายการวิทยุ
สำหรับผลการวิจัยในส่วนนี้จะนำเสนอถึงผลการออกแบบและกระบวนการฝึกอบรมการ
สร้างสรรค์รายการวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัว และประเมินผลการฝึกอบรม ซึ่งผลการศึกษาจะ
นำเสนอเป็นลำดับตามผังอภิปรายผลในภาพ 2 รายละเอียดของผลการศึกษาของแต่ละส่วนมีดังนี้

ภาพ 2 หังอภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ผู้รับสารและศึกษาความต้องการรายการวิทยุ

การวิเคราะห์ผู้รับสารและศึกษาความต้องการรายการวิทยุ ผลการศึกษามีดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะประชากรศาสตร์และข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะประชากรศาสตร์และข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา โรงเรียน อาชีพผู้ปกครอง ความเกี่ยวข้องกับรายการวิทยุชุมชน (เช่น สนับสนุน/ จัดรายการ ภาษาที่ใช้ในครอบครัวและการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์กับทางโรงเรียน ซึ่งการอภิปรายผลได้แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มครู ผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารสถานีวิทย์ เนื่องจากลักษณะประชากรศาสตร์ของแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน ทั้งทางด้านการศึกษาอาชีพและการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร (ตาราง 2) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เพศ

กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนจำนวน 25 คน เป็นเพศชาย 5 คน และเพศหญิง 20 คน ผู้ปกครองจำนวน 22 คน เป็นเพศชาย 4 คน เพศหญิง 18 คน ครู-ผู้อำนวยการโรงเรียน-ผู้บริหารสถานีวิทย์ จำนวน 7 คน เป็นเพศชาย 5 คน และเพศหญิง 2 คน รวมทั้งหมด 54 คน

2. อายุ

กลุ่มเยาวชน มีอายุระหว่าง 13 ปี ถึง 17 ปี อายุโดยเฉลี่ย 14.52 ปี กลุ่มผู้ปกครองมีอายุระหว่าง 30 ปี ถึง 73 ปี อายุโดยเฉลี่ย 46.63 ปี และกลุ่มครู-ผู้อำนวยการโรงเรียน-ผู้บริหารสถานีวิทย์ อายุ 34 ปี ถึง 56 ปี มีอายุโดยเฉลี่ย 49 ปี

3. ระดับการศึกษา

กลุ่มเยาวชน พบว่า เยาวชนจากทั้ง 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม โรงเรียนบ้านปาง โรงเรียนบ้านหนองหล่ม กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 -6 โดยมีนักเรียนกำลังศึกษาอยู่ที่ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 มากที่สุด จำนวน 12 คน รองลงมาคือชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 6 คน อันดับต่อมาคือชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 5 คน สุดท้ายคือชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 และ 6 อย่างละ 1 คน ตามลำดับ

กลุ่มผู้ปกครอง พบว่า ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่ามีตั้งแต่ ไม่ได้รับการศึกษาไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 โดยมีผู้ปกครองที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุด จำนวน 8 คน รองลงมาคือประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 7 คน มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 3

คนและไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 3 คน เท่ากัน และลำดับสุดท้ายคือ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 คน

กลุ่มครู ผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้บริหารสถานีวิทย์ พบว่า ครู จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 2 คน ปริญญาโท 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 1 คน ปริญญาโท 2 คนและผู้บริหารสถานีวิทย์ชุมชนคนรักถิ่น จบการศึกษาระดับการศึกษาปริญญาโท

4. อาชีพของผู้ปกครองเยาวชน

ผู้ปกครองของเยาวชนมีอาชีพเป็นเกษตรกรมากที่สุด คือ จำนวน 16 คน รองลงมา คือ รับจ้าง จำนวน 5 คน และแม่บ้าน 1 คน

5. หน้าที่ความรับผิดชอบของครู ผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้บริหารสถานีวิทย์

ตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบในโรงเรียนของครู ผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารสถานีวิทย์พบว่า ทำหน้าที่ครูฝ่ายวิชาการ 1 คน ครูผู้สอน 3 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน 2 คน และหัวหน้าฝ่ายการเงิน 1 คน

6. ภาษาที่ใช้ในครอบครัว

ภาษาที่ใช้ในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เยาวชน ใช้ภาษาท้องถิ่นภาคเหนือ (คำเมือง) ในชีวิตประจำวันจำนวน 24 คน และมีเพียง 1 คนเท่านั้นที่พูดภาษาไทยกลาง ส่วนผู้ปกครองพบว่า ทั้งหมด (22 คน) ใช้ภาษาคำเมืองในชีวิตประจำวัน (ภาษาเหนือ)

7. การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์กับทางโรงเรียน

ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์กับทางโรงเรียนของเยาวชน พบว่า เยาวชน จำนวน 10 คน เคยร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์กับทางโรงเรียนและจำนวน 12 คน ไม่เคยร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์กับทางโรงเรียน

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยลักษณะประชากรศาสตร์ของกลุ่มผู้ปกครองของเยาวชนที่ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นผู้สนับสนุน และมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนเยาวชนและครอบครัว มีจำนวนทั้งหมด 22 คน พบว่า มากที่สุด คือ เพศหญิง 17 คน และ เพศชาย 5 คน และมีอายุระหว่าง 30 ปี ถึง 73 ปี ส่วนระดับการศึกษามีตั้งแต่ ไม่ได้รับการศึกษาไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรและรับจ้างทั่วไป ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันในครอบครัวคือ ภาษาคำเมือง

จากผลการศึกษาวิจัยลักษณะประชากรศาสตร์ของกลุ่มเยาวชนที่มีผลต่อการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 25 คน พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาทั้งหมด 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม โรงเรียนบ้านปาง โรงเรียนบ้านหนองหล่ม มีอายุระหว่าง 13 – 17 ปี ระดับการศึกษาตั้งแต่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ส่วนกิจกรรมที่เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน พบว่าเยาวชนจากทั้งหมด 25 คน เคยร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนจำนวน 8 คน อีก 17 คนไม่เคยร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนมาก่อน ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันกับครอบครัว ส่วนใหญ่คือ ภาษาคำเมือง มากที่สุด

ลักษณะประชากรศาสตร์พบว่ากลุ่ม ครู ผู้อำนวยการ โรงเรียน ผู้บริหารสถานีวิทย์ มีอายุระหว่าง 34 ปี ถึง 56 ปี เป็นผู้อำนวยการ โรงเรียนจำนวน 2 คน เป็นนักวิชาการ 1 คน ครูผู้ดูแลนักเรียน 3 คน และเป็นผู้บริหารสถานีวิทย์ชุมชนคนรักถิ่น 1 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน

วิจารณ์ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มประชากรที่ได้ทำการศึกษาพบว่า มีอายุระหว่าง 13 – 17 ปี กลุ่มตัวอย่างเยาวชนมีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ เพศหญิงมีทั้งหมด 20 คนและเพศชาย 5 คน เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ได้เจาะจงเรื่องเพศและอายุของกลุ่มตัวอย่างว่าต้องการผู้รับสารเพศชายกี่คน เพศหญิงกี่คน อายุเท่าไร แต่จะสนใจว่าเยาวชนที่มีความสนใจอยากจัดรายการวิทยุเด็กหรือยังไม่เคยได้รับการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุมาก่อน ซึ่งช่วงอายุของเยาวชนกลุ่มตัวอย่างสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการวิทยุสำหรับเยาวชน เกณฑ์ชี้วัดคุณภาพรายการวิทยุ สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว (โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพรายการวิทยุเพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว , 2551: เอกสารอัดสำเนา) กล่าวว่า ช่วงอายุ 13 – 18 ปี มีพัฒนาการสมองส่วนหน้าสุดซึ่งเกี่ยวข้องกับวิจารณ์ญาณและการตัดสินใจต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงระดับฮอร์โมนเพศ การแสวงหาความตื่นเต้น ตลอดจนความรุนแรง มีทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ และทักษะทางสังคม

ตาราง 2 ลักษณะทางประชากรศาสตร์

ชื่อ-นามสกุล	อายุ	ระดับ การศึกษา	อาชีพ	ภาษาที่ใช้ในครอบครัว
โรงเรียนลำปำวิทยาคม				
ผู้ปกครองเยาวชน				
นางสมบุรณ์ การเร็ว	47	ม. 3	เกษตรกร	คำเมือง
นางเตรียม เตชะ	73	ไม่ได้รับ การศึกษา	แม่บ้าน	คำเมือง
นางสุพรรณ อุ่นอากาศ	53	ป. 4	เกษตรกร	คำเมือง
โรงเรียนบ้านปาง				
นายสุขคำ หมั่นวังใน	51	ม. 3	เกษตรกร	คำเมือง
นายทองเพชร สุภาพ	62	ป. 4	รับจ้าง	คำเมือง
นางอรุณศรี วงศ์บุตร	40	ป. 6	รับจ้าง	คำเมือง
นางสายทอง จิตมะโนน	47	ป. 4	เกษตรกร	คำเมือง
นางจันทร์สาย เลี่ยมทิพย์	45	ไม่ได้รับ การศึกษา	เกษตรกร	คำเมือง
นางชื่น เชื้อจริง	47	ป. 4	เกษตรกร	คำเมือง
นางบัวเขียว จำปาเครือ	48	ม. 6	เกษตรกร	คำเมือง
นางแก้วมา บัวนาค	43	ม. 6	เกษตรกร	คำเมือง
นายสิงห์คำ พึ่งพรหม	55	ม. 6	เกษตรกร	คำเมือง
นางมา ทาจินะ	37	ป. 6	เกษตรกร	คำเมือง
โรงเรียนหนองหล่ม				
นางแตง มะลิ	38	ป. 6	รับจ้าง	คำเมือง
นางสุทธีณี ธิใจเจริญ	40	ม. 3	เกษตรกร	คำเมือง
นางสมศรี ฟ้าแถบ	37	ป. 4	เกษตรกร	คำเมือง
นางบัวเขียว ใจดี	42	ป. 4	รับจ้าง	คำเมือง

ตาราง 2 (ต่อ)

ชื่อ-นามสกุล	อายุ	ระดับ การศึกษา	อาชีพ	ภาษาที่ใช้ในครอบครัว
ผู้ปกครองเยาวชน				
น.ส.นาริรัตน์ บุญยืน	30	ม. 6	รับจ้าง	คำเมือง
นางวันเพ็ญ ทะลิ	45	ป. 6	เกษตรกร	คำเมือง
นายบุญมี เผ่าตะใจ	51	ม. 3	เกษตรกร	คำเมือง
นายสามารถ เทพน่าน	49	ม. 3	เกษตรกร	คำเมือง
นางบุญสม แซ่ลี	46	ม. 3	เกษตรกร	คำเมือง
เยาวชน	อายุ	ระดับ การศึกษา	การเข้าร่วม กิจกรรม ประชาสัมพันธ์	ภาษาที่ ใช้ใน ครอบครัว
ค.ญ.ศิริประภา การเร็ว	14	ม.3	ไม่เคย	คำเมือง
ค.ช.กมล เตชะ	15	ม. 3	ไม่เคย	คำเมือง
น.ส.รีนา ธนพชรรัชต์	16	ม. 4	ไม่เคย	ไทยกลาง
นายชัยวิทย์ แซ่พ่าน	15	ม. 3	ไม่เคย	คำเมือง
ค.ช.ปรัชญา แซ่ฟุ้ง	14	ม. 2	ไม่เคย	คำเมือง
น.ส.ปริยานุช อุ่นอากาศ	17	ม. 6	เคย	คำเมือง
โรงเรียนบ้านปางเยาวชน				
น.ส.ภัทราวรรณ หมีนวังโน	15	ม. 3	เคย	คำเมือง
น.ส.อุษา สุภาพ	15	ม. 3	เคย	คำเมือง
น.ส.ศิริมาศ วงศ์บุตร	15	ม. 3	เคย	คำเมือง
น.ส.จุรีรัตน์ จิตมะโนน	15	ม. 3	เคย	คำเมือง
น.ส.ทิพานัน เลี่ยมทิพย์	15	ม. 3	ไม่เคย	คำเมือง
ค.ญ.มัทธมา เชื้อจริง	13	ม. 1	ไม่เคย	คำเมือง

ตาราง 2 (ต่อ)

เขวชน	อญ	ระดับ การศึษา	เคย/ไมเคยกิจกรรม ประชาสัณพัณธ์	ภาษาที่ใชใน ครอบครัว
ค.ญ.ปาริฉัตร จัปาเครือ	13	ม. 1	ไมเคย	คำเมือง
ค.ญ.กิตติกานต์ บัวนาค	13	ม. 1	ไมเคย	คำเมือง
ค.ญ.จิติพร พึ่งพรม	13	ม. 1	ไมเคย	คำเมือง
ค.ญ.อรจิรา ทาจินะ	13	ม. 1	ไมเคย	คำเมือง
โรงเรียนหนองหล่ม				
ค.ญ.เขวเรศ ทะถิ	14	ม. 2	ไมเคย	คำเมือง
นายฉัษฐธิชา อัมประเสริฐ	15	ม. 3	เคย	คำเมือง
ค.ญ.อัจฉรา เผ่าตะใจ	14	ม. 2	ไมเคย	คำเมือง
ค.ญ.กนกกรัตน์ เทพน่าน	14	ม. 2	ไมเคย	คำเมือง
ค.ญ.วิภาดา ใจคึง	14	ม. 2	เคย	คำเมือง
น.ส.สุทิพา ศรีวิชัย	15	ม. 3	ไมเคย	คำเมือง
นายสรวุฑ เวียงแก้ว	15	ม. 3	เคย	คำเมือง
น.ส.จุฬาลักษณธ์ แซ่ถิ	15	ม. 3	ไมเคย	คำเมือง
น.ส.ปราณิ แซ่ถิ	15	ม. 3	ไมเคย	คำเมือง
ผู้อำนวยการโรงเรียน, ครู, ผู้บริหารสถานวิทย				
อ.วิลาศ เขื่อนแก้ว	53	ป.โท	ถ้ำป็นวิทยาคม	หน้าที่ความ รับผิดชอบ ผู้อำนวยการ
อ.วรสิริ อักษรสิริ	49	ป.ตรี	บ้านปาง	ฝ่ายวิชาการ
อ.บัณชาติ ศิธิสาร	56	ป.โท	บ้านหนองหล่ม	ผู้อำนวยการ
อ.วรปรัชญ์ หลวงโย	34	ป.โท	ถ้ำป็นวิทยาคม	ครูผู้สอน
อ.วิวัฒน์ อินภิบาล	54	ป.ตรี	บ้านปาง	ครูผู้สอน
อ.ราตรี ปาระมี	46	ป.ตรี	บ้านหนองหล่ม	ครูผู้สอน
อ.สังวร อินตะสาร	51	ป.โท	บ้านถ้ำประชานุเคราะห์	หัวหน้า การเงิน

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการฟังรายการวิทยุของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 54 คน เคยฟังรายการวิทยุ 42 คน ไม่เคยรับฟังรายการวิทยุ 12 คน โดยกลุ่มตัวเยาวชนเคยรับฟังรายการวิทยุ 25 คน กลุ่มผู้ปกครองเคยรับฟัง 12 คน และไม่เคยรับฟัง 10 คน กลุ่มครูผู้สอนโรงเรียนและ ผู้บริหารสถานีวิทยุเคยรับฟัง 5 คน และไม่เคยรับฟัง 2 คน รายละเอียดมีดังนี้ (ตาราง 3)

1. ความสนใจหรือความต้องการเปิดรับเนื้อหา

ความสนใจหรือต้องการรับเนื้อหาข่าวของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มเยาวชนสนใจหรือต้องการเลือกรับเนื้อหาข่าวบันเทิงมากที่สุด 11 คน รองลงมาคือ สารความรู้ 7 คนและสิ่งแวดล้อม 2 คน วัฒนธรรม 1 คน สุขภาพ 1 คน ตามลำดับ กลุ่มผู้ปกครอง สนใจหรือต้องการเลือกรับเนื้อหาข่าวการเมืองมากที่สุด 11 คน รองลงมาคือ สารความรู้ 4 คน บันเทิง 3 คน การแข่งขันชมมวยไทย 1 คน กีฬา 1 คน เศรษฐกิจ 1 คน และ สุขภาพ 1 คน ตามลำดับ และกลุ่มครู ผู้สอนโรงเรียน/ผู้บริหารสถานีวิทยุ สนใจหรือต้องการเลือกรับเนื้อหาข่าวการเมืองมากที่สุด 4 คน รองลงมาคือ เศรษฐกิจ 2 คน และ สารความรู้ 1 คน

2. รายการวิทยุที่ชอบฟัง

ด้านรายการวิทยุที่ชอบฟังของกลุ่มตัวอย่างผู้ฟังรายการวิทยุ จำนวน 42 คน พบว่า กลุ่มเยาวชน ชื่นชอบรายการสุริยาว่าไรต์มากที่สุด คือ จำนวน 15 คน รองลงมาคือ ซีเอสเรดิโอ จำนวน 7 คน และสุดท้ายคือ รายการสารความรู้กับการใช้ชีวิตในวัยเด็กและเยาวชน จำนวน 3 คน ผู้ปกครอง ชื่นชอบฟังรายการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น (จับขามข้าวซอย)มากที่สุด คือจำนวน 6 คน รองลงมาคือ รายการลูกทุ่งหนุ่มก้าปอ จำนวน 4 คน ลำดับต่อมา คือรายการข่าวตะวันแดง จำนวน 1 คน และรายการสะปะป่าป้างฟังแล้วม่วน รายการละ 1 คน กลุ่มครู/ผู้สอนโรงเรียน/ผู้บริหารสถานีวิทยุ พบว่า รายการที่ชอบฟังมากที่สุด คือ รายการข่าว จาก สวท.พะเยา จำนวน 3 คน รองลงมา คือ รายการลูกทุ่ง 8 หลอด และรายการลูกทุ่งมหานคร รายการละ 1 คน \

3. สถานที่ที่เปิดรับฟัง

สถานีวิทยุที่กลุ่มตัวอย่างชอบเปิดรับฟัง พบว่า เยาวชนฟังรายการจากทางสถานีวิทยุ FM.102.25 สุริยาเรดิโอ มากที่สุด จำนวน 15 คน รองลงมา คือ FM. 97.25 ซีเอสเรดิโอ จำนวน 7 คน สุดท้ายคือ FM. 93.00 วิทยุชุมชนคนรักถิ่น จำนวน 3 คน ผู้ปกครองฟังรายการจากทางสถานีวิทยุ FM. 93.00 วิทยุชุมชนคนรักถิ่น มากที่สุด จำนวน 7 คน รองลงมาคือ จากทางสถานีวิทยุ FM.102.25 สุริยาเรดิโอ จำนวน 4 คน อันดับสุดท้ายคือ FM.104.50 เสียงสื่อสารชุมชนพะเยา

จำนวน 1 คน ครู/ผู้อำนวยการโรงเรียน/ผู้บริหารสถานีวิทย์ ชอบเปิดรับฟังวิทยุจากทางสถานี FM.97.25 อ.ส.ม.ท พะเยา ทั้ง 5 คน

4. รูปแบบรายการที่ชอบฟัง

รูปแบบรายการที่กลุ่มตัวอย่างชอบฟัง ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนทั้งหมด จำนวน 25 คน ชอบฟังรายการบันเทิงเพลง ส่วนผู้ปกครอง พบว่า รูปแบบรายการที่ชอบฟังมากที่สุด คือ เล่าข่าวและจัดเพลง จำนวน 7 คน รองลงมาคือ ข่าวประจำวันรวมถึงข่าวท้องถิ่น จำนวน 5 คน กลุ่มสุดท้ายคือผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้บริหารสถานีวิทย์ พบว่า รูปแบบรายการที่ชอบฟังมากที่สุด คือ การเล่าข่าวและเพลง จำนวน 3 คน รองลงมาคือ วิเคราะห์ข่าวประจำวันและข่าวกีฬา รูปแบบรายการ ละ 1 คน ตามลำดับ

5. เวลาที่รับฟังรายการวิทยุ

ช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างฟังรายการวิทยุ พบว่า ช่วงเวลาที่เยาวชนเปิดรับฟัง มากที่สุด คือ เวลา 19.30 น. – 21.00 น. จำนวน 15 คน รองลงมาคือ 20.00 น. – 22.30 น. จำนวน 7 คน อันดับสุดท้ายคือ ช่วงเวลา 13.00 น. – 14.00 น. จำนวน 3 คน ผู้ปกครอง เปิดรับฟังรายการวิทยุ มากที่สุดในช่วงเวลาดังต่อไปนี้ 11.00 น. -12.00น. จำนวน 6 คน รองลงมาคือ ช่วงเวลา 16.00 น. - 17.00 น. จำนวน 5 คน สุดท้ายคือ 13.00น.-14.00น. จำนวน 1 คน ครู/ผู้อำนวยการโรงเรียน/ผู้บริหารสถานีวิทย์ เปิดรับฟังรายการวิทยุมากที่สุดในช่วงตั้งแต่ เวลา 05.00น. – 07.30 น. จำนวน 4 คน รองลงมาคือเวลาดังต่อไปนี้ 07.00-08.00 จำนวน 1 คน

6. เวลาที่เริ่มต้นฟังวิทยุ

ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มฟังวิทยุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เยาวชนเริ่มฟังวิทยุตั้งแต่เมื่อ 1 ปีที่ผ่านมา มากที่สุด จำนวน 10 คน รองลงมาคือเริ่มฟังวิทยุตั้งแต่เมื่อ 2 ปีที่ผ่านมา จำนวน 9 คน อันดับต่อมาคือเริ่มฟังวิทยุตั้งแต่เมื่อ 3 ปีที่ผ่านมา จำนวน 4 คน และอันดับสุดท้ายคือ เริ่มฟังวิทยุตั้งแต่เมื่อ 4 ปีที่ผ่านมา จำนวน 2 คน

ผู้ปกครอง พบว่า มีจำนวนที่ใกล้เคียงกันคือ เริ่มฟังวิทยุตั้งแต่เมื่อ 2 ปีที่ผ่านมา จำนวน 3 คน ฟังวิทยุตั้งแต่เมื่อ 3 ปีที่ผ่านมา จำนวน 3 คนและฟังวิทยุตั้งแต่เมื่อ 4 ปีที่ผ่านมา จำนวน 3 คน เท่ากัน ถัดมาคือ ฟังวิทยุตั้งแต่เมื่อ 5 ปีที่ผ่านมา จำนวน 2 คน

ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้บริหารสถานีวิทย์ พบว่า ฟังวิทยุตั้งแต่เมื่อ 5 ปีที่ผ่านมา มากที่สุด จำนวน 3 คน รองลงมาคือ ฟังวิทยุตั้งแต่เมื่อ 4 ปี และ 47 ปีที่ผ่านมา อย่างละ 1 คน ตามลำดับ

7. การติดตามรับฟังรายการ

ด้านการติดตามรับฟังรายการวิทยุทุกครั้งที่ออกอากาศของกลุ่มตัวอย่างที่เปิดรับฟังรายการพบว่า ชาวชนฟังรายการวิทยุที่ตนชื่นชอบทุกวัน จำนวน 6 คน ผู้ปกครองฟังรายการวิทยุทุกวัน จำนวน 3 คน ครูฟังรายการวิทยุที่ตนชื่นชอบทุกวัน จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนฟังรายการวิทยุที่ตนชื่นชอบทุกวัน จำนวน 1 คน ตามลำดับ

8. ความถี่ในการฟัง

ความถี่ในการฟังรายการวิทยุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ชาวชน ฟัง 3 ครั้งต่อสัปดาห์มากที่สุด จำนวน 10 คน รองลงมาคือ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 5 คน และอันดับสุดท้ายคือฟัง 2 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 4 คน ผู้ปกครองฟัง 2 ครั้งต่อสัปดาห์มากที่สุด จำนวน 6 คน รองลงมาคือ 3 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 2 คน และฟังน้อยที่สุดคือ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 1 คน สำหรับครู/ผู้อำนวยการ โรงเรียน/ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า เปิดรับฟังรายการวิทยุ 2 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 2 คน และมีเพียง 1 คนที่เปิดรับฟังวิทยุ 5 ครั้งต่อสัปดาห์

9. เหตุผลที่ฟังวิทยุ

เหตุผลที่เปิดรับฟังวิทยุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ชาวชนฟังรายการวิทยุ เพราะรู้สึกไม่เบื่อและมีการจัดเพลงใหม่ตลอดเวลา มากที่สุด จำนวน 9 คน รองลงมาคือ ฟังแล้วรู้สึกเพลิดเพลินทำให้มีความสุข จำนวน 7 คน ถัดมาคือชอบฟังเพราะว่าได้ทั้งสาระข่าวสารและความบันเทิง จำนวน 3 คน ฟังระหว่างทำความสะดวกสบาย จำนวน 3 คน ฟังเพื่อคลายเครียด จำนวน 2 คน และฟังเพราะรู้สึกเหงาเลยอยากฟังวิทยุตอนใกล้จะเข้านอน จำนวน 1 คน

ผู้ปกครองเปิดรับฟัง เนื่องจากชอบฟังขอ เล่าดาว (เพลงพื้นบ้าน) มากที่สุด จำนวน 6 คน รองลงมาคือฟังแล้วรู้สึกมีความสุขทำให้เพลิดเพลินคลายเครียด จำนวน 4 คน ฟังเพราะถูกจัดรายการวิทยุและมีเวลาว่างจึงฟัง อย่างละ 1 คน เท่ากัน

กลุ่มสุดท้ายคือ ครู / ผู้อำนวยการ โรงเรียน / ผู้บริหารสถานศึกษา ให้เหตุผลในการเปิดรับฟังรายการวิทยุ ฟังแล้วรู้สึกมีความสุขทำให้เพลิดเพลินคลายเครียด ฟังเพราะชอบฟังข่าวสารการเมืองและชอบฟังเพลงคอนเสิร์ต ฟังเพื่อติดตามข่าวสารให้ทันเหตุการณ์และฟังขณะขับรถ อย่างละ 1 คน

10. เหตุผลที่ไม่ฟังวิทยุ

กลุ่มผู้ปกครองที่ไม่ฟังรายการวิทยุให้เหตุผลว่า ไม่ชอบฟังรายการวิทยุ จำนวน 4 คน ไม่มีเวลาฟัง จำนวน 4 คน และ สุดท้ายคือ ไม่มีเครื่องรับวิทยุ จำนวน 2 คน และกลุ่ม ครู/ผู้อำนวยการ โรงเรียน/ผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ฟังรายการวิทยุ ซึ่งมีเพียง 2 คน ให้เหตุผลว่า ไม่มีเวลาฟัง

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสารของกลุ่มผู้ปกครองที่ฟังรายการวิทยุ จำนวน 10 คนเลือกรับฟังข่าวสารในแต่ละครั้งมีความสนใจหรือต้องการรับเนื้อหาข่าวสารประเภท การเมืองมากที่สุด รองลงมาคือสาระน่ารู้ บันเทิง กีฬา เศรษฐกิจ สุขภาพ ส่วนพฤติกรรมการ เปิดรับฟังรายการวิทยุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ปกครอง ชื่นชอบรายการ สืบสานภูมิปัญญา ท้องถิ่น (เล่าดาว) เป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ รายการสุริยวาไรตี้ และรายการลูกทุ่งหนุ่มก่าปอซึ่ง กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด ชื่นชอบรายการเล่าข่าวที่มีลักษณะการถ่ายทอดเรื่องราวเป็นภาษาคำ เมือง มีทั้งการวิเคราะห์และเปิดเพลงไปด้วย ซึ่งกลุ่มผู้ปกครองส่วนใหญ่ฟังรายการวิทยุใน ช่วงเวลาตั้งแต่ 11.00 – 12.00 น. มากที่สุด เริ่มฟังรายการวิทยุตั้งแต่ 2 -4 ปีเป็นส่วนมาก ฟังทุก ครั้งที่ออกอากาศมีเพียง 3 คนเท่านั้น นอกจากนั้นฟังมากที่สุด จำนวน 2 ครั้งต่อสัปดาห์ เหตุผลที่ ชอบฟังรายการวิทยุเพราะว่า ชอบฟังขอ เล่าดาว (เพลงพื้นบ้าน) ส่วนอีกเหตุผลหนึ่งคือต้องการ คลายเครียดและเพื่อความเพลิดเพลินทำให้มีความสุข เหตุผลของผู้ที่ไม่ฟังรายการวิทยุ มากที่สุดคือ ไม่ชอบฟังรายการวิทยุและไม่มีเวลาฟังรายการวิทยุ สุดท้ายคือไม่มีเครื่องรับวิทยุนั้นเอง

เยาวชนเลือกรับชมข่าวสารในแต่ละครั้งมีความสนใจหรือต้องการรับเนื้อหา ข่าวสารประเภทบันเทิงและสาระน่ารู้มากที่สุด รองลงมาคือเลือกรับชมข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และสุขภาพ ตามลำดับ ชื่นชอบรายการสุริยวาไรตี้ (FM.102.25) มากที่สุด รองลงมา คือ รายการชีสเรดิโอ (FM. 97.25) และสุดท้ายคือรายการสาระน่ารู้กับการใช้ชีวิตในวัยเด็กและ เยาวชน (FM.93.00) โดยรวมแล้วเยาวชนชื่นชอบการฟังรายการวิทยุที่จัดรายการเพลงเป็นพิเศษ ช่วงเวลาที่ฟังคือ เวลา 19.30 น. – 21.00 น.มากที่สุด รองลงมาคือ 20.00 – 22.30 และ เวลา 13.00 – 14.00 เป็นอันดับสุดท้าย ส่วนระยะเวลาในการเริ่มฟังรายการวิทยุมีตั้งแต่ 1 ที่ผ่านมา มากที่สุด รองลงมาคือ 2 ปี ไปจนถึง 4 ปีที่ผ่านมา เป็นอันดับสุดท้าย ความถี่ในการฟังแล้วส่วนใหญ่ใช้เวลา ฟังทั้งคือ 3 ครั้งต่อสัปดาห์และฟังทุกวัน ที่ออกอากาศมีเพียง 6 คนเท่านั้นจากกลุ่มตัวอย่าง 25 คน สำหรับเหตุผลที่ฟังรายการวิทยุมากที่สุดคือ ดิเจคยสนุกมีรูปแบบรายการน่าสนใจ ทำให้รู้สึกไม่เบื่อ และมีการจัดเพลงใหม่ตลอดเวลา รองลงมาคือ ฟังแล้วรู้สึกเพลิดเพลินทำให้มีความสุข

สุดท้ายคือคือกลุ่ม ครู ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้บริหารสถานีวิชพบ ว่า สนใจ ข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองมากที่สุด รองลงมาคือข่าวเรื่องเศรษฐกิจ และสุดท้ายคือข่าวสารน่ารู้ ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ พบว่า ชื่นชอบฟังรายการเพลงลูกทุ่ง รูปแบบ รายการที่ชอบมากที่สุดคือ วิเคราะห์ข่าวประจำวัน ช่วงเวลาที่ฟังคือตั้งแต่ 05.00-7.30น. ซึ่งจากกลุ่ม ตัวอย่างที่รับฟังรายการวิทยุเลือกฟังจากทาง FM.97.25 ฟังทุกครั้ง ที่ออกอากาศมีเพียง 2 คนเท่านั้น ส่วนความถี่ในการฟัง มากที่สุดคือ 2 ครั้งต่อสัปดาห์และน้อยที่สุดคือ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ซึ่งเหตุผลที่ฟัง

รายการวิทยุก็ใกล้เคียงกับกลุ่มผู้ปกครองคือ ฟังเพราะต้องการคลายเครียด นอกจากนั้นยังให้เหตุผลอีกว่า ฟังขณะขับรถก่อนไปทำงาน ฟังวิเคราะห์ข่าวประจำวันเพื่อต้องการติดตามข่าวสารเพื่อทันเหตุการณ์ชีวิตประจำวัน และเหตุผลที่ไม่เพราะว่าไม่มีเวลาฟังวิทยุตัวเอง

วิจารณ์ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มครู ผู้อำนวยการโรงเรียนบริหารสถานีวิทยุที่ได้ทำการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่สนใจและเลือกรับชมข่าวสารประเภทการเมืองมากที่สุด ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างเลือกรับชมข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองเนื่องจากการเรียนรู้ทางสังคมซึ่งเป็นประเด็นที่ทุกคนในสังคมให้ความสนใจในชีวิตประจำวัน จากประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับสาร (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2550:526) ซึ่งกล่าวเอาไว้ว่า ผู้รับสารสามารถที่จะเรียนรู้รายละเอียดของประเด็นที่อ่อนไหวทางสังคม และอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ กรณียกของนายเดวิด เดชะ สนใจการแข่งขันมวยไทยเป็นพิเศษและเป็นเพียงคนเดียวเท่านั้นที่สนใจรายการแข่งขันมวยไทยซึ่งในกรณีนี้ทำแสดงให้เห็นโดยชัดเจนว่า ผู้รับสารแต่ละคนมีความพึงพอใจและการแสวงหาการใช้ประโยชน์จากข้อมูลและต้องการเปิดรับสื่อที่แตกต่างกัน

ส่วนเรื่องพฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการวิทยุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เยาวชนต้องการฟังรายการเพื่อความบันเทิง ซึ่งเหตุผลที่ทำให้เยาวชนชื่นชอบฟังรายการวิทยุล้วนแล้วแต่ให้เห็นผลไปในทิศทางที่ว่า เพื่อความบันเทิง ฟังแล้วรู้สึกเพลิดเพลินทำให้มีความสุข รู้สึกไม่เบื่อและมีการจัดเพลงใหม่ตลอดเวลา ฟังเพื่อเพิ่มความสุขให้กับชีวิต จากประเด็นดังกล่าวได้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ฌีรดา วงษ์นาคะ (2552: บทคัดย่อ) ความต้องการสื่อของเด็กและเยาวชนภาคเหนือ ด้านรูปแบบการนำเสนอ ผลการวิจัยพบว่า เด็กและเยาวชนภาคเหนือต้องการให้รูปแบบการนำเสนอของสื่อมีความสนุก/คลายเครียด มากที่สุด เป็นอันดับที่ 1

จากการศึกษาพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุของเยาวชนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 โรงเรียนช่วงเวลาที่เยาวชนเลือกฟังวิทยุคือช่วงเวลาที่ฟังคือ เวลา 20.00 น. – 22.00 น. มากที่สุดรองลงมาคือ 09.00 – 12.00 และ เวลา 20.30 –เที่ยงคืนเป็นอันดับสุดท้าย สอดคล้องกับช่วงเวลาคือ ช่วงเวลา คือ ประมาณ 22.00 – 23.00 น. ของแนวคิดเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุสำหรับเยาวชน เภมที่ชี้วัดคุณภาพรายการวิทยุ สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว (โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพรายการวิทยุเพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว, 2551: เอกสารอัดสำเนา)

ตาราง 3 พฤติกรรมการเปิดรับสาร/ การเปิดรับสื่อวิทยุ

พฤติกรรมการเปิดรับฟัง	ผู้ปกครอง (จำนวน)	เยาวชน (จำนวน)	ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้บริหารสถานีวิทย์ (จำนวน)
ความสนใจหรือต้องการรับเนื้อหาข่าว			
บันเทิง	3	11	-
สาระน่ารู้	4	7	1
สิ่งแวดล้อม	-	3	-
วัฒนธรรม	-	2	-
สุขภาพ	1	2	-
การเมือง	11	-	4
การแข่งขันชมมวยไทย	1	-	-
กีฬา	1	-	-
เศรษฐกิจ	1	-	2
รายการวิทยุที่ชอบฟัง			
สุริยวาไรตี้	-	15	-
จีสตรีโอ	-	7	-
สาระน่ารู้กับการใช้ชีวิตในวัยเด็กและ เยาวชน	-	3	-
ข่าวตะวันลง	1	-	-
สะป๊ะป้างฟังแล้วมัน	1	-	-
สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น(ขับขานคำจ้อย)	6	-	-
ลูกทุ่งหนุ่มกำปอ	4	-	-
รายการข่าว จาก สวท.พะเยา	-	-	3
ลูกทุ่ง8หลอด	-	-	1
ลูกทุ่งมหานคร	-	-	1

ตาราง 3 (ต่อ)

เหตุการณ์การเปิดรับฟัง	ผู้ปกครอง (จำนวน)	เยาวชน (จำนวน)	ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้บริหารสถานีวิทย์ (จำนวน)
รูปแบบรายการที่ชอบฟัง			
รายการบันเทิง เพลง	-	22	-
ข่าวประจำวันรวมถึงข่าวท้องถิ่น	1	-	-
เล่าข่าวและเพลง	11	3	2
ฟังข่าวกีฬา	-	-	1
วิเคราะห์ข่าวประจำวัน	-	-	2
วันเวลาในการออกอากาศ(เวลาที่ฟัง)			
05.00-07.30	-	-	4
07.00-08.00	-	-	1
10.00 – 12.00	6	-	-
13.00-14.00	1	3	-
16.00-17.00	5	-	-
19.30- 21.00	-	15	-
20.00 – 22.30	-	7	-
ทางสถานี			
FM.102.25 สุริยาเรดิโอ	4	15	-
FM. 97.25 อ ส ม ท พะเยา	-	7	5
FM. 93.00 วิทยุชุมชนคนรักถิ่น	7	3	-
FM.104.50 เสียงสื่อสารชุมชนพะเยา	1	-	-
เริ่มฟังตั้งแต่เมื่อไร			
1 ปี	1	10	-
2 ปี	3	9	-
3 ปี	3	4	-
4 ปี	3	2	1
5 ปี	2	-	3
47 ปี	-	-	1

ตาราง 3 (ต่อ)

พฤติกรรม的开รับฟัง	ผู้ปกครอง (จำนวน)	เยาวชน (จำนวน)	ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา (จำนวน)
ฟังทุกครั้งที่ออกอากาศ			
ฟังทุกวัน	3	6	2
ความถี่ในการฟังต่อสัปดาห์			
1 ครั้งต่อสัปดาห์	1	5	-
2 ครั้งต่อสัปดาห์	6	4	2
3 ครั้งต่อสัปดาห์	2	10	-
5 ครั้งต่อสัปดาห์	-	-	1
เหตุผลที่ฟังวิทยุ			
รู้สึกเพลิดเพลินทำให้มีความสุข	4	9	1
ได้ทั้งความบันเทิงและข่าวสาร	-	3	-
รู้สึกเหงาจึงฟังวิทยุตอนใกล้จะเข้านอน	-	1	-
ดีใจสนุกสนานมีรูปแบบรายการน่าสนใจ	-	9	-
และมีการจัดเพลงใหม่ตลอดเวลา			
ฟังระหว่างทำความสะอาดบ้าน	-	3	-
มีเวลาว่างจึงฟัง	1	-	-
ชอบฟังขอ,เล่าคว(เพลงพื้นบ้าน)	6	-	-
ถูกจักรายการวิทยุจึงฟังด้วย	1	-	-
ชอบฟังข่าวการเมืองและชอบฟังเพลงคอนเสิร์ต	-	-	1
ฟังขณะขับรถ	-	-	1
ติดตามความข่าวสารให้ทันเหตุการณ์	-	-	1
เหตุผลที่ไม่ฟังรายการวิทยุ			
ผู้ปกครอง			
ไม่มีเครื่องรับวิทยุ	2	-	-
ไม่ชอบฟังรายการวิทยุ	4	-	-
ไม่มีเวลาฟัง	4	-	2

ส่วนที่ 3 ความต้องการเนื้อหาและรูปแบบรายการวิทยุเยาวชนและครอบครัว

ความต้องการเนื้อหาและรูปแบบรายการวิทยุเยาวชนและครอบครัว เช่น เนื้อหาที่ต้องการให้รายการวิทยุนำเสนอ วัตถุประสงค์หลักของการจัดรายการวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัว รูปแบบการจัดรายการวิทยุ เทคนิคการจัดรายการวิทยุ คุณลักษณะที่ดีของเยาวชนที่จัดรายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว จำนวนนักจัดรายการวิทยุที่เหมาะสม ภาษาที่ใช้ในการจัดรายการวิทยุ ระยะเวลาในการออกอากาศและเพลงที่ใช้ประกอบในรายการ ผลการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้ (ตาราง 4)

1. ความต้องการเนื้อหารายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว

ความต้องการเนื้อหารายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว พบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการเนื้อหารายการที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของชุมชน ได้แก่ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาการบุกรุกป่าไม้ ปัญหามลพิษทางอากาศ และปัญหาทรัพยากรน้ำในชุมชน รวมทั้งวิธีการแก้ไขปัญหาและบุคคลในชุมชนที่จะสามารถช่วยในการแก้ไขปัญหา รายละเอียดผลการศึกษาจำแนกตามประเด็นที่สนใจ ดังนี้

2. ปัญหาเกี่ยวกับป่าไม้

เนื้อหาที่ต้องการคือ การรณรงค์ให้อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กินสมดุให้กับธรรมชาติและไม่บุกรุกทำลายอีก ซึ่งทุกคนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เช่น ช่วยกันปลูกป่าเพื่อทดแทนต้นไม้ที่สูญเสียไปหรือการจัดรายการวิทยุเพื่อเผยแพร่ข่าวสารให้ชาวบ้านได้รับฟังอย่างทั่วถึง

ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

... ป่าไม้ในชุมชนลดลงอย่างเห็นได้ชัดและจะลดลงเรื่อยๆ เพราะยังมีคนเห็นแก่ตัวเข้าไปลักลอบตัดไม้ทำลายป่าอยู่ เลยอยากให้จัดรายการครอบคลุมเรื่องอนุรักษ์ป่าไม้จะได้ให้ชาวบ้านได้ฟังและรับรู้ถึงปัญหาของคนในชุมชน ทุกคนจะได้ช่วยกันแก้ไขปัญหาไปด้วยกัน ...

(ศิริมาศ วงศ์บุตร, 2553: สัมภาษณ์)

...อยากให้นำเสนอเรื่องราวของ พงศ์ต้นน้ำ หรือ ป่าต้นน้ำ
หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า ดงหอย และสามารถให้ชาวบ้านได้
เข้าใจว่าการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำไว้ให้คงอยู่ชั่วลูกชั่วหลานนั้น
สำคัญอย่างไร...

(บัณฑิต ศิริสาร, 2553: สัมภาษณ์)

...นำข้อมูลข่าวสาร ไปเผยแพร่กับชุมชนของเราโดยใช้การ
กระจายข่าวจากสถานีวิทยุชุมชนเพื่อขยายความรู้ในมุมมอง
อย่างน้อยก็เป็นแนวทางอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยเหลือชุมชน...

(รีนา ธนพชรรัชต์, 2554: สัมภาษณ์)

...อยากให้ทุกคนช่วยกันปลูกป่าทดแทน ป่าไม้ที่หมดไปและ
ช่วยกันกระจายข่าวสารกระจายข่าวเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น...

(สุทิพา ศรีวิชัย, 2553: สัมภาษณ์)

3. ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของอากาศ

เนื้อหาที่ต้องการ เนื่องจากปัจจุบันอากาศมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นสาเหตุมาจาก
ผลจากการตัดไม้ทำลายป่า การเผาขยะหรือด้วยเหตุผลหลากหลายที่ทำให้อากาศร้อนขึ้น ซึ่ง
เนื้อหาที่ต้องการ คือ ข้อมูลในการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะของอากาศและการแก้ไขปัญหอากาศ
เปลี่ยนแปลง

ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

... อยากให้เนื้อหาครอบคลุมเรื่องของอากาศรับและก็อยาก
ให้ชาวบ้านเข้าใจถึงปัญหาอากาศมากกว่านี้ เพราะ มีมลพิษ
มากขึ้นสาเหตุเกิดจากชาวบ้านที่ไม่รู้เผาป่าหรือเผาขยะกันทุก
วัน แล้วยกอยากเสริมการพยากรณ์อากาศไปด้วย ชาวบ้านจะ
ได้รู้ถึงอากาศที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน...

(กมล เตชะ, 2553: สัมภาษณ์)

... อากาศแต่ละวันร้อนขึ้นดับจะแตกกะ ปากก็อยากให้อากาศ
มันดีขึ้นแต่ก็ทำไม่ได้ ถ้าทุกคนยังทำตัวเหมือนเดิมไม่มีการ
เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น แต่ถ้าเด็กๆจัดรายการวิทยุ ปากก็
อย่างให้เด็กๆนำเรื่องอากาศขึ้นมาพูดชาวบ้านจะได้รู้ว่ามัน
สำคัญแค่ไหน...

(สุพรรณ อุณหภูมิอากาศ, 2553: สัมภาษณ์)

4. ปัญหาทรัพยากรน้ำในชุมชน

ปัญหาทรัพยากรน้ำในชุมชน เป็นผลกระทบมาจากการตัดต้นไม้ทำลายป่า ทำให้
ไม่มีน้ำใช้หรือน้ำไม่เพียงพอ บางปีน้ำก็มากเกินไป บางปีน้ำก็น้อยเกินไปซึ่งไม่มีความพอดีเหมือน
ดังอดีต แม้แต่เยาวชนหรือคนในชุมชนเองยังไม่รู้จักการรักษาต้นน้ำ สิ่งที่ทุกคนในชุมชนควรทำคือ
การช่วยกันประหยัดน้ำ หน่วยงานราชการควรให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำและ
ทรัพยากรธรรมชาติทุกประเภทไปจนถึงพ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กนักเรียนเองและสิ่งสำคัญ คือ
ให้เด็กนักเรียนปฏิบัติก่อนจึงสามารถแนะนำหรือจัดรายการให้ผู้อื่นรับฟังและปฏิบัติตามได้

เนื้อหารายการที่ต้องการ คือ นำเสนอความเป็นมาของต้นน้ำในชุมชนและ
ความสำคัญของน้ำในชุมชนและทุกคนควรรู้จักวิธีการประหยัดน้ำการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่ามากที่สุด

ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

...ฝนไม่ตก ต้นน้ำเริ่มแห้งสูญเสียความชุ่มชื้นในหมู่บ้าน ซึ่ง
ปัญหาน้ำได้รับผลกระทบจากการตัดต้นไม้ทำให้ไม่มีน้ำ
ใช้หรือน้ำไม่เพียงพอ...

(บัณฑิต ศีตสาร, 2553: สัมภาษณ์)

5. ปัญหาการเผาขยะ

ผลมาจากคนในชุมชนชอบเผาขยะพวกใบไม้กิ่งไม้และการเผาตอซังข้าว ทำให้
เกิดก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ ซึ่งเป็นตัวทำลายชั้นบรรยากาศ เนื้อหารายการที่ต้องการ คือ การ
นำเสนอปัญหาขยะในชุมชนซึ่งชาวบ้านบางคนสับสนกว่าเป็นปัญหาที่ใหญ่ รมรงค์ให้ลดการ
เผาขยะและเสนอในมุมมองของผู้นำชุมชน หรือ อบต. ต้องสร้างนโยบายของหมู่บ้านให้ชัดเจน
สร้างกฎระเบียบของหมู่บ้านเช่น บ้านใครทิ้งขยะไม่ลงถังขยะจะถูกปรับ นำขยะที่ไม่ใช้แล้วมา
แยกขยะหรือรีไซเคิลขยะขยะบางก็สามารถนำไปขายได้หรือที่เรียกว่าเปลี่ยนขยะให้เป็นเงินเป็น

การเพิ่มรายได้ เนื่องจากตอนนี้ชาวบ้านใช้วิธีการเผาอย่างเดียวไม่มีการแยกขยะ ส่วน อบต.ก็ควรเอารถขยะมาเก็บขยะหรือมีการจัดระบบการจัดการขยะได้ดีกว่านี้ ส่วนต่อช่วงฟางข้าวก็ควรณรงค์ให้ความรู้กับชาวบ้านอย่างแท้จริงว่าควรใช้วิธีการไถกลบทดแทนการเผา อีกทั้งยังช่วยรักษาหน้าดินให้คงความอุดมสมบูรณ์มากกว่าการเผา

... ผู้บริหารชุมชนแต่ละชุมชนช่วยกันกระจายข่าวสารต่อต้าน
สิ่งที่ทำให้เกิดส่งผลกระทบในแง่ร้ายให้ชุมชน เช่น การ
ช่วยกันทำความสะอาดหมู่บ้านและหาวิธีกำจัดขยะ โดยที่ไม่
ใช้วิธีการเผาขยะ แก้ไขปัญหาด้วยการแยกขยะแล้วนำขยะไป
รีไซเคิล หรือวิธีลดการใช้ถุงพลาสติก...

(ทิพานัน เลี่ยมทิพย์, 2553: สัมภาษณ์)

6. รูปแบบการจัดรายการวิทยุ

การศึกษาด้านความต้องการรูปแบบรายการวิทยุและเทคนิคการจัดรายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว ได้ศึกษาถึงรูปแบบรายการวิทยุที่กลุ่มตัวอย่างต้องการเห็นในรายการวิทยุ วัดอุปประสงค์ของการจัดรายการวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัว และคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนที่จัดรายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว รายละเอียดผลการศึกษามีดังนี้ (ตาราง 5)

6.1. รูปแบบรายการวิทยุที่กลุ่มตัวอย่างต้องการเห็นในรายการวิทยุ

รูปแบบรายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัวที่กลุ่มตัวอย่างต้องการเห็น สามารถจำแนกได้เป็น 6 รูปแบบดังนี้

1. รายการที่นำเสนอเนื้อหาข่าวสารประจำวันหรือประเด็นเด็ดที่สังคมให้ความสนใจ และจัดรายการข่าวควบคู่กับรายการเพลงเพื่อไม่ให้น่าเบื่อและได้รับความนิยมจากชุมชน

2. รายการที่มีความหลากหลาย ผสมผสาน ได้แก่ รายการข่าว สารคดี รายการสัมภาษณ์ สนทนาและอภิปราย ละครวิทยุ รายการเพลง สลับกันในแต่ละสัปดาห์

3. รายการสนทนาอภิปรายและเพลง โดยการเชิญวิทยากรหรือแขกรับเชิญร่วมจัดรายการวิทยุเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติหรือความรู้ และนำเสนอแก่ผู้ฟังวิทยุ

4. การนำเสนอข่าวในชุมชนหรือนำเสนอในสิ่งที่ชาวบ้านสนใจในขณะนั้น ได้แก่ การแข่งขันกีฬาประจำปีหมู่บ้าน ข่าวการป้องกันหรือรณรงค์โรคไข้หวัดใหญ่ เป็นต้น

5. รายการละครวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัว เพื่อเพิ่มสิ่งแปลกใหม่ให้กับสถานีวิทยุชุมชนซึ่งยังไม่มีใครจัดรายการที่ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารโดยการนำเสนอด้วยการจัดละครวิทยุ

6. รายการที่นำเสนอสารคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนและข่าวทันเหตุการณ์ประจำวัน

6.2 วัตถุประสงค์ของการจัดรายการวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัว

วัตถุประสงค์ของการจัดรายการวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัวที่กลุ่มตัวอย่างต้องการ มีดังนี้

1. เพื่อสร้างความเพลิดเพลินและให้สาระความรู้แก่คนในชุมชน พร้อมทั้งสร้างแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่ชุมชนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

2. เพื่อให้เยาวชนที่สนใจจัดรายการวิทยุได้ฝึกฝนความกล้าคิดกล้าแสดงออก ฝึกความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีต่อคนอื่น รวมทั้งเพื่อให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

3. เพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ปहुผึงหรือสร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่เยาวชน

4. ผลิตรายการที่สามารถสร้างความรักความสามัคคีของคนในชุมชนและให้คนในหันมาช่วยกันพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่

6.3 คุณลักษณะที่ดีของเยาวชนที่จัดรายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว คุณลักษณะที่ดีของเยาวชนที่จัดรายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว ที่กลุ่มตัวอย่างต้องการ มีดังนี้

1. มีพื้นฐานหรือทักษะการพูดที่ดี สามารถพูดออกเสียงและอักขระได้ชัดเจนมีมารยาทในการพูด มีหางเสียง ค่ะ/ครับ ในการพูดทุกครั้ง

2. มีความรู้รอบตัวพอสมควร สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้

3. มีความกระตือรือร้นในการหาสาระข่าวสารข้อมูลที่ใหม่มาเสนอ

4. ต้องมีความกล้าแสดงออกในการพูด

5. ต้องมีความอดทนและขยันฝึกฝนในการจัดรายการวิทยุอยู่เสมอ พร้อมทั้งมีจิตอาสาและต้องสามารถจัดการเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

6. ต้องเป็นคนมีนิสัยร่าเริงแจ่มใส มีจิตวิญญาณของนักรายการวิทยุ จัดรายการวิทยุอย่างมีความสุข ทำให้ผู้ฟังที่ฟังแล้วรู้สึกสนุกและสร้างจินตนาการตามที่นักจัดรายการพูดได้

7. รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย

8. สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเยาวชนและทุกคนในชุมชน

7. จำนวนนักจัดรายการที่เหมาะสม

จำนวนนักจัดรายการที่เหมาะสมของสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น คือ ประมาณ 2 คน เนื่องจากสถานที่ของห้องส่งคับแคบไม่สะดวก

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

... หนูว่าที่จริงก็จัดสองคนนั่นแหละอีกคนอาจจะให้น้องๆ ที่โรงเรียนเข้ามาช่วยรับโทรศัพท์บ้างจะได้ฝึกฝนต่อรุ่นไปเลยหรือน้องอยากจัดด้วยก็สามารถทำได้ เพราะเคยเห็นพี่ๆ จัดแล้ว ...

(ยุพา สุภาพ, 2553: สัมภาษณ์)

8. ภาษาที่ใช้ในการจัดรายการ

ปรกติสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่นจะอนุรักษ์การใช้ภาษาท้องถิ่นในการจัดรายการวิทยุอยู่แล้ว ซึ่งตรงกับความต้องการของกลุ่มเยาวชนตัวอย่างที่เห็นว่าควรจัดรายการวิทยุโดยใช้ภาษาท้องถิ่น

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

... ใช้ภาษาท้องถิ่นซึ่งเป็นภาษาที่ทุกคนในชุมชนและทุกคนก็ใช้คำเมืองในการสื่อสารจึงทำให้เข้าใจง่ายกว่าเวลาพูดออกอากาศก็จะไม่ค่อยตื่นเต้นทำให้โอกาสที่พูดผิดมีน้อย ...

(จุรีรัตน์ จิตมะโนน, 2553: สัมภาษณ์)

...ภาษาไทย เพราะอยากให้เด็กนักเรียนได้ฝึกพูด
ภาษาไทยบาง เด็กนักเรียนจะได้ฝึกการออกเสียง
ภาษาไทยไปในตัวด้วย เวลาเด็กโตขึ้นจะได้ไม่มีปัญหา
เรื่องการออกเสียงภาษาไทยที่ถูกต้อง ส่วนภาษาเหนือเด็ก
ใช้พูดในชีวิตประจำวันอยู่แล้วทั้งใช้พูดกับพ่อแม่และ
เพื่อนที่โรงเรียนก็ใช้ภาษาเหนือได้ดีอยู่แล้ว...

(วรสิริ อักษรศิริ, 2553: สัมภาษณ์)

9. ระยะเวลาในการออกอากาศและเพลงที่ใช้ประกอบการจัดรายการ

ด้านระยะเวลาในการออกอากาศ พบว่ากลุ่มตัวอย่างต้องการให้ออกอากาศใน
ช่วงเวลาประมาณ 12.00 – 14.00 น. และใช้เพลงประกอบการจัดรายการวิทยุที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา
ในรายการ ทั้งเพลงลูกทุ่งและสตริง แต่เน้นให้เข้ากับเนื้อหาสาระโดยรวม แต่ก็ต้องเปิดเพลงตามคำ
ขอจากผู้ฟังบางเพื่อให้ผู้ฟังไม่เบื่อ

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

...เวลา 12.00 – 14.00 น. เพราะเป็นช่วงเวลาที่ชาวบ้าน
ว่างและชาวบ้านจะเปิดวิทยุเวลานี้เป็นส่วนใหญ่...
(สมบุญ การเร็ว, 2553: สัมภาษณ์)

...ช่วงเวลา คือ 12.00 – 14.00 น. ผู้ฟังจะฟังเยอะใน
ช่วงเวลานี้ วันเสาร์หรือวันอาทิตย์ก็ได้...
(สังวร อินตะสาร, 2553: สัมภาษณ์)

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

...เพลงที่มีเนื้อหาตรงกับเนื้อหารายการในช่วงสัปดาห์
นั้นๆ และสลับกับเพลงที่ผู้ฟังขอมา จะทำให้ผู้ฟังไม่น่า
เบื่อ...

(ทิพานัน เลี่ยมทิพย์, 2553: สัมภาษณ์)

...เพลงที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องข้อมูลในแต่ละสัปดาห์เสริม
ด้วยเพลงที่ผู้ฟังของมาบางจะได้ฟังแล้วสนุกด้วยและได้
สาระด้วย ...

(สายทอง จิตมะโนน, 2553: สัมภาษณ์)

...เน้นเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและ
อาจจะมีเพลงตามคำขอร่วมด้วย...

(วรปรัชญ์ หลวงโย, 2553: สัมภาษณ์)

10. เทคนิคในการสร้างสรรค์รายการวิทยุ

ความต้องการด้านเทคนิคในการสร้างสรรค์รายการวิทยุ ผลการศึกษาพบว่า
กลุ่มตัวอย่างต้องการเทคนิคการสร้างสรรค์รายการ ดังนี้

1. การสร้างสรรค์รายการที่สามารถทำให้รายการวิทยุมีจุดเด่น
2. การสร้างสรรค์ที่ทำให้รายการแตกต่างจากรายการอื่นทั่วไปเพื่อสร้างความ
แปลกใหม่ น่าสนใจมากยิ่งขึ้น เช่น การแต่งเป็นนิทานหรือการนำดนตรีพื้นบ้านมาเป็นจุดสร้าง
สีสันให้กับรายการวิทยุ ทั้งยังเป็นการสืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้านด้วย
3. การสร้างสรรค์รายการวิทยุให้มีประโยชน์และมีคุณค่าแก่ชุมชนเพื่อให้
รายการวิทยุได้คงอยู่คู่กับชุมชนสืบไป

โดยจัดการอบรมนักจัดรายการอย่างสม่ำเสมอหรือให้รุ่นพี่สอนรุ่นน้อง การ
นำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจของแต่ละท้องถิ่นทั้ง 4 ตำบล คือ ตำบลคือเวียง ตำบลบ้านด้า ตำบลหลวง
หล่มและตำบลบ้านป็น เช่น ประวัติและความเป็นมาของแต่ละชุมชน โดยให้เขาเวชนเป็นผู้จัด
รายการและเชิญวิทยากรที่เป็นผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้านหรือศิลปินพื้นบ้าน เช่น ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน
ดนตรีพื้นเมืองมาร่วมจัดรายการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ยังไม่เคยมีในพื้นที่ศึกษาวิจัยนี้ ดังนั้นจึงถือได้ว่าเป็น
สิ่งแปลกใหม่ที่将会เกิดขึ้น หากมีการสร้างสรรค์รายการวิทยุที่เป็นประโยชน์สำหรับท้องถิ่น มีการ
สร้างจุดเด่นรายการที่ทำให้แตกต่างจากรายการวิทยุอื่นทั่วไป สร้างความแปลกใหม่และทำให้
น่าสนใจมากยิ่งขึ้น รายละเอียดดังกล่าวทำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างต่อไปนี้

...ผมจะแต่งนิทานที่เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน นำปัญหาที่เกิดขึ้นที่น่าสนใจ เช่น เหตุการณ์อดีต สภาพแวดล้อมของคนในชุมชน แล้วผมกับเพื่อนๆ ก็จะ ดัดเสียงของตัวเองเป็นเสียงต่างๆ เช่น เสียงนก ไม่ต้อง กลัวว่าเรื่องราวมันจะซ้ำกัน เพราะว่าสมัยนี้อะไรๆ ก็ เกิดขึ้นได้เสมอ เช่น ฝนตกหน้าหนาว หน้าร้อนแต่มี หมอก หรือไม่ผมก็จะไปตามครู ไปเล่านิทานให้ครูฟัง ก่อน ถ้าไม่คิดแต่งใหม่ผมชอบอยู่แล้ว อีกอย่างหนึ่งพวก เรายังเรียนวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มีสอนวิธีบอกฤกษ์ วันสร้างบ้านใหม่ และอื่นๆ อีกตั้งหลายอย่าง มีทั้งประวัติ หมู่บ้าน ถ้าหมดข้อมูล ก็จะไปตามพ่ออู๋ แม่อู๋แถวบ้าน ให้ท่านเล่าให้ฟังอีกที...

(กมล เตชะ, 2553: สัมภาษณ์)

...ปกติแล้วจะมีกลุ่มนักจัดรายการที่เป็นผู้ใหญ่มาลีชะล้อ พร้อมวงดนตรีพื้นเมืองและก็เล่าข่าวไปด้วย ซึ่ง รายละเอียดในเรื่องเนื้อรื่องนั้นตัวนักจัดรายการหรือที่เรา เรียกกันว่าปราชญ์ชาวบ้านนั้นจะเป็นผู้หาเองทั้งหมด ซึ่งแต่ละสัปดาห์จะไม่ซ้ำกันชาวบ้านหรือผู้ฟังเขาจะชอบ ฟังรายการที่เล่นเพลงขอ เล่าข่าวอยู่ หากสามารถนำเด็ก นักเรียนมาจัดรายการพร้อมกับปราชญ์ชาวบ้านไปก่อนก็ จะเป็นการดี คนแก่ก็ฟังได้ ผู้ใหญ่ก็จะฟังเพราะลูกหลาน จัดรายการ เป็นการสืบสานวัฒนธรรมไปในตัวด้วย...

(สังวร อินทะสาร, 2553: สัมภาษณ์)

....อยากให้สร้างสรรค์รายการวิทยุให้มีประโยชน์และมี คุณค่าแก่ชุมชนเพื่อให้รายการวิทยุได้คงอยู่คู่กับชุมชน ... จัดให้มีการอบรมนักจัดรายการวิทยุรุ่นใหม่เพื่อถ่ายทอด ความรู้และทักษะต่างๆ ให้กับรุ่นน้องต่อไป จากรุ่นสู่รุ่น...

(ปรียานุช อุณาภาส, 2553: สัมภาษณ์)

...ให้นักเรียนที่สนใจในการจัดรายการวิทยุจริงๆ ไปจัดรายการวิทยุพร้อมรุ่นพี่ ตอนแรกอาจจะช่วยเปิดเพลงหรือรับโทรศัพท์ไปก่อน ต่อไปค่อยฝึกจัดรายการ สักวันหนึ่งรุ่นน้องก็จะกลายเป็นรุ่นพี่ ทำอย่างนี้รุ่นต่อรุ่น ส่วนเนื้อหาในการนำเสนอที่ขึ้นอยู่กับการสนทนาในเวลานั้นว่าเหตุการณ์ไหนที่น่าสนใจก็ให้เด็กนักเรียนจัดรายการตามเหตุการณ์นั้นๆ...

(วราพรชัย หลวงโย, 2553: สัมภาษณ์)

...การจัดรายการควรหาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน อย่างน้อยคนในชุมชนก็รู้สึภาคภูมิใจที่ถูกหาคำพูดหรือกล่าวถึงชุมชนของตนเอง เช่น ในเทศบาลหนองห่อมมีสถานที่ท่องเที่ยวคือ ดงหอย ซึ่งหมู่บ้านอื่นที่ฟังรายการวิทยุอาจจะไม่ทราบมาก่อนว่ามีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม หรือแม้แต่เรื่องที่ไม่ดีเกิดขึ้นกับเยาวชน หากได้มีการจัดรายการอย่างน้อยเยาวชนนักจัดรายการก็เป็นสื่อกลางที่จะช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจว่าลูกหลานคิดอะไรอยู่ ทำให้ผู้ฟังสนุกแล้วก็ไม่เบื่อด้วยที่มีนักจัดรายการใหม่มาจัดอยู่ตลอดเวลา...

(วิภาดา ใจดี, 2553: สัมภาษณ์)

11. สิ่งที่ต้องการฝึกอบรม

ด้านสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างต้องการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการจัดรายการวิทยุ มากที่สุดจำนวน 42 คน รองลงมาคือ ด้านความรู้ในการจัดทำเนื้อหารายการ จำนวน 8 คน และด้านการวางตัว การเสริมบุคลิกภาพเพื่อสร้างความมั่นใจ จำนวน 4 คน (ตาราง 6)

11.1 วัตถุประสงค์ที่ต้องการฝึกอบรม

ผลการศึกษาด้านวัตถุประสงค์ที่ต้องการฝึกอบรม พบว่า วัตถุประสงค์ในการอบรมของกลุ่มตัวอย่าง คือ นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเผยแพร่ให้กับชาวบ้านและเยาวชนรุ่นต่อไป มากที่สุด จำนวน 19 คน รองลงมา คือ ฝึกทักษะในการพูด การเขียนสคริปต์ และหาประสบการณ์การจัดรายการวิทยุ จำนวน 17 คน เรียนรู้รูปแบบวิธีการการจัดรายการก่อนลงมือปฏิบัติจริงสำหรับนักจัดรายการมือใหม่ จำนวน 13 คน หาแนวทางวิธีการแก้ไขปัญหาและมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อมของชุมชน จำนวน 4 คน และฝึกให้กล้าพูดกล้าทำ จำนวน 1 คน (ตาราง 6)

11.2 รูปแบบการอบรมที่ต้องการ

ด้านรูปแบบการอบรมที่ต้องการ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 44 คน ต้องการการฝึกอบรมการผลิตรายการวิทยุในรูปแบบที่เน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ต้องการรูปแบบการฝึกอบรมที่มีการปฏิบัติและทฤษฎีเท่ากัน (ตาราง 6)

ดังทำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

...รายการข่าวควบคู่กับรายการเพลง เพราะจะได้นำเสนอข่าวในชุมชนของเราว่าเกิดอะไรขึ้นพร้อมกับการเปิดเพลงเพื่อผู้ฟังจะได้คลายเครียดทั้งได้สาระความรู้และความบันเทิงไปพร้อมๆกัน...

(ณัฐริชา อิมประเสริฐ, 2553: สัมภาษณ์)

...รูปแบบรายการที่หลากหลาย เช่น เดือนนี้เป็นรูปแบบข่าว เดือนที่สองเป็นรูปแบบสารคดี หลากหลายกันไป เพราะนักเรียนคือผู้ต้องศึกษาและควรศึกษารูปแบบรายการที่หลากหลาย เพื่อการพัฒนาตนเองในวันข้างหน้าหรือเพิ่มความหลากหลายให้กับผู้ฟังมากขึ้น อาจจะเชิญวิทยากรที่มีความรู้มาร่วมสัมภาษณ์ในรายการนั้นด้วย นำเสนอเกร็ดความรู้ที่สามารถนำมาใช้

ในชีวิตประจำวันได้ แ่งคิดต่างๆ หรือบทสนทนาที่
เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน...

(บัณฑิต สิตติสาร, 2553: สัมภาษณ์)

...ละครวิทยุ เพราะคิดว่าอาจจะเป็นรูปแบบรายการที่
แปลกใหม่สำหรับชุมชนทำให้ทุกคนในสนใจฟัง
รายการวิทยุมากขึ้น...

(มา ทาจิณะ, 2553: สัมภาษณ์)

11.3 คุณสมบัติของวิทยากร

ด้านคุณสมบัติของวิทยากรการฝึกอบรมที่ต้องการ ผลการศึกษา พบว่า
กลุ่มตัวอย่าง ต้องการวิทยากรที่มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ต้องการนำเสนอ คือ เรื่อง
สิ่งแวดล้อมและการแก้ไขปัญหาที่รุนแรง จำนวน 20 คน รองลงมา ต้องการวิทยากรที่มีการสอนใน
รูปแบบที่น่าสนใจ พุศตฤกษ์สนานไม่เครียด จำนวน 18 คน และมีความรู้เกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุ
เป็นอย่างดี จำนวน 16 คน (ตาราง 6)

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบรายการที่ต้องการเห็นรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ในหัวข้อด้าน
เนื้อหาของรายการวิทยุที่ต้องการนำเสนอซึ่งสะท้อนถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนรวมทั้งวิธีการ
แก้ไขปัญหาและบุคคลในชุมชนที่สามารถแก้ไขปัญหาจากการสัมภาษณ์พบว่ารูปแบบเนื้อหาใน
รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมที่กลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจมากที่สุดคือ อันดับ 1 ป่าไม้ อันดับ
2 อากาศ อันดับ 3 ปัญหาน้ำในชุมชน ส่วนบุคคลที่ชุมชนเห็นว่ามีความสามารถและแก้ไขปัญหา
สิ่งแวดล้อมได้ จากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ทุกคนในชุมชนต้องช่วยกันแก้ไข
ปัญหาไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน เพราะชาวบ้านให้ความนับถือและเชื่อถือมากที่สุด รองลงมาคือ พ่อ
แม่ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างให้เยาวชนและสั่งสอนอบรมลูกหลานของตนเองเป็นประจำอยู่แล้ว
อันดับต่อมาคือ ตัวเยาวชนเองเพราะหากเยาวชนช่วยกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้ก็จะ
เป็นแบบอย่างให้กับเยาวชนรุ่นต่อไปได้ เพราะเนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดจากคนกลุ่มใด
กลุ่มหนึ่ง ทุกคนต้องมีส่วนร่วมกันและช่วยกันแก้ไขและป้องกันในระดับต่อไป

รูปแบบการจัดรายการวิทยุ (วัตถุประสงค์หลักในรายการวิทยุ รูปแบบรายการ
คุณสมบัติของเยาวชนนักจัดรายการ ระยะเวลาในการออกอากาศ เพลงที่ใช้ประกอบในรายการ)

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างต้องการเห็นรูปแบบรายการวิทยุซึ่งเหมาะสมกับชุมชนของตน ได้แก่ วัตถุประสงค์หลักในรายการวิทยุ มากที่สุด คือ สร้างความเพลิดเพลินให้กับทุกคนในชุมชนและที่สำคัญคือทุกคนในชุมชนได้รับสาระน่ารู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเอง พร้อมทั้งสร้างแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน ซึ่งชุมชนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงรวมถึงเยาวชนเองก็ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อีกด้วย รองลงมาคือ เยาวชนเองจะได้ฝึกฝนความกล้าคิดกล้าแสดง ฝึกความรับผิดชอบและเป็นตัวอย่างที่ดีต่อคนอื่นได้ รวมถึงเพื่อนำความบันเทิงถ่ายทอดถึงผู้ฟัง

เทคนิคในการสร้างสรรค์รายการวิทยุหรือวิธีสร้างจุดเด่นรายการที่ทำให้ดูแตกต่างจากรายการอื่นทั่วไป พบว่ากลุ่มตัวอย่างยังคงต้องการนำปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่เกิดขึ้น เช่น เหตุการณ์อดีต สภาพแวดล้อมของคนในชุมชน ผสมผสานกับการสืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้านด้วยการแต่งเป็นนิทานหรือการนำดนตรีพื้นบ้านมาเป็นจุดสร้างสีสันให้กับรายการวิทยุ สำหรับวิธีสร้างสรรค์รายการวิทยุให้มีประโยชน์และมีคุณค่าแก่ชุมชนเพื่อให้รายการวิทยุได้คงอยู่คู่กับชุมชนพบว่า การจัดฝึกอบรมนักจัดรายการวิทยุประจำปีเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้เด็กรุ่นต่อไปยังคงนิยมและต้องการเป็นนักจัดรายการวิทยุหรือมีการถ่ายทอดโดยการให้รุ่นพี่ฝึกฝนให้รุ่นน้องต่อไป

สำหรับวัตถุประสงค์ในการอบรม มากที่สุด คือ นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเผยแพร่ให้กับชาวบ้านและเยาวชนรุ่นต่อไป อันดับที่ 2 คือ ฝึกทักษะในการพูด การเขียนสคริปต์ และหาประสบการณ์การจัดรายการวิทยุ อันดับที่ 3 คือ ต้องการเรียนรู้รูปแบบวิธีการการจัดรายการก่อนลงมือปฏิบัติจริงสำหรับนักจัดรายการมือใหม่

สิ่งที่ต้องการฝึกอบรม มากที่สุด รองลงมาคือ ความรู้และการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม สุดท้ายคือ เน้นการสอนเรื่องการวางตัว การเสริมบุคลิกภาพเพื่อสร้างความมั่นใจ

ส่วนเนื้อหาในการฝึกอบรมนั้นกลุ่มตัวอย่างต้องการเน้นอบรมเนื้อหาในทางปฏิบัติมากกว่าทฤษฎีและต้องการวิทยากรที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมซึ่งสามารถช่วยในเรื่องของการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมา ต้องการวิทยากรที่มีการสอนในรูปแบบที่น่าสนใจ พูดสนุกสนานไม่เครียด และสุดท้าย คือต้องการวิทยากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุเป็นอย่างดี

วิจารณ์ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรมผลิตรายการวิทยุ ผู้วิจัยได้ศึกษาความต้องการ ไม่ว่าจะเป็นความต้องการด้านวัตถุประสงค์ในการอบรม เนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้ระบุอีกว่าต้องการเนื้อหาด้านลงมือปฏิบัติมากกว่าทฤษฎีและคุณสมบัติของวิทยากร ต้องมีความรู้เกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุเป็นองค์ ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการฝึกอบรม การหาความจำเป็นในการฝึกอบรมต้องทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น โดยสิ่งแรกที่ควรปฏิบัติคือหาข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนคนที่ต้องการฝึกอบรม เพื่อมองปัญหาว่าควรจะเป็นโครงการฝึกอบรมหรือไม่ หรือเพียงแค่ส่งไปเข้ารับการอบรมภายนอกองค์การเท่านั้น รวมไปถึงมีเนื้อหา หรือภารกิจใดบ้างที่ต้องทำการแก้ไข ปรับปรุง เมื่อทราบความจำเป็นในการฝึกอบรมแล้วว่ามีปัญหาใดบ้าง และสามารถทราบวิธีแก้ไขด้วยการฝึกอบรมทราบว่ากลุ่มเป้าหมายเป็นใครและพฤติกรรมกรรมการเรียนที่ต้องการจะเปลี่ยนแปลงเป็นด้านใดนั้น นำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดหลักสูตรให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรในการฝึกอบรมของแต่ละหัวข้อและสาระเนื้อหาหรือแนวทางในการฝึกอบรม เทคนิคหรือวิธีการอบรม ระยะเวลา การเรียงลำดับหัวข้อเนื้อหาที่จำเป็น รวมไปถึงการกำหนดลักษณะของวิทยากรผู้ดำเนินการฝึกอบรม เพราะจะทำให้ ผู้เข้าอบรมได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทำให้สิ่งที่เป็นปัญหาได้รับการแก้ไขลุกล่วงไปด้วยดี

ตาราง 4 เนื้อหาของรายการวิทยุที่ต้องการนำเสนอ

เนื้อหา	เหตุผล	ผู้ปกครอง (จำนวน)	เยาวชน (จำนวน)	ผอ. โรงเรียน ครู ผู้บริหาร สถานีวิทย์ (จำนวน)
ป่าไม้	- การรณรงค์ให้อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คืนสมดุลให้กับธรรมชาติและไม่ทำลาย อีก	9	11	4
อากาศ	- คนในชุมชนชอบเผาขยะแม้กระทั่งคอ ซังฟางข้าว ทำให้เกิดก๊าซ คาร์บอนไดออกไซด์ซึ่งเป็นตัวทำลาย ชั้นบรรยากาศ	7	6	-
น้ำ	- น้ำไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคซึ่ง ชาวบ้านไม่รู้จัดการประหยัดน้ำ	1	2	3
ขยะ	- ระบบการจัดการขยะในชุมชนไม่ดีพอ ส่วนใหญ่ชาวบ้านแก้ไขปัญหาด้วยการ เผาขยะทำให้เกิดฝุ่นควัน	5	-	-
ปัญหา วัยรุ่น	- ปัญหาวัยรุ่นกำลังทวีความรุนแรงมาก ขึ้น เช่น เด็กติดเกม ยาเสพติด ทะเลาะ วิวาท	-	4	-
ดิน	- ผลกระทบที่ร้ายแรงจากการเผาอซัง ฟางข้าวทำให้ชาวบ้านมีปัญหาและ แก้ไขปัญหไม่ได้	-	2	-

ตาราง 5 รูปแบบการจัดรายการวิทยุ

รูปแบบการจัดรายการวิทยุ	ผู้ปกครอง (จำนวน)	เยาวชน (จำนวน)	ผอ. โรงเรียน ครู ผู้บริหารสถาน (จำนวน)
วัตถุประสงค์หลักในรายการวิทยุ			
- เพื่อให้ข้อมูลสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชนและสร้างความสุขกับผู้ฟังรายการวิทยุ	-	25	2
- เยาวชนจะได้ฝึกฝนความกล้าคิดกล้าแสดง ความรับผิดชอบและเป็นตัวอย่างที่ดีได้ รวมถึงเพื่อนำความ บันเทิงถ่ายทอดถึงผู้ฟัง	21	-	3
- ผลิตรายการที่สามารถสร้างความสามัคคีในชุมชน	1	-	-
- เพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักและช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมใน ระยะยาว	-	-	2
รูปแบบรายการ			
- รายการข่าวควบคู่กับรายการเพลง	14	14	-
- รายการสนทนาอภิปรายและเพลง	-	7	2
- รูปแบบรายการที่มีความหลากหลาย ผสมผสาน สลับกันในแต่ละ สัปดาห์	-	4	4
- รายการข่าวในชุมชน	7	-	-
- ละครวิทยุ	1	-	-
- สารคดีและข่าวทันเหตุการณ์	-	-	1
คุณลักษณะของเยาวชนที่จัดรายการวิทยุ			
- มีมารยาทในการพูด ออกเสียงชัดเจน มีความกระตือรือร้นใน การหาสาระหรือข้อมูลที่ใหม่ที่น่าสนใจ	3	15	6
- มีนิสัยร่าเริงแจ่มใส พูดคุยเก่ง มีความสุขในการจัดรายการวิทยุ ทำให้ผู้ฟังฟังแล้วรู้สึกสนุกและติดตามการดำเนินเรื่องที่จัดราย พูด	5	6	-
- มีทักษะการพูดที่ดี มีความรู้รอบตัวพอสมควร พร้อมทั้งมีจิต อาสาสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้	-	2	1
- กล้าแสดงออกในการพูดและการออกหน้าต่อการฝึกฝนในการจัด รายการวิทยุ	12	2	-
- เป็นแบบอย่างที่ดีต่อเยาวชนและทุกคนในชุมชนทำให้คนใน ชุมชนเชื่อถือ	1	-	-
- รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย	1	-	-

ตาราง 5 (ต่อ)

รูปแบบการจัดรายการวิทยุ	ผู้ปกครอง (จำนวน)	เยาวชน (จำนวน)	ผอ.โรงเรียน ครู ผู้บริหารสถาน วิทยุ (จำนวน)
จำนวนนักจัดรายการวิทยุที่เหมาะสม			
- 3 คน	-	18	2
- 2 คน	15	7	5
- 1 คน	6	-	-
ภาษาที่ใช้ในการจัดรายการวิทยุ			
- ภาษาเหนือ	18	23	4
- ภาษาไทยกลาง	4	2	2
ระยะเวลาในการออกอากาศ			
- 9.00 – 10.00 น.	-	-	1
- 11.00 – 13.00 น.	5	6	-
- 12.00 – 13.00 น.	-	-	4
- 12.00 – 14.00 น.	10	3	2
- 12.00 – 15.00 น.	4	-	-
- 13.00 – 14.00 น.	3	10	-
- 13.00 – 15.00 น.	-	6	-
เพลงที่ใช้ประกอบในรายการ			
- เพลงที่มีเนื้อหาตรงกับเนื้อหารายการ ในช่วงสัปดาห์นั้นๆ และสลับกับเพลงที่ ผู้ฟังขอมา จะทำให้ผู้ฟังไม่น่าเบื่อ	12	19	4
- เพลงลูกทุ่งและเพลงเพื่อชีวิต เพราะคน ชาวบ้านชอบฟังและเข้าใจมากกว่าเพลง สตริง	11	6	3

ตาราง 6 กระบวนการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุ

ความต้องการในการฝึกอบรม ผลิตรายการวิทยุ	ผู้ปกครอง (จำนวน)	เยาวชน (จำนวน)	ผอ.โรงเรียน ครู ผู้บริหารสถานวิทยุ (จำนวน)
วัตถุประสงค์ในการอบรม			
- ฝึกให้กล้าพูดกล้าแสดงออก	1	-	-
- เรียนรู้รูปแบบวิธีการการจัดรายการก่อนลงมือปฏิบัติจริง	5	6	2
- ฝึกทักษะในการพูด การเขียนสคริปต์ และหาประสบการณ์การจัดรายการวิทยุ	6	6	5
- เรียนรู้การเป็นนักจัดรายการวิทยุที่ดี			
- หาแนวทางวิธีการแก้ไขปัญหาและมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อมของชุมชน	2	2	-
- นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเผยแพร่ให้กับชาวบ้านและเยาวชนรุ่นต่อไป	8	11	-
สิ่งที่ต้องการฝึกอบรม			
- เทคนิคการจัดรายการวิทยุ	15	20	7
- ความรู้และการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม	3	5	-
- เน้นการสอนเรื่องการวางตัว การเสริมบุคลิกภาพเพื่อสร้างความมั่นใจ	4	-	-
รูปแบบการอบรม			
- ปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี	18	23	3
- เท่ากัน	4	2	4
คุณสมบัติของวิทยากร			
- มีความรู้เกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุเป็นอย่างดี	8	1	7
- มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมและการแก้ไขปัญหา	14	6	-
- มีการสอนในรูปแบบที่น่าสนใจ พูดสนุกสนาน ไม่เครียด	-	18	-

การวิเคราะห์การออกแบบการสร้างสรรค์รายการวิทยุ

การออกแบบการสร้างสรรค์รายการวิทยุ/ กระบวนการฝึกอบรมอย่างสร้างสรรค์ สำหรับรายการวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัว และประเมินผลการฝึกอบรม รายละเอียดของผล การศึกษา มีดังนี้

การออกแบบการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว

การศึกษาในส่วนของกระบวนการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชน และครอบครัวในครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อปรับปรุงพัฒนารายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมที่ ออกอากาศทางวิทยุสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น FM 93.00 MHz ให้เป็นรายการที่ตรงกับความต้องการของเยาวชนและครอบครัว มีความริเริ่มสร้างสรรค์ แปลกใหม่ สามารถออกอากาศทาง สถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่นได้อย่างยั่งยืน

เดิมรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมของวิทยุสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น FM 93.00 MHz จังหวัดพะเยา รูปแบบรายการเป็นรายการแบบ “สนทนาว่าไรดี (Variety Talk)” ใน ลักษณะสาระผสมความบันเทิงเกี่ยวกับหัวข้อของ “ปัญหาโลกร้อน” ออกอากาศทุกวัน เสาร์ – อาทิตย์ เวลา 13.00-14.00 น. โดยเริ่มจัดรายการตั้งแต่วันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2552 จนถึงวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2552 นักจัดรายการเป็นนักเรียนจากโรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่ ชอบทำกิจกรรมกับทางโรงเรียนและมีประสบการณ์การจัดรายการวิทยุมาก่อนร่วมถึงมีความรู้เรื่อง การติดต่อสื่อบุคคลวิทยุอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งในรายการมีนักจัดรายการเพียง 2 คน รวมแขกรับเชิญเป็น 4 คน เท่านั้น เนื่องจากวิทยุชุมชนยังขาดความรู้เรื่องการเขียนสคริปต์จึงทำให้เกิดปัญหาในระยะเวลา ออกอากาศทำให้เกิดการพูดนอกประเด็นของแขกรับเชิญ ส่วนเนื้อหาที่น่าสนใจปัญหาโลก ร้อน ซึ่งเป็นปัญหาของสังคมโดยกว้างไม่สามารถนำความรู้มาใช้กับชาวบ้านหรือคนชุมชนมากนัก

1. การออกแบบสร้างสรรค์รายการ

การศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างได้มีแนวคิดในการสร้างสรรค์รายการวิทยุเพื่อ เยาวชนและครอบครัว โดยพัฒนารายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่เดิม ออกเป็นรายการวิทยุ ใหม่ จำนวน 4 รายการ ได้แก่ รายการดีเจน้อยผู้พิทักษ์รักถิ่นน้ำ รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) รายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะและรายการพลพิทักษ์รักถิ่นเขียว ทั้งนี้การสร้างสรรค์ รายการวิทยุนั้นจำเป็นต้องยึดหลักของการสร้างสรรค์รายการวิทยุที่ดี ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ แนวคิดการพัฒนาคิดสร้างสรรค์ตามหลักเกณฑ์ (criteria) 11 ประการของ Dacey (1989,

อ้างใน วิทยา คำรงเกียรติศักดิ์, 2548: 15) มาใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความแปลกใหม่ความคิดริเริ่ม (ต้นคิด) ความแปลกแตกต่าง ความงอกงามเติบโต การสังเคราะห์ การมีคุณค่าความเป็นเหตุเป็นผลประโยชน์ ความมีชีวิตชีวา ความสง่างาม ความเข้าใจได้ และความซับซ้อนฝีมือประณีต/ชั้นสูง การสร้างสรรค์รายการวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัวครั้งนี้ ได้พิจารณาการสร้างสรรค์ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านผู้จัดรายการ ด้านเทคนิคการนำเสนอ และด้านบรรยากาศในการจัดรายการ วิทยุ รายละเอียดการสร้างสรรค์ในแต่ละด้านมีดังนี้ (ตาราง 8)

1.1 การสร้างสรรค์ด้านเนื้อหา

เดิมเนื้อหารายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยรวม ตัวอย่างเช่น ปัญหาโลกร้อนและพฤติกรรมที่ทำให้โลกร้อนขึ้น เช่น การปล่อยควันพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม โรคภัยที่มากับโลกร้อนซึ่งมีการใช้ศัพท์ทางวิทยาศาสตร์ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจยาก ถึงแม้ว่าจะได้รับความสนใจจากกลุ่มผู้ฟังเป็นอย่างดีแต่เนื่องจากรายการวิทยุของกลุ่มผู้จัดเดิมมีลักษณะเป็นการนำเสนอตามระยะเวลาที่กำหนด คือ เพียง 10 ตอนเท่านั้นและเป็นการนำเสนอเพื่อส่งโครงการที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้นเนื้อหาในรายการจึงไม่ได้มาจากปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนโดยตรงแต่เป็นเนื้อหาที่ถูกระบุและกำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว แต่ในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มเยาวชน ได้ร่วมกันสร้างสรรค์รายการวิทยุทางด้านเนื้อหา คือ จากเดิมเนื้อหาของรายการเป็นลักษณะสิ่งแวดล้อมเป็นทั่วไป ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่จะเน้นการลดโลกร้อนและไม่ได้เน้นเนื้อหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ส่วนรายการที่ได้พัฒนาขึ้นมาใหม่นั้น เนื้อหาได้นำเสนอเรื่องใกล้ตัวหรือเป็นปัญหาที่มีอยู่ในชุมชน เรื่องการเขียนสคริปต์ ถึงแม้ว่ารายการเดิมจะมีการเขียนสคริปต์และขาดการเขียนสคริปต์ของแขกรับเชิญทำให้เนื้อหาที่เดิมไว้หลุดหรือมีเนื้อหาที่นอกประเด็น ส่วนรายการที่ได้พัฒนานั้น เยาวชนกลุ่มตัวอย่างได้ฝึกฝนการเขียนสคริปต์ทั้งผู้จัดรายการและแขกรับเชิญทำให้ไม่เกิดปัญหาการพูดนอกประเด็นได้ สำหรับที่มาของเนื้อหาเดิมได้มาจากหนังสือ อินเทอร์เน็ต และหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นเนื้อหาที่คนส่วนใหญ่รับทราบก่อนแล้วสำหรับรายการใหม่ได้แหล่งข้อมูลมาจากปราชญ์ชาวบ้านซึ่งจะได้เนื้อหาที่ตรงกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน

เมื่อวิเคราะห์การสร้างสรรค์ด้านเนื้อหา พบว่า รายการวิทยุที่ออกแบบใหม่มีการสร้างสรรค์ด้านเนื้อหาสอดคล้องกับเกณฑ์การสร้างสรรค์ 8 ข้อ จากทั้งหมด 11 ข้อ ได้แก่ มีความแตกต่าง มีความคิดริเริ่ม (ต้นคิด) มีความเป็นเหตุเป็นผล มีคุณค่า เป็นประโยชน์ เข้าใจได้ เนื้อหาจากการสังเคราะห์ มีความงอกงามเติบโต และมีชีวิตชีวา รายละเอียดของการสร้างสรรค์ด้านเนื้อหาของแต่ละรายการมีดังนี้

1.1.1 รายการเจเนอรัลพิทักษ์รักษน้ำ

รายการนี้ พบว่า มีการสร้างสรรค์ในด้านความแตกต่าง ด้านความคิดริเริ่ม(ต้นคิด) ด้านความเป็นเหตุเป็นผล ด้านความมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ ด้านเข้าใจได้ ด้านการสังเคราะห์ ด้านความงอกงามเติบโตของเนื้อหา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ด้านความแตกต่าง

พบว่า เนื้อหาของรายการมีความแตกต่างกับรายการเดิมเพราะมีการเพิ่มเติมเนื้อหาที่ทำการรวบรวมข้อมูลจากและสอบถามความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านเรื่องแหล่งกำเนิดต้นน้ำในชุมชนและปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรน้ำ ซึ่งรายการเดิมได้มองถึงปัญหาสถานะที่ทำให้โลกร้อน นำเสนอในภาพรวมมากกว่าปัญหาทรัพยากรในชุมชน รายการเจเนอรัลพิทักษ์รักษน้ำได้นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของต้นน้ำ หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า ดงหอ รวมถึงประโยชน์และความสำคัญของต้นน้ำ ปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหารวมไปถึงแนวทางของการอนุรักษ์ที่ทุกคนสามารถช่วยกันทำได้ เช่น ช่วยกันปลูกต้นไม้เพื่อทดแทนป่าไม้ที่ขาดหายไป และเพื่อช่วยให้ต้นน้ำยังคงอุดมสมบูรณ์เหมือนเดิมให้มากที่สุด มีการออกตรวจเฝ้าระวังให้บริเวณดงหอเพื่อไม่ให้กลายเป็นแหล่งมั่วสุมของกลุ่มวัยรุ่น และลดการตัดไม้ทำลายป่า

2) ด้านความคิดริเริ่ม (ต้นคิด)

พบว่า มีความคิดริเริ่มวิธีการสืบค้นหาข้อมูลจากแหล่งของปัญหาโดยตรง ซึ่งไม่จำเป็นต้องค้นคว้าหาข้อมูลจากตำรา สามารถใช้วิธีสอบถามจากปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้นำท้องถิ่นได้เรื่องปัญหาน้ำในชุมชน ซึ่งกลุ่มเยาวชนนักจัดรายการเจเนอรัลพิทักษ์รักษน้ำได้ทำการศึกษาข้อมูลจาก คุณสำราญ อินทวงค์ รองนายกเทศบาลหนองหล่ม อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา ถึงเรื่องความเป็นมาของต้นน้ำหรือที่เรียกว่า ดงหอ แหล่งกำเนิดต้นน้ำของตำบลหนองหล่ม ที่ชาวบ้านทุกครัวเรือนใช้ในการดำรงชีวิตตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษมาจนถึงยุคปัจจุบัน รวมถึงปัญหาการขาดแคลนน้ำในปัจจุบันและการอนุรักษ์ให้ยั่งยืนต่อไปซึ่งจะได้ข้อมูลที่เป็นความจริง ถือได้ว่าเนื้อหามีความคิดริเริ่มที่จะสะท้อนถึงปัญหาให้ชาวบ้านได้รับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติของตน ถือได้ว่าเป็นข้อมูลที่ใกล้ชิดและไม่จำเป็นต้องสะท้อนให้เห็นภาพของปัญหาในมุมกว้างเหมือนกับรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมเดิม ซึ่งผู้ฟังอาจจะเข้าใจว่าปัญหานั้นไกลความเป็นจริงและขาดการหยุดคิดหรือขาดจิตสำนึกของการอนุรักษ์ได้

3) ด้านความเป็นเหตุเป็นผล

พบว่า จากการนำเสนอเนื้อหาที่มาจากปัญหาน้ำในชุมชนทำให้สร้างประโยชน์กับผู้ฟังได้สะท้อนหรือกลับมามองถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวมากขึ้น ทำให้ผู้ฟัง

เข้าใจเนื้อหาขึ้นและมองเห็นถึงปัญหาอย่างชัดเจน เพราะแหล่งกำเนิดน้ำของชุมชนหรือคองหอนั้น เป็นสถานที่ที่ชาวบ้านหรือผู้ฟังได้ใช้ประโยชน์จากน้ำโดยตรง

4) ด้านความมีคุณค่าและเป็นประโยชน์

พบว่า เนื้อหาที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ในเชิงอนุรักษ์ ปลุกจิตสำนึกให้ ผู้ฟังหรือชาวบ้านได้หันกลับมาคิดทบทวนถึงแหล่งกำเนิดของคองน้ำที่เป็นประโยชน์กับทุกชีวิตทุก ครอบครัว ซึ่งผู้ฟังบางกลุ่ม เช่น กลุ่มเด็กและเยาวชน อาจจะไม่รู้จักแหล่งกำเนิดคองน้ำของหมู่บ้าน ตนเองและทำให้ กลุ่มผู้ฟังได้ประโยชน์ในการรับข้อมูลข่าวสารเข้าใจถึงประโยชน์ของน้ำและรู้จัก คองน้ำของหมู่บ้านตนเองมากขึ้น

5) ด้านเข้าใจได้

พบว่า เนื้อหานำเสนอโดยเยาวชนซึ่งใช้ภาษาเหนือในการสนทนาและจัด รายการทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย ภาษาที่กลุ่มเยาวชนนักจัดรายการดีเจน้อยผู้พิทักษ์รักษาน้ำใช้ในการ สนทนาจึงเป็นภาษาที่มีลักษณะ ไม่ซับซ้อน เข้าถึงกลุ่มผู้ฟังทั้งเด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่ได้ง่าย แต่ อาจจะต้องการพัฒนามากขึ้นเพราะเป็นเพียงการฝึกฝนการจัดรายการวิทยุ

6) ด้านการสังเคราะห์

พบว่า ในระหว่างการฝึกอบรมก่อนการทดลองออกอากาศจริงผู้เข้า อบรมเยาวชนนักจัดรายการวิทยุได้แบ่งกลุ่ม เพื่อสืบค้นเนื้อหาจากแหล่งข้อมูล จากนั้นทำการ สังเคราะห์ประเด็นที่น่าสนใจและสามารถจับหลักเพื่อสังเคราะห์ให้เกิดประโยชน์ผู้ฟัง ได้แก่ กลุ่ม ดีเจน้อยผู้พิทักษ์รักษาน้ำ นำเสนอเรื่องกำเนิดคองน้ำหรือที่เรียกว่า คองหอย ค.หนองหล่ม อ.คองคำใต้ จ.พะเยา จากนั้นจึงทำการฝึกการเขียนสคริปต์เพื่อจัดลำดับเนื้อหาและแบ่งหน้าที่ของแต่ละคนใน การจัดรายการดีเจน้อยผู้พิทักษ์รักษาน้ำ

7) ด้านความงอกงามเติบโตของเนื้อหา

พบว่า เนื้อหาของกลุ่มเยาวชนนักจัดรายการดีเจน้อยผู้พิทักษ์รักษาน้ำ สามารถสานต่อไปได้ เพราะเนื่องจากเนื้อหาที่มีการอนุรักษ์จะต้องมีการติดตามสืบหาข้อมูล ข้อนหลังเพื่อจะให้เห็นภาพการอนุรักษ์และผู้ฟังจะได้สร้างคิ้วว่ามีการอนุรักษ์เกิดขึ้นจริง ฉะนั้นจึง ถือได้ว่ารายการดีเจน้อยผู้พิทักษ์รักษาน้ำเป็นรายการที่มีเนื้อหาที่มีความเติบโตและงอกงามได้

1.1.2 รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ)

รายการนี้ พบว่า มีการสร้างสรรค์ในด้านความแตกต่าง ด้านความคิดริเริ่ม (ต้นคิด) ความเป็นเหตุเป็นผล ความมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ เข้าใจได้ การสังเคราะห์ ความงอก งามเติบโตของเนื้อหา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ด้านความแตกต่าง

พบว่า เนื้อหาของรายการได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศในชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างกับรายการเดิมคือ ได้มองให้ถึงปัญหาสภาพอากาศในชุมชนเป็นหลักมากกว่าการนำเสนอสถานะโลกที่ร้อนขึ้น เช่น รายการเดิมได้นำเสนอเหตุผลของการที่ทำให้สภาพอากาศของโลกเปลี่ยนแปลงไป สาเหตุมาจากโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น รถยนต์เพิ่มจำนวนมากขึ้น ซึ่งในชุมชนไม่มีโรงงานอุตสาหกรรม การใช้เครื่องปรับอากาศมากขึ้น ซึ่งสิ่งที่นำเสนอโน้มน้าวใจจริงแต่เป็นข้อมูลที่หากใกล้จากกลุ่มผู้ฟังที่อาศัยอยู่ในชนบทมาก ฉะนั้นสิ่งที่แตกต่างของเนื้อหารายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) คือ นำเสนอเนื้อหาที่เน้นความสำคัญของอากาศในชุมชนมากกว่า เช่น ความสำคัญของอากาศ ปัญหาของสถานะอากาศในชุมชนและทุกคนจะสามารถช่วยกันแก้ไขปัญหาก็ได้ ข้อมูลในการนำเสนอโน้มน้าวใจจึงถือว่ามีความแตกต่างกัน

2) ด้านความคิดริเริ่ม (ต้นคิด)

พบว่า มีความคิดริเริ่มวิธีการสืบค้นหาข้อมูลจากแหล่งของปัญหาซึ่งไม่จำเป็นต้องค้นคว้าหาข้อมูลจากตำรา โดยกลุ่มเยาวชนนักจัดรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) ได้ทำการสอบถามไปยังคุณครูวิเชียร วงศ์สถาน โรงเรียนบ้านปิน (เหนือ) คุณครูที่มีความรู้ความสามารถในการตอบคำถามเรื่องอากาศในชุมชนได้เป็นอย่างดี

3) ด้านความเป็นเหตุเป็นผล

พบว่า เนื้อหาที่มีความเป็นเหตุเป็นผล สามารถช่วยให้เกิดการลดการใช้พลังงานและการดูแลอากาศให้ดียิ่งขึ้น ได้จริง

4) ด้านความมีคุณค่าและเป็นประโยชน์

พบว่า จากการนำเสนอเนื้อหาเรื่องการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศในชุมชนและได้นำเสนอความสำคัญของอากาศรวมทั้งได้อธิบายแนวทางการแก้ไขปัญหการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศเบื้องต้นที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหได้ในระดับหนึ่งของปัญหาอากาศเปลี่ยนแปลงในชุมชน ด้วยการลดการใช้พลังงานโดยสิ้นเปลือง เช่น ปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ไม่จำเป็น ลดการใช้ถุงพลาสติกและใช้ถุงผ้าแทน ลดการเผาขยะ เผากิ่งไม้ หรือต่อซังข้าว ในฤดูร้อน เพื่อลดปัญหาหมอกควัน นำขยะมารีไซเคิลและช่วยกันปลูกต้นไม้จะทำให้อากาศดีขึ้น เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์นั้น ล้วนเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยิ่ง

5) ด้านเข้าใจได้

พบว่า เนื้อหานำเสนอโดยเยาวชนซึ่งใช้ภาษาเหนือในการสนทนาทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายอีกทั้งเนื้อหามีการจับประเด็นในเรื่องการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศในชุมชน

อย่างชัดเจนทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายขึ้น ซึ่งในกลุ่มรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) ได้สอดแทรกนิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศที่มีผลจากการกระทำของมนุษย์และมีคติสอนใจปิดท้าย เป็นเนื้อหาตอนปิดรายการ ถึงแม้ว่าจะเป็นการศึกษาแค่การเรียบเรียงเนื้อหาได้น่าใจและทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายเป็นอย่างดี

6) ด้านสังเคราะห์

พบว่า ในระหว่างการผลิตก่อนการทดลองออกอากาศจริงผู้เข้าอบรมเยาวชนนักจัดรายการวิทยุได้ทำการแบ่งหน้าที่ในกลุ่ม และทำการสัมภาษณ์เพื่อสอบถามถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมสภาพอากาศในชุมชนจาก คุณครูวิเชียร วงศ์สถาน คุณครูผู้สอนจากโรงเรียนบ้านปิ่น (เหนือ) จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้นมาเขียนสคริปต์และแบ่งหน้าที่สำหรับนักจัดรายการด้วยกันภายในกลุ่ม มีการเตรียมความพร้อมเป็นอย่างดี

7) ด้านความงอกงามเติบโตของเนื้อหา

พบว่า การนำเสนอเนื้อหาสามารถพัฒนาและงอกงามได้ เนื่องด้วยเนื้อหาได้มุ่งเน้นถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศภายในชุมชนซึ่งในแต่ละปีอากาศมีการเปลี่ยนแปลงทุกฤดูกาล หากนักจัดรายการนำเนื้อหาสภาพอากาศไปนำเสนอให้ผู้ฟังได้รับฟังแล้ว สามารถติดตามข้อมูลได้ว่าในแต่ละวันที่เปลี่ยนไป สภาพอากาศมีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร ดีขึ้นหรือไม่ดีขึ้น หลังจากได้แนะนำวิธีการช่วยให้สภาพอากาศเป็นปกติ ซึ่งถือได้ว่าข้อมูลที่ได้ภายหลังจากการฝึกฝนการจัดรายการวิทยุของกลุ่มเยาวชนนั้นเนื้อหาสามารถมีความงอกงามและเติบโตได้

1.1.3 รายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะ

1) ด้านความแตกต่าง

พบว่า เนื้อหาของรายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะมีความแตกต่างกับรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมเดิมคือ เน้นปัญหาที่ทำให้เกิดสภาวะโลกร้อนแต่รายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะ นำเสนอประเด็นของปัญหาระบบการจัดการปัญหาขยะในชุมชน ซึ่งเนื้อหาที่ทำเสนอนั้นได้พูดถึงการปัญหาขยะในชุมชน วิธีแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน รวมไปถึงเยาวชนคนรุ่นใหม่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาขยะได้

2) ด้านความคิดริเริ่ม (ต้นคิด)

พบว่า การค้นหาข้อมูลด้วยตัวเองและค้นหาจากแหล่งข้อมูลหรือจากบุคคลที่มีส่วนรับผิดชอบกับหน้าที่ระบบการจัดการขยะภายในชุมชน ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลที่จริงและตรงประเด็นในการนำเสนอ ถือได้ว่าเป็นต้นคิดของการค้นหาข้อมูลซึ่งไม่จำเป็นต้องเปิดจากหนังสือ หรือหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตซึ่งจะได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับปัญหาภายในชุมชน

3) ด้านความเป็นเหตุเป็นผล

พบว่า เนื้อหาที่มีความเป็นเหตุเป็นผลเพราะเป็นข้อมูลที่ได้จากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญหรือมีความเกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาขยะโดยตรง

4) ด้านความมีคุณค่าและเป็นประโยชน์

พบว่า เนื้อหาซึ่งตอบโจทย์ปัญหาขยะในชุมชนได้ เช่น วิธีจัดการขยะที่เป็นถุงพลาสติก ซึ่งนอกจากจะนำไปขายและแล้วการนำถุงพลาสติกที่ใช้แล้ว นำมาล้างทำความสะอาดจากนั้นสามารถนำมาห่อคลุมผลไม้ได้ ส่วนเศษกิ่งไม้ เศษหญ้าที่คนส่วนใหญ่แก้ไขปัญหาโดยการเผา สามารถมาทำเป็นปุ๋ยหมักชีวภาพใช้ในการรดผักที่ปลูกเองได้ เป็นต้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชนอย่างยิ่ง

5) ด้านเข้าใจได้

พบว่า เนื่องจากเนื้อหาที่ค่อนข้างเข้าใจยากเกี่ยวกับการทำปุ๋ยชีวภาพ แต่เยาวชนสามารถนำมาอธิบายให้เห็นคุณค่าของการทำปุ๋ยชีวภาพแทนการเผาขยะ ซึ่งภาษาที่ใช้ในการสนทนาใช้ภาษาเหนือในการจัดรายการทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่ายมากขึ้น

6) ด้านสังเคราะห์

พบว่า การฝึกอบรมก่อนการทดลองออกอากาศจริงผู้เข้าอบรมเยาวชนนักจัดรายการวิทยุได้ทำการแบ่งกลุ่ม โดยกลุ่มรายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะได้ทำการสืบค้นเนื้อหาจากแหล่งข้อมูลได้ยังคุณสายรุ้ง วิทยานันท์ เจ้าหน้าที่จากกองการบริหารส่วนตำบลบ้านปิน จากนั้นทำการสังเคราะห์ประเด็นที่น่าสนใจและสามารถจับหลักเพื่อสังเคราะห์ให้เกิดประโยชน์ กลุ่มคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะ นำเสนอเรื่องปัญหาขยะในชุมชน วิธีแก้ไขปัญหามหาขยะในชุมชนเยาวชนคนรุ่นใหม่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาก็ได้ ซึ่งจากเนื้อหาที่น่าสนใจจะสังเกตว่ามีการเลือกและสังเคราะห์ประเด็นหลักที่น่าสนใจและเนื้อหาที่มีความแปลกใหม่ซึ่งรายการเดิมไม่เคยนำเสนอในประเด็นที่มีความใกล้เคียงปัญหาภายในชุมชนอย่างแท้จริง

7) ด้านความงอกงามเติบโตของเนื้อหา

พบว่า ภายหลังจากการอบรมหากเยาวชนนักจัดรายการสนใจจะนำเสนอความคืบหน้าเกี่ยวกับระบบการจัดการปัญหาขยะภายในชุมชน ก็สามารถนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาขยะในชุมชนได้ว่ามีการจัดการแก้ไขปัญหาคืบหน้าหรือไม่ ซึ่งเนื้อหาในการนำเสนอสามารถสอบถามไปยังเจ้าที่ผู้รับผิดชอบในส่วนของแต่ละตำบลได้ไม่ยากนัก

1.1.4 รายการพลพิทักษ์รักสี่เขียว

1) ด้านความแตกต่าง

พบว่า เนื้อหาจะเน้นปัญหาของป่าไม้ชุมชน ได้แก่ ความแตกต่างระหว่างป่าไม้สงวนและป่าชุมชน ประโยชน์ของป่าชุมชน รวมไปถึงเนื้อหาของเยาวชนจะช่วยกันรักษาป่าชุมชนได้อย่างไร ซึ่งเนื้อหาทั้งหมดนั้นมีความแตกต่างเพราะเป็นหาที่เน้นปัญหาป่าไม้ของชุมชน

2) ด้านความคิดริเริ่ม (ต้นคิด)

พบว่า เนื้อหาของรายการพลพิทักษ์รักสี่เขียวถือได้ว่าเป็นจุดริเริ่มหรือต้นคิดของการค้นคว้าข้อมูลซึ่งไม่จำเป็นต้องเปิดตำราหรือหาข้อมูลจากห้องสมุด โดยใช้วิธีสอบถามข้อมูลจากผู้รู้ปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้นำท้องถิ่น

3) ด้านความเป็นเหตุเป็นผล

พบว่า เนื้อหานำเสนอมีความเป็นเหตุเป็นผล ความแตกต่างระหว่างป่าชุมชนและป่าสงวน ป่าชุมชนคือ ป่าที่ได้ขออนุญาตจากทางราชการและเป็นป่าที่มีการบริหารจัดการกันเองโดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดูแลป่าแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งชุมชนจะมีกฎระเบียบเพื่อให้คนในชุมชนปฏิบัติตาม ป่าสงวนหรือป่าทั่วไป คือ ป่าที่อยู่ในการดูแลของทางราชการให้เป็นป่าอนุรักษ์ที่ชาวบ้านไม่สามารถเข้าไปทำลายได้ เช่น ห้ามตัดไม้ หางของป่า ลำสัตว์ป่า เป็นต้น ซึ่งเนื้อหานั้นมีทั้งความเป็นเหตุเป็นผล

4) ด้านความมีคุณค่าและเป็นประโยชน์

พบว่า เนื้อหาเป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อผู้ฟัง เนื่องด้วยผู้ฟังบางกลุ่มอาจจะไม่ทราบได้ว่า ป่าไม้มีความแตกต่างกันอย่างไร และควรอนุรักษ์ไว้เพราะอะไร เพราะถึงแม้ว่าทุกคนจะไม่ได้เป็นผู้ทำลาย ตัดไม้ทำลายป่า แต่ทุกคนสามารถช่วยกันอนุรักษ์และรักษาต้นไม้โดยการปลูกป่าทดแทนจากที่ถูกทำลายไป รวมถึงการไม่ทิ้งขยะในป่าชุมชนไม่เผาป่า ซึ่งเนื้อหาที่นำเสนอ นั้นล้วนแล้วแต่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟังอย่างยิ่ง

5) ด้านเข้าใจได้

พบว่า เนื้อหานำเสนอโดยเยาวชนซึ่งใช้ภาษาเหนือในการสนทนาทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย อีกทั้งเนื้อหามีการจับประเด็นในเรื่องป่าชุมชนและป่าสงวนทำให้เกิดความน่าสนใจเพราะเป็นเนื้อหาที่มีความแปลกใหม่

6) ด้านสังเคราะห์

พบว่า ระหว่างการฝึกอบรมก่อนการทดลองออกอากาศจริงผู้เข้าอบรมเยาวชนนักจัดรายการวิทยุได้ทำการแบ่งกลุ่ม โดยกลุ่มรายการพลพิทักษ์รักสี่เขียว ได้ทำการสืบค้นเนื้อหาจากแหล่งข้อมูลได้ยัง คุณเข้มชาติ เกศามา ผู้ใหญ่บ้านจาก ต.บ้านถ้ำ อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา

ซึ่งจากเนื้อหาที่น่าสนใจจะสังเกตว่ามีการเลือกและสังเคราะห์ประเด็นหลักที่น่าสนใจ เช่น ความแตกต่างระหว่างป่าชุมชนและป่าสงวน ประโยชน์ของป่าชุมชนและรวมไปถึงเยาวชนจะมีส่วนร่วมในการช่วยดูแลป่าชุมชนได้อย่างไร ซึ่งรายการเดิมไม่เคยนำเสนอในประเด็นของป่าชุมชนที่มีความใกล้ตัว

7) ด้านความงอกงามเติบโตของเนื้อหา

พบว่า เนื้อหาของป่าชุมชนสามารถเติบโตและงอกงามหากเยาวชนกลุ่มตัวอย่างสนใจจัดรายการอย่างแท้จริง ซึ่งเนื้อหาสามารถพัฒนาต่อไปได้ เช่น การรวบรวมกลุ่มเยาวชนในชุมชนว่า จะสามารถช่วยกันปลูกต้นไม้และดูแลป่าชุมชนได้ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสามารถพัฒนาและนำเสนอข้อมูลในภายหน้าได้

1.2 การสร้างสรรค์ด้านผู้จัดรายการ

การสร้างสรรค์ด้านผู้จัดรายการ พบว่าสอดคล้องกับเกณฑ์การสร้างสรรค 11 ข้อ เพียง 8 ข้อเท่านั้น คือ แตกต่าง ความเป็นเหตุเป็นผล มีคุณค่า เป็นประโยชน์ เข้าใจได้ สังเคราะห์ ความงอกงามและเติบโต ความมีชีวิตชีวา

เดิมผู้จัดรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนจากโรงเรียนถ้ำปินวิทยาคมที่ชอบทำกิจกรรมกับทางโรงเรียนและมีประสบการณ์การจัดรายการวิทยุมาก่อนมีคุณสมบัติคือ มีประสบการณ์ในการจัดรายการวิทยุอยู่แล้วและมีความรู้เรื่องการตัดต่อสปอตวิทยุแต่ขาดการสืบทอดความรู้ให้รุ่นน้องและโรงเรียนขยายโอกาสในพื้นที่ทั้ง 4 ตำบล ไม่เคยมีเด็กนักเรียนทำกิจกรรมในการจัดรายการมาก่อน ส่วนผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้มีการสร้างสรรค์ด้านผู้จัดของรายการ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้มีการสร้างสรรค์เนื้อหาของรายการวิทยุทั้ง 4 รายการ ได้แก่ รายการดีเจน้อยผู้พิทักษ์รักษ์น้ำ รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) รายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะ รายการพลพิทักษ์รักสีเขียว ซึ่งด้านผู้จัดรายการ คือ นักเรียนที่ไม่มีประสบการณ์การจัดรายการวิทยุมาก่อนแต่มีความสนใจต้องการเป็นนักจัดรายการวิทยุ ซึ่งเป็นเยาวชนจากโรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม โรงเรียนบ้านปาง โรงเรียนบ้านหนองหล่ม ถือได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมกันชุมชนโดยเฉพาะโรงเรียนที่ไม่เคยมีนักเรียนจัดรายการวิทยุ ได้แก่ โรงเรียนบ้านปางและโรงเรียนหนองหล่ม ซึ่งภายในรายการ 1 รายการจะประกอบด้วย นักจัดรายการจำนวน 2 คน แกรับเชิญจำนวน 2 คน และช่างเทคนิคจำนวน 2 คน รวมเป็น 6 คนต่อ 1 รายการ มีการแบ่งหน้าที่ของแต่ละคนและการว่าตำแหน่งหน้าที่ที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละคน

1.2.1 รายการคิเจน้อยผู้พิทักษ์รักษน้ำ

1) ด้านความแตกต่าง

พบว่า เยาวชนผู้เข้าฝึกอบรมเป็นผู้จัดรายการมีความแตกต่างกับผู้จัดรายการของรายการเยาวชนพิทักษ์เดิม เนื่องจากเยาวชนกลุ่มผู้เข้าฝึกอบรมไม่เคยจัดรายการวิทยุมาก่อนและมีบางส่วนเท่านั้นที่ร่วมทำกิจกรรมประชาสัมพันธ์กับทางโรงเรียนบ้างแต่ปรากฏว่าหลังจากฝึกอบรมทั้งเนื้อหาหลักสูตรการสอนการเป็นนักจัดรายการรุ่นเยาว์ในระยะเพียง 2 วัน เยาวชนกลุ่มตัวอย่างสามารถจัดรายการวิทยุขณะทำการทดลองออกอากาศจริงได้

2) ด้านความเป็นเหตุเป็นผล

พบว่า เยาวชนกลุ่มตัวอย่างนักจัดรายการสามารถจัดรายการได้อย่างน่าใจถึงแม้จะเป็นครั้งแรกในชีวิตก็ตามซึ่งสังเกตได้จากมีผู้ฟังทางบ้านโทรเข้ามาในรายการ ขณะที่ทำการออกอากาศครั้งหลังจากงดออกอากาศไป

3) ด้านมีคุณค่า

พบว่า ถึงแม้จะเป็นเพียงการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุที่มีการออกอากาศจริงเพียงครั้งเดียว เยาวชนกลุ่มตัวอย่างสนใจเป็นนักจัดรายการจริงของสถานีทำให้เยาวชนมองเห็นถึงคุณค่าของตัวเองมากขึ้น

4) ด้านเป็นประโยชน์

พบว่า การสร้างสรรค์ด้านผู้จัดรายการขึ้นใหม่เป็นประโยชน์กับเยาวชนเป็นอย่างมากเพราะเนื่องจากเยาวชนกลุ่มตัวอย่างไม่เคยผ่านการอบรมการจัดรายการวิทยุมาก่อน ทำให้เยาวชนมีทางเลือกในการสร้างประโยชน์กับโรงเรียน ชุมชน และตนเองมากขึ้น

5) ด้านเข้าใจได้ พบว่า เยาวชนกลุ่มตัวอย่าง สามารถสื่อสารกับผู้ฟังทางบ้านได้ สังเกตจากมีสายโทรศัพท์จากผู้ฟังทางบ้านโทรศัพท์มาขอเพลงในขณะที่เยาวชนกลุ่มตัวอย่างได้ทำการฝึกอบรมและทดลองการออกอากาศจริง ประมาณ 2-3 สายด้วยกัน

6) ด้านสังเคราะห์

พบว่า เยาวชนกลุ่มตัวอย่างได้ทำการแบ่งหน้าที่ในการจัดรายการวิทยุในแต่ละตำแหน่งให้เข้ากับความสามารถของแต่ละคน ส่วนการนำเสนอแต่ละรายการมีการวางแผนและสังเคราะห์หรือฝึกการออกอากาศจริงทุกกลุ่มก่อนออกอากาศจริง

7) ด้านความงอกงามเติบโต

พบว่า ด้านผู้จัดรายการ หากมีโอกาสจัดรายการวิทยุจริงในอนาคตหรือทำกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรมในไปใช้ในชีวิตประจำวันได้แม้แต่

การถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับเพื่อนหรือรุ่นน้อง ไม่ว่าจะเป็นความรู้การเป็นนักจัดรายการหรือการทำหน้าที่แขกรับเชิญที่ดีและช่างเทคนิคที่คอยคุมเสียงจำนวนก็สามารถเติบโตอย่างสวยงามเช่นกัน

8) ด้านความมีชีวิตชีวา

พบว่า โดยธรรมชาติของเด็กหรือเยาวชนกลุ่มตัวอย่างในการฝึกอบรมหรือที่เราเรียกกันว่าธรรมชาติของเด็ก ในระหว่างการออกอากาศจริงมักมีข้อผิดพลาดในการพูดหรือการสนทนาระหว่างออกอากาศจริงแต่เยาวชนก็แสดงอารมณ์ร่วมโดยไม่รู้ตัว เช่นมีเสียงพูดคุยเหมือนการสนทนาแบบเพื่อนกับเพื่อนระหว่างออกอากาศทำให้เป็นเสน่ห์ในการทดลองออกอากาศจริง

1.2.2 รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ)

1) ด้านความแตกต่าง

พบว่า เยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) เป็นผู้เข้าฝึกอบรมและเป็นผู้จัดรายการมีความแตกต่างกับผู้จัดรายการของรายการเยาวชนพิทักษ์เดิม ถึงแม้ว่าจะไม่เคยจัดรายการวิทยุมาก่อน แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการพัฒนาสำหรับการเป็นนักจัดรายการวิทยุ เพราะขณะจัดรายการวิทยุ เยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) สามารถจัดรายการวิทยุถึงแม้ว่าเป็นเพียงทดลองออกอากาศจริงได้เท่านั้น

2) ด้านความเป็นเหตุเป็นผล

พบว่า กลุ่มนักจัดรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) ได้ช่วยกันเรียบเรียงข้อมูลสำหรับการจัดรายการวิทยุ และฝึกออกเสียงโดยการฝึกจัดรายการก่อนออกอากาศจริง 1 ครั้ง ผลที่ได้คือ เยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) พบข้อผิดพลาดน้อยลงและมีความมั่นใจมากขึ้น

3) ด้านมีคุณค่า พบว่า การเรียนรู้และฝึกทักษะการเป็นนักจัดรายการวิทยุ ถือได้ว่าเป็นการเพิ่มทักษะการเรียนรู้ให้กับเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) เพื่อศึกษาวิธีและแนวทางในการจัดรายการวิทยุ สร้างคุณค่าให้กับคนในชุมชนและสร้างคุณค่าให้กับตัวเอง โดยใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

4) ด้านเป็นประโยชน์ พบว่า ประโยชน์ที่นักจัดรายการจะได้รับนอกจากเนื้อหาที่ได้รวบรวมจากกลุ่มเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) ยังได้รับประโยชน์จากเนื้อหาสาระและวิธีการจัดรายการวิทยุของเพื่อนเยาวชนด้วยกัน เพื่อกลับมาพัฒนาตนเอง

5) ด้านเข้าใจได้ พบว่า เนื่องจากการจัดรายการวิทยุเป็นครั้งแรกของเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) เยาวชนจึงใช้ภาษาเหนือในการสนทนา ทั้งยังช่วยเพิ่มเสน่ห์ให้กับกลุ่มเยาวชนและทำให้ผู้ฟังเข้าใจเนื้อหาสารประโยชน์ได้ง่ายขึ้น

6) ด้านสังเคราะห์ พบว่า การฝึกอบรมนักจัดรายการเยาวชนได้สอนวิธีและแนวทางของการสังเคราะห์เนื้อหาและระบบจัดกระบวนการทางด้านความคิดให้กับกลุ่มเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) ดังนั้นการเรียบเรียงวิธีการหรือคำพูดโดยการเขียนสคริปต์จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักจัดรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) ซึ่งผลที่ได้รับคือ เยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) สามารถสังเคราะห์ระบบการพูดได้ดีแต่ยังไม่สวยงามเท่าที่ควร ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกฝนพอสมควร

7) ด้านความงอกงามเติบโต พบว่า เยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในด้านการเล่นนิทานเพราะเป็นกลุ่มเดียวที่สามารถเล่นนิทานซึ่งเป็นนิทานที่ได้แต่งขึ้นเอง พร้อมทั้งใส่ใจในรายละเอียดความรู้สึกและได้สรุปข้อคิดจากนิทานอีกด้วย ถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีแนวทางการพัฒนาให้รายการนั้นคงอยู่ต่อไปและเป็นแนวทางของการเสริมทักษะการจัดรายการต่อไป

8) ด้านความมีชีวิตชีวา พบว่า เมื่อมีการเพิ่มเนื้อหาโดยการเล่านิทานของกลุ่มนักจัดรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) ทำให้เยาวชนภายในกลุ่มรู้สึกตื่นเต้นและสนุกกับการเล่นนิทานมากขึ้น ซึ่งปรากฏคือเยาวชนนักจัดรายการรู้มีชีวิตชีวามากขึ้นถือได้ว่าเป็นการสร้างสีสันให้กับการฝึกอบรม

1.2.3 รายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะ

1) ด้านความแตกต่าง

พบว่า มีความแตกต่างจากรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมเดิมเนื่องจากกลุ่มเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมเดิมมีพื้นฐานของการจัดรายการวิทยุมาก่อนก็ไม่สามารถสืบทอดความสามารถให้กับเยาวชนรุ่นหลังได้ ดังนั้นเยาวชนนักจัดรายการกลุ่มตัวอย่างรายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะถือได้ว่าเป็นน้องใหม่สำหรับการฝึกฝนการจัดรายการวิทยุ ซึ่งสามารถจัดรายการวิทยุได้เช่นเดียวกันกับกลุ่มเยาวชนเข้าร่วมฝึกอบรมนักจัดรายการวิทยุ

2) ด้านความเป็นเหตุเป็นผล

พบว่า กลุ่มเยาวชนนักจัดรายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะ ได้อธิบายเหตุและผลของการกระทำหรือผลกระทบของปัญหาขยะเป็นอย่างดี ทำให้เกิดความสนใจกับกลุ่มผู้ฟังที่บ้านและมีสายโทรศัพท์จากทางบ้านเพื่อขอเพลงในรายการวิทยุ ขณะที่กลุ่มเยาวชนกำลัง

ฝึกฝนการจัดรายการและกำลังออกอากาศจริงในขณะนั้น ซึ่งกลุ่มเยาวชนรายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาจะสามารถแก้ไขปัญหาคณะหน้าได้เป็นอย่างดี

3) ด้านมีคุณค่า

พบว่า กลุ่มเยาวชนนักจัดรายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาฯ ได้เพิ่มควมมีคุณค่าและความสามารถให้กับตัวเองจากการฝึกฝนการเป็นนักจัดรายการวิทยุ อีกทั้งสร้างคุณค่าให้กับผู้ฟังหรือคนในชุมชนให้หันมาใส่ใจปัญหาฯ มากขึ้น

4) ด้านเป็นประโยชน์

พบว่า การฝึกฝนนักจัดรายการวิทยุทำให้กลุ่มเยาวชนนักจัดรายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาฯ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ประโยชน์ที่กลุ่มเยาวชนนักจัดรายการจะได้รับมีมากมายไม่ว่าจะเป็นประโยชน์จากการฝึกฝนทักษะความกล้าแสดงออก ทักษะการพูดในที่สาธารณะซึ่งสามารถนำมาประยุกต์กับการพูดหน้าชั้นเรียนได้

5) ด้านเข้าใจได้

พบว่า นักจัดรายการกลุ่มเยาวชนนักจัดรายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาฯ ได้สร้างความเข้าใจให้กับผู้ฟังได้เป็นอย่างดี โดยผ่านการอธิบายถึงปัญหาฯ ในชุมชน รวมถึงทุกคนต้องช่วยกันรักษาความสะอาดภายในชุมชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการอธิบายที่เข้าใจได้เพราะเนื่องจากใช้ภาษาเหนือในการอธิบายวิธีการและแนวทางปฏิบัติอย่างถูกต้อง

6) ด้านสังเคราะห์

พบว่า กลุ่มเยาวชนนักจัดรายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาฯ ได้มีการสังเคราะห์และเลือกลักษณะสมาชิกภายในกลุ่มที่มีความสามารถทางด้านการเป็นนักจัดรายการเพื่อความเหมาะสมกับการจัดรายการมากที่สุด แม้จะไม่ได้ฝึกฝนการเป็นนักจัดรายการทุกคน ถือได้ว่าการคัดเลือกนักจัดรายการมาจากสมาชิกภายในกลุ่มได้มีการสังเคราะห์หรือคัดเลือกเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

7) ด้านความงอกงามเติบโต

พบว่า ความงอกงามเติบโตของกลุ่มเยาวชนนักจัดรายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาฯ ซึ่งกลุ่มเยาวชนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีความเชี่ยวชาญในการเป็นนักจัดรายการวิทยุที่ดีได้ในอนาคต

8) ด้านความมีชีวิตชีวา

พบว่า การนำเสนอในรูปแบบอธิบายสิ่งที่นักจัดรายการและสมาชิกได้เรียบเรียงมาอาจจะเพิ่มสีสันได้ไม่มาก เพียงเยาวชนเป็นผู้จัดรายการวิทยุก็สามารถสร้างสีสันให้กับรายการวิทยุได้เป็นอย่างดี

1.2.4 รายการพลพิทักษ์รักสี่เขียว

1) ด้านความแตกต่าง

พบว่า มีความแตกต่างกับการจัดรายการวิทยุรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมฉบับเดิม เพราะเนื่องจากว่ากลุ่มจากการเดิมอาจจะมีสคริปต์แต่ไม่ได้เรียบเรียงและวิธีการให้เกิดความสนใจ ทั้งด้านผู้จัดก็ไม่ได้เป็นตัวของตัวเองเพราะเป็นการจัดรายการตามโครงการและมีระยะเวลามาเป็นตัวกำหนดเนื้อหา ทำให้ผู้จัดไม่สดใส เท่ากับรายการพลพิทักษ์รักสี่เขียวในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าจะเป็นการศึกษาประสบการณ์ในการจัดรายการวิทยุก็ตาม เพราะเนื่องจากกลุ่มเยาวชนนักจัดรายการหน้าใหม่นั้นมีศักยภาพที่ดีกว่าเพราะได้มาจากการสนใจทำผลงานหรือทำโครงการเพื่อหาผลงาน แต่นักจัดรายการพลพิทักษ์รักสี่เขียวต้องการเข้ามามีส่วนโดยความสมัครใจ ต้องการจะสานต่อการจัดรายการเพื่อสังคม

2) ด้านความเป็นเหตุเป็นผล

พบว่า เมื่อเยาวชนกลุ่มพลพิทักษ์รักสี่เขียวได้เรียบเรียงข้อมูลจากการสอบถามความรู้เกี่ยวกับปัญหาป่าไม้ในชุมชนรวมถึงการอนุรักษ์ป่าไม้เป็นที่เรียบร้อย ซึ่งมาถึงขั้นตอนของการอธิบายความรู้จากข้อมูลที่ได้รับซึ่งต้องมีเหตุและผลของปัญหา เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับการจัดรายการของกลุ่มเยาวชน ซึ่งถือได้ว่ากลุ่มพลพิทักษ์รักสี่เขียวทำได้อย่างดี เพราะนอกจากจะอธิบายข้อมูลได้อย่างครบถ้วนเหมาะสมกับระยะเวลาในการฝึกฝน กลุ่มพลพิทักษ์รักสี่เขียวยังได้กล่าวขอบคุณแหล่งที่ให้ข้อมูลสำหรับความเป็นเหตุเป็นผลของปัญหาได้อย่างชัดเจน

3) ด้านมีคุณค่า

พบว่า การฝึกจัดรายการวิทยุทำให้เกิดการสร้างคุณค่าของนักจัดรายการเยาวชนได้อย่างชัดเจน ถือเป็นการเปิดโอกาสให้กับตัวเองได้พัฒนาและเพิ่มความรู้ความสามารถให้กับกลุ่มเยาวชนเองนักจัดรายการวิทยุ

4) ด้านเป็นประโยชน์

พบว่า การจัดรายการวิทยุเรื่องพลพิทักษ์รักสี่เขียว ผู้จัดรายการวิทยุกลุ่มเยาวชนพลพิทักษ์รักสี่เขียว ได้นำเสนอความเป็นมาและความแตกต่างระหว่างป่าสงวนและป่าชุมชนได้อย่างชัดเจน ซึ่งข้อมูลที่ได้รับนั้นเป็นประโยชน์ทั้งค่อนักจัดรายการเองและเป็นประโยชน์ผู้ฟังอย่างมาก

5) ด้านเข้าใจได้

พบว่า แม้นักจัดรายการพลพิทักษ์รักสี่เขียวใช้เวลาในการจัดรายการไม่นานสำหรับการฝึกฝน ผลที่ได้จากการฝึกอบรมคือเยาวชนนักจัดรายการสามารถเข้าใจถึงขั้นการ

ผลิตรายการวิทยุได้ดีขึ้น ซึ่งสามารถพัฒนานักจัดรายการได้ดีหากนักจัดรายการมีความสนใจเข้ามาจัดรายการวิทยุอย่างแท้จริงด้วยจิตอาสา

6) ด้านสังเคราะห์

พบว่า นักจัดรายการวิทยุเยาวชนพลพิทักษ์รักสีเขียวได้เข้าใจเนื้อหาและเรียนรู้การสรุปเนื้อหา การเรียบเรียงหรือการวิเคราะห์ประเด็นก่อนนำเสนอให้ผู้ฟังได้เข้าใจง่ายมากที่สุด

7) ด้านความงอกงามเติบโต

พบว่า นักจัดรายการวิทยุเยาวชนพลพิทักษ์รักสีเขียวเป็นเยาวชนที่น่าติดตามเพราะสามารถฝึกฝนได้และรับฟังความคิด รวมถึงรับฟังข้อบกพร่องของตนเองจากนั้นจึงนำไปพัฒนาดตนเอง สังเกตได้จากการเรียนรู้และฝึกซ้อมก่อนจัดรายการวิทยุออกอากาศจริง นักจัดรายการวิทยุเยาวชนพลพิทักษ์รักสีเขียวเป็นกลุ่มที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อได้รับการวิเคราะห์จากวิทยากรได้แนะนำวิธีการและเน้นการฝึกซ้อม ผลที่ได้รับ นักจัดรายการวิทยุเยาวชนพลพิทักษ์รักสีเขียวมีพัฒนาการที่ดีขึ้น เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเป็นนักจัดรายการอย่างมืออาชีพในอนาคตต่อไป

8) ด้านความมีชีวิตชีวา

พบว่า การนำเสนอโดยกลุ่มเยาวชนถือได้ว่าเป็นการสร้างสีสันให้กับรายการวิทยุได้ดี รวมถึงเมื่อเยาวชนลงมือปฏิบัติจริง ผลที่ได้รับคือ เป็นการเพิ่มสีสันให้กับรายการวิทยุได้เป็นอย่างดี ถึงแม้จะมีข้อบกพร่องสำหรับการเป็นนักจัดรายการหน้าใหม่ซึ่งในอนาคตหากนักจัดรายการวิทยุเยาวชนพลพิทักษ์รักสีเขียวสนใจจัดรายการวิทยุจริง คงเพิ่มความสนุกและสีสันให้กับรายการวิทยุไม่มากนัก

1.3 การสร้างสรรค์ด้านเทคนิคการนำเสนอ

เนื่องจากฝึกอบรมนักจัดรายการวิทยุในครั้งได้แบ่งกลุ่มนักจัดรายการเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ รายการดีเจน้อยผู้พิทักษ์รักสีเขียว รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) รายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะ รายการพลพิทักษ์รักสีเขียว ซึ่งมีการใช้เทคนิคที่ใช้ใกล้เคียงกัน เนื่องจากการสอนและถ่ายทอดโดยวิธีการอบรมฝึกฝนเทคนิคการจัดรายการวิทยุ จึงทำให้เทคนิคการนำเสนอของแต่ละรายการมีความใกล้เคียงกัน

เดิมรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมมีพุดคุยสนทนาและให้ความรู้แก่ผู้ฟังในเรื่องของปัญหาโลกร้อนสลับกับการเปิดเพลงตามคำขอของผู้ฟังทางบ้าน รายการจะมีการเชิญแขกรับเชิญหรือวิทยากรที่คนในชุมชนรู้จัก สปอศวิทยุรณรงค์วิถีลดโลกร้อนและมีจึงเกิดค้น

รายการเพิ่มของรางวัลสำหรับคนโทรศัพท์เข้ามาแสดงความคิดเห็นและขอเพลงในรายการขาดการเขียนสคริปต์

การสร้างสรรคด้านเทคนิคการนำเสนอ พบว่า สอดคล้องกับเกณฑ์การสร้างสรรค 11 ข้อ 9 ข้อ ได้แก่ ความแตกต่าง ความคิดริเริ่ม (ต้นคิด) การมีคุณค่า ความเป็นเหตุเป็นผล เป็นประโยชน์ ความเข้าใจได้ การสังเคราะห์ ความมีชีวิตชีวา ความงอกงามเติบโต

1) ด้านความแตกต่างและมีความคิดริเริ่ม (ต้นคิด)

พบว่า เยาวชนผู้จัดรายการวิทยุได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเนื้อหาได้นำเสนอเรื่องปัญหาที่เกิดขึ้นจริงภายในชุมชนและนำเสนอโดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ เด็กนักเรียนด้วยกันซึ่งได้ข้อมูลมาจากการสัมภาษณ์ทำให้เกิดการเป็นกันเองระหว่างแขกรับเชิญและผู้จัดรายการ ทำให้เยาวชนกลุ่มตัวอย่างได้ฝึกทักษะการสัมภาษณ์ถึงแม้ว่ารายการเดิมที่รายการเดิมจะมีการสัมภาษณ์แขกรับเชิญหรือผู้มีความรู้โดยตรงแต่ก็ทำให้ฟังและเข้าใจได้ยากกว่าเพราะขาดการสังเคราะห์ของเนื้อหา นอกจากนี้ยังมีการเขียนสคริปต์ก่อนจัดรายการก็ทำให้ผู้จัดรายการไม่พูดหรือหลุดประเด็นในการสัมภาษณ์แขกรับเชิญในการออกอากาศสดซึ่งแตกต่างกับรายการเดิมคือไม่มีการเขียนสคริปต์

2) ด้านการมีคุณค่า ความเป็นเหตุเป็นผล เป็นประโยชน์

พบว่า การเขียนสคริปต์เป็นทั้งประโยชน์และมีคุณค่ามากในการจัดรายการวิทยุสำหรับนักรายการใหม่ที่กำลังอยู่ในช่วงฝึกฝนและเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการริเริ่มการจัดรายการ เหตุผลคือหากขาดการเตรียมสคริปต์ของรายการอาจจะทำให้ผู้จัดรายการที่เริ่มฝึกทักษะการพูดออกอากาศไม่ดีเท่าที่ควรได้ ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมเนื้อหาและอารมณ์ความรู้สึกที่ตื่นเต้น ซึ่งทำให้เกิดการลืมนสิ่งที่กำลังจะพูดได้

3) ด้านสังเคราะห์ และเข้าใจได้

พบว่า เทคนิคการนำเสนอทำให้เกิดรูปแบบรายการขึ้นใหม่โดยเทคนิคการนำเสนอที่มาจากสังเคราะห์เนื้อหา หรือเรียกลักษณะการสืบค้นข้อมูลและทำมาจัดรายการให้น่าสนใจ คือ รูปแบบรายการสืบหาความรู้สู่ชุมชนเป็นเทคนิครูปแบบการนำเสนอที่ไม่เหมือนใครและผู้ฟังเข้าใจเนื้อหาพร้อมทั้งรูปแบบการนำเสนอได้มากขึ้น

4) ด้านความมีชีวิตชีวา ความงอกงามเติบโต

พบว่า จากการจัดฝึกจัดรายการวิทยุมีเพียงรายการเดียวที่มีเทคนิคการนำเสนอที่น่าสนใจ คือ รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) ซึ่งได้นำเสนอในรูปแบบการเล่านิทานที่แต่งขึ้นเองและสอดแทรกข้อคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ ส่วนอีก 3 รายการนั้นเนื้อหาที่มีการสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่มีความเป็นเหตุเป็นผลและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง สร้าง

สีสันทำให้รายการมีชีวิตชีวา ผู้ฟังสามารถเข้าใจในเนื้อหาเป็นอย่างดี รวมไปถึงรายการที่น่าสนใจในการเล่านิทานมีน้อยที่เด็กหรือเยาวชนสามารถทำให้ จึงถือได้ว่าเป็นรายการที่น่าสนใจและสามารถเติบโต งดงาม ทำให้ผู้ฟังไม่เบื่อ

1.4 การสร้างสรรค์ด้านบรรยากาศ

เนื่องจากฝึกอบรมนักจัดรายการวิทยุในครั้งได้แบ่งกลุ่มนักจัดรายการเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ รายการดีเจน้อยผู้พิทักษ์รักษาน้ำ รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) รายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะ รายการพลพิทักษ์รักสีเขียว พบว่า การสร้างสรรค์ด้านบรรยากาศมีความใกล้เคียงกัน เพราะบรรยากาศของการฝึกการจัดรายการวิทยุคือลักษณะของการฝึกอบรม จึงทำให้การสร้างสรรค์ด้านบรรยากาศจึงมีความใกล้เคียงกัน ดังนี้

เดิมบรรยากาศของรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมนำเสนอศัพท์เป็นทางการมาก เช่น การนำเสนอเนื้อหาเรื่องโรคที่มากับสภาวะโลกร้อนศัพท์ที่ใช้เรียกชื่อโรคเป็นศัพท์เฉพาะทางการแพทย์ซึ่งทำให้ผู้ฟังเข้าใจยาก ถึงแม้ว่าบรรยากาศจะดูเป็นกันเองเพราะใช้ภาษาเหนือในการสนทนาทำให้บรรยากาศดูไม่น่าใจทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ยาก

การสร้างสรรค์ด้านบรรยากาศ พบว่า สอดคล้องกับเกณฑ์การสร้างสรรค 11 ข้อและมีการสร้างสรรค์ใน 7 ด้าน ได้แก่ ความแตกต่าง ความคิดริเริ่ม (ต้นคิด) ความเป็นเหตุเป็นผล มีคุณค่า ความเข้าใจได้ เป็นประโยชน์ ความงดงามเติบโต ความมีชีวิตชีวา ดังต่อไปนี้

1) ด้านความแตกต่างและมีความคิดริเริ่ม (ต้นคิด)

พบว่า มีความแตกต่างกับรายการเดิมมากและเป็นจุดริเริ่มหรือความคิดริเริ่มแนวคิดที่ว่ารายการเยาวชนที่ไม่มีผู้ใหญ่ติกรอบการนำเสนอทำให้บรรยากาศดูเป็นกันเองมากกว่าเพราะเยาวชนเองสามารถแสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่และเนื้อหาที่ต้องการพูดยังอยู่ครบถ้วน เพราะเนื้อหาทั้งหมดในการนำเสนอผ่านการสืบค้นจากผู้รู้โดยตรงไม่จำเป็นต้องไปหาจากหนังสือหรืออินเทอร์เน็ตและผ่านกระบวนการสังเคราะห์เนื้อหาที่ต้องการนำเสนออย่างเหมาะสมทำให้ผู้ฟังไม่เบื่อ บรรยากาศในการจึงเต็มไปด้วยความสนุกสนานเยาวชนกล้าแสดงออกมากขึ้น เมื่อผู้จัดรายการและแขกรับเชิญเป็นกลุ่มเยาวชนด้วยกันการสนทนาระหว่างการจัดรายการจึงเป็นธรรมชาติมากขึ้นทำให้บรรยากาศในการจัดรายการดูเป็นกันเอง

2) ด้านความเป็นเหตุเป็นผล มีคุณค่า ความเข้าใจได้ เป็นประโยชน์

พบว่า บรรยากาศการจายรายการวิทยุครั้งแรกของเยาวชนนักจัดรายการเต็มไปด้วยความตื่นเต้นสนุกสนานแต่ยังไม่ถึงหลักการของการจัดรายการวิทยุทำให้น่าสนใจอย่าง

เป็นเหตุเป็นผลและเป็นประโยชน์ เพราะผู้จัดรายการยังเป็นนักจัดรายการเยาวชนหน้าใหม่ที่กำลังฝึกฝนเป็นครั้งแรก ดังนั้นต้องคำนึงถึงวิธีการการจัดที่ถูกต้อง ทำให้เป็นประโยชน์และมีคุณค่าสำหรับการสร้างบรรยากาศในการจัดรายการซึ่งทำให้ผู้จัดและผู้เข้าใจเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอที่ตรงกัน ความเป็นเหตุเป็นผล มีคุณค่า ความเข้าใจได้ เป็นประโยชน์ จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการฝึกฝนการจัดรายการวิทยุเพราะหมายถึงสิ่งที่ทำให้เยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่ฝึกการจัดรายการวิทยุรู้สึกลึกซึ้งและประทับใจในการฝึกฝน

3) ด้านความงอกงามเติบโต ความมีชีวิตชีวา

พบว่า เมื่อเยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่ฝึกการจัดรายการวิทยุเป็นครั้งแรกรู้สึกดีและประทับใจในการฝึกฝนแล้ว จึงสามารถทำให้เกิดความมีชีวิตชีวาการมีอารมณ์และความรู้สึกสนุกสนานในการฝึกทดลองออกอากาศ บรรยากาศของรายการจึงออกมาจริงใจมากและสามารถสร้างเยาวชนให้มีความงอกงามและเติบโตเป็นนักจัดรายการที่ดีได้ หากเยาวชนรู้สึกประทับใจในการฝึกอบรมในครั้งก็จะสามารถสร้างความงอกงามและเติบโตหรือเพิ่มจำนวนเยาวชนที่ต้องเป็นนักจัดรายการมืออาชีพในอนาคตได้

2. การฝึกอบรม

การฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุสำหรับเยาวชนที่ต้องการเป็นนักจัดรายการวิทยุเพื่อเตรียมความพร้อม สร้างความรู้ความเข้าใจตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ได้แก่ 1. เพื่อนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเผยแพร่ให้กับชาวบ้านและเยาวชนรุ่นต่อไป 2. เพื่อฝึกทักษะในการพูด การเขียนสคริป และหาประสบการณ์การจัดรายการวิทยุ 3. เพื่อเรียนรู้รูปแบบวิธีการการจัดรายการก่อนลงมือปฏิบัติจริงสำหรับนักจัดรายการมือใหม่ 4. เพื่อฝึกกล้าพูดกล้าแสดงออก 5. เพื่อหาแนวทางวิธีการแก้ไขปัญหาและมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อมและพัฒนาชุมชน

2.1 ลำดับขั้นตอนการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุ

การฝึกอบรมจัดรายการวิทยุและขั้นตอนการฝึกอบรม เริ่มจากการเรียนรู้ข้อมูลเบื้องต้นของวิทยุชุมชนและขั้นตอนการผลิตรายการวิทยุ เรียนรู้การใช้และดูแลเครื่องมืออุปกรณ์ในห้องส่ง วิธีการเก็บข้อมูลมาจัดรายการวิทยุก่อนจัดรายการจริง หลังจากได้ข้อมูลเรียบร้อยแล้วนักเรียนยังต้องเรียนรู้ทักษะการเขียนบทวิทยุเพื่อพูดและต่อจากนั้นเป็นการนำเสนอหรือที่เรียกว่า การทดลองออกอากาศโดยที่นักเรียนแต่ละกลุ่มต้องมีการซักซ้อมการออกอากาศจริงให้ทางคณาจารย์และวิทยากรรวมถึงเพื่อนๆในห้องอบรมได้ฟังก่อน จากนั้นให้เวลาฝึกซ้อมและ

ออกอากาศจริงทางสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น FM.93.00 Mhz ซึ่งกระบวนการและรายละเอียดในขั้นตอนทั้งมีดังต่อไปนี้

1. แนะนำสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น : ความเป็นมาและกฎในสถานี
2. หลักการจัดรายการวิทยุ ข้อดีข้อจำกัดของสื่อวิทยุ องค์ประกอบและขั้นตอนของการผลิตรายการวิทยุ
3. เสริมกิจกรรมสันตนาการเพื่อการผ่อนคลาย
4. แบ่งกลุ่มย่อย 6 กลุ่มลงพื้นที่เก็บข้อมูลมาจัดรายการวิทยุ กลุ่มคงหอ – ต้นน้ำตมชีวิต กลุ่มสภาพป่าไม้ในชุมชน กลุ่มปัญหาระบบจัดการขยะในชุมชน กลุ่มสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง กลุ่มปัญหาเด็กเสพอบายมุข (เหล้า, บุหรี่, ดิเคยาเสพติด, ดิเคเกมออนไลน์) กลุ่มเยาวชนรักครอบครัว
5. การเตรียมจัดรายการวิทยุการลำดับเปิดปิดรายการ การเขียนบทวิทยุ เพื่อพูด
6. ความรู้เกี่ยวกับการใช้และดูแลเครื่องมือ อุปกรณ์ในห้องส่ง
7. เตรียมซักซ้อมการจัดรายการวิทยุ
8. ฝึกทดลองจัดรายการวิทยุ ครั้งที่ 1 และวิจารณ์โดย เพื่อนๆและคณะวิทยากร
9. จัดรายการวิทยุจริงออกอากาศทางสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น
10. เรียนรู้การวิจารณ์ประเมินผล เริ่มจากการประเมินตนเองหลังจากจัดรายการ โดยเยาวชนที่เข้าร่วมฝึกอบรมนักจัดรายการ ได้ประเมินและให้คะแนนตนเองตั้งแต่ 1 คะแนน ไปจนถึง 10 คะแนน โดยเยาวชนจะให้คะแนนตนเองตั้งแต่เริ่มฝึกอบรจนกระทั่งสิ้นสุดการฝึกอบร พร้อมทั้งอธิบายว่าเหตุใดถึงให้คะแนนตนเองเท่านั้น
11. ประเมินฝึกอบรให้เยาวชน ประเมิน หรือวิจารณ์ พร้อมแบบประเมินการฝึกอบร เรื่องสิ่งที่ควรปรับปรุงในการฝึกอบร รู้สึกอย่างไร ได้ความรู้อะไร วิธีการอบรเป็นอย่างไร

2.2 การออกแบบรายการวิทยุ

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลความต้องการเนื้อหา รูปแบบรายการ วัตถุประสงค์ระยะเวลาในการฝึกอบรและอื่นๆที่รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างประกอบกับความรู้ที่ได้จากการตรวจเอกสารในบทที่ 2 นำมาเป็นแนวทางในการออกแบบรายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว ร่วมกับกลุ่มตัวอย่างในระหว่างการฝึกอบร ซึ่งสามารถนำมาออกแบบรายการวิทยุได้

จำนวน 4 รายการ คือ รายการคิเจน้อยผู้พิทักษ์รักษน้ำ รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) รายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะ รายการพลพิทักษ์รักษสีเขียว (ป่าไม้) ซึ่งลักษณะรูปแบบในการจัดรายการคือ สืบหาความรู้ผู้ชุมชน โดยระหว่างการฝึกอบรมเยาวชนได้เรียนรู้และฝึกทักษะการสอบถามข้อมูลจากปราชญ์ชาวบ้านและผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน สิ่งที่เยาวชนจะได้รับ คือ วิธีการค้นหาข้อมูลที่ไม่มีเพียงคำร่า เนื้อหาที่ได้จึงเป็นเนื้อหาและเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างแท้จริง (ตาราง 7 และ ตาราง 9)

2.2.1 รายการคิเจน้อยผู้พิทักษ์รักษน้ำ

รายการนี้มีวัตถุประสงค์ของรายการ คือ 1. เพื่อแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ 2. เพื่อให้สาระความรู้ กลุ่มผู้ฟัง คือ ผู้ฟังทั่วไป ฟังได้ทุกเพศ ทุกวัย เนื้อหาที่น่าสนใจคือ กำเนิดต้นน้ำ หรือที่เรียกว่า ดงหอย ต.หนองหล่ม อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา รูปแบบรายการ คือ การสนทนาอภิปรายพร้อมเปิดเพลง โดยมีดีเจสนทนากัน 2 คนช่วยกันจัดรายการ ซึ่งดีเจจะอธิบายให้ความรู้เรื่อง “น้ำ” และมีการเปิดสายขอเพลงหน้าไมค์ ตอบคำถามจากผู้ฟังทางบ้าน เชิญวิทยากรมาสัมภาษณ์ การแบ่งช่วงเวลาในการออกอากาศ คือ เพลงต้นรายการ 2 นาที เปิดรายการ 30 วินาที เนื้อหารายการ 4 นาที เปิดเพลงปิดรายการ 30 วินาที เพลงที่ใช้ในการจัดรายการ 7 สีปันรักให้โลกปี 3 บลูเบอร์รี่ อาร์ สยาม – โทริจิก แหล่งข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องของแต่ละชุมชนคุณสำราญ อินทะวงศ์ รองนายกเทศบาลหนองหล่ม

รายการคิเจน้อยผู้พิทักษ์รักษน้ำ เป็นรายการตรงกับเกณฑ์การสร้างสรรค์ ทั้ง 7 ข้อด้วยกันได้แก่ เยาวชนกลุ่มนี้ได้แสดงความคิด ความสามารถ และมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์หรือได้เรียนรู้ทักษะใหม่ ซึ่งรายการทั่วไปได้อาจจะนำเสนอปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรน้ำทั่วไปแต่รายการนี้มีการนำเสนอถึงแหล่งกำเนิดของต้นน้ำได้บอกตำนานของป่าต้นน้ำในชุมชนซึ่งเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ทางด้านร่างกาย สมอง อารมณ์ และจิตใจ เป็นอย่างดี สร้างทักษะชีวิตให้แก่เยาวชน ส่งเสริมความเข้าใจในวิถีชีวิตแบบพอเพียงหรือการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าให้มากที่สุด ไม่กระตุ้นการบริโภคนิยมหรือการใช้น้ำเกินความจำเป็น สร้างความภาคภูมิใจในตนเองที่มีวัฒนธรรมของท้องถิ่นมีประวัติความเป็นมาของต้นน้ำ ช่วยเหลือหรือคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนนั้นหมายถึง เยาวชนก็มีสิทธิที่จะออกแสดงความคิดเห็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งตรงกับการจัดรายการของกลุ่มนี้มาก เป็นรายการที่เชื่อมความคิด ความต้องการที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำและสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกระหว่างครอบครัวและชุมชน

เพราะทุกคนก็ต้องช่วยกันรู้จักการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าและเรียนรู้แหล่งที่มาของน้ำในชุมชนของตนเอง รายการดีเจน้อยผู้พิทักษ์รักษ์น้ำ พบว่าการนำเสนอได้ตรงกับเกณฑ์ 11 ประการ ในการประเมินผลผลิตที่สร้างสรรค์ จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ความแปลกแตกต่างมีกานำเสนอ ด้วยการบอกเล่าประวัติเรื่องยาวทำให้น่าสนใจ ความงอกงามเติบโตอย่างแน่นนอนเพราะเป็นรายการที่ต่อยอดจากรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ผ่านการสังเคราะห์อย่างมีระบบและเป็นรายการที่มีคุณค่าเป็นผลประโยชน์ต่อชุมชนอย่างมาก น้ำเสียงที่มีความมีชีวิตชีวา และความสง่างามสดใส เป็นกันเอง

2.2.2 รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ)

รายการนี้มีวัตถุประสงค์ของรายการ คือ 1.เพื่อณรงค์ให้ทุกคนในชุมชนหันมาช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม 2. เพื่อให้ชุมชนนำอยู่ปราศจากมลพิษ กลุ่มผู้ฟังคือ สามารถฟังได้ทุกเพศทุกวัย เนื้อหาในรายการ คือ ความสำคัญของอากาศ ความเป็นมาของอากาศและวิธีการแก้ไขปัญหอากาศเป็นพิษ รูปแบบรายการคือ เป็นรายการสนทนาและรายการเพลง โดยผู้ฟังสามารถโทรเข้ามาขอเพลงและเปิดรับฟังความคิดเห็นจากทางบ้าน โดยมีการแบ่งช่วงเวลาในการออกอากาศ คือ เพลงเปิดรายการ 2 นาที พุดเปิดรายการ 30 วินาที พุดเนื้อหารายการ 4 นาที เปิดเพลงปิดรายการ 30 วินาที เพลงที่ใช้ในการจัดรายการ รักทุกฤดู (น้ำชา ชีรณัฐ) เนื้อหาของเพลงได้พุดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงตามการเวลาในแต่ละฤดูแต่ความรักก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ซึ่งถึงแม้ว่าจะไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาทั้งหมดแต่ยังเชื่อมโยงกันได้ แหล่งข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องของแต่ละชุมชน คุณครูวิเชียร วงศ์สถาน คุณครูจากโรงเรียนบ้านปิ่น (เหนือ)

รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) เป็นรายการที่แสดงความคิดความสามารถ และมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์หรือได้เรียนรู้ทักษะใหม่ เพราะนอกจากเนื้อหา ความสำคัญของอากาศและยังมีการนำเสนอรูปแบบรายการด้วยนิทาน ซึ่งเป็นสิ่งที่แปลกใหม่และเป็นการแต่งนิทานเองเพิ่มความน่าสนใจให้กับรายการมากขึ้น จึงทำให้กระตือรือร้นการเรียนรู้ทางด้านร่างกาย สมอง อารมณ์ และจิตใจ ทั้งผู้ฟังและนักจัดรายการเยาวชนเป็นอย่างดี สร้างทักษะชีวิตให้แก่เยาวชนผู้จัด มีการส่งเสริมการอนุรักษ์การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและ การใช้พลังงานอย่างพอเพียง สามารถนำสู่ภาคปฏิบัติ คำเมืองเปิดรายการสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมด้านภาษาเป็นอย่างดี รวมถึงส่งเสริมสิทธิการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน และเป็นรายการที่เชื่อมความคิด ความต้องการ ระหว่างครอบครัวและคนชุมชน รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) พบว่าการนำเสนอได้ตรงกับเกณฑ์ 11 ประการ ในการประเมินผลผลิตที่สร้างสรรค์ จำนวน 10 ข้อ ได้แก่

ความแปลกใหม่น่าสนใจเพราะมีนิทานและสุภาษิตคำเมืองด้วย ซึ่งเป็นรายการมีคิดริเริ่ม (ต้นคิด) ยังรายการรูปแบบนี้ในท้องถิ่นยังไม่มีมาก่อนซึ่งแปลกแตกต่าง ความมกงามเติบโตซึ่งต่อยอดมาจากรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีการสังเคราะห์และค้นหาออกแบบรูปแบบของรายการอย่างเป็นระบบ เป็นรายการที่มีคุณค่า มีเหตุผลและเป็นผลประโยชน์ทำให้รายการมีชีวิตชีวา มีความสง่างามทั้งด้านเนื้อ ลำเนียงภาษาที่ใช้ดูเป็นธรรมชาติน่าติดตามและเนื้อหาเข้าใจง่าย

2.2.3 รายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะ

รายการนี้มีวัตถุประสงค์ของรายการ คือ 1. เพื่อให้ความบันเทิง 2. เพื่อให้สาระความรู้เกี่ยวกับปัญหาขยะในชุมชน กลุ่มผู้ฟัง ได้แก่ ผู้ฟังทั่วไป ทุกคนในชุมชน ผู้สูงอายุ เนื้อหาของรายการเกี่ยวข้องกับปัญหาขยะในชุมชน วิธีการแก้ไขปัญหาขยะ และหน้าที่ของคนรุ่นใหม่ที่สามารถช่วยลดปัญหาขยะได้ รูปแบบรายการและวิธีการนำเสนอ คือ เป็นรายการพูดคุยสนทนาพร้อมเปิดเพลงให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟังและเล่นเกมเพื่อตอบคำถาม การแบ่งช่วงเวลาในการออกอากาศ เพลงเปิดรายการ 2 นาที พูดเปิดรายการ 30 วินาที พูดเนื้อหาของรายการ 4 นาที และสุดท้ายคือเปิดเพลงปิดรายการ 30 วินาที เพลงที่ใช้ในการจัดรายการ คือ เพลง 7สีปันรักให้โลกปี3 ช่วยเพิ่มความรู้สึกรักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องของแต่ละชุมชน คุณสายรุ้ง วิทยานันท์ เจ้าหน้าที่จากกองการบริหารส่วนตำบลบ้านปิน

รายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะ แสดงความคิด ความสามารถ และมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์หรือได้เรียนรู้ทักษะใหม่ กระตุ้นการเรียนรู้ทางด้านร่างกาย สมอง อารมณ์ และจิตใจสร้างทักษะชีวิตให้แก่เยาวชนเชื่อมความคิด ความต้องการ และความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในครอบครัว และระหว่างครอบครัวในชุมชนเป็นอย่างดี ซึ่งรายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะ พบว่าการนำเสนอได้ตรงกับเกณฑ์ 11 ประการ ในการประเมินผลผลิตที่สร้างสรรค์ จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ จากรายการทั่วไปความแปลกแตกต่าง คือได้ทราบถึงวิธีการแนวทางการแก้ไขปัญหาขยะและระบบการจัดการปัญหาขยะจากชุมชนจริงๆซึ่งผู้ฟังจากทางบ้านหรือชุมชนใกล้เคียงสามารถนำเอาแนวทางไปใช้ได้จริง มีความมกงามเติบโตเพราะเป็นรายการที่พัฒนามาจากรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งมีการสังเคราะห์และค้นหาออกแบบรูปแบบของรายการอย่างเป็นระบบ และสร้างคุณค่าให้กับชุมชน พร้อมทั้งมีความเป็นเหตุเป็นผลประโยชน์ มีชีวิตชีวา ความสง่างาม และมีเนื้อหาภาษาที่เข้าใจได้

2.2.4 รายการพลพิทักษ์รักสีเขียว (ป่าไม้)

รายการนี้มีวัตถุประสงค์ของรายการ คือ 1. เพื่อจูงใจโน้มน้าวให้ปฏิบัติ ตาม 2. เพื่อให้สาระความรู้กลุ่มผู้ฟัง คือ ผู้ฟังทั่วไป ทุกคนในชุมชน เนื้อหาของรายการ ได้แก่ ความแตกต่างระหว่างป่าชุมชนและป่าทั่วไป ประโยชน์ของป่าชุมชน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการ ช่วยป่าชุมชนของกลุ่มเยาวชน รูปแบบและวิธีการนำเสนอ เป็นรายการสนทนาและอภิปราย โดยมี แขกรับเชิญมาจัดรายการ การแบ่งช่วงเวลาในการออกอากาศ เพลงเปิดรายการ 2 นาที เปิดรายการ 30 วินาที เนื้อหารายการ 4 นาที เปิดเพลงปิดรายการ 30 วินาที เพลงที่ใช้ในการจัดรายการ คือ เพลง ต้นไม้ของพ่อ (เบร็ค ธงไชย) แหล่งข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องของแต่ละชุมชน คุณเข้มชาติ เกสามา ผู้ใหญ่บ้านจากตำบลบ้านด้า

รายการพลพิทักษ์รักสีเขียว (ป่าไม้) เป็นรายการที่สามารถแสดงความคิด เกี่ยวกับเนื้อหาป่าไม้ได้ดี เยาวชนมีความสามารถและมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ ได้เรียนรู้ทักษะ ใหม่ซึ่งเยาวชนไม่มีประสบการณ์ในการจัดรายการมาก่อน กระตุ้นการเรียนรู้ทางด้านร่างกาย สมอง อารมณ์ และจิตใจ เป็นรายการที่ส่งเสริมความเข้าใจในวิถีชีวิตแบบพอเพียง ไม่ทำลายธรรมชาติ ซึ่ง รายการพลพิทักษ์รักสีเขียว (ป่าไม้) พบว่าการนำเสนอได้ตรงกับเกณฑ์ 11 ประการ ในการ ประเมินผลผลิตที่สร้างสรรค์ จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ความแปลกแตกต่างเพราะข้อมูลที่นำจัดรายการ เป็นของมูลจากพื้นที่ของป่าไม้จริง และรายการก็มีความสนุกสนานเพลิดเพลินจากรายการเยาวชนพิทักษ์ แวดล้อมและมีการสร้างรูปแบบรายการด้วยการสังเคราะห์เนื้อด้วยเหตุและผล เป็นรายการที่มี ประโยชน์และมีคุณค่าต่อชุมชน เยาวชน และครอบครัวอย่างมาก ความมีชีวิตชีวาด้วยภาษาเหนือ และความสดใสของเยาวชนผู้จัดเอง มีความสง่างามมีจังหวะในการใช้น้ำเสียงน่าฟังเป็นกันเองดู เป็นธรรมชาติและเข้าใจได้

2.3 กระบวนการฝึกอบรมสำหรับรายการวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัว

นอกจากการศึกษากonstrukสร้างรายการวิทยุที่เหมาะสมสำหรับเยาวชน และครอบครัวแล้ว สิ่งสำคัญคือด้านกระบวนการฝึกอบรม ซึ่งจะต้องระบุกำหนดวัตถุประสงค์ของ การอบรมให้ชัดเจนเพื่อสร้างแนวทางในการเรียนรู้อย่างชัดเจนและเป็นหลักในการปฏิบัติตาม วัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ก่อนการอบรมและต้องเรียนรู้ตามขั้นตอน เพื่อความถูกต้อง กระบวนการฝึกอบรมในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และ เผยแพร่ให้กับชาวบ้านและเยาวชนรุ่นต่อไป 2. เพื่อฝึกทักษะในการพูด การเขียนสคริปต์ และหา ประสบการณ์การจัดรายการวิทยุ 3. เพื่อเรียนรู้รูปแบบวิธีการการจัดรายการก่อนลงมือปฏิบัติจริง สำหรับนักจัดรายการมือใหม่ 4. เพื่อฝึกกล้าพูดกล้าแสดงออก 5. เพื่อหาแนวทางวิธีการแก้ไขปัญหา

และมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อมและพัฒนาชุมชน แสดงออก ซึ่งเนื้อหาในการอบรมนั้นจะ เน้นวิธีการปฏิบัติลงมือทำ เริ่มจากศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้เรื่องการจัดรายการ วิทยุ จากนั้นลงปฏิบัติเริ่มตั้งแต่การหาข้อมูล การกำหนดและออกแบบรายการเอง การเขียนสคิป การฝึกซ้อมการจัดรายการและการจัดรายการ ซึ่งการอบรมในครั้งนี้เป็นฝึกฝนการจัดรายการที่มีการ กระจายเสียงและออกอากาศจริงทั้งหมด วิทยากรที่ให้ความรู้ในเรื่องการสอนการจัดรายการวิทยุเป็น บุคลากรที่มีคุณภาพและมีคุณสมบัติครบตามความต้องการของผู้เรียน เช่น มีความรู้เกี่ยวกับการจัด รายการวิทยุและความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดีเป็นอย่างดี มีเทคนิคการสอนที่สนุกสนานไม่เคย ซึ่งจะทำให้เยาวชนที่เข้าร่วมการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุไม่เครียดจนเกินไป

2.4 ประเมินผลการฝึกอบรมการสร้างสรรครายการวิทยุเพื่อเยาวชนและ ครอบครัว

การประเมินผลการฝึกอบรมการสร้างสรรครายการวิทยุเพื่อเยาวชนและ ครอบครัว จำแนกการนำเสนอเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ฝึกอบรม และด้านผลผลิต/ ผลลัพธ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) บริบท

ผลการประเมินด้านบริบท พบว่า สถานที่ในการฝึกอบรมช่วงภาคปฏิบัติ ได้คะแนนมากที่สุด จากคะแนนเต็ม 3 คะแนน คือ 2.69 คะแนน รองลงมา สถานที่ในการฝึกอบรม ช่วงภาคทฤษฎี 2.62 คะแนน (ตาราง 9)

2) ปัจจัยนำเข้า

ผลการประเมิน พบว่า เอกสารฝึกอบรมมีความเข้าใจง่ายและน่าสนใจ เนื้อหาในหลักสูตรเป็นประโยชน์ต่อการจัดรายการวิทยุ ได้คะแนนเท่ากันมากที่สุด จากคะแนนเต็ม 3 ได้ 2.73 คะแนน รองลงมาคือ วิทยากรมีความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ได้ 2.65 คะแนน รองลงมาคือ เอกสารการฝึกอบรมเป็นประโยชน์ต่อการจัดรายการวิทยุและเนื้อหาในการ อบรมสอดคล้องกับความต้องการ ได้คะแนนเท่ากัน คือ 2.54 คะแนน ตามลำดับ

3) กระบวนการฝึกอบรม

ผลการประเมิน พบว่า วิธีการอบรมมีความเหมาะสม ได้คะแนนมากที่สุด จากคะแนนเต็ม 3 ได้ 2.50 คะแนน รองลงมาคือสัดส่วนระหว่างภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติในการ ฝึกอบรมได้คะแนน 2.38 คะแนน อันดับสุดท้ายคือ ระยะเวลาในการฝึกอบรม ได้คะแนน 2.35 คะแนน ตามลำดับ

4) ผลผลิต/ ผลลัพธ์

ผลการประเมิน พบว่า ได้รับความรู้ แนวคิด ทักษะและประสบการณ์ใหม่ๆ ได้คะแนนเท่ากันมากที่สุด จากคะแนนเต็ม 3 ได้ 2.88 คะแนน รองลงมาคือ นำสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้กับการจัดการรายการวิทยุ 2.65 คะแนน ตามลำดับ

2.5 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

การประเมินผลการฝึกอบรมการสร้างสรรครายการวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัว โดยการสอบถามความคิดจากเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมในด้าน สิ่งที่ต้องปรับปรุงในการฝึกอบรม ความรู้สึกในการอบรม ความรู้ที่ได้หลังการอบรม วิธีการอบรม ผลการวิจัยมีดังนี้

1) สิ่งที่ต้องปรับปรุง

จากกลุ่มเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมรายการวิทยุทั้งหมด จำนวน 25 พบว่า สิ่งที่ต้องปรับปรุง มากที่สุด คือ อยากให้มีการออกอากาศบ่อยๆและน่าจะมีการอบรมนานกว่านี้ ประมาณ 3-4 วันจะได้มี รองลงมาคือ ไม่มี เพราะกระบวนกรอบรมดีมากวิทยากรสอนเข้าใจง่าย เกมก็สนุกสนานดี อันดับที่ 3 คือ ระยะเวลาในการอบรมยืดเยื้อมากเกินไปไม่กระชับและอยากให้มีส่วนของการให้มากกว่านี้และน่าจะสนุกกว่านี้ และนอกจากนี้ยังพบว่าเยาวชนให้เหตุผลในสิ่งที่ควร ปรับปรุงคือ ห้องอบรมอากาศไม่ถ่ายเทและร้อนมาก คนอบรมน้อย อยากให้มีคนมาอบรมเพิ่ม อยากให้มีกิจกรรมนันทนาการให้มากกว่านี้ และสุดท้ายคือ อยากปรับปรุงตัวเองเพราะที่ทำไมยังไม่ดีซักเท่าไร

2) ความรู้สึกในการอบรม

สำหรับหัวข้อความรู้สึกในการอบรมพบว่า เยาวชนรู้สึกประทับใจ สนุกสนานกับการอบรมครั้งนี้มาก พร้อมได้สาระเกี่ยวกับการจัดการรายการวิทยุมากมาย ดีใจมากและรู้สึกสนุกสนาน อบรม เป็นอันดับ หนึ่ง รองลงมาคือ ได้พบเพื่อนได้รับข้อมูลใหม่ๆที่เกี่ยวกับการจัดการรายการวิทยุรวมถึงได้แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเพื่อนร่วม และรองลงมาคือ รู้สึกดีที่ได้เข้าร่วมอบรมนี้เพราะเป็นโครงการที่ดีได้แสดงออก เช่น การเป็นวิทยากรในการจัดการรายการวิทยุรู้สึกอยากได้จัดการรายการวิทยุและพอหลังการจัดการรายการวิทยุสิ้นสุดก็รู้สึกภูมิใจมากที่ได้จัดการรายการวิทยุ

3) ความรู้ที่ได้หลังการอบรม

ความรู้ที่ได้หลังการอบรม พบว่า เยาวชน ได้รู้หลักการเกี่ยวกับการจัดการรายการวิทยุ, การเป็นนักจัดการรายการวิทยุที่ดี มากที่สุด รองลงมาคือ ได้ความมั่นใจในตัวเองและความกล้าแสดงออกมากขึ้น ได้รู้ว่ขั้นตอนในการจัดการรายการวิทยุมีอะไรบ้าง รวมถึง ได้เรียนรู้

เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและขั้นตอนการจัดการ ได้ความรู้เรื่อง ป่าไม้ น้ำ อากาศ ระบบการจัดการขยะของชุมชน ปัญหาเยาวชน ปัญหาครอบครัว

4) วิธีการอบรม

วิธีการอบรม พบว่า เยาวชน รู้สึกสนุกสนานเพราะได้มีการทำกิจกรรมให้นักเรียนได้สนุกเกี่ยวกับการทำกิจกรรมสันตนาการ มากที่สุด รองลงมาคือ วิธีการที่สอนเข้าใจง่าย ทำให้เรียนรู้ได้ง่ายขึ้นและพบว่านักเรียนยังให้เหตุผลดีกว่าการอบรมในครั้งนี้เป็นการอบรมที่ดีมาก มีวิธีที่แปลกใหม่ไม่เหมือนที่อื่นทำให้ไม่น่าเบื่อรู้สึกสนุกและได้รับความรู้เพิ่มเติมมากมาย แต่ยังคงมีเยาวชนผู้เข้าร่วมอบรมส่วนหนึ่งได้ให้เหตุผลว่า ตอนแรกรู้สึกอยากกลับบ้านแต่พอนานๆไปไม่อยากรับ

การอบรมในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรและวิธีการสอนสามารถทำให้เยาวชนกลุ่มหนึ่งซึ่งไม่เคยจัดการทรัพยากรวิทยุมาก่อนได้รับความรู้และทักษะการจัดการทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น จากเยาวชนที่เคยจัดการมาแล้วก็จะได้รับความรู้เพิ่มเติมมากขึ้นและจากเยาวชนที่ไม่เคยจัดการวิทยุมาก่อนก็ได้รับความรู้เบื้องต้นร่วมไปถึงเทคนิคและวิธีการจัดการทรัพยากรมากมายเช่นกัน ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

...ไม่มีเพราะว่าจัดการอบรมได้ดีมาก, มีความพร้อมทุกอย่าง รู้สึกดีใจมากและสนุกสนาน ได้พบเพื่อน, ได้รับข้อมูลใหม่ๆที่เกี่ยวกับการจัดการวิทยุรวมถึงได้แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเพื่อนร่วมอบรม ได้ความรู้ด้านการจัดการวิทยุและได้ความรู้เนื้อหาในการจัดการวิทยุ เช่น ป่าไม้, น้ำ, อากาศ, ระบบการจัดการขยะของชุมชน, ปัญหาเยาวชน, ปัญหาครอบครัวมีสาระ น่ารู้และอยากให้มีอีก...

(กมล เดชะ, 2554: สัมภาษณ์)

...ไม่มี เพราะกระบวนการอบรมดีอยู่แล้ว อาจารย์เล่าสอนดีมาก เกมก็สนุกสนานดี รู้สึกดีใจที่ได้อบรมดีเจน้อยและมีความรู้สักอยากจัดการวิทยุต่อไปอีก ได้รับเกี่ยวกับการจัดการวิทยุและขั้นตอนการจัดการ เช่น ป่าไม้ น้ำ อากาศ ระบบการจัดการขยะของชุมชน ปัญหาเยาวชน ปัญหาครอบครัว เนื้อหาเข้าใจง่าย สนุกสนานดี...

(ศิริประภา การเร็ว, 2554: สัมภาษณ์)

ผลประเมินการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนสำหรับเยาวชนและครอบครัว

เมื่อผ่านกระบวนการฝึกอบรมเป็นระยะเวลา 1 ปี พบว่า รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมที่ได้มีการต่อขอรายการออกเป็น 4 รายการนั้น เยาวชนนักจัดรายการได้พัฒนาชื่อรายการและยังคงมีรายการวิทยุสำหรับเยาวชนเพียง 2 รายการเท่านั้น คือรายการเยาวชนหนองหล่ม และ รายการอุ้งจำกับกลุ่มเยาวชนข้าวหนิงกา ส่วนเนื้อหาและสาระสำคัญของรายการยังคงมีความเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน และการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมในการดูแลตนเองให้เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งกลุ่มเยาวชนนักจัดรายการยังคงเป็นนักเรียนจากโรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม ส่วนกลุ่มนักจัดรายการเดิมที่ผ่านการฝึกอบรมและไม่สามารถจัดรายการวิทยุต่อไปได้ เนื่องจากบางส่วนได้สำเร็จการศึกษา และบางส่วนไม่สนใจจัดรายการวิทยุซึ่งนักจัดรายการวิทยุเยาวชนได้ต่อขอการจัดรายการวิทยุให้กับเยาวชนรุ่นน้องก่อนสำเร็จการศึกษาได้จัดรายการต่อไป จึงทำให้รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมยังคงอยู่แต่ได้เปลี่ยนแปลงชื่อรายการ ชื่อกลุ่มนักจัดรายการเยาวชนหน้าใหม่เข้ามาจัดรายการวิทยุแทน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการสร้างสรรค์ 11 ประการ ได้แก่ 1. ความแปลกใหม่ 2. ความคิดริเริ่ม (ต้นคิด) 3. ความแปลกแตกต่าง 4. ความงอกงามเติบโต 5.การสังเคราะห์ 6.การมีคุณค่า 7. ความเป็นเหตุเป็นผลและเป็นประโยชน์ 8.ความประณีตและการสังเคราะห์ความมีชีวิตชีวา 9.ความสง่างาม 10.ความเข้าใจได้ 11.ความซับซ้อนฝีมือประณีต/ชั้นสูง รายละเอียดมีดังนี้

1. การสร้างสรรค์รายการวิทยุด้านผู้จัดรายการ

ได้แบ่งออกเป็น 2 รายการ ได้แก่ รายการเยาวชนหนองหล่ม และรายการอุ้งจำกับกลุ่มเยาวชนข้าวหนิงกา ดังนี้

1.1 รายการเยาวชนหนองหล่ม

ความแปลกและความแตกต่าง พบว่า หลังจากผ่านการฝึกอบรมทำให้ได้เยาวชนนักจัดรายการได้มีพัฒนาการมากขึ้นมีความแตกต่าง คือ กล้าแสดงออกมากขึ้น รวบรวมสถิติขึ้น จัดรายการแล้วเสียงไม่สั่น รู้จักการวางแผนและเตรียมความพร้อมรวมถึงการพูดคุยกันถึงประเด็นในการจัดรายการก่อนจัดจริงประมาณ 3 วัน โดยใช้เวลาระหว่างพักกลางวันหรือหลังเลิกเรียนเพื่อรวมตัวกันประชุมเรื่องกิจกรรมในการช่วยเหลือสังคม และนำข้อมูลที่ได้มาจัดรายการวิทยุต่อไป

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนนักจัดรายการ ดังนี้

...ก่อนหน้านี้จัดการแล้วมือกับปากยังสั้นๆ แต่ตอนนี้ไม่สั้น
แล้วค่ะ ...

(นภาพร เผ่ากันทะ, 2555: สัมภาษณ์)

มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ พบว่า กิจกรรมที่กลุ่มนักจัดการเยาวชน
หนองหล่มได้ทำสร้างคุณค่าทั้งกับตนเองและกับชุมชน ซึ่งสร้างประโยชน์และคุณค่าให้กับชุมชน
โดยการลงมือปฏิบัติจริงพร้อมทั้งยังนำข้อมูลที่ได้นำเผยแพร่ให้กับผู้ฟังให้เกิดจิตอาสาส่วนมาก
ขึ้น แม้จะหาได้ยากสำหรับวัยรุ่นที่มีจิตอาสาที่สร้างคุณค่าและประโยชน์ให้กับสังคม

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนนักจัดการฯ ดังนี้

...อย่างน้อย พวกผมก็ได้สร้างประโยชน์กับชุมชนเรื่องการสร้าง
ฝายชะลอน้ำ เพราะยังไม่มีใครเริ่มทำมาก่อนในชุมชน ...

(ชญานนท์ ไชยอาษา, 2555: สัมภาษณ์)

ความริเริ่มหรือค้นคิด พบว่า นักจัดการเยาวชนหนองหล่มในปัจจุบัน
เป็นกลุ่มแรกในการสร้างกระแสนอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างแท้จริง เช่น การสร้างฝายชะลอน้ำ การ
ปลูกป่า และเป็นกลุ่มแรกๆ ในการอนุรักษ์ธรรมชาติโดยไม่หวังผลตอบแทน

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนนักจัดการฯ ดังนี้

...ตอนนี้ผมกับเพื่อนในกลุ่มได้เพาะต้นกล้า พร้อมทั้งจะปลูกป่า
ในฤดูฝนต่อไป ...

(ชญานนท์ ไชยอาษา, 2555: สัมภาษณ์)

ความเป็นเหตุเป็นผล พบว่า กลุ่มเยาวชนนักจัดการและทีมงานรุ่น
น้องได้จัดกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการอนุรักษ์ต้นน้ำ แหล่งกำเนิดน้ำของตำบลหนอง
หล่มและอำเภอดอกคำใต้ หรือที่เรียกว่า ดงหอย โดยใช้วิธีการพัฒนาแหล่งน้ำโดยการสร้างฝายชะลอ
น้ำ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน 2 ฝาย ที่ยังสามารถใช้ได้และยังมีโครงการพัฒนาให้สถานที่ภายในดงหอย
ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของตำบลเพราะเนื่องจากสถานที่ขาดการพัฒนาทำให้กลายเป็นแหล่งมั่ว
สุ่มของกลุ่มวัยรุ่นและเป็นพัฒนาของชุมชนให้น่าอยู่ ซึ่งข้อมูลที่ได้นักจัดการฯ จะนำมาจัด

รายการวิทยุต่อไป ซึ่งถือได้ว่ามีทั้งความเป็นเหตุเป็นผลและสร้างสรรค์อย่างยิ่ง อีกทั้งได้พัฒนาชุมชนของตนเองอย่างแท้จริง

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนนักจัดรายการ ดังนี้

...ทำให้คนฟังนึกถึงตอนยังเป็นหนุ่มเป็นสาวได้ เช่น เลี้ยง
จิ้งกิ้งจีจ้าง ความหมายคือ ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจาก
งานที่ทำ ...

(พระภาส ฝัฟิจิต, 2555: สัมภาษณ์)

ความละเอียดอ่อน (ฝีมือประณีต/ชั้นสูง) พบว่า มีความละเอียดอ่อน เข้า
ใจความต้องการของผู้ฟัง เมื่อนักรายการวิทยุทราบที่ผู้ฟังชอบคำคม สุภาษิตโบราณ(คำกล่าว ขอ
ล้านนา) นักจัดรายการมักจะเอาคำคมมาแทรกเสมอ

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนผู้ฟังรายการเยาวชนหนองห่ม ดังนี้

...ได้ก็มีการจัดรายการและจัดระเบียบการนำเสนอเป็นอย่างดี
เรียกมืออาชีพเลยก็ว่าได้ ...

(เสกสัน ไชยวุฒิ, 2555: สัมภาษณ์)

เข้าใจได้ พบว่า เนื่องจากผู้จัดรายการได้ขยายกลุ่มผู้ให้ดูหลากหลายมา
ยิ่งใหญ่ ซึ่งการใช้ภาษาเหนือในการจัดรายการวิทยุรวมถึงการเปิดเพลงตามใจคนฟังสลับกับการเปิด
เพลงที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของรายการ สร้างกลุ่มผู้ฟังที่ขยายมากยิ่งขึ้น รวมถึงการอธิบายเนื้อหาที่
เยาวชนนักจัดรายการได้เรียบเรียงมาเป็นอย่างดีทำให้ผู้ฟังไม่สับสนเรื่องข้อมูล

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนผู้ฟังรายการเยาวชนหนองห่ม ดังนี้

...ผมว่าผมเข้าใจที่เพื่อนผมจัดรายการวิทยุนะ เนื้อหาที่น่าสนใจ
ถึงแม้ว่าจะฟังดูหนักไป ผมว่าเขานำเสนอแล้วผมเข้าใจ บางครั้ง
ผมยังเคยไปปลุกป่ากับเพื่อนผม เพราะว่า เขาอธิบายจนผมคิดว่า
เราต้องทำประโยชน์กับชุมชนบ้าง ...

(สถิต โพธิลังกา, 2555: สัมภาษณ์)

สังเคราะห์ พบว่า มีการวางแผนการทำกิจกรรมเพื่อสังคม เช่น กิจกรรมอนุรักษ์ต้นน้ำคงหอ หลังจากนั้นกลุ่มเยาวชนนักจัดรายการหนองหล่มมีการประชุมและเขียนสคริปต์ก่อนจัดรายการวิทยุจริง

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนนักจัดรายการ ดังนี้

...ที่จริงข้อมูลที่น้องนำมาจัดนั้นก็ เป็นสิ่งที่พวกเราทำได้และรู้อยู่แล้ว แต่ก็ต้องมาประชุมกันก่อนจะได้รู้ต้องจัดรายการเน้นเนื้อหาเรื่องอะไร เช่น เรื่องน้ำ เรื่องอากาศ การเผาป่า ค่ะ ...
(นภาพร เผ่ากันทะ, 2555: สัมภาษณ์)

ความมีชีวิตชีวา พบว่า กลุ่มผู้จัดรายการเยาวชนหนองหล่มได้ถูกเล่นทำให้เพิ่มสีสันระหว่างการจัดรายการวิทยุโดยใช้เทคนิคการอ่านคิตคำคมหรือสุภาษิต คำพังเพยของล้านนา เพิ่มความมีชีวิตชีวาให้น่าสนใจมากขึ้น

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนนักจัดรายการ ดังนี้

...ทำให้คนฟังนึกถึงตอนยังเป็นหนุ่มเป็นสาวได้ เช่น เลี้ยงช้างกินขี้ช้าง ความหมายคือ ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากงานที่ทำ ...
(พระภส ใฝ่จิต, 2555: สัมภาษณ์)

ความงอกงามเติบโต (มีการพัฒนาให้ดีขึ้น) พบว่า ด้านผู้จัดรายการ กลุ่มเยาวชนนักรายการเยาวชนหนองหล่มได้มีการเปิดให้รุ่นน้องได้เข้ามานั่งฟังขณะจัดรายการวิทยุ พร้อมทั้งถ่ายทอดความรู้ในการจัดรายการวิทยุให้รุ่นน้องเพื่อสืบทอดรายการต่อไป

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนนักจัดรายการ ดังนี้

...ตอนจัดรายการก็มีรุ่นน้องมาดูมาฟังด้วยนะค่ะ อย่างน้องตั้ม ชานุพงษ์ ศรีสวัสดิ์ ตอนนี้อยู่ป.6แล้ว ตอนนี้น้องเค้าก็รับจัดรายการแล้วนะค่ะแต่ยังไม่เก่งเท่าไรค่ะ ต้องมาฝึกอ่านสคริปต์ก่อนค่ะ ...

(นภาพร เผ่ากันทะ, 2555: สัมภาษณ์)

1.2 รายการอยู่กับกลุ่มเยาวชนข่าวหน้าหนึ่ง

ความแปลกและความแตกต่าง พบว่า รายการอยู่กับกลุ่มเยาวชนข่าวหน้าหนึ่งหลังจากได้ผ่านการอบรมสามารถจัดรายการวิทยุได้ดีขึ้น ไม่พบอาการตื่นหรือตื่นเต้น สามารถรวบรวมสติและสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้โดยไม่ต้องมีผู้ใหญ่ช่วยเหลือหรือควบคุมการผลิตเหมือนอยู่ในระหว่างฝึกอบรม

มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ พบว่า การจัดรายการวิทยุสำหรับกลุ่มเยาวชนรายการอยู่กับกลุ่มเยาวชนข่าวหน้าหนึ่งได้สร้างประโยชน์ให้กับชุมชนรวมทั้งกลุ่มเยาวชนในชุมชนทั้ง 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลบ้านฉ้า ตำบลบ้านป็น ตำบลคือเวียง ตำบลหนองหล่ม และพ่อแม่ผู้ปกครอง ได้ร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเยาวชนรายการอยู่กับกลุ่มเยาวชนข่าวหน้าหนึ่งเนื่องจากลักษณะการจัดรายการไม่เพียงแต่จัดรายการแต่อย่างเดียวแต่ยังเปิดโอกาสให้ผู้ฟัง ทั้ง 4 ตำบล เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เดียวกันกับกลุ่มนักจัดรายการเยาวชนตำบลหนองหล่ม ได้ร่วมกันสร้างฝายชะลอน้ำเพื่ออนุรักษ์ต้นน้ำ การเพาะต้นกล้าเพื่อปลูกป่า เป็นต้น

ความริเริ่มหรือต้นคิด พบว่า กลุ่มนักจัดรายการอยู่กับกลุ่มเยาวชนข่าวหน้าหนึ่งมีความริเริ่มสร้างสรรค์หรือต้นคิดในเรื่องการนำเสนอเรื่องราวภายในชุมชนรวมถึงกิจกรรมเกี่ยวกับการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนร่วมกับกลุ่มเยาวชนหนองหล่มและเรื่องราวกิจกรรมภายในโรงเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองได้รับทราบว่าเยาวชนมีกิจกรรมที่น่าสนใจ ส่วนกิจกรรมภายในโรงเรียน ยกตัวอย่างเช่น วันพรุ่งนี้ทางโรงเรียนจะมีการตัดผมยาว เพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ปกครองและช่วยแนะนำตัดเดือนบุตรหลานได้ตามกฎของโรงเรียนและจะไม่โดนตัดคะแนนความประพฤติ

ความเป็นเหตุเป็นผล พบว่า กลุ่มนักจัดรายการอยู่กับกลุ่มเยาวชนข่าวหน้าหนึ่ง ได้นำทั้งเหตุและผลมาประกอบการจัดรายการวิทยุ เช่น การประชาสัมพันธ์ให้พ่อแม่ผู้ปกครองช่วยเหลือบุตรหลานของตนเองในเรื่องเครื่องแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของทางโรงเรียน ไม่เพียงแต่จะนำเสนอข้อมูลให้กับเยาวชนแต่อย่างเดียว ยังนำเสนอข้อมูลให้กับทางผู้ปกครองได้ดูแลและใส่ใจบุตรหลานของตนเองอีกด้วย

ความละเอียดอ่อน (ฝีมือประณีต/ชั้นสูง) พบว่า กลุ่มนักจัดรายการอยู่กับกลุ่มเยาวชนข่าวหน้าหนึ่ง มีความละเอียดอ่อนเข้าใจถึงปัญหาของเยาวชน อีกทั้งเปรียบเสมือนกระจกเงาสท้อนการกระทำหรือกิจกรรมที่เยาวชนสนใจให้กับคนในชุมชนและสังคมได้รับทราบ เช่น กิจกรรมทางโรงเรียน เยาวชนไม่เพียงแต่ใส่ใจความรู้สึกของเยาวชนด้วยกันเองแต่ยังใส่ใจในรายละเอียดและนำเสนอให้กับผู้ปกครองได้ดูแลบุตรหลานอีกด้วย เช่น การประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนตัดผมดูแลตัวเองให้เรียบร้อยหากพบว่านักเรียนคนไหนมีทรงผมที่ผิดระเบียบ ทาง

โรงเรียนจะคัดคะแนนความประพฤติ ซึ่งกลุ่มนักจัดรายการแสดงเหตุผลว่าเหตุที่นำเสนอเรื่องนี้คือ ไม่ต้องการให้เพื่อนนักเรียนด้วยกันถูกคัดคะแนนความประพฤติและต้องการให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้รับทราบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนและทางโรงเรียนอีกด้วย

เข้าใจได้ พบว่า กลุ่มนักจัดรายการอยู่ร่วมกับกลุ่มเยาวชนข่าวหน้าหนึ่ง ได้นำเสนอเรื่องราวที่กลุ่มผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย แม้แต่เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษายังชื่นชอบและเข้าใจในรายละเอียดในข้อมูลของกลุ่มเยาวชนได้นำเสนอ

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนผู้ฟังรายการอยู่ร่วมกับกลุ่มเยาวชนข่าวหน้าหนึ่ง ดังนี้

...ฟังข่าวสารและเข้าใจง่ายขึ้น เพราะบางทีพี่ที่จัดรายการก็สรุปประเด็นต่างๆที่น่าสนใจให้น้องฟัง อย่างเช่นมีการปรับปรุงเพิ่มเติมนำเรื่องตลกมานำเสนอด้วย ทำให้น้องสนุกในการฟังข่าวมากขึ้น ...

(ผาติรัตน์ มูลเทพ, 2555: สัมภาษณ์)

สังเคราะห์ พบว่า เยาวชนนักจัดรายการเมื่อผ่านการฝึกอบรมแล้วมีการนำระบบการประชุมก่อนวันจัดรายการจริง ประมาณ 2 วัน เพื่อทำการเลือกสรรข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและกลุ่มเยาวชนทั้ง 4 ตำบล มานำเสนอต่อไป ถือเป็นการประชุมกลุ่มนักจัดรายการก่อนถึงวันออกอากาศและเพื่อให้ทราบว่าในแต่ละสัปดาห์ เนื้อหาที่นำเสนอั้นเหมาะสมกับนักจัดรายการกลุ่มเยาวชนใด เช่น หากกลุ่มเยาวชนหนองหล่มไม่สามารถมาจัดรายการวิทยุได้หรือติดภารกิจต่างๆ กลุ่มเยาวชนนักจัดรายการอยู่ร่วมกับกลุ่มเยาวชนข่าวหน้าหนึ่งก็สามารถมาจัดรายการแทนกันได้ เสมือนเป็นการสังเคราะห์และเป็นการตรวจสอบนักจัดรายการเพื่อที่รายการนั้นไม่ต้องหยุดออกอากาศ

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนนักจัดรายการ ดังนี้

...น้องว่าคนฟังเขาไม่งงนะ เพราะว่า คนฟังรู้ว่ากลุ่มเยาวชนทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเดียวกันเพียงแต่เราได้แยกประเด็นเนื้อหาในการจัดรายการเท่านั้นเอง กลุ่มเยาวชนไหนไม่สามารถมาจัดรายการได้ก็เราก็สามารถจัดรายการวิทยุแทนกันได้เพราะว่าเราได้ทำกิจกรรมร่วมกันอยู่แล้ว ...

(นภาพร เผ่ากันทะ, 2555: สัมภาษณ์)

ความมีชีวิตชีวา พบว่า กลุ่มเยาวชนนักร้องรายการผู้จ้กกับกลุ่มเยาวชนข้าวเหนียวสร้างสีสันความมีชีวิตชีวาให้กับคนฟังอย่างมาก เพราะถึงแม้ว่าคนฟังจะอยู่ในกลุ่มของเด็กชั้นประถมยังสามารถฟังรายการผู้จ้กกับกลุ่มเยาวชนข้าวเหนียวได้อย่างเข้าใจและรู้สึกสนุกที่ได้ฟัง ถึงแม้ว่ารายละเอียดของข้อมูลมีความละเอียดสูงเข้าใจได้ยากแต่เมื่อมีการส่งข่าวสารข้อมูลออกไปทำให้กลุ่มเด็กเข้าใจได้ยากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเด็กนักเรียนฟังแล้วสามารถรับข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนนักร้องรายการ ดังนี้

...ผมว่าผมจัดรายการสนุกนะ เพราะว่าขนาดเด็กป.6 ยังโทรมาขอเพลงเลย บางครั้งก็ขอเพลงให้เพื่อนบางครั้งผู้ปกครองฝากให้ลูกโทรมา บางครั้งก็แอบถามไปนะว่าฟังรายการเราแล้วรู้สึกยังไง เด็กๆเขาก็ชอบนะครับ เพราะรายการนี้เหมือนมาจากความต้องการของคนฟัง ผู้ปกครองอยากรู้เรื่องราวละเอียดของกลุ่มเยาวชนเราก็จัดให้ได้ ...

(ชญานนท์ ไชยอาษา, 2555: สัมภาษณ์)

ความงอกงามเติบโต (มีการพัฒนาให้ดีขึ้น) พบว่า กลุ่มนักร้องรายการผู้จ้กกับกลุ่มเยาวชนข้าวเหนียว มีความพยายามศึกษาและเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา นำข้อผิดพลาดที่กลุ่มผู้ฟังได้แนะนำหรือแม้แต่ข้อผิดพลาดที่ผู้บริหารสถานีได้ให้คำชี้แนะแนวทางในการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นมาพิจารณาและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ มีความพยายามจัดรายการที่ไม่ซ้ำแบบใครและนำเสนอเป็นตัวของตัวเองมากที่สุด

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนนักร้องรายการ ดังนี้

...บางครั้งพวกผมก็โดยว่านะครับว่าจัดรายการเหมือนครูวิเชียรเลย ที่เอาคำท้าวคำเตี๋ยมาจัดพวกผมเลยพยายามหาสาระอย่างอื่นมาแทรก เช่น เปลี่ยนมาเป็นกลอนบาง คำขวัญบาง คติพจน์บาง บางครั้งก็มีนิทานสอนใจ แต่ก็สนุกดีครับผมชอบจะได้พัฒนาตนเองไม่ให้เหมือนใครดี ...

(ชญานนท์ ไชยอาษา, 2555: สัมภาษณ์)

2. การสร้างสรรค์รายการวิทยุด้านเนื้อหารายการ

ได้แบ่งออกเป็น 2 รายการ ได้แก่ รายการเยาวชนหนองหล่ม และรายการผู้จ้กับกลุ่มเยาวชนข้าวหนิงกา ดังนี้

2.1 รายการเยาวชนหนองหล่ม

ความแปลกและความแตกต่าง พบว่า เนื้อหามีความแปลกและมีความแตกต่างกับรายการเดิม คือ หลังจากฝึกอบรมนักจัดรายการเยาวชนพิทักษ์และได้พบรายการใหม่มา 4 รายการ แต่ได้แยกประเด็นในการนำเสนอเป็นเนื้อหาต่างๆ เช่น เรื่องน้ำ อากาศ ปัญหาขยะ ปัญหาป่าไม้ เป็นต้น และเนื้อหาที่ได้นั้นมาจากการสอบถามจากปราชญ์ชาวบ้านหรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่รับผิดชอบจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอรายการวิทยุ ซึ่งในปัจจุบันรายการทั้ง 4 รายการได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นรายการเยาวชนหนองหล่ม ซึ่งเนื้อหายังคงเกี่ยวข้องกับ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลบ้านถั่ว ตำบลบ้านปิ่น ตำบลคือเวียง และตำบลหนองหล่ม เป็นต้น เนื้อของรายการมีความแปลกและมีความแตกต่างกับรายการเดิมในเรื่องของการได้มาซึ่งข้อมูลหรือเนื้อหาในการจัดรายการแต่ละสัปดาห์ กล่าวคือกลุ่มเยาวชนนักจัดรายการทำร่วมกันทำกิจกรรมกลุ่มเยาวชนในชุมชนและได้จัดตั้ง โครงการจิตอาสาเพื่อพัฒนาปัญหาทรัพยากรธรรมชาติภายในพื้นที่ 4 ตำบลดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้น จากนั้นกลุ่มเยาวชนนักจัดรายการจึงนำข้อมูลที่ได้หรือผลลัพธ์ที่ได้รวมถึงรายละเอียดวิธีการรวมและได้ติดตามผลในการอนุรักษ์อยู่เสมอ นำข้อมูลมาวิเคราะห์และจัดรายการเพื่อเผยแพร่โครงการที่กลุ่มเยาวชนได้ทำ ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมที่กลุ่มเยาวชนได้ทำการจัดตั้งโครงการขึ้นมาเองจากจิตอาสา เช่น โครงการสร้างฝายชะลอน้ำและติดตามผลอยู่เสมอ เป็นต้น

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนนักจัดรายการ ดังนี้

...ที่พวกเราทำไปเพราะอยากทำจริง ไม่ได้หวังได้ผลงานหรือต้องทำโครงการเฉพาะ 6 เดือนหรือมีระยะเวลาที่จำกัด คือพวกเราช่วยกัน ผมว่าที่ผ่านมาจะยังไม่มีใครทำแบบพวกผมอย่างจริงจังหรอก อย่างมากก็แค่เป็นช่วงเวลาที่จำกัดแล้วก็หายไป หาจิตอาสาไม่น้อย พอทางเทศบาลรับรู้ว่าพวกเราได้ทำกิจกรรมจึงได้เข้ามาร่วมสนับสนุนเรื่องงบประมาณด้วย เพราะอย่างไรมันก็ต้องมีค่าใช้จ่ายไม่มากนักน้อย แต่พวกผมก็ยังรับบริจาคนะ จะได้ นำเงินไปซื้อต้นกล้ามาเพาะต่อ ...

(พีระภาส ใฝ่จิต, 2555: สัมภาษณ์)

มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ พบว่า สารประโยชน์ของเนื้อสร้างประโยชน์และคุณค่าให้กับกลุ่มเยาวชนนักจัดรายการเป็นอันดับแรก ต่อมาคือชุมชนได้รับประโยชน์ถึงแม้ว่าจะไม่มีการจัดรายการวิทยุก็ตาม ชุมชนและกลุ่มเยาวชนที่ได้รับประโยชน์และคุณค่าของกิจกรรม ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อนำข้อมูลมาจัดรายการวิทยุ อีกทั้งผู้ฟังได้รับสารประโยชน์ในการฟังรายการวิทยุ เพราะเนื้อหาที่ได้นั้นถึงแม้ว่าจะเป็นการอนุรักษ์เพียงแค่ 4 ตำบล แต่ผู้ฟังนั้นไม่ได้จำกัดเพียงแค่ 4 ตำบล พื้นที่ใกล้เคียงก็สามารถรับฟังรายการวิทยุได้เช่นกัน ฉะนั้นเนื้อหาของรายการจึงมีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับผู้ฟังรายการวิทยุและเป็นประโยชน์อย่างมากกับชุมชน

ความริเริ่มหรือต้นคิด พบว่า การได้มาของเนื้อหาและข้อมูลในการนำเสนอรายการวิทยุขึ้นไม่ได้เหมือนใครและถือได้ว่ามีความริเริ่มหรือต้นคิดหรือเป็นแบบอย่างที่ดีกับกลุ่มเยาวชน พ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ฟังทุกเพศทุกวัย เพราะเป็นกลุ่มเยาวชนแรกที่มีจุดริเริ่มสร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนนักจัดรายการ ดังนี้

...พวกเราถือเป็นเจ้าแรกของการทำกิจกรรมจิตอาสาในชุมชนที่ไม่หวังผลตอบแทนเลยก็ว่าได้ ไม่ได้จำกัดเวลาเพราะเรามีคนสานต่อกิจกรรมเราอยู่แล้วครับ เพราะว่าพวกผมวางแผนมาดี เราจะทำไปเรื่อยๆ จนกว่าจะไม่มีใครฟังรายการวิทยุพวกเราถึงจะหยุดทำครับ ...

(พีรภาส ใฝ่จิต, 2555: สัมภาษณ์)

ความเป็นเหตุเป็นผล พบว่า เนื้อหาที่มีความเป็นเหตุเป็นผลแบบสมบูรณ์ เพราะหากต้องการอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างแท้จริง ผู้จัดรายการต้องปฏิบัติให้ได้จริงก่อน นำมาจัดรายการวิทยุซึ่งเนื้อหาที่นักจัดรายการเยาวชนหนองหล่มได้เรียบเรียงและนำเสนอ นั้นมีความเป็นเหตุเป็นผลอย่างสมบูรณ์ ผู้ฟังจึงจะมีความน่าเชื่อถือของเนื้อหา

ความละเอียดอ่อน (ฝีมือประณีต/ชั้นสูง) พบว่า เนื้อหาที่มีความละเอียดอ่อนมากเพราะกว่าจะได้มาของเนื้อหานั้นกลุ่มเยาวชนหนองหล่มต้องลงมือปฏิบัติกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและมีการณรงค์ให้หน่วยงานในชุมชนได้เข้าใจ รวมทั้งตระหนักถึงผลกระทบที่จะตามมาหากไม่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งเนื้อหาที่นำเสนอไปนั้นเยาวชนได้วิเคราะห์อย่างเหมาะสมแล้วว่าต้องสร้างความเข้าใจภายในชุมชนและ

เน้นการนำเสนอผลกระทบที่ร้ายแรงที่จะตามมาหากไม่มีการณรงค์และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชนอย่างจริงจัง

เข้าใจได้ พบว่า เนื้อหาที่มีความเข้าใจได้ง่ายและมีการนำเสนอให้เห็นถึงผลกระทบจากการทะเลาะและการหาผลประโยชน์จากธรรมชาติมากเกินไป โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา การนำเสนอเน้นจึงเน้นให้เข้าใจได้ง่ายเพราะต้องการให้ผู้ฟังหรือคนในชุมชนได้จินตนาการถึงสิ่งเลวร้ายหากไม่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและให้ผู้ฟังช่วยกันอนุรักษ์หรือหากมีผู้ฟังสนใจก็สามารถเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์ร่วมกันได้

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนผู้ฟังรายการเยาวชนหนองหล่ม ดังนี้

...น้องฟังแล้วรู้สึกสนุกเพราะพี่เขาจัดดี บางครั้งก็เอาคำคำที่เราไม่เคยได้ยินมาก่อนมาจัดรายการ ส่วนข่าวสารที่ได้ฟังนั้นน้องฟังแล้วก็เฝ้าติดตามได้ หนูเข้าใจที่พี่เขาพูดนะ เพราะว่าถ้าเราไม่ช่วยกันแล้วใครจะช่วยเรา ...

(ผาติรัตน์ มูลเทพ, 2555: สัมภาษณ์)

สังเคราะห์ พบว่า เนื้อหาผ่านการสังเคราะห์และการศึกษารวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี โดยก่อนจัดรายการวิทยุจะมีการประชุมภายในกลุ่มนักจัดรายการเยาวชนหนองหล่มเพื่อคัดเลือกและเรียบเรียงหัวข้อที่จะนำเสนอในแต่ละวัน เพื่อให้ผู้ฟังจะได้ไม่รู้สึกว่าข้อมูลนั้นมันซ้ำกันในแต่ละครั้ง

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนนักจัดรายการ ดังนี้

...เนื้อหาเยอะมากครับที่ผมลงมือทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อนด้วยกัน มันยากหากเราไม่ได้เรียบเรียงคำพูดหรือเนื้อหาก่อนจัดรายการครับ เช่นกิจกรรมที่เราทำก็มีมากกว่า 2 กิจกรรมแล้วครับ พวกเราอาจจะสับสนกันเองได้ ...

(พีระภาส ใฝ่จิต, 2555: สัมภาษณ์)

ควมมีชีวิตชีวา พบว่า ความมีชีวิตชีวาของเนื้อหาหรือสีสันของเนื้อหา มีมากมายเพราะเนื้อหาที่น่าสนใจเป็นเรื่องราวที่เยาวชนได้ปฏิบัติและลงมือทำอย่างแท้จริง เนื้อหาที่ได้จึงมีความสดใหม่และไม่เหมือนใคร ไม่จำเป็นต้องเปิดตำราหรือค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่ง

อื่นๆ มีเพียงแต่การสืบค้นเนื้อหาจากผู้รู้ในชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้าน ถือได้ว่าเป็นการเพิ่มสีสันให้กับรายการ ความมีชีวิตชีวาของเนื้อหาจึงมีอย่างสมบูรณ์แบบ

ความงอกงามเติบโต (มีการพัฒนาให้ดีขึ้น) พบว่า เนื้อหาของรายการมีการพัฒนามากขึ้นตลอดเวลา เนื่องจากกลุ่มเยาวชนนักจัดรายการวิทยุได้ทำกิจกรรมอนุรักษ์ตลอดเวลา มีการติดตามผลและมีกิจกรรมอนุรักษ์สร้างฝายชะลอน้ำเพิ่มเติมตลอดเวลา ฉะนั้นเนื้อหาที่ได้จึงมีการพัฒนาและมีความงอกงามและเติบโต

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนนักจัดรายการ ดังนี้

...กิจกรรมที่พวกผมจะสานต่อคือการติดตามฝายชะลอน้ำว่ายังอยู่ครบหรือเปล่า อย่างที่เราทำนั้นเราสร้างไว้ 3 ฝาย ตอนนี้เหลือแค่ 2 ฝายเท่านั้น แต่พวกเราก็ยังคิดว่าจะสร้างต่อไปครับ อาจจะขยายไปชุมชนอื่นหรือชุมชนใกล้เคียง ผมก็จะนำข้อมูลที่ทำมาจัดรายการตอบรับรองว่าไม่ซ้ำตอนกับผม ...

(พีระภาส ใฝ่จิต, 2555: สัมภาษณ์)

2.2 รายการผู้จ้กับกลุ่มเยาวชนข่าวหนิงงา

ความแปลกและความแตกต่าง พบว่า เนื้อหาสารประโยชน์เน้นในเรื่องความรู้ความเข้าใจของเรื่องวัยรุ่น เช่น ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของทางโรงเรียน เรื่องการตรวจและตัวทรงผมนักเรียนให้ถูกกฎระเบียบของทางโรงเรียน วัตถุประสงค์เพื่อให้ปกครองได้ทราบกิจกรรมของทางโรงเรียนและให้ผู้ปกครองได้ใส่ใจบุตรหลานของตนเองมากขึ้นไม่ให้ละเลยสำหรับสิ่งที่มีความแปลกและความแตกต่าง คือ เป็นรายการที่นำเสนอคู่กับรายการเยาวชนหนองหล่ม บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับเยาวชนผสมผสานกันซึ่งมีความแตกต่างกันรายการวิทยุหลังจากฝึกอบรมที่เน้นเฉพาะการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพียงอย่างเดียว ซึ่งรายการผู้จ้กับกลุ่มเยาวชนข่าวหนิงงาได้เน้นทั้งทรัพยากรมนุษย์และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไปพร้อมกัน

มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ พบว่า เนื้อหาสารประโยชน์เน้นการนำเสนอคุณค่าของเยาวชนหรือพลังของกลุ่มเยาวชนข่าวหนิงงาที่สามารถขับเคลื่อนกำลังพลของกลุ่มเยาวชน จากการรวมกลุ่มของเยาวชนและสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน หลังจากนั้นจึงนำเนื้อหาที่กลุ่มเยาวชนข่าวหนิงงาได้ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเยาวชนหนองหล่ม นำมาถ่ายทอดผ่านสื่อวิทยุนำเสนอรายละเอียดข้อมูลโดยการจัดรายการวิทยุ เนื้อหาจึงเน้นไปถึงรายละเอียดของการ

รวมกลุ่มจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ เช่น การพัฒนาสร้างฝ่ายชะลอน้ำร่วมกับกลุ่มเยาวชนหนองหล่ม เป็นต้น ประโยชน์และคุณค่าที่ได้รับคือเยาวชนได้รับความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและได้เพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรวิทย์ รวมถึงเนื้อหาที่เยาวชนได้นำเสนอนั้นเป็นประโยชน์กับชุมชนโดยตรง

ความริเริ่มหรือต้นคิด พบว่า เนื้อหาของรายการถึงแม้จะมีความคล้ายคลึงกับกลุ่มเยาวชนหนองหล่ม เนื่องจากเป็นจุดริเริ่มต้นคิดในการร่วมกันทำกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนและนำเนื้อหาสาระประโยชน์มานำเสนอผ่านทางรายการวิทยุ แต่ยังคงถือได้ว่าเป็นจุดกำเนิด ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในเรื่องการนำเนื้อหาข้อมูลจากการทำกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน นำมาเรียบเรียงและจัดรายการวิทยุซึ่งไม่จำเป็นต้องเปิดหนังสือเพื่อหาข้อมูลและนำมาจัดรายการวิทยุเหมือนอดีต

ความเป็นเหตุเป็นผล พบว่า เนื้อหาที่เน้นกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนและได้สร้างสรรค์ความมีคุณค่าของข้อมูลและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืน มีความเป็นเหตุเป็นผลเพราะเนื่องจากเนื้อหานั้นผ่านการวิเคราะห์ความต้องการสำหรับการอนุรักษ์ธรรมชาติของกลุ่มเยาวชนหรือการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือองค์กรเนื้อหาเกี่ยวกับวัยรุ่นให้กับกลุ่มผู้ฟังได้รับทราบ ซึ่งเนื้อหานั้นมีความเป็นเหตุเป็นผลและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยิ่ง

ความละเอียดอ่อน (ฝีมือประณีต/ชั้นสูง) พบว่า เยาวชนนักจัดรายการผู้จำกัดกับกลุ่มเยาวชนข้าวเหนียว นักจัดรายการได้มีความใส่ใจในรายละเอียดของเนื้อหา คือ ในแต่ละสัปดาห์กลุ่มเยาวชนได้รวมตัวกันประชุม เพื่อเรียบเรียงสิ่งที่ต้องการนำเสนอรายการวิทยุก่อนวันออกอากาศจริง ส่วนรายละเอียดของเนื้อหานั้นกลุ่มเยาวชนจะเลือกสรรเนื้อหาที่มีความเกี่ยวกับกลุ่มผู้ฟังที่เป็นเยาวชนและผู้ปกครองเป็นหลัก

เข้าใจได้ พบว่า เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรายการ กลุ่มเยาวชนข้าวเหนียว จะเน้นการนำเสนอเนื้อหาที่เข้าใจได้ง่าย ฟังได้ทั้งกลุ่มเด็กและผู้ใหญ่ไปจนถึงกลุ่มผู้ฟังผู้สูงอายุ เช่น บางสัปดาห์ต้องการเอาใจกลุ่มผู้รักสุขภาพ นักจัดรายการจึงได้เลือกเนื้อหาเกี่ยวกับสมุนไพรพื้นบ้านของชาวล้านนา นำมาแทรกสารประโยชน์เพื่อกลุ่มผู้ฟังที่รักสุขภาพได้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น

สังเคราะห์ พบว่า เนื้อหาที่ต้องการนำเสนอในแต่ละสัปดาห์จะถูกคัดสรรและวิเคราะห์แล้วว่าเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันมากที่สุดหรืออยู่ในช่วงที่กลุ่มผู้ฟังสนใจในขณะนั้น

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้บริหารสถานีวิทยุทธชนคนรักถิ่น ดังนี้

...เด็กๆ นักจัดรายการ พวกเขาจะแบ่งตารางกันจัดรายการเพื่อที่รายการนั้นไม่หยุดออกอากาศไปในแต่ละสัปดาห์ ส่วนเนื้อหา นั้นจะเน้นความสนใจผู้ฟังว่าช่วงนี้เกิดอะไรขึ้น เด็กๆก็จะจัดรายการตามลักษณะเหตุการณ์ในปัจจุบัน เช่น ปัญหาหมอกควันจากการเผาป่า ก็ประกาศณรงค์ไม่ให้เกิดการเผาป่า ...
(สังวร อินต๊ะสาร, 2555: สัมภาษณ์)

ความมีชีวิตชีวา พบว่า เนื้อหาของรายการไม่ได้เน้นการรวมกลุ่มทำกิจกรรมของเยาวชนและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพียงอย่างเดียว บางครั้งยังแทรกการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภาษาเหนือร่วมด้วย มีการแทรกหรือการนำบทกวีนำเสนอออกอากาศด้านรายการ เช่น เอาปีเตอร์ปีคนมันก้าน โย๊ะเสาจานแปลงหลั่งน้ำข้าว เป็นบทความสำหรับการเกี่ยวพาราสีสำหรับหนุ่มที่สนใจหญิงสาว แปลว่า คบกับพี่เถอะ พี่เป็นคนขยันทำงาน เป็นต้น ซึ่งเป็นการสร้างสีสันเพิ่มความมีชีวิตชีวา แปลกใหม่ให้กับวงการวิทยุสำหรับเยาวชน

ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนนักจัดรายการ ดังนี้

...บางที่เราเอาคำต่าว มาแทรกรายการทุกต้นชั่วโมงหรือต้นรายการมันก็เพิ่มสีสันให้กับรายการดีนะครับ เพราะว่าเพื่อผู้ใหญ่เขาจะได้นึกถึงตอนสมัยหนุ่มๆ เนื้อหาที่เรานำเสนออีกจะได้ไม่น่าเบื่อมากเกินไป ...
(ชญานนท์ ไชยอาษา, 2555: สัมภาษณ์)

ความมกงามเติบโต (มีการพัฒนาให้ดีขึ้น) พบว่า เนื้อหาสามารถพัฒนาได้ดีขึ้นกล่าวคือ นอกจากติดตามผลการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนทั้ง 4 ตำบลและนำข้อมูลที่ได้นั้นมาเรียบเรียงและนำเสนอแล้ว เนื้อหาที่สามารถพัฒนาได้คือการศึกษาความต้องการของกลุ่มผู้ฟังเยาวชนหรือติดตามกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนภายใน 4 ตำบล ที่น่าสนใจและนำมาเรียบเรียงเรื่องราวสรุปสิ่งที่เยาวชนสนใจในยุคปัจจุบันและเพื่อแพร่เนื้อหาที่ผู้ปกครองต้องการรับรู้ว่าบุตรหลานของตนเองต้องการอะไร เสมือนเป็นสื่อกลางของคนสองวัยเพียงสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน

ตั้งคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนนักจัดรายการ ดังนี้

...เช่น สมมุติจะค่ะ เพราะว่าในอนาคตรัฐบาลแจกไอแพดให้วัยรุ่นได้ใช้ ทั้งเด็กประถม เด็กนักเรียนชั้นม.ต้นและม.ปลาย พ่อแม่เราจะรู้ได้ไงว่า ไอแพดนี้มันคืออะไร แล้วมีประโยชน์ยังไง ใช้ยังไงอีก หลายสิ่งหลายอย่างที่มาจากข่าวที่น่าเสนอชีวิตประจำวัน พ่อแม่เราดูข่าวก็จริงแต่ไม่รู้หรือว่ามันมีความสำคัญอย่างไร ที่นี้น้องอาจจะไปถามเพื่อนๆที่โรงเรียนว่า คิดเห็นยังไงกับเรื่องนี้ หลังจากนั้นก็นำมาวิเคราะห์หรือว่าเรียบเรียงคำพูด แล้วจึงมาออกรายการ น้องว่าก็น่าสนใจดีนะคะ ...

(นภาพร เผ่ากันทะ, 2555: สัมภาษณ์)

3. การสร้างสรรค์รายการวิทยุด้านเทคนิค

ได้แบ่งออกเป็น 2 รายการ ได้แก่ รายการเยาวชนหนองหล่ม และรายการอุ้งจำกับกลุ่มเยาวชนข้าวเหนียวดำ ดังนี้

3.1 รายการเยาวชนหนองหล่ม

ความแปลกและความแตกต่าง พบว่า เทคนิคคือการนำคดีพจน์มาพูดต้นรายการในแต่ละช่วง และยังพบว่าผู้ฟังมีความชื่นชอบ อีกทั้งใช้ลักษณะการพูดที่เป็นกันเอง ความแตกต่างของรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมทั้ง 4 รายการในขณะฝึกฝน เยาวชนยังคงตื่นเต้น และสามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกไม่ค่อยดีเท่าที่ควรแต่ยังคงควบคุมได้เพียงส่วนหนึ่ง ซึ่งเยาวชนนักจัดรายการเยาวชนหนองหล่มผ่านการฝึกฝนและฝึกฝีมือในการจัดรายการวิทยุมากขึ้น ทักษะการพูดและการควบคุมเสียงจึงมีความคล่องแคล่วกว่า จึงพบว่ามีพัฒนาที่ดีมากขึ้น

มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ของเทคนิคที่ได้เรียนรู้หลังจากฝึกฝนการจัดรายการวิทยุ พบว่า เป็นประโยชน์กับนักจัดรายการวิทยุอย่างมาก เช่น สามารถใช้ในการพูดหน้าเสาธง ได้ดีและไม่ตื่นเต้น การพูดในที่สาธารณะหรือแม้กระทั่งการพูดในชั้นเรียนเพื่อนำเสนอผลงาน เป็นต้น ส่วนเทคนิคที่สร้างคุณค่าและประโยชน์ให้กับนักจัดรายการวิทยุ คือ การพูดสลับกับการควบคุมเสียงตนเอง เทคนิคการเขียนสคริปต์ก่อนจัดรายการวิทยุ

ความริเริ่มหรือต้นคิด พบว่า เทคนิคการเลือกเนื้อหาที่น่าสนใจได้โดยการจัดโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและนำข้อมูลข่าวสารนั้นมาจัดรายการวิทยุต่อไป ถือได้ว่าเป็นเทคนิคที่มีความริเริ่มหรือเป็นต้นคิด เพราะเนื่องจากยังไม่เคยมีเยาวชนในพื้นที่ 4 ตำบล

ได้แก่ ค.บ้านด้า ค.บ้านปิ่น ค.คือเวียง และค.หนองหล่ม ใช้เทคนิคได้มาซึ่งเนื้อหาในลักษณะนี้มาก่อน เพราะเป็นโครงการที่ไม่ได้กำหนดในเรื่องของระยะเวลาในการทำ กำหนดเพียงความสมัครใจของจิตอาสาเท่านั้น

ความเป็นเหตุเป็นผล พบว่า นอกจากเทคนิคที่สร้างจุดริเริ่มหรือต้นคิดแล้ว เทคนิคที่เยาวชนนักจัดรายการวิทยุได้เลือกใช้นั้นยังคงมีความเป็นเหตุเป็นผลในตัวขอเทคนิค

ความละเอียดอ่อน (ฝีมือประณีต/ชั้นสูง) พบว่า เยาวชนนักจัดรายการวิทยุ มีทักษะฝีมือประณีตมากขึ้น ทั้งได้ใส่ใจรายละเอียดและข้อบกพร่องของตนเอง จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงต่อไป เช่น เทคนิคการควบคุมเสียง ต่ำ และสูง ในขณะที่เพลงเปิดต้นรายการสลับการพูดแนะนำรายการ ยังไม่ละเอียดอ่อนพอ เยาวชนนักจัดรายการจึงนำคำติชมมาฝึกฝนและปรับปรุง

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้บริหารสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ดังนี้

...จากแต่ก่อนเด็กนักเรียนที่จัดรายการวิทยุ บางครั้งก็ยังใหม่ฝึกการควบคุมเสียงยังไม่ได้แต่พอเวลาผ่านไป ผลที่ได้คือ พวกเขา นำคำติของครูไปปรับปรุงแก้ไข รู้สึกภูมิใจกับนักเรียนจริงๆ ...
(สังวร อินทะสาร, 2555: สัมภาษณ์)

เข้าใจได้ พบว่า เยาวชนนักจัดรายการเยาวชนหนองหล่ม สามารถเข้าในเทคนิคการจัดรายการวิทยุได้ง่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการนำคำกล่าวหรือบทควาามนำเสนอ ซึ่งในลักษณะต้องผ่านการวิเคราะห์และเข้าใจในบทควาามนั้นให้ดีเสียก่อน เนื่องจากว่าการนำเสนอในแต่ละครั้งต้องสอดคล้องกับเนื้อหาอีกด้วย

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ฟังรายการเยาวชนหนองหล่ม ดังนี้

...พี่เขาเก่งเนาะน้องยังไม่รู้ว่าพี่เขาไปเอาคำควาามาจากไหน แต่น้องชอบนะค่ะ ฟังแล้วเข้าใจ บางครั้งยังเอาคำควาามาพูดเล่นกับเพื่อนในห้อง ...

(อารียา มะลิวงศ์, 2555: สัมภาษณ์)

สังเคราะห์ พบว่า กลุ่มเยาวชนหนองหล่มได้นำเทคนิคการการจัดรายการวิทยุผ่านการสังเคราะห์ ยกตัวอย่างเช่น การเขียนสคริปต์และการวางแผนก่อนจัดรายการวิทยุทุกครั้งก่อนออกอากาศ มีการนัดพบเพื่อเตรียมความพร้อมการจัดรายการวิทยุจริง หรือแม้กระทั่งกำหนดช่วงเวลาในการณรงศ์ปลูกต้นไม้ โดยการประกาศเชิญชวนจิตอาสาในการร่วมกิจกรรม

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ฟังรายการเยาวชนหนองหล่ม ดังนี้

...น้องเคยได้ยินพี่เขาประกาศเชิญปลูกต้นไม้ด้วย แต่ที่นี้น้องไปร่วมกิจกรรมกับพี่เขายังไม่ได้ เพราะว่าติดกิจกรรมกับโรงเรียน เพราะเวลาน้องยังเรียนอยู่ชั้นป. 5 อยู่แต่ก็อยากไปด้วยน่าจะสนุกดี ...

(อารียา มะลิวงศ์, 2555: สัมภาษณ์)

ความมีชีวิตชีวา พบว่า เทคนิครายการวิทยุพบว่าส่วนที่สามารถสร้างสีสันกับรายการวิทยุให้มีชีวิตชีวามากขึ้น การใช้ภาษาเหนือในรายการวิทยุ ซึ่งภาษาของเยาวชนที่สกลสพร้อมทั้งเสียงหัวเราะที่อยู่เป็นธรรมชาติของรายการวิทยุสำหรับเยาวชน

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ฟังรายการเยาวชนหนองหล่ม ดังนี้

...ผมคิดว่าเพียงแค่เด็กนักเรียนจัดรายการสีสันก็เกิดขึ้น เพราะเนื่องจากว่าชาวบ้านทั่วไปรวมทั้งผมด้วยชอบฟังเยาวชนจัดรายการวิทยุ เวลาผมฟัง ผมจะคิดว่าลูกใครนะที่จัดรายการและผมก็จะโทรศัพท์เข้าไปในรายการชื่นชมผลงานของเยาวชน ...

(เสกสรร ไชยวุฒิ, 2555: สัมภาษณ์)

ความอองกามเติบโต (มีการพัฒนาให้ดีขึ้น) พบว่า เยาวชนต้องการจะพัฒนาฝีมือให้ดีขึ้นและพัฒนาการควบคุมเสียงการจัดรายการให้ดีขึ้น เนื่องจากว่าเทคนิคที่ต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกฝนจนเชี่ยวชาญและเป็นเทคนิคที่ต้องฝึกฝนด้วยตนเองเท่านั้น

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้จัดรายการเยาวชนหนองหล่ม ดังนี้

...ตอนนี้้องสนใจเทคนิคการควบคุมเสียงเพลงที่ต้องสลับกับการหยุดอยู่ค่ะ คือทำได้นะแต่ผู้ฟังอาจจะฟังแล้วขัดหูเพราะว่าน้องยังไม่ชำนาญ น้องว่าน้องคงไม่หยุดการฝึกฝนเพียงเท่านั้น อยากจะฝึกไปเรื่อยๆจนเก่ง เพราะคิดว่าตัวเองยังเก่งไม่พอ...
(พีระภาส ใฝ่จิต, 2555: สัมภาษณ์)

3.2 รายการผู้กำกับกลุ่มเยาวชนข้าวเหนียว

ส่วนใหญ่เทคนิคที่ใช้ในการจัดรายการวิทยุจะเป็นเทคนิคที่มีความคล้ายคลึงกับรายการเยาวชนหนองหล่ม เพราะเนื่องจากเป็นกลุ่มเยาวชนที่ใช้เวลาฝึกฝนที่ใกล้เคียงกัน

ความแปลกและความแตกต่าง พบว่า เทคนิคในการจัดรายการคือเน้นนำเสนอเรื่องราวที่กลุ่มเยาวชนทั้ง 4 ตำบลได้แสดงออกหรือมีกิจกรรมร่วมกัน สิ่งที่แปลกและมีความแตกต่างคือเป็นรายการที่แทรก คำสอนหรือคำกล่าวหรือแทรกด้วยการเปิดเพลง โบราณเพื่อเอาใจกลุ่มผู้ฟังที่เป็นกลุ่มผู้ใหญ่ไปจนถึงผู้สูงอายุ ซึ่งแตกต่างกับรายการที่อยู่ในช่วงฝึกฝนการจัดรายการวิทยุทั้ง 4 รายการที่ผ่านมา เพราะว่าเทคนิคการจัดรายการวิทยุมีความคล่องแคล่วมากขึ้น

มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ พบว่า การใช้เทคนิคการเขียนสคริปต์มีประโยชน์ในส่วนของ การช่วยเตือนความจำและการลำดับความคิด ทำให้ไม่จัดรายการนอกสคริปต์ได้ ฝึกการลำดับเหตุการณ์ ความสำคัญของเนื้อหาและสร้างประโยชน์ให้กับนักจัดรายการเป็นอย่างมาก

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้จัดรายการผู้กำกับกลุ่มเยาวชนข้าวเหนียว ดังนี้

...ตอนฝึกแรกๆน้องจดทุกคำพูดเลยค่ะ เพราะว่ามันจำไม่ได้แต่พอนานๆไปก็เริ่มชิน ถ้าไม่ได้เข้าใจเรื่องการเขียนสคริปต์น้องคงจัดรายการวิทยุไม่ได้...
(นภาพร เผ่ากันทะ, 2555: สัมภาษณ์)

ความริเริ่มหรือต้นคิด พบว่า กลุ่มเยาวชนนักจัดรายการวิทยุ รายการผู้กำกับกลุ่มเยาวชนข้าวเหนียว ได้ใช้เทคนิคฉบับเดียวกันกับกลุ่มเยาวชนหนองหล่ม คือ การเป็นนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนและนำข้อมูลที่ได้นำมาเสนอโดยการจัดรายการวิทยุ โดยเป็นกลุ่มเยาวชนจิตอาสารุ่นแรกที่ไม่หวังผลตอบแทนจากการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม

ความเป็นเหตุเป็นผล พบว่า ใช้เทคนิคการจัดรายการวิทยุในรูปแบบของการพูดคุยสนทนา เพราะเนื่องจากบางครั้งเนื้อหาสาระมีความเข้มข้นมากเกินไป อาจจะทำให้ผู้ฟังเบื่อหน่ายได้ จึงจำเป็นต้องใช้การพูดคุยเสมือนการจัดรายการวิทยุโดยการพูดคุยสนทนาแบบ 2 คน และเสริมเรื่องตลก ซึ่งพบว่ามีความเป็นเหตุเป็นผลเพราะสามารถทำให้ผู้ฟังเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้จัดรายการผู้กำกับกลุ่มเยาวชนชาวหนิงกา ดังนี้

...บางครั้งเนื้อหาก็ค่อนข้างหนักไป เช่น การรณรงค์ไม่ให้ชาวบ้านเผาป่า บางครั้งก็ต้องพูดตลก เพราะว่า คนที่ฟังเราบางคนอาจจะเป็นคนเผาก็เป็นได้ ถ้าเราไปว่าเขามากไป เขาอาจจะเผาประชิดเราก็ได้ใครจะไปรู้...

(นภาพร เผ่ากันทะ, 2555: สัมภาษณ์)

ความละเอียดอ่อน (ฝีมือประณีต/ชั้นสูง) พบว่า เทคนิคการนำคำกล่าวหรือสุภาษิตโบราณของชาวล้านนามาแทรกคั่นรายการแต่ละช่วงนั้น จะใช้บทหรือประโยคที่แทรกไปด้วยคำสอนและมีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหารายละเอียดในแต่ละสัปดาห์ หรือใช้เทคนิคที่ทำให้ผู้ฟังในกลุ่มผู้ใหญ่มั่นใจชอบรายการมากขึ้น คือการเพลงเปิดลูกทุ่งสลับสัปดาห์เพื่อเอาใจทั้งวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่

เข้าใจได้ พบว่า ใช้เทคนิคการพูดที่เข้าใจได้ง่าย เสริมการพูดที่เฮฮาแต่พองามแต่แฝงไปด้วยเหตุผลและแนวคิดให้ผู้ฟังกลับไปคิดเอง

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ฟังรายการผู้กำกับกลุ่มเยาวชนชาวหนิงกา ดังนี้

...น้องชอบที่พี่เขาพูดตลกตลก เพราะมันทำให้น้องเข้าใจเนื้อหาได้มากกว่าการฟังพี่เขาอ่านบทข่าวอย่างเดียว ...

(ภัทรนันท์ เผ่าตะใจ, 2555: สัมภาษณ์)

สังเคราะห์ พบว่า เยาวชนนักจัดรายการทั้งกลุ่มเยาวชนนักรายการผู้กำกับกลุ่มเยาวชนชาวหนิงกาและกลุ่มเยาวชนหนองหล่ม เลือกใช้เทคนิคการนำคำกล่าวและได้เลือกคำกล่าวที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในแต่ละสัปดาห์มาออกอากาศ รวมถึงการเขียนสคริปต์และ

การฝึกซ้อมก่อนจัดรายการจริง ดังนั้นแสดงให้เห็นว่ากลุ่มเยาวชนนักจัดรายการได้ทำการสังเคราะห์เทคนิคการจัดรายการและเรียบเรียงศึกษาแนวทางที่ทำให้ผู้ฟังสนใจก่อนจัดรายการในแต่ละสัปดาห์

ความมีชีวิตชีวา พบว่า เทคนิคการเล่าคำกล่าวถือว่าสร้างควมมีชีวิตชีวาให้กับผู้ฟังได้อย่างมีเหตุผล เนื่องจากกลุ่มผู้ฟังได้รื้อค้อยให้กลุ่มเยาวชนนักจัดรายการว่าในแต่ละสัปดาห์จะนำการเล่าคำแบบใดมานำเสนอ ซึ่งพบว่ากลุ่มผู้ฟังมีความเชื่อชมในการจัดรายการอย่างมาก

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ฟังรายการผู้จ้กับกลุ่มเยาวชนข่าวหนักงา ดังนี้

...บางครั้งผมกับแม่ก็ฟังรายการของกลุ่มเยาวชนข่าวหนักงานะว่าอาทิตย์นี้พี่เขาจะนำคำคมหรือว่าจะเล่าคำวเรื่องอะไร ทั้งสนุกและตลก ฟังแล้วมีความสุขจัง ...

(อภิสร่า เผ่าตะใจ, 2555: สัมภาษณ์)

ความงอกงามเติบโต (มีการพัฒนาให้ดีขึ้น) พบว่า เยาวชนกลุ่มนักจัดรายการผู้จ้กับกลุ่มเยาวชนข่าวหนักงาได้ให้ความสำคัญกับเทคนิคการควบคุมเสียงในการจัดรายการวิทยุเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นสิ่งทีกลุ่มนักจัดรายการคิดว่ายังคงต้องปรับปรุงและมีการฝึกฝนให้มากกว่านี้ ส่วนการถ่ายทอดเทคนิคนั้น กลุ่มเยาวชนข่าวหนักงาได้ทำการฝึกฝนให้รุ่นน้องเริ่มเข้ามาจัดรายการหรือเข้ามาฟังในขณะที่รายการออกอากาศในแต่ละสัปดาห์ เพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นต่อไปได้มีใจรักในการจัดรายการวิทยุด้วยจิตอาสา

ดังคำให้สัมภาษณ์ของนักจัดรายการผู้จ้กับกลุ่มเยาวชนข่าวหนักงา ดังนี้

...น้องเห็นรุ่นพี่ที่จัดรายการวิทยุด้วยกันควบคุมเสียงและสลับกับการเปิดเพลงขึ้นลงแล้ว น้องอยากทำให้ได้ยังงั้น้องก็ต้องการฝึกและต้องทำมันให้ดี แน่แน่นอนคะ ในกลุ่มเรามีการถ่ายทอดเทคนิคนี้ให้กับรุ่นน้องด้วย เริ่มจากการให้ฝึกอ่านและฝึกผู้ที่บ้านก่อนและค่อยมาฟังรุ่นพี่จัดรายการจริง คอนนี้้องฝึกรุ่นน้องอยู่คนหนึ่งชื่อน้องคัมคะ เป็นหลานชาย เขาเห็นเราจัด

รายการวิทยุอย่างจัดด้วย อย่างไรก็ตามน้องคิดว่าเยาวชนกลุ่ม
ข้าวเหนียวมีผู้สืบทอดแต่เผยแพร่ความรู้ต่อเนื่องกัน ...
(นภาพร เผ่ากันทะ, 2555: สัมภาษณ์)

4. การสร้างสรรค์รายการวิทยุด้านบรรยากาศ

ได้แบ่งออกเป็น 2 รายการ ได้แก่ รายการเยาวชนหนองหล่ม และรายการผู้จำกับ
กลุ่มเยาวชนข้าวเหนียว ดังนี้

4.1 รายการกลุ่มเยาวชนหนองหล่ม

ความแปลกและความแตกต่าง พบว่า แตกต่างกับการฝึกอบรมเพราะ
เนื่องจากระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นเวลา 1 ปี ได้ผ่านการฝึกฝนและเกิดการเรียนรู้ทำให้บรรยากาศใน
การจัดรายการดีขึ้น เพราะจำนวนนักจัดรายการมีเพียง 2 ต่อหนึ่งรายการเท่านั้น ซึ่งแตกต่างกับ
รายการเดิมที่ขณะฝึกอบรมได้แบ่งกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 6 - 7 คน เมื่อนักจัดรายการเพียง 2 คน
ทำให้บรรยากาศในห้องออกอากาศไม่อึดอัด

มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ พบว่า เมื่อจำนวนนักจัดรายการวิทยุมีเพียง
2 คนทำให้นักจัดรายการได้ฝึกฝนง่ายขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเยาวชนนักจัดรายการ ทำให้
ฝึกฝีมือและฝึกปากในการจัดรายการวิทยุได้เร็วขึ้น มีพัฒนาการที่เร็วกว่าจัดรายการวิทยุหลายคน

ความริเริ่มหรือค้นคิด พบว่า บรรยากาศในการจัดรายการรู้สึกเป็น
กันเองและไม่หว่นวายมากเกินไป อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้รุ่นน้องได้เข้ามาฟังนักจัดรายการ
เยาวชนหนองหล่ม ขณะที่กำลังออกอากาศอยู่ ถือได้ว่ามีความริเริ่มหรือค้นคิดที่ดีเพราะเมื่อกลุ่ม
เยาวชนหนองหล่มสร้างบรรยากาศสนุกสนานกับการจัดรายการวิทยุ เด็กนักเรียนรุ่นน้องรุ่นต่อไป
เมื่อเห็นรุ่นพี่รู้สึกสนุกสนานกับงานที่จะทำ จึงมีกลุ่มเยาวชนรุ่นต่อไปที่ต้องการสานต่อกิจกรรม
ต่อไป

ความเป็นเหตุเป็นผล พบว่า การสร้างบรรยากาศในการจัดรายการวิทยุ
ของกลุ่มเยาวชนหนองหล่มนั้น ทำให้คนฟังรู้สึกไม่หว่นวายเนื่องจากว่ากลุ่มผู้จัดรายการเยาวชน
หนองหล่มมีระเบียบในการใช้ห้องกระจายเสียงวิทยุ ไม่ส่งเสียงดังและเมื่อพักเบรกนักจัดรายการ
เยาวชนหนองหล่มจึงเอาสคริปต์มาทบทวนสิ่งที่ต้องการจะนำเสนอในเบรกต่อไป ซึ่งมีความเป็น
เหตุเป็นผลคือเมื่อภายในห้องกระจายเสียงวิทยุไม่หว่นวายทำให้นักจัดรายการมีสมาธิในการจัด
รายการวิทยุมากขึ้น

ความละเอียดอ่อน (ฝีมือประณีต/ชั้นสูง) พบว่า นักจัดรายการเยาวชนมีความละเอียดอ่อนต่อการจัดรายการ ไม่เพียงเอาใจใส่เสียงที่กำลังออกอากาศว่ามีความชัดเจนมากน้อยเพียงใดและยังใส่ใจเรื่องการเลือกเพลงที่ทำให้กลุ่มผู้ฟังสนใจและติดตามฟังรายการวิทยุอยู่ตลอดเวลา สร้างบรรยากาศให้กับผู้ฟังได้มีความสุขกับการฟังเพลง

เข้าใจได้ พบว่า การใช้ภาษาเหนือในการสนทนาทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างบรรยากาศให้การจัดรายการวิทยุ ลดปัญหาการออกเสียงผิดได้มาก เพราะเป็นภาษาที่กลุ่มเยาวชนนักจัดรายการหนองหล่มคุ้นเคยมาตั้งแต่เด็ก เฉพาะเมื่อภาษาไม่เป็นอุปสรรคในการสนทนาทำให้บรรยากาศในการฟังนั้นไม่ขัดหู ฟังแล้วมีความสุขได้

สังเคราะห์ พบว่า นักจัดรายการเยาวชนหนองหล่มได้ตระหนักถึงสิ่งที่กลุ่มผู้ฟังชื่นชอบ จึงนำมาวิเคราะห์และสร้างบรรยากาศให้ผู้ฟังฟังแล้วรู้สึกไม่เบื่อ เช่น การนำสาระมาแทรก ทั้งการอ่านคำกลอน คติพจน์ และคำกล่าวที่กลุ่มผู้ฟังสนใจเป็นพิเศษ ทำให้บรรยากาศในการจัดรายการวิทยุไม่ตึงเครียดมากเกินไป

ความมีชีวิตชีวา พบว่า เมื่อการสร้างสรรค์ของรายการวิทยุคือการนำบทกลอน คำกล่าว คำขวัญ หรือแม้แต่คติพจน์ ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ทำให้สร้างสีสันและบรรยากาศในการจัดรายการวิทยุให้มีชีวิตชีวา ฟังแล้วรู้สึกไม่น่าเบื่อ

ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ฟังรายการเยาวชนหนองหล่ม ดังนี้

...ฟังแล้วรู้สึกดี ฟังก็รู้สึกไม่เบื่อ เพลงก็สนุก ข่าวสารที่ฟังการนำเสนอ ...

(ภัทรนันท์ เผ่าตะใจ, 2555: สัมภาษณ์)

ความงอกงามเติบโต (มีการพัฒนาให้ดีขึ้น) พบว่า กลุ่มนักจัดรายการเยาวชนหนองหล่มมีการศึกษาเพิ่มเติมสำหรับการสร้างบรรยากาศให้น่าสนใจเพิ่มขึ้น โดยอาจจะเก็บข้อมูลจากหลังจากออกไปทำกิจกรรมและติดตามผลการทำกิจกรรม เพื่อนำมานำเสนอกับท่านผู้ฟัง พยายามอธิบายให้กับกลุ่มผู้ฟังได้เห็นภาพและจินตนาการไปกับนักจัดรายการ พยายามเอาใจกลุ่มผู้ฟังทั้งเด็กและผู้ใหญ่เพื่อเพิ่มจำนวนกลุ่มผู้ฟังให้มากขึ้น อีกทั้งยังคงสอนและให้รู้น้องเอามาเรียนรู้และซึมซับบรรยากาศในการจัดรายการวิทยุ ลดอาการตื่นเต้นสำหรับนักจัดรายการรุ่นต่อไป ทำให้นักจัดรายการรุ่นต่อไปจัดรายการวิทยุได้เป็นธรรมชาติมากที่สุด

4.2 รายการผู้กำกับกลุ่มเยาวชนข้าวเหนียว

ความแปลกและความแตกต่าง พบว่า เนื่องจากว่าเนื้อหาและรูปแบบของรายการกลุ่มเยาวชนข้าวเหนียว เน้นสาระเกี่ยวกับกลุ่มเยาวชนและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรม ฉะนั้นบรรยากาศในการจัดรายการจึงมีแต่ความสนุกสนานและเสียงหัวเราะของกลุ่มเยาวชนข้าวเหนียว แตกต่างกับรายการที่อยู่ในขณะที่ฝึกอบรมนักจัดรายการ เพราะกลุ่มเยาวชนอยู่ในช่วงฝึกะนั้นขณะที่จัดรายการวิทยุจึงมีเสียงแทรกเข้ามาได้ อีกทั้งอยู่ในควบคุมดูแลการออกอากาศจากผู้บริหารสถานีที่ช่วยสอนการควบคุมเสียงในการจัดรายการวิทยุ ทำให้เยาวชนรู้สึกกลัวจัดรายการออกมาได้ไม่ดีเท่าที่ควร หลังจากผ่านการฝึกอบรมเยาวชนนักจัดรายการไม่จำเป็นมีคุณครูหรือพี่เลี้ยงที่ขอบในการจัดรายการวิทยุอีกต่อไป เยาวชนสามารถจัดรายการวิทยุได้และควบคุมเสียงได้อย่างมืออาชีพ บรรยากาศในการจัดรายการจึงเต็มไปด้วยสนุกสนานและไม่พบอาการตื่นเต้นในการจัดรายการวิทยุอีก

มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ พบว่า การสร้างบรรยากาศให้ดูเป็นกันเองสำหรับนักจัดรายการผู้กำกับกลุ่มเยาวชนข้าวเหนียว คือ การเปิดโอกาสให้รุ่นน้องได้เข้ามาสัมผัสบรรยากาศในการจัดรายการวิทยุเพื่อที่ในอนาคตกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ต้องการเป็นนักจัดรายการวิทยุรุ่นต่อไป

ความริเริ่มหรือต้นคิด พบว่า เยาวชนนักจัดรายการผู้กำกับกลุ่มเยาวชนข้าวเหนียวได้สร้างสรรค์บรรยากาศในเรื่องความริเริ่มหรือต้นคิด กล่าวคือ มีความคิดเริ่มในเรื่องของการนำกิจกรรมของเยาวชนทั้ง 4 ตำบลและการอนุรักษ์ธรรมชาติมาเป็นฐานข้อมูลสำหรับการจัดรายการวิทยุ เพื่อสร้างบรรยากาศให้ฟังแล้วดูเป็นกันเองสำหรับกลุ่มเยาวชนด้วยกัน

ความเป็นเหตุเป็นผล พบว่า บรรยากาศที่เหมาะสมการจัดรายการวิทยุอย่างสร้างสรรค์ คือ ไม่จัดรายการที่มีสาระมากเกินไปเพราะจะทำให้ผู้ฟังรู้สึกเบื่อหน่ายกับเนื้อหา นำเรื่องตลกมาพูดบางทำให้รู้สึกสนุกสนาน

ความละเอียดอ่อน (ฝีมือประณีต/ชั้นสูง) พบว่า กลุ่มเยาวชนนักจัดรายการผู้กำกับกลุ่มเยาวชนข้าวเหนียว ส่วนใหญ่จะจัดเพลงตามใจผู้ฟังเพราะเนื่องจากต้องการให้กลุ่มผู้ฟังขยายตัวมากขึ้น ไม่เพียงแต่กลุ่มผู้ฟังเยาวชนเท่านั้นที่สนใจ กลุ่มเด็กและผู้ให้ความสำคัญทั้งนั้น ทำให้บรรยากาศในการจัดรายการวิทยุไม่ตึงเครียดมากเกินไป

เข้าใจได้ พบว่า เมื่อกลุ่มเยาวชนนักจัดรายการผู้กำกับกลุ่มเยาวชนข้าวเหนียวเข้าใจความต้องการของผู้ฟังรายการวิทยุแล้ว สิ่งที่นักจัดรายการสามารถสื่อออกไปให้คนฟังได้ฟังนั้นทำให้เนื้อหาที่มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น บรรยากาศในการฟังจึงไม่ตึงเครียดเท่าที่ควร

สังเคราะห์ พบว่า เนื่องจากการที่กลุ่มเยาวชนนักจัดรายการได้วิเคราะห์ความต้องการของกลุ่มฟังแล้วว่าการแลชั้นชอบเนื้อหาที่ไม่ตึงเครียด ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำเสนอรายการและสร้างบรรยากาศให้ฟังแล้วไม่เครียดรู้สึกสนุกสนาน

ความมีชีวิตชีวา พบว่า สร้างสีสันและบรรยากาศให้ดูมีชีวิตชีวา โดยการนำบทกลอนและคำกล่าวหรือคำสอน โบราณของชาวล้านนาเพิ่มเติมสีสันและสร้างบรรยากาศแก่ท่านผู้ฟังได้รับฟัง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องตลก เพราะต้องการลดความตึงเครียดให้กับผู้ฟัง เนื่องจากเนื้อหาที่เข้มข้นดังนั้นผู้จัดรายการจึงต้องการเสริมสิ่งที่ทำให้ตลกเพื่อสร้างสีสันและบรรยากาศในการจัดรายการวิทยุ ทำให้ผู้ฟังรู้สึกไม่เบื่อได้

ความงอกงามเติบโต (มีการพัฒนาให้ดีขึ้น) พบว่า เยาวชนนักจัดรายการต้องการพัฒนาเรื่องการควบคุมเสียงเพลงสลับกับการพูดเพราะเนื่องจากกลุ่มเยาวชนยังไม่ชำนาญในเรื่องนี้ จึงทำให้รู้สึกเป็นกังวลขณะที่จัดรายการได้ ดังนั้นเพื่อการพัฒนาให้ดีขึ้นหากเพิ่มและพัฒนาในจุดนี้ได้สำเร็จ การสร้างสีสันสำหรับบรรยากาศในการจัดรายการวิทยุจะมีเพิ่มมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การออกแบบการสร้างสรรครายการ / กระบวนการฝึกอบรมอย่างสร้างสรรค์สำหรับรายการวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัว / ประเมินผลการฝึกอบรม

รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมต้นฉบับ

รูปแบบรายการเดิมได้นำเสนอเรื่องความรู้จากโลกรื้อนร่วมถึงวิธีการช่วยกันแก้ไขปัญหาแต่เนื้อหาเน้นปัญหาลดโลกรื้อนต่างๆไป ไม่ได้เจาะจงปัญหาของชุมชน เช่นผลกระทบของเสียที่ทำให้โลกรื้อนขึ้นจากโรงงานอุตสาหกรรม การเปิดใช้เครื่องปรับอากาศ ซึ่งเป็นปัญหาโดยรวมหรือผลกระทบจากภาพในมุมกว้าง ส่วนการจัดรายการมีการศึกษารายละเอียดเนื้อหาเป็นอย่างดี แต่ขาดหลักการจัดรายการทำให้วิทยากรที่เชิญมาพูดนอกประเด็น ซึ่งได้รับความสนใจจากกลุ่มผู้ฟังเป็นอย่างมากเนื่องจากกลุ่มผู้จัดมีระยะเวลาในการจัดรายการวิทยุเพียง 10 ตอนเท่านั้น

รายการวิทยุที่มีการสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ทั้ง 4 รายการ

รูปแบบรายการที่เหมาะสมกับความต้องการของชุมชน ตอบสนองปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่เป็นอยู่และถึงแม้จะไม่มีสปอตวิทยุต้นรายการเพราะเป็นการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุครั้งแรกของกลุ่มเยาวชน แต่กลุ่มเยาวชนนักจัดรายการได้ฝึกฝนการพูดจากสคริปต์

เตรียมไว้เป็นอย่างดี สิ่งที่สังเกตได้คือเยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการดีขึ้น เช่นมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น รู้จักสังเกตและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี

ข้อสรุปของการฝึกอบรมการสร้างสรรครายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว พบว่าจากการต่อยอดของรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นรายการต้นแบบแล้วพบรายการวิทยุที่สร้างสรรค์และเหมาะสมกับพื้นที่ จำนวน 4 รายการ ได้แก่ รายการที่ 1 คือ รายการดีเจน้อยผู้พิทักษ์รักษาน้ำ รายการที่ 2 คือ รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) รายการที่ 3 คือ รายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะ รายการที่ 4 คือ รายการพลพิทักษ์รักสีเขียว (ป่าไม้) ซึ่งทำให้รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมยังคงอยู่กับชุมชนและสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น FM 93.00 Mhz ต่อไป

ประเมินผลการฝึกอบรมการสร้างสรรครายการวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัว

การประเมินผลการฝึกอบรมการสร้างสรรครายการวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัว จำแนกการนำเสนอเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการฝึกอบรม และด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) บริบท

ผลการประเมินด้านบริบท พบว่า สถานที่ในการฝึกอบรมช่วงภาคปฏิบัติ ได้คะแนนมากที่สุด จากคะแนนเต็ม 3 คะแนน คือ 2.69 คะแนน รองลงมา สถานที่ในการฝึกอบรมช่วงภาคทฤษฎี 2.62 คะแนน

2) ปัจจัยนำเข้า

ผลการประเมิน พบว่า เอกสารฝึกอบรมมีความเข้าใจง่ายและน่าสนใจ เนื้อหาในหลักสูตรเป็นประโยชน์ต่อการจัดรายการวิทยุ ได้คะแนนเท่ากันมากที่สุด จากคะแนนเต็ม 3 ได้ 2.73 คะแนน รองลงมาคือ วิทยากรมีความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ได้ 2.65 คะแนน รองลงมาคือ เอกสารการฝึกอบรมเป็นประโยชน์ต่อการจัดรายการวิทยุและเนื้อหาในการอบรมสอดคล้องกับความต้องการ ได้คะแนนเท่ากัน คือ 2.54 คะแนน ตามลำดับ

3) กระบวนการฝึกอบรม

ผลการประเมิน พบว่า วิธีการอบรมมีความเหมาะสม ได้คะแนนมากที่สุด จากคะแนนเต็ม 3 ได้ 2.50 คะแนน รองลงมาคือสัดส่วนระหว่างภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติในการฝึกอบรม ได้คะแนน 2.38 คะแนน อันดับสุดท้ายคือ ระยะเวลาในการฝึกอบรม ได้คะแนน 2.35 คะแนน ตามลำดับ

4) ผลผลิต/ ผลลัพธ์

ผลการประเมิน พบว่า ได้รับความรู้ แนวคิด ทักษะและประสบการณ์ใหม่ๆ ได้คะแนนเท่ากันมากที่สุด จากคะแนนเต็ม 3 ได้ 2.88 คะแนน รองลงมาคือ นำสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้ในการจัดรายการวิทยุ 2.65 คะแนน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

สิ่งที่ควรปรับปรุง คือ ระยะเวลาในการอบรมยืดเยื้อมากเกินไปไม่กระชับและอยากให้เน้นทบทวนการให้มากกว่านี้

ความรู้สึกลงในการอบรม คือ เขาชอบรู้สึกประทับใจ สนุกสนานกับการอบรมครั้งนี้ พร้อมได้สาระเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุมากมาย

ความรู้ที่ได้หลังการอบรม คือ เขาชอบ ได้รู้หลักการเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุ, การเป็นนักจัดรายการวิทยุที่ดี

วิธีการอบรม พบว่า เขาชอบ รู้สึกสนุกสนานเพราะว่ามีการทำกิจกรรมให้นักเรียนได้สนุกเกี่ยวกับการทำกิจกรรมนั้นทบทวนการ

ผลประเมินการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนรายการวิทยุชุมชนสำหรับเยาวชนและครอบครัว

หลังจากผ่านกระบวนการฝึกอบรมเป็นระยะเวลา 1 ปี พบว่า รายการเขาชอบ พิทักษ์สิ่งแวดล้อมที่ได้มีการต่อขอรายการออกเป็น 4 รายการนั้น เขาชอบนักจัดรายการได้พัฒนาชื่อรายการและยังคงเหลือรายการวิทยุสำหรับเขาชอบเพียง 2 รายการเท่านั้น คือ รายการผู้ใจกับกลุ่มเขาชอบข้าวเหนียว และ รายการเขาชอบหนองหล่ม ส่วนเนื้อหาและสาระสำคัญของรายการยังคงมีความเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ซึ่งรายละเอียดมีดังนี้

รายการเขาชอบหนองหล่ม

ด้านผู้จัดรายการ พบว่า เขาชอบสามารถควบคุมสติได้ดีกว่าก่อนผ่านการฝึกอบรมรายการวิทยุ และเขาชอบยังเป็นกลุ่มตัวอย่างให้กับเขาชอบในชุมชนเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเต็มรูปแบบ กล่าวคือ นอกจากจะเป็นนักจัดรายการวิทยุแล้ว เขาชอบยังเป็นตัวอย่างในเรื่องการดำเนินงาน โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำไม่ว่าจะเป็นเรื่องต้นน้ำโดยการพัฒนาแหล่งน้ำของชุมชน การสร้างฝายชะลอน้ำและเพาะพันธุ์ต้นกล้าไม้และพร้อมปลูกในฤดูฝน ถือได้ว่าเป็นต้นแบบหรือเป็นจุดริเริ่มการสร้างสรรค์คุณภาพของการเป็นนักจัดรายการเขาชอบ

ด้านเนื้อหา พบว่า นอกจากเยาวชนจะสืบหาความรู้จากผู้นำชุมชนแล้ว เนื้อหาทั้งหมดได้มาจากการลงมือปฏิบัติจริงจากโครงการที่จัดทำขึ้นในกลุ่มเยาวชนตำบลหนองหล่มและนำมาสังเคราะห์จัดเตรียมข้อมูลเพื่อนำเสนอในรายการวิทยุต่อไป ส่วนเนื้อหาที่กลุ่มเยาวชนต้องการพัฒนาให้ดีขึ้นคือ การติดตามผลจากการทำโครงการ ได้แก่ โครงการ อนุรักษ์ธรรมชาติ (ต้นน้ำหรือคลองของชุมชน ต.หนองหล่ม) สิ่งที่กลุ่มเยาวชนต้องการพัฒนาให้ดีขึ้น คือ ติดตามการสร้างฝายชะลอน้ำว่ายังคงมีอยู่หรือไม่ จากนั้นนำข้อมูลที่นำมาสังเคราะห์และจัดรายการวิทยุนำเสนอให้ผู้ฟังเป็นประจำต่อไป

ด้านเทคนิคการจัด พบว่า ได้นำคติพจน์ คำคมสอนใจ และคำว (สุภาษิตล้านนา) มาเปิดต้นรายการทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่ายขึ้นและสร้างความแปลกใหม่ให้กับผู้ฟัง เพราะเนื่องจากยังเคยมีรายการที่เยาวชนเป็นผู้จัดรายการใช้เทคนิคนี้มาก่อน รวมถึงได้สร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้ฟังได้ตระหนักถึงทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนและควรอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานได้มีน้ำดื่ม น้ำใช้ตลอดไป

ด้านบรรยากาศ พบว่า กลุ่มเยาวชนมีทั้งลูกเล่น ไม่ว่าจะเป็นการเล่านิทาน คำคมสอนใจเพื่อสร้างสื่อบรรยากาศในการรายการวิทยุให้ผู้ฟังได้ติดตามหรือเพิ่มความน่าตื่นต่อน่าสนใจมากขึ้น จากปรกติที่มีการสนทนากันทั่วไปซึ่งทำให้บรรยากาศดูน่าเบื่อได้

รายการผู้กำกับกลุ่มเยาวชนข้าวเหนียว

ด้านผู้จัดรายการ พบว่า หลังจากผ่านการฝึกอบรมนักจัดรายการเยาวชนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นแตกต่างจากก่อนฝึกอบรม คือ ขนาดที่จัดรายการวิทยุมีการตื่นตื้นน้อยลง เสียงเริ่มไม่สั่นและสามารถควบคุมอารมณ์ได้อย่างปกติ รวมถึงการสร้างประโยชน์และคุณค่าให้กับตัวเองมากขึ้นสังเกตได้จากมีกลุ่มผู้ฟังมากขึ้นจากเดิม เช่น อดีตกลุ่มผู้ฟังจะมีเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นในชุมชนแต่ปัจจุบันได้ขยายกลุ่มผู้ฟังไปถึงกลุ่มผู้ใหญ่และผู้สูงอายุในชุมชน เยาวชนนักจัดรายการจึงเห็นคุณค่าในตนเองและมีกำลังใจที่จะจัดรายการวิทยุต่อไปด้วยจิตอาสาอย่างแท้จริง พร้อมทั้งความเป็นเหตุเป็นผลของการเป็นนักจัดรายการ กล่าวคือ นักจัดรายการเยาวชนที่ผ่านการฝึกอบรมกลายเป็นเยาวชนต้นแบบให้กับกลุ่มเยาวชนในชุมชนเรื่องการวางตัวในสังคม เช่น ทำตามกฎของโรงเรียน ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

ด้านเนื้อหาของรายการ พบว่า เนื้อหาที่นำเสนอมีล้วนมาจากโครงการที่กลุ่มเยาวชนได้ทำการศึกษาภายในโรงเรียนเป็นอย่างดี จากนั้นทำการสังเคราะห์ด้วยการเขียนสรุปตีวิเคราะห์ถึงปัญหาของกลุ่มวัยรุ่นและนำเสนอให้กลุ่มผู้ฟังที่เป็นผู้ปกครองได้รับทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของบุตรหลานของผู้ฟัง เนื้อหาจึงเป็นประโยชน์ทั้งกลุ่มเยาวชนและกลุ่มปกครอง เพื่อ

ช่วยกันเฝ้าระวังไม่ให้บุตรหลานเดินทางผิด ซึ่งกล่าวได้ว่าเนื้อหาที่มีความละเอียดอ่อนมากเพราะว่านำเสนอให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงปัญหาโดยตรง ทำให้ผู้ฟังสามารถเข้าถึงปัญหาของวัยรุ่นได้มากขึ้น

ด้านเทคนิคการจัด พบว่า จุดเด่นของรายการคือรายการได้นำสฤาษิด้านนาหรือที่เรียกว่าการเล่าค่าวมาเป็นเทคนิคเพื่อดึงดูดความสนใจได้ดี ทั้งกลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มผู้สูงอายุ และเยาวชน ล้วนให้ความสนใจเพราะว่าไม่เคยมีรายการไหนทำแบบจริงจังมาก่อน ทำให้ผู้ฟังติดตามได้ตลอด ทั้งให้ความสนุกและเป็นคันคืดให้กับกลุ่มเยาวชนได้หันมาฟังสฤาษิด้านนา

ด้านบรรยาการของรายการ พบว่า นอกจากนักจัดรายการเยาวชนจะเป็นผู้สร้างสีสันให้กับรายการได้สนุกแล้ว ผู้ฟังยังคงเป็นผู้เพิ่มสีสันให้กับรายการอีกด้วย สักเกตจากกลุ่มผู้ฟังมีทุกกลุ่ม ทุกเพศทุกวัย สิ่งที่กลุ่มเยาวชนนักจัดรายการต้องการจะเพิ่มสีสันและพัฒนาารูปแบบรายการให้ดีขึ้นมากที่สุดคือ การพัฒนาตนเองให้สามารถเล่าค่าวได้อย่างปราชญ์ชาวบ้านที่ปู่ ย่า ตา ยาย ได้สืบทอดต่อไป

วิจารณ์ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์การออกแบบการสร้างสรรค์รายการ / กระบวนการฝึกอบรมอย่างสร้างสรรค์สำหรับรายการวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัว / ประเมินผลการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ศึกษาและออกแบบการสร้างสรรค์รายการวิทยุที่มีความเหมาะสมซึ่งมาจากความต้องการของกลุ่มตัวอย่างทั้งในส่วนของกลุ่มผู้ฟังและกลุ่มเยาวชนนักจัดรายการ เพื่อมีการสร้างสรรค์รายการวิทยุร่วมกันทำให้เกิดผลงานอย่างมีคุณภาพและเป็นที่ต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดการสอดคล้องและมีความถูกต้องของการสร้างสรรค์รายการวิทยุ โดยผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์(Criteria) 11 ประการของ วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ (2548) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ อ้างใน Dacey (1989) รายการวิทยุที่มีการสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่นั้นต้องประกอบไปด้วย ความแปลกใหม่และผ่านการสังเคราะห์ทำให้เกิดคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งต้องมีความเป็นเหตุเป็นผลในเรื่องราวที่นำเสนอต่อผู้ฟังถึงแม้ว่าข้อมูลที่ได้มาจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจยาก จึงต้องมีการเรียบเรียงเนื้อหาใหม่ทำให้ผู้ฟังเข้าใจในเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอและน่าสนใจมากที่สุด ซึ่งการสร้างสรรค์รายการขึ้นใหม่นั้นจากการศึกษาพบว่า หากต้องการเรียบรูปรูปแบบรายการที่เหมาะสมกับการนำเสนอ คือ การสืบหาความรู้สู่ชุมชน ซึ่งพบรายการที่น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น 4 รายการ ได้แก่ รายการที่ 1 คือ รายการคิเจน้อยผู้พิทักษ์รักษน้ำ รายการที่ 2 คือ รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) รายการที่ 3 คือ รายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะ รายการที่ 4 คือ รายการพลพิทักษ์รักษสีเขียว (ป่าไม้) รวมไปถึงกระบวนการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุ ควรคำนึงความถูกต้องซึ่งผู้วิจัยได้นำหลักการของ

กระบวนการฝึกอบรมอย่างถูกต้องว่า 1. การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม ได้แก่ การสำรวจ การสังเกตการณ์ เนื่องรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมกำลังจะหายไปจากฝั่งของรายการและชุมชน จึงต้องมีการจัดการฝึกอบรม 2. กำหนดวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรในการฝึกอบรม 3. กำหนดโครงการฝึกอบรมและดำเนินการวางแผนเพื่อการฝึกอบรมอย่างมีขั้นตอน 4. ดำเนินการฝึกอบรม 5. ประเมินผลการฝึกอบรม

ตาราง 7 การออกแบบการสร้างสรรค์

ชื่อรายการ	วัตถุประสงค์	กลุ่มผู้ฟัง	เนื้อหา	รูปแบบรายการ ที่ค้นพบ	การแบ่งช่วงในการออกอากาศ	เพลง	แหล่งข้อมูล
ลิเจนด์ผู้พิทักษ์ รักษน้ำ	1. เพื่อแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ 2. เพื่อให้สาระความรู้	ผู้ฟังทั่วไป	ต้นน้ำ	สืบหาความรู้ สู่ชุมชน	เพลงเปิดรายการ 2 นาที ชุดเปิดรายการ 30 วินาที ชุดเนื้อหา 4 นาที เพลงปิดรายการ 30 วินาที	7สีปิ่นรักให้ โลกปิ่น	คุณสำราญ อินทวงค์ รองนายกเทศบาล หนองหล่ม
เขาวชนพิทักษ์ สิ่งแวดล้อม (อากาศ)	1. เพื่อรณรงค์ให้ทุกคนใน ชุมชนหันมาช่วยกันรักษา สิ่งแวดล้อม 2. เพื่อให้ชุมชนนำอยู่ ปราศจากมลพิษ	ผู้ฟังทั่วไป	อากาศ	สืบหาความรู้ สู่ชุมชน	เพลงเปิดรายการ 2 นาที ชุดเปิดรายการ 30 วินาที ชุดเนื้อหา 4 นาที เพลงปิดรายการ 30 วินาที	รักทุกฤดู	คุณครูวิเชียร วงศ์สถาน โรงเรียนบ้านปิ่น (เหนือ)
พลพิทักษ์รักสีเขียว (ป่าไม้)	1. เพื่อรณรงค์ให้น้ำมาให้ ปฏิบัติตาม 2. เพื่อให้สาระความรู้	ทุกคนในชุมชน	ป่าไม้ใน ชุมชนและ ป่าทั่วไป	สืบหาความรู้ สู่ชุมชน	เพลงเปิดรายการ 2 นาที ชุดเปิดรายการ 30 วินาที ชุดเนื้อหา 4 นาที เพลงปิดรายการ 30 วินาที	ต้นไม้ของ พ่อ	คุณเข้มชาติ เกศามา ผู้ใหญ่บ้านจากตำบล บ้านด้า
คนรุ่นใหม่ใส่ใจ ปัญหาขยะ	1. เพื่อให้ความบันเทิง 2. เพื่อให้สาระความรู้ เกี่ยวกับปัญหาขยะใน ชุมชน	ทุกคนในชุมชน และผู้สูงอายุ	ปัญหาขยะ ในชุมชน	สืบหาความรู้ สู่ชุมชน	เพลงเปิดรายการ 2 นาที ชุดเปิดรายการ 30 วินาที ชุดเนื้อหา 4 นาที เพลงปิดรายการ 30 วินาที	7สีปิ่นรักให้ โลกปิ่น	คุณสายรุ้ง วิทยนันท์ เจ้าหน้าที่จากกองการบริหารส่วน ตำบลบ้านปิ่น

ตาราง 8 การสร้างสรรค์รายการวิทยุ

การสร้างสรรค์รายการวิทยุด้าน เนื้อหา	รายการ ดีเจน้อยผู้พิทักษ์รักน้ำ	รายการ เยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ)	รายการ รายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจ ปัญหาขยะ	รายการ รายการพลพิทักษ์รักสีเขียว (ป่า ไม้)
ความแตกต่าง	ได้ข้อมูลจริงจากปราชญ์ชาวบ้าน (คงหอ ต.หนองหล่ม)	ได้ข้อมูลจริงจากปราชญ์ ชาวบ้าน (สภาพอากาศใน ต.บ้านปิน)	ได้ข้อมูลจริงจากปราชญ์ ชาวบ้าน(ระบบการจัดรายการ ปัญหาขยะในต.บ้านปิน)	ได้ข้อมูลจริงจากปราชญ์ชาวบ้าน (ป่าชุมชน ต.บ้านถ้ำ)
ความคิดริเริ่ม (ต้นคิด)	ได้ข้อมูลจากคั่นต่อของปัญหาใน ชุมชน	ได้ข้อมูลจากคั่นต่อของปัญหา ในชุมชน	ได้ข้อมูลจากคั่นต่อของปัญหา ในชุมชน	ได้ข้อมูลจากคั่นต่อของปัญหาใน ชุมชน
ความเป็นเหตุเป็นผล	เนื้อหาสะท้อนปัญหาในชุมชน	เนื้อหาสะท้อนปัญหาในชุมชน	เนื้อหาสะท้อนปัญหาในชุมชน	เนื้อหาสะท้อนปัญหาในชุมชน
มีคุณค่าและเป็นประโยชน์	เป็นประโยชน์และคุณค่าในเชิง อนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน	เป็นประโยชน์และคุณค่าในเชิง อนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน	เป็นประโยชน์และคุณค่าในเชิง อนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน	เป็นประโยชน์และคุณค่าในเชิง อนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน
เข้าใจได้	เนื้อหาไม่ซับซ้อนเข้าใจได้	เนื้อหาไม่ซับซ้อนเข้าใจได้	เนื้อหาไม่ซับซ้อนเข้าใจได้	เนื้อหาไม่ซับซ้อนเข้าใจได้
สังเคราะห์	การสังเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียง เป็นภาษาท้องถิ่น(คำเมือง)	การสังเคราะห์เนื้อหาและเรียบ เรียงเป็นภาษาท้องถิ่น(คำเมือง)	การสังเคราะห์เนื้อหาและเรียบ เรียงเป็นภาษาท้องถิ่น(คำเมือง)	การสังเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียง เป็นภาษาท้องถิ่น(คำเมือง)
ความงอกงามเติบโต	เนื้อหาสารต่อได้เพราะสิ่งแวดล้อม มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา	เนื้อหาสารต่อได้เพราะ สิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลง ตลอดเวลา	เนื้อหาสารต่อได้เพราะ สิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลง ตลอดเวลา	เนื้อหาสารต่อได้เพราะสิ่งแวดล้อม มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ตาราง 8 (ต่อ)

การสร้างสรรค์รายการ วิทยุด้านผู้จัดรายการ	รายการ ดีเจน้อยผู้พิทักษ์รักษาน้ำ	รายการ เยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ)	รายการ รายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจ ปัญหาขยะ	รายการ รายการพลพิทักษ์รักสีเขียว (ป่าไม้)
ความแตกต่าง	มีการฝึกฝนทดลองการจัดรายการวิทยุ	มีการฝึกฝนทดลองการจัดรายการวิทยุ	มีการฝึกฝนทดลองการจัดรายการวิทยุ	มีการฝึกฝนทดลองการจัดรายการวิทยุ
ความเป็นเหตุเป็นผล	ฝึกฝนออกจัดรายการและฝึกออกเสียงเพื่อลดการผิดพลาดในการจัดรายการ	สามารถแก้ไขปัญหาคณะหน้าได้	ฝึกฝนออกจัดรายการและฝึกออกเสียงเพื่อลดการผิดพลาดในการจัดรายการ	ฝึกฝนออกจัดรายการและฝึกออกเสียงเพื่อลดการผิดพลาดในการจัดรายการ
มีคุณค่า	ผู้จัดรายการได้อธิบายข้อมูลที่มีคุณค่าในเรื่องการอนุรักษ์น้ำในชุมชน	ผู้จัดรายการได้อธิบายข้อมูลที่มีคุณค่าในเรื่องการเปลี่ยนแปลงอากาศในชุมชน	ผู้จัดรายการได้อธิบายข้อมูลที่มีคุณค่าในเรื่องการปัญหาระบบการจัดรายการขยะชุมชน	ผู้จัดรายการได้อธิบายข้อมูลที่มีคุณค่าในเรื่องการปัญหาป่าไม้ในชุมชน
เป็นประโยชน์	เป็นประโยชน์สำหรับนักจัดรายการและผู้ฟัง	เป็นประโยชน์สำหรับนักจัดรายการและผู้ฟัง	เป็นประโยชน์สำหรับนักจัดรายการและผู้ฟัง	เป็นประโยชน์สำหรับนักจัดรายการและผู้ฟัง
เข้าใจได้	ผู้จัดรายการเลือกใช้ภาษาท้องถิ่น(คำเมือง) ทำให้เข้าใจมากขึ้น	ผู้จัดรายการเลือกใช้ภาษาท้องถิ่น(คำเมือง) ทำให้เข้าใจมากขึ้น	ผู้จัดรายการเลือกใช้ภาษาท้องถิ่น(คำเมือง) ทำให้เข้าใจมากขึ้น	ผู้จัดรายการเลือกใช้ภาษาท้องถิ่น(คำเมือง) ทำให้เข้าใจมากขึ้น
สังเคราะห์	เรียบเรียงข้อมูลจากความเข้าใจกลุ่ม	เรียบเรียงข้อมูลจากความเข้าใจกลุ่ม	เรียบเรียงข้อมูลจากความเข้าใจกลุ่ม	เรียบเรียงข้อมูลจากความเข้าใจกลุ่ม
ความองอาจเติบโต	ผู้จัดรายการสามารถฝึกฝนและพัฒนาตนเองได้	ผู้จัดรายการสามารถฝึกฝนและพัฒนาตนเองได้	ผู้จัดรายการสามารถฝึกฝนและพัฒนาตนเองได้	ผู้จัดรายการสามารถฝึกฝนและพัฒนาตนเองได้

ตาราง 8 (ต่อ)

การสร้างสรรค์รายการวิทยุ ด้านเทคนิคการนำเสนอ	รายการ ดีเจน้อยผู้พิทักษ์รักษาน้ำ	รายการ เยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ)	รายการ รายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจ ปัญหาขยะ	รายการ รายการพลพิทักษ์รักสีเขียว (ป่า ไม้)
ความแตกต่าง	เสียงที่เป็นธรรมชาติของเด็ก	เปิดรายการด้วยบทกลอน (คำข่อย)	เสียงที่เป็นธรรมชาติของเด็ก	เสียงที่เป็นธรรมชาติของเด็ก
ความคิดริเริ่ม (ต้นคิด)	นำเสนอจากบทสัมภาษณ์ของปราชญ์ ชาวบ้าน	แทรกเล่านิทาน	นำเสนอจากบทสัมภาษณ์ของ ปราชญ์ชาวบ้าน	นำเสนอจากบทสัมภาษณ์ของปราชญ์ ชาวบ้าน
ความเป็นเหตุเป็นผล	สนทนาถามและตอบคำถามอย่างตรง ประเด็น	สนทนาถามและตอบคำถามอย่าง ตรงประเด็น	สนทนาถามและตอบคำถามอย่าง ตรงประเด็น	สนทนาถามและตอบคำถามอย่างตรง ประเด็น
มีคุณค่าและเป็นประโยชน์	เทคนิคการสัมภาษณ์และสรุปประเด็นช่วย สร้างคุณค่าและเป็นประโยชน์ในการฝึกฝน	เทคนิคการสัมภาษณ์และสรุป ประเด็นช่วยสร้างคุณค่าและเป็น ประโยชน์ในการฝึกฝน	เทคนิคการสัมภาษณ์และสรุป ประเด็นช่วยสร้างคุณค่าและเป็น ประโยชน์ในการฝึกฝน	เทคนิคการสัมภาษณ์และสรุปประเด็น ช่วยสร้างคุณค่าและเป็นประโยชน์ใน การฝึกฝน
เข้าใจได้	ภาษาท้องถิ่น(คำเมือง) ทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย	ภาษาท้องถิ่น(คำเมือง) ทำให้ผู้ฟัง เข้าใจง่าย	ภาษาท้องถิ่น(คำเมือง) ทำให้ผู้ฟัง เข้าใจง่าย	ภาษาท้องถิ่น(คำเมือง) ทำให้ผู้ฟังเข้าใจ ง่าย
สังเคราะห์	สังเคราะห์โดยการเขียนสคริปต์	สังเคราะห์โดยการเขียนสคริปต์	สังเคราะห์โดยการเขียนสคริปต์	สังเคราะห์โดยการเขียนสคริปต์
ความงอกงามเติบโต	พัฒนาการเขียนสคริปต์และการสรุป ใจความสำคัญของข้อมูล	พัฒนาการเขียนสคริปต์และการสรุป ใจความสำคัญของข้อมูล	พัฒนาการเขียนสคริปต์และการสรุป ใจความสำคัญของข้อมูล	พัฒนาการเขียนสคริปต์และการสรุป ใจความสำคัญของข้อมูล
ความมีชีวิตชีวา	ภาษาท้องถิ่น(คำเมือง) เพิ่มสีสันและความมี ชีวิตชีวาให้กับรายการวิทยุ	การแทรกทั้งบทกลอน(คำข่อย)และ การเล่านิทานประกอบทำให้รายการ วิทยุมีชีวิตชีวา	สร้างสีสันโดยการบอกเล่าเรื่องราว ปัญหาขยะที่ตรงกับปัญหาในชุมชน	เพิ่มสีสันให้รายการมีชีวิตชีวาโดยการ บอกเล่าเรื่องราวของป่าชุมชนและป่า อนุรักษ์

ตาราง 8 (ต่อ)

การสร้างสรรค์รายการวิทยุด้าน บรรยากาศ	รายการ ดีเจน้อยผู้พิทักษ์รักษ์น้ำ	รายการ เยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ)	รายการ รายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจ ปัญหาขยะ	รายการ รายการพลพิทักษ์รักสีเขียว (ป่า ไม้)
ความแตกต่าง	เป็นธรรมชาติมากขึ้น	เป็นธรรมชาติมากขึ้น	เป็นธรรมชาติมากขึ้น	เป็นธรรมชาติมากขึ้น
ความคิดริเริ่ม (ค้นคิด)	เพิ่มบทสัมภาษณ์จากปราชญ์ชาวบ้าน	เพิ่มบทสัมภาษณ์จากปราชญ์ ชาวบ้าน	เพิ่มบทสัมภาษณ์จากปราชญ์ชาวบ้าน	เพิ่มบทสัมภาษณ์จากปราชญ์ชาวบ้าน
ความเป็นเหตุเป็นผล	บรรยากาศเหมาะสมกับการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุ	บรรยากาศเหมาะสมกับการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุ	บรรยากาศเหมาะสมกับการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุ	บรรยากาศเหมาะสมกับการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุ
เป็นประโยชน์และมีคุณค่า เข้าใจได้	เน้นการจัดรายการวิทยุอย่างถูกต้อง บรรยากาศในการฝึกอบรมไม่ตึงเครียด ทำให้กลุ่มเยาวชนเข้าใจในรูปแบบและ เทคนิคการจัดรายการอย่างถูกต้อง เหมาะสม	เน้นการจัดรายการวิทยุอย่างถูกต้อง บรรยากาศในการฝึกอบรมไม่ตึง เครียดทำให้กลุ่มเยาวชนเข้าใจใน รูปแบบและเทคนิคการจัดรายการ อย่างถูกต้องเหมาะสม	เน้นการจัดรายการวิทยุอย่างถูกต้อง บรรยากาศในการฝึกอบรมไม่ตึงเครียด ทำให้กลุ่มเยาวชนเข้าใจในรูปแบบและ เทคนิคการจัดรายการอย่างถูกต้อง เหมาะสม	เน้นการจัดรายการวิทยุอย่างถูกต้อง บรรยากาศในการฝึกอบรมไม่ตึงเครียด ทำให้กลุ่มเยาวชนเข้าใจในรูปแบบและ เทคนิคการจัดรายการอย่างถูกต้อง เหมาะสม
ความมีชีวิตชีวา	เยาวชนกลุ่มตัวอย่างรู้สึกสนุกสนานกับการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุ	เยาวชนกลุ่มตัวอย่างรู้สึกสนุกสนานกับการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุ	เยาวชนกลุ่มตัวอย่างรู้สึกสนุกสนานกับการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุ	เยาวชนกลุ่มตัวอย่างรู้สึกสนุกสนานกับการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุ
ความสนุกสนานเติบโต	รายการสามารถพัฒนาและเติบโตได้นานาคต	รายการสามารถพัฒนาและเติบโตได้นานาคต	รายการสามารถพัฒนาและเติบโตได้นานาคต	รายการสามารถพัฒนาและเติบโตได้นานาคต

ตาราง 9 ประเมินการสร้างสรรค์รายการวิทยุ

การสร้างสรรค์รายการวิทยุ	รายการ ที่ 1	รายการ ที่ 2	รายการ ที่ 3	รายการ ที่ 4
แสดงความคิด ความสามารถ และมีส่วนร่วมในการ สร้างสรรค์หรือได้เรียนรู้ทักษะใหม่	✓	✓	✓	✓
กระตุ้นการเรียนรู้ทางด้านร่างกาย สมอง อารมณ์ และ จิตใจ	✓	✓	✓	✓
สร้างทักษะชีวิตให้แก่เยาวชน	✓	✓	✓	✓
ส่งเสริมความเข้าใจในวิถีชีวิตแบบพอเพียง ไม่กระตุ้น การบริโภคนิยม	✓	✓	-	✓
สร้างความภาคภูมิใจในตนเอง และวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น	✓	✓	-	-
ช่วยเหลือและคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน	-	-	-	-
ส่งเสริมการเรียนรู้ การป้องกันตนเอง และการไม่คอก ขี้ ไม่ละเมิดสิทธิเด็ก	-	-	-	-
เชื่อมความคิด ความต้องการ และความสัมพันธ์ของ สมาชิกภายในครอบครัว และระหว่างครอบครัวใน ชุมชน	✓	✓	✓	✓

หมายเหตุ รายการที่ 1 คือ รายการดีเจน้อยผู้พิทักษ์รักษน้ำ

รายการที่ 2 คือ รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ)

รายการที่ 3 คือ รายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะ

รายการที่ 4 คือ รายการพลพิทักษ์รักสีเขียว (ป่าไม้)

ตาราง 10 ผลประเมินการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนสำหรับเยาวชนและครอบครัว

การสร้างสรรค์รายการวิทยุด้านผู้จัดรายการ	รายการเยาวชนหนองห่ม	รายการผู้จำกับกลุ่มเยาวชนข้าวเหนียว
ความแปลกและความแตกต่าง มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ ความคิดริเริ่ม (ต้นคิด) ความเป็นเหตุเป็นผล ความละเอียดอ่อน (ฝีมือประณีต/ชั้นสูง)	มีสมาธิในการจัดรายการวิทยุดีขึ้น สร้างประโยชน์ให้กับชุมชน โดยการลงมืออนุรักษ์อย่างแท้จริง เนื้อหาจากการลงมือปฏิบัติจริง (ปลูกป่า สร้างฝายชะลอน้ำ) ช่วยชุมชนอย่างแท้จริงไม่หวังผลตอบแทน แทรกคำท้าว คำขอ (สุภานิตล้านนา) เอาใจผู้ฟัง	มีสมาธิในการจัดรายการวิทยุดีขึ้น สร้างประโยชน์ให้กับชุมชนโดยการลงมืออนุรักษ์อย่างแท้จริง เนื้อหาจากการลงมือปฏิบัติจริง (ปลูกป่า สร้างฝายชะลอน้ำ) ช่วยชุมชนอย่างแท้จริงไม่หวังผลตอบแทน แทรกคำกลอนที่แต่งเองและมีเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ
เข้าใจได้ สังเคราะห์ ความมีชีวิตชีวา ความงอกงามเติบโต	ใช้ภาษาท้องถิ่น(คำเมือง)ทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย วางแผนทำกิจกรรมและนำมาจัดรายการอย่างเป็นระบบ ใส่ลูกเล่น ฝึปากและคำคมโดยการเพิ่มคำคม สุภานิตล้านนา สืบทอดให้รุ่นน้องต่อไป	ใช้ภาษาท้องถิ่น(คำเมือง)ทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย วางแผนทำกิจกรรมและนำมาจัดรายการอย่างเป็นระบบ ทำให้กลุ่มผู้ฟังทั้งเด็กและผู้ใหญ่เข้าใจได้และนำติดตาม พัฒนาตนเองให้ดีขึ้นโดยการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเองอยู่ตลอดเวลา

ตาราง 10 (ต่อ)

การสร้างสรรค์รายการวิทยุด้านเนื้อหาของรายการ	รายการเยาวชนหนองหุ้ม	รายการผู้จำกับกลุ่มเยาวชนชาวเหนือ
ความแปลกและความแตกต่าง	กลุ่มของเยาวชนหนองหุ้มทำกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน	เน้นเนื้อหาที่อยู่ในความสนใจของเยาวชนและด้านสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก
มีคุณค่าและเป็นประโยชน์	เนื้อหาสร้างประโยชน์และสร้างคุณค่าให้กับรายการวิทยุโดยตรง	สร้างกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับเยาวชนที่สนใจในชุมชน สร้างประโยชน์ให้กับชุมชน
ความคิดริเริ่ม (ต้นคิด)	กลุ่มเยาวชนรุ่นแรกที่ทำกิจกรรมโดยไม่หวังผลตอบแทน	กลุ่มเยาวชนรุ่นแรกที่ทำกิจกรรมโดยไม่หวังผลตอบแทน
ความเป็นเหตุเป็นผล	มีความน่าเชื่อถือของเนื้อหา	ตรงกับปัญหาเยาวชนและปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน
ความละเอียดอ่อน (ฝีมือประณีต/ชั้นสูง)	เนื้อหาตรงกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนและตรงกับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของผู้ฟัง	เข้าใจความต้องการของผู้ฟังรายการวิทยุเป็นอย่างดี
เข้าใจได้	สามารถเข้าถึงกลุ่มเด็กและกลุ่มผู้สูงอายุได้ง่าย	เนื้อหาตรงกับความสนใจของคนในชุมชนทำให้เนื้อหาเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน
ตั้งกระทันหัน	คัดสรรเนื้อหาที่เป็นประเด็นสนใจของคนในชุมชน	ระดมความคิดก่อนการจัดรายการวิทยุทุกครั้ง
ความมีชีวิตชีวา	เนื้อหาใหม่สดใหม่และสร้างสีสันให้กับรายการได้	เพิ่มสีสันของเนื้อหาด้วยกลอน คำคม หรือคำขวัญซึ่งตนเองและมีความสอดคล้องกับเนื้อหาในแต่ละสัปดาห์
ความจูงใจแบบโต	ลงมือปฏิบัติสร้างกิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำอยู่เสมอและรณรงค์ให้ผู้ฟังช่วยกันดูแลทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่	เน้นเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ใหญ่และกลุ่มเยาวชนเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันและพัฒนากิจกรรมของเยาวชนเพื่อสังคมและชุมชน

ตาราง 10 (ต่อ)

การสร้างสรรค์รายการวิทยุด้านเทคนิคการนำเสนอ	รายการเยาวชนหนองหล่ม	รายการผู้จำกับกลุ่มเยาวชนชาวเหนือ
ความแปลกและความแตกต่าง	แทรกคติพจน์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ต้นรายการ	แทรก คำกล่าว หรือแทรกด้วยการเปิดเพลงดังในอดีต
มีคุณค่าและเป็นประโยชน์	การพูด การแสดงออกในที่ชุมชนและการเขียนสคริปต์	การเขียนสคริปต์เพื่อเตือนความจำ
ความคิดริเริ่ม (ต้นคิด)	ทำโครงการอนุรักษ์ธรรมชาติภายในชุมชน	จัดตั้งกลุ่มเยาวชนจิตอาสาโครงการอนุรักษ์ธรรมชาติ
ความเป็นเหตุเป็นผล	ฝึกทักษะการควบคุมเสียงให้มีความเชี่ยวชาญมากขึ้น	การพูดสนทนาสาระและผสมมุขตลก
ความละเอียดอ่อน (ฝีมือประณีต/ชั้นสูง)	ปรับปรุงพัฒนาการด้านควบคุมเสียงดนตรีระหว่างการ จัดรายการวิทยุ	แทรกคำกล่าวต้นรายการและไม่ซ้ำกันในแต่ละสัปดาห์
เข้าใจได้	แทรกคำกล่าวหรือสุภาษิตล้านนาที่เข้าใจง่าย	แทรกมุขตลกจำขึ้นทำให้ผู้ฟังสนุกตลกเข้าใจง่าย
สังเคราะห์	วางแผนก่อนออกอากาศ	วางแผนก่อนออกอากาศ
ความมีชีวิตชีวา	ภาษาท้องถิ่น(คำเมือง) สร้างสีสันให้กับรายการวิทยุให้มี ชีวิตชีวา	เทคนิคการเล่าข่าวเพราะเป็นสิ่งที่กลุ่มผู้ฟังชื่นชอบมาก
ความงอกงามเติบโต	ฝึกฝนและพัฒนาฝีมือในเรื่องการควบคุมเสียง	ฝึกฝนและพัฒนาฝีมือในเรื่องการควบคุมเสียง

ตาราง 10 (ต่อ)

การสร้างสรรค์รายการวิทยุด้านบรรยากาศ	รายการเยาวชนหนองหุ้ม	รายการผู้จำกับกลุ่มเยาวชนข้าวเหนียว
ความแปลกและความแตกต่าง มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ ความคิดริเริ่ม (ต้นคิด)	เป็นกันเอง ฝึกฝนได้ง่ายขึ้น เปิดโอกาสให้รุ่นน้องเข้าฟังขณะที่ออกอากาศเพื่อ ถ่ายทอดให้รุ่นน้องได้รับรู้ถึงบรรยากาศของการ จัดรายการวิทยุจริง	เป็นกันเอง ฝึกฝนได้ง่ายขึ้น เปิดโอกาสให้รุ่นน้องเข้าฟังขณะที่ออกอากาศเพื่อถ่ายทอดให้รุ่น น้องได้รับรู้ถึงบรรยากาศของการจัดรายการวิทยุจริง
ความเป็นเหตุเป็นผล ความละเอียดอ่อน (ฝีมือประณีต/ขั้นสูง) เข้าใจได้	บรรยากาศไม่วุ่นวายทำให้มีสมาธิมากขึ้น แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี การใช้ภาษาท้องถิ่นทำให้ผู้ฟังเข้าใจและรู้สึกเป็น กันเอง	บรรยากาศไม่วุ่นวายทำให้มีสมาธิมากขึ้น แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี การใช้ภาษาท้องถิ่นทำให้ผู้ฟังเข้าใจและรู้สึกเป็นกันเอง
สังเคราะห์	มีการกำหนดลักษณะของรายการซึ่งฟังแล้วไม่ เครียด	มีการกำหนดลักษณะของรายการซึ่งฟังแล้วไม่เครียด
ความมีชีวิตชีวา ความสนุกสนานเติบโต	ผู้ฟังไม่เบื่อ เพราะมีมุขตลกแทรกเสมอ เยาวชนนักจัดรายการต้องการพัฒนาตนเองให้มี ความเชี่ยวชาญในเรื่องการควบคุมเสียง	ผู้ฟังไม่เบื่อ เพราะมีมุขตลกแทรกเสมอ เยาวชนนักจัดรายการต้องการพัฒนาตนเองให้มีความเชี่ยวชาญ ในเรื่องการควบคุมเสียง

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

ความสำคัญของปัญหา

รายการ “เยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม” เป็นอีกหนึ่งรายการที่เปิดโอกาสให้กับเยาวชนและครอบครัวได้มีความเข้าใจกันมากขึ้น อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมกับชุมชน ซึ่งในอดีตรายการ “เยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม” ได้รับความนิยมจากผู้ฟังเป็นอย่างดีเพราะเป็นรายการของเยาวชนที่ให้ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชน แต่เนื่องจากโอกาสหรือทรัพยากรบุคคลที่มีไม่มากพอในการสืบทอดการจัดรายการจากรุ่นสู่รุ่น ขาดความรู้และทักษะในการจัดรายการวิทยุ ทำให้ขาดความมั่นใจ ขาดการวิเคราะห์เนื้อหา ขาดการเชื่อมโยงความรู้ในท้องถิ่นมานำเสนอในรายการวิทยุ ทำให้รายการมีเนื้อหาสาระน้อย เน้นเปิดเพลงเป็นส่วนใหญ่

หากเยาวชนต้องการนำเสนอเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ในรายการตามคำแนะนำของครู ซึ่งรายการจะเคร่งเครียดมากเกินไปทำให้แฟนรายการลดลง จึงหลีกเลี่ยงด้วยการไม่นำเสนอเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์หรือนำเสนอเนื้อหาสาระน้อย จึงทำให้เกิดปัญหาการจัดรายการที่ไม่ต่อเนื่องและขาดความน่าสนใจ ด้วยเหตุนี้จึงต้องวิจัยเพราะเป็นรายการที่บ่งบอกการนำเสนอสาระเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งแน่นอนว่าหากไม่มีลูกเล่นหรือการทักษะในการจัดรายการให้น่าสนใจแล้ว แม้กระทั่งขาค้นักจัดรายการที่สามารถสืบทอดความรู้ความสามารถ ดังนั้นหากมีการให้ความสนใจในการพัฒนารูปแบบรายการ “เยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม” ให้น่าสนใจกับกลุ่มผู้ฟังจะเป็นผลดีกับการพัฒนานักจัดรายการรุ่นเยาว์และพัฒนารูปแบบรายการให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง
2. พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ
3. ความต้องการเนื้อหาและรูปแบบของรายการวิทยุเยาวชน และครอบครัว
4. การออกแบบและฝึกอบรมแนวทางสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนสำหรับ

เยาวชน และครอบครัว ของ สถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น FM 93.00 MHz

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล โดยเลือกผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้เป็นอย่างดี เนื่องจากต้องการผู้ที่มีคุณสมบัติเฉพาะตามที่กำหนด ผู้วิจัยจึงใช้วิธีชั้นเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเจาะจง(purposive sample) เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาและใช้ความสอดคล้องกับข้อมูลมาเป็นข้อพิจารณาในกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อความเหมาะสมในการศึกษา ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากความพร้อมและความต้องการของผู้บริหารสถานีวิทยุมาเป็นเหตุผลในการตัดสินใจเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น 1 ท่าน ผู้อำนวยการโรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม โรงเรียนบ้านหนองหล่มและโรงเรียนบ้านปาง จำนวน 3 ท่าน ครูผู้ดูแลเยาวชนโรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม โรงเรียนบ้านหนองหล่มและโรงเรียนบ้านปาง จำนวน 3 ท่าน เยาวชนที่สนใจจัดรายการวิทยุ จำนวน 25 คน จากโรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม โรงเรียนบ้านหนองหล่มและโรงเรียนบ้านปาง สุดท้ายคือผู้ปกครองของเยาวชนที่สนใจจัดรายการวิทยุ

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการประเมินผลการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เก็บรวบรวมจากแหล่งเอกสาร จากเวทีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แนวทางการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว (ภาคเหนือตอนบน) เฉพาะกรณีสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น
2. เก็บข้อมูลจากแหล่งบุคคล จากการสัมภาษณ์ตัวบุคคลโดยการลงพื้นที่โรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม โรงเรียนบ้านหนองหล่มและโรงเรียนบ้านปาง รวมทั้งสิ้น 54 คน
3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดลองฝึกอบรมและการประเมินผล การสร้างสรรค์รายการวิทยุสำหรับเยาวชนและครอบครัว

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการรับสารของผู้ฟังรายการวิทยุ และความต้องการเนื้อหาและรูปแบบรายการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ทฤษฎีการเปิดรับสื่อและทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับสาร
2. การออกแบบและฝึกอบรมการสร้างสรรครายการวิทยุ วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแนวคิดเกี่ยวกับวิทยุชุมชน และทฤษฎีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาการสร้างสรรครายการให้มีความน่าสนใจ สังเคราะห์ประเด็นและจัดหมวดหมู่ข้อมูล นำเสนอผลการวิเคราะห์โดยการพรรณนา ตารางสรุป พร้อมยกตัวอย่างคำสัมภาษณ์ประกอบ
3. การประเมินผลการฝึกอบรมวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ด้วยการหาค่าเฉลี่ยและนำเสนอผลลัพธ์โดยการพรรณนาประกอบตาราง
4. ประเมินการสร้างสรรครายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว โดยใช้ทฤษฎีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาการสร้างสรรครายการให้มีความน่าสนใจ สังเคราะห์ประเด็นและจัดหมวดหมู่ข้อมูล นำเสนอผลการวิเคราะห์โดยการพรรณนา ตารางสรุป พร้อมยกตัวอย่างคำสัมภาษณ์ประกอบ

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ผู้รับสารและศึกษาความต้องการรายการวิทยุ

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์

กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย ได้แก่ ผู้ปกครองเพศ ชาย 4 คน เพศหญิง 18 คน เยาวชนเพศชาย 5 คน เพศหญิง 20 คน ครูเพศ ชาย 2 คน เพศหญิง 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน เพศ ชาย 2 คน เพศหญิง 1 คน และผู้บริหารสถานีวิทย์เพศ ชาย 1 คน

ระดับการศึกษา เยาวชน ม. 3 มากที่สุด ผู้ปกครอง ป. 4 มากที่สุด ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร หน้าที่ความรับผิดชอบ ผอ. โรงเรียน, ครู, ผู้บริหารสถานีวิทย์พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมี 2 คน ฝ่ายวิชาการ 1 คน ครูผู้สอน 3 คน และหัวหน้าการเงิน 1 คน ใช้ภาษาเหนือในการสนทนา เยาวชนส่วนใหญ่ไม่เคยกิจกรรมประชาสัมพันธ์

2. พฤติกรรมการฟังรายการวิทยุ

ความสนใจหรือต้องการรับเนื้อหาข่าว ผู้ปกครอง พบว่า สนใจหรือต้องการเลือกรับเนื้อหาข่าว การเมืองมากที่สุด เยาวชน พบว่า สนใจหรือต้องการเลือกรับเนื้อหาข่าว บันเทิงมากที่สุด ครู ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้บริหารสถานีวิทย์ พบว่า สนใจหรือต้องการเลือกรับเนื้อหาข่าว การเมืองมากที่สุด

รายการวิทยุที่ชอบฟัง กลุ่มตัวอย่างที่ผู้ฟังรายการวิทยุ จำนวน 42 คน ผู้ปกครอง พบว่า ชื่นชอบฟังรายการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น (จับขามคว่ำจ้อย) กลุ่มเยาวชน พบว่า ชื่นชอบรายการสุริยาว่าไรดี และผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้บริหารสถานีวิทย์ พบว่า รายการที่ชอบฟังมากที่สุด คือ รายการข่าว จาก สวท.พะเยา

รูปแบบรายการที่กลุ่มตัวอย่างชอบฟัง จากการวิจัยพบว่า ผู้ปกครอง ชอบฟังรูปแบบรายการเล่าข่าวและจัดเพลง เยาวชน ชอบฟังรายการบันเทิงเพลง กลุ่มสุดท้ายคือ ผู้อำนวยการ โรงเรียน ครู ผู้บริหารสถานีวิทย์ การเล่าข่าวและเพลง

เวลาในการออกอากาศ (เวลาที่ฟัง) ผู้ปกครอง พบว่า ช่วงเวลาที่เปิดรับฟังรายการวิทยุ มากที่สุด คือเวลาตั้งแต่ 11.00 น. -12.00น. ช่วงเวลาที่เยาวชนเปิดรับฟังรายการวิทยุ มากที่สุด คือ เวลา 19.30 น. – 21.00 น. และกลุ่มสุดท้ายคือ ผู้อำนวยการ โรงเรียน ครู ผู้บริหารสถานีวิทย์ พบว่า ช่วงเวลาที่เปิดรับฟังรายการวิทยุ มากที่สุด คือเวลาตั้งแต่ เวลา 05.00น. – 07.30

การติดตามรับฟังรายการ จากกลุ่มตัวอย่างที่เปิดรับฟังรายการวิทยุทุกครั้ง而出อากาศ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองฟังรายการวิทยุทุกวัน จำนวน 3 คน เยาวชนฟังรายการวิทยุ ที่ตนชื่นชอบทุกวัน จำนวน 6 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน ครู จำนวน 1 คน ตามลำดับ

ความถี่ในการฟังรายการวิทยุของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองฟัง 2 ครั้งต่อสัปดาห์มากที่สุด รองลงมาคือ 3 ครั้งต่อสัปดาห์ และฟังน้อยที่สุดคือ 1 ครั้งต่อสัปดาห์

ความถี่ในการเปิดรับฟังรายการวิทยุของ เยาวชน พบว่า ฟัง 3 ครั้งต่อสัปดาห์มากที่สุด รองลงมาคือ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ และอันดับสุดท้ายคือฟัง 2 ครั้งต่อสัปดาห์

สำหรับผู้ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้บริหารสถานีวิทย์ พบว่า เปิดรับฟังรายการวิทยุ 2 ครั้งต่อสัปดาห์ และมีเพียง 1 คนที่เปิดรับฟังวิทยุ 5 ครั้งต่อสัปดาห์

3. ความต้องการเนื้อหาและรูปแบบรายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว

เนื้อหาของรายการวิทยุที่ต้องการนำเสนอ อันดับ 1 ป่าไม้ อันดับ 2 อากาศ อันดับ 3 ปัญหาวัยรุ่น

รูปแบบและเทคนิคการจัดรายการวิทยุ

วัตถุประสงค์หลักในรายการวิทยุ เพื่อสร้างความเพลิดเพลินให้กับทุกคนในชุมชน และเขวชนเองจะได้ฝึกฝนความกล้าคิดกล้าแสดง รูปแบบรายการข่าวควบคู่กับรายการเพลงและรูปแบบรายการวาไรตี้ ผสมผสาน สลับกันในแต่ละสัปดาห์ คุณลักษณะของเขวชนที่จัดรายการวิทยุ ออกเสียงชัดเจน มีความกระตือรือร้น มีไหวพริบ จำนวนผู้จัดรายการ 3 คน และใช้ภาษาเหนือในการจัดรายการ ระยะเวลาในการออกอากาศ 12.00 – 14.00 น. ใช้เพลงที่มีเนื้อหาตรงกับเนื้อหา รายการ

การสร้างสรรครายการวิทยุ

วิธีสร้างจุดเด่นรายการวิทยุ โดยการเล่านิทานและจัดรายการร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน วิธีสร้างสรรครายการวิทยุให้มีประโยชน์และมีคุณค่าแก่ชุมชนเพื่อให้รายการวิทยุได้คงอยู่คู่กับชุมชน โดยการอบรมนักจัดรายการหรือให้รุ่นพี่นักจัดรายการสอนรุ่นน้องต่อไป โดยวิธีการนำเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นของคน

วัตถุประสงค์ที่ต้องการฝึกอบรม

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ให้เหตุผลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการอบรม คือ นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเผยแพร่ให้กับชาวบ้านและเขวชนรุ่นต่อไป ฝึกทักษะในการพูด การเขียนสคริปต์และหาประสบการณ์การจัดรายการวิทยุ

สิ่งที่ต้องการฝึกอบรม

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการฝึกอบรมเกี่ยวกับเรื่องเทคนิคการจัดรายการวิทยุ มากที่สุด รองลงมาคือ ความรู้และการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดลอม สุดท้ายคือ เน้นการสอนเรื่องการวางตัว การเสริมบุคลิกภาพเพื่อสร้างความมั่นใจ

รูปแบบการอบรมที่ต้องการ

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 44 คน ต้องการอบรมเนื้อหาในการฝึกอบรมผลิตรายการวิทยุในทางปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ต้องการเนื้อหาทางปฏิบัติและทฤษฎีเท่ากัน

คุณสมบัติของวิทยากร

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ต้องการวิทยากรที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมและการแก้ไขปัญหาที่รุนแรง รongลงมา ต้องการวิทยากรที่มีการสอนในรูปแบบที่น่าสนใจ พูดสนุกสนานไม่เครียด และสุดท้าย มีความรู้เกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุเป็นอย่างดี

4. การออกแบบการสร้างสรรค์รายการ / กระบวนการฝึกอบรมอย่างสร้างสรรค์ สำหรับรายการวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัว / ประเมินผลการฝึกอบรม

รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมฉบับเดิม

รูปแบบรายการเดิมได้นำเสนอเรื่องความรู้จากโลกร้อนรวมถึงวิธีการช่วยกันแก้ไขปัญหาแต่เนื้อหาเน้นปัญหาโลกร้อนทั่วไป ไม่ได้เจาะจงปัญหาของชุมชน เช่นผลกระทบของเสียที่ทำให้โลกร้อนขึ้นจากโรงงานอุตสาหกรรม การเปิดใช้เครื่องปรับอากาศ ซึ่งเป็นปัญหาโดยรวมหรือผลกระทบจากภาพในมุมกว้าง ส่วนการจัดรายการมีการศึกษารายละเอียดเนื้อหาเป็นอย่างดี แต่ขาดหลักการจัดรายการทำให้วิทยากรที่เชิญมาพูดนอกประเด็น ซึ่งได้รับความสนใจจากกลุ่มผู้ฟังเป็นอย่างดีเนื่องจากกลุ่มผู้จัดมีระยะเวลาในการจัดรายการวิทยุเพียง 10 ตอนเท่านั้น

รายการวิทยุที่มีการสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ทั้ง 4 รายการ

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลความต้องการเนื้อหา รูปแบบรายการ วัตถุประสงค์ ระยะเวลาในการฝึกอบรมและอื่นๆที่รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างประกอบกับความรู้ที่ได้จากการตรวจสอบเอกสารในบทที่ 2 นำมาเป็นแนวทางในการออกแบบรายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัวร่วมกับกลุ่มตัวอย่างในระหว่างการผลิตรายการ ซึ่งสามารถนำมาออกแบบรายการวิทยุได้จำนวน 4 รายการ คือ รายการดีเจน้อยผู้พิทักษ์รักษาน้ำ รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) รายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะ รายการพลพิทักษ์รักสีเขียว (ป่าไม้) รูปแบบรายการที่เหมาะสมกับความต้องการของชุมชน ตอบสนองปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่เป็นอยู่และถึงแม้จะไม่มีสปอตวิทยุต้นรายการเพราะเป็นการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุครั้งแรกของกลุ่มเยาวชน แต่กลุ่มเยาวชนนักจัดรายการได้ฝึกฝนการพูดจาก สคริปต์ที่เตรียมไว้เป็นอย่างดี สิ่งที่สังเกตได้คือเยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการดีขึ้น เช่นมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น รู้จักสังเกตและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี

การสร้างสรรค์ด้านเนื้อหา

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้มีการสร้างสรรค์เนื้อหาของรายการวิทยุทั้ง 4 รายการ ได้แก่ 1.รายการดีเจน้อยผู้พิทักษ์รักน้า 2. รายการเขาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ) 3.รายการคนรุ่นใหม่ใส่ใจปัญหาขยะ 4.รายการพลพิทักษ์รักสีเขียว

เนื้อหาในการสร้างสรรค์รายการ ได้แก่ ความแตกต่าง พบว่า เนื้อหาของรายการมีความแตกต่างกับรายการเดิมเพราะมีการเพิ่มเติมเนื้อหาที่ทำการรวบรวมข้อมูลจากและสอบถามความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านเรื่องแหล่งกำเนิดต้นน้ำในชุมชนและปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรน้ำเป็นต้น

ความคิดริเริ่ม(ต้นคิด) พบว่า มีความคิดริเริ่มวิธีการสืบค้นหาข้อมูลจากแหล่งของปัญหาโดยตรงซึ่งไม่จำเป็นต้องค้นคว้าหาข้อมูลจากตำรา

ความเป็นเหตุเป็นผล พบว่า จากการนำเสนอเนื้อหาที่มาจากปัญหาในชุมชนทำให้สร้างประโยชน์กับผู้ฟังได้สะท้อนหรือกลับมามองถึงปัญหาสังแวดล้อมที่อยู่รอบตัวมากขึ้น

ความมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ พบว่า เนื้อหาทั้ง 4 รายการมีคุณค่าทั้งต่อผู้ฟังรายการวิทยุเพราะเนื้อหาได้กล่าวถึงปัญหาภายในชุมชน

เข้าใจได้ พบว่า เนื้อหานำเสนอโดยเขาวชนซึ่งใช้ภาษาเหนือในการสนทนาทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายอีกทั้งเนื้อหามีการจับประเด็นในแต่ละเรื่องอย่างชัดเจนทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายขึ้น

สังเคราะห์ พบว่า ในระหว่างการฝึกอบรมก่อนการทดลองออกอากาศจริงผู้เข้าอบรมเขาวชนนักจัดรายการวิทยุได้ทำการแบ่งกลุ่ม 4 กลุ่ม เพื่อทำการสืบค้นหาจากแหล่งข้อมูลจากนั้นทำการสังเคราะห์ประเด็นที่น่าสนใจและสามารถจับหลักเพื่อสังเคราะห์ให้เกิดประโยชน์ผู้ฟัง

ความงอกงามเติบโต พบว่า กลุ่มตัวอย่างเขาวชนนักจัดรายการทั้ง 4 กลุ่ม สามารถเติบโตเป็นรายการที่มีคุณภาพได้เป็นอย่างดี หากเขาวชนมีการสืบทอดให้รุ่นน้องต่อไปได้เพราะเทคนิคและวิธีการนำเสนอสามารถส่งต่อไปได้

การสร้างสรรค์ด้านผู้จัดรายการ

พบว่าการสร้างสรรค์ใน 8 ด้าน คือ แตกต่าง ความเป็นเหตุเป็นผล มีคุณค่า เป็นประโยชน์ เข้าใจได้ สังเคราะห์ ความงอกงามและเติบโต ความมีชีวิตชีวา

แตกต่าง พบว่า เนื่องจากเขาวชนกลุ่มผู้เข้าฝึกอบรมไม่เคยจัดรายการวิทยุมาก่อนและมีบางส่วนเท่านั้นที่ร่วมทำกิจกรรมประชาสัมพันธ์กับทางโรงเรียนบ้างแต่ปรากฏว่าหลังจาก

ฝึกอบรมทั้งเนื้อหาหลักสูตรการสอนการเป็นนักจัดรายการรุ่นเยาว์ในระยะเพียง 2 วัน เขวชนกลุ่มตัวอย่างสามารถจัดรายการวิทยุขณะทำการทดลองออกอากาศจริงได้

ความเป็นเหตุเป็นผล พบว่า มีการค้นหาผู้ที่มีความเหมาะกับการเป็นผู้จัดรายการวิทยุคือค้นหาจากเขวชนที่ต้องการเป็นนักจัดรายการวิทยุ ซึ่งมีความเป็นเหตุเป็นผลเพราะหากนำเด็กที่ไม่ถนัดในด้านนี้อาจจะกลายเป็นการบังคับได้

มีคุณค่า พบว่า เขวชนกลุ่มตัวอย่างสนใจเป็นนักจัดรายการจริงของสถานีทำให้เขวชนมองเห็นถึงคุณค่าของตัวเองมากขึ้น

เป็นประโยชน์ พบว่า เขวชนกลุ่มตัวอย่างไม่เคยผ่านการอบรมการจัดรายการวิทยุมาก่อน ทำให้เขวชนมีทางเลือกในการสร้างประโยชน์กับโรงเรียน ชุมชน และตนเองมากขึ้น

เข้าใจได้ พบว่า เขวชนกลุ่มตัวอย่าง สามารถสื่อสารกับผู้ฟังทางบ้านได้ สังเกตจากมีสายโทรศัพท์จากผู้ฟังทางบ้านโทรศัพท์มาขอเพลงในขณะที่เขวชนกลุ่มตัวอย่างได้ทำการฝึกอบรมและทดลองการออกอากาศจริง ประมาณ 2-3 สายด้วยกัน

สังเคราะห์ พบว่า เขวชนกลุ่มตัวอย่างได้ทำการแบ่งหน้าที่ในการจัดรายการวิทยุในแต่ละตำแหน่งให้เข้ากับความสามารถของแต่ละคน

ความงอกงามเติบโต พบว่า ด้านผู้จัดรายการ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรมในไปใช้ในชีวิตประจำวันได้แม้แต่การถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับเพื่อนหรือรุ่นน้อง

ความมีชีวิตชีวา พบว่า โดยธรรมชาติของเด็กหรือเขวชนกลุ่มตัวอย่างในการฝึกอบรม หรือที่เราเรียกกันว่าธรรมชาติของเด็ก

การสร้างสรรค์ด้านเทคนิคการนำเสนอ

พบว่ามี การสร้างสรรค์ใน 9 ด้าน ความแตกต่าง ความคิดริเริ่ม (ต้นคิด) การมีคุณค่า ความเป็นเหตุเป็นผล เป็นประโยชน์ ความเข้าใจได้ การสังเคราะห์ ความมีชีวิตชีวา ความงอกงามเติบโต

ความแตกต่างและมีความคิดริเริ่ม (ต้นคิด) พบว่า เขวชนผู้จัดรายการวิทยุได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเนื้อหาได้นำเสนอเรื่องปัญหาที่เกิดขึ้นจริงภายในชุมชนและนำเสนอโดยแลกเปลี่ยน นอกจากนี้ยังมีการเขียนสคริปต์ก่อนจัดรายการศึกษาให้ผู้จัดรายการ ไม่พูดหรือหลุดประเด็นในการสัมภาษณ์แลกเปลี่ยนในการออกอากาศสดซึ่งแตกต่างกับรายการเดิมคือไม่มีการเขียนสคริปต์

การมีคุณค่า ความเป็นเหตุเป็นผล เป็นประโยชน์ พบว่า เหตุผลคือหากขาดการเตรียมสคริปของรายการอาจจะทำให้ผู้จัดรายการที่เริ่มฝึกทักษะการพูดออกอากาศไม่ดีเท่าที่ควรได้ ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมเนื้อหาและอารมณ์ความรู้สึกที่ตื่นเต้น ซึ่งทำให้เกิดการลืมในสิ่งที่กำลังจะพูดได้

ดังนั้นการมีสคริปจึงเป็นประโยชน์มีคุณค่าอย่างมากกับนักจัดรายการที่กำลังฝึกฝน

สังเคราะห์ และเข้าใจได้ พบว่า รูปแบบรายการสืบหาความรู้ผู้ชมชนเป็นเทคนิครูปแบบการนำเสนอที่ไม่เหมือนใครและผู้ฟังเข้าใจเนื้อหาพร้อมทั้งรูปแบบการนำเสนอได้มากขึ้น

ความมีชีวิตชีวา ความงอกงามเติบโต พบว่า มีรายการที่น่าเสนอในการเล่านิทานมีน้อยที่เด็กหรือเยาวชนสามารถทำให้ จึงถือได้ว่าเป็นรายการที่น่าสนใจและสามารถเติบโตงอกงาม ทำให้ผู้ฟังไม่เบื่อ

การสร้างสรรค์ด้านบรรยากาศ

พบว่ามี การสร้างสรรค์ใน 7 ด้าน ความแตกต่าง ความคิดริเริ่ม (ต้นคิด) ความเป็นเหตุเป็นผล มีคุณค่า ความสำเร็จได้ เป็นประโยชน์ ความงอกงามเติบโต ความมีชีวิตชีวา

ความแตกต่างและมีความคิดริเริ่ม (ต้นคิด) พบว่า พบว่า มีความแตกต่างกับรายการเดิมมากและเป็นจุดริเริ่มหรือความคิดริเริ่มแนวคิดที่ว่ารายการเยาวชนที่ไม่มีผู้ใหญ่คอยครอบงำการนำเสนอทำให้บรรยากาศดูเป็นกันเอง

ความเป็นเหตุเป็นผล มีคุณค่า ความสำเร็จได้ เป็นประโยชน์ พบว่า บรรยากาศการจํารายการวิทยุครั้งแรกของเยาวชนนักจัดรายการเต็มไปด้วยความตื่นเต้นสนุกสนานแต่ยังไม่ถึงหลักการของการจัดรายการวิทยุทำให้น่าเสนออย่างเป็นเหตุเป็นผลและเป็นประโยชน์ เมื่อเยาวชนเข้าใจเนื้อจึงส่งผลให้บรรยากาศดูเป็นกันเอง

ความงอกงามเติบโต ความมีชีวิตชีวา พบว่า บรรยากาศของรายการจึงออกมาจริงใจมากและสามารถสร้างเยาวชนให้มีความงอกงามและเติบโตเป็นนักจัดรายการที่ดีได้ หากเยาวชนรู้สึกประทับใจในการฝึกอบรมในครั้งก็จะสามารถสร้างความงอกงามและเติบโตหรือเพิ่มจำนวนเยาวชนที่ต้องเป็นนักจัดรายการมืออาชีพในอนาคตได้

ประเมินผลการฝึกอบรมการสร้างสรรครายการวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัว

การประเมินผลการฝึกอบรมการสร้างสรรครายการวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัว จำแนกการนำเสนอเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการฝึกอบรม และ ด้านผลผลิต/ ผลลัพธ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

บริบท

ผลการประเมินด้านบริบท พบว่า สถานที่ในการฝึกอบรมช่วงภาคปฏิบัติ ได้คะแนนมากที่สุด จากคะแนนเต็ม 3 คะแนน คือ 2.69 คะแนน รองลงมา สถานที่ในการฝึกอบรมช่วงภาคทฤษฎี 2.62 คะแนน

ปัจจัยนำเข้า

ผลการประเมิน พบว่า เอกสารฝึกอบรมมีความเข้าใจง่ายและน่าสนใจ เนื้อหาในหลักสูตรเป็นประโยชน์ต่อการจัดรายการวิทยุ ได้คะแนนเท่ากันมากที่สุด จากคะแนนเต็ม 3 ได้ 2.73 คะแนน รองลงมาคือ วิทยากรมีความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ได้ 2.65 คะแนน รองลงมาคือ เอกสารการฝึกอบรมเป็นประโยชน์ต่อการจัดรายการวิทยุและเนื้อหาในการอบรมสอดคล้องกับความต้องการ ได้คะแนนเท่ากัน คือ 2.54 คะแนน ตามลำดับ

กระบวนการฝึกอบรม

ผลการประเมิน พบว่า วิธีการอบรมมีความเหมาะสม ได้คะแนนมากที่สุด จากคะแนนเต็ม 3 ได้ 2.50 คะแนน รองลงมาคือสัดส่วนระหว่างภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติในการฝึกอบรม ได้คะแนน 2.38 คะแนน อันดับสุดท้ายคือ ระยะเวลาในการฝึกอบรม ได้คะแนน 2.35 คะแนน ตามลำดับ

ผลผลิต/ ผลลัพธ์

ผลการประเมิน พบว่า ได้รับความรู้ แนวคิด ทักษะและประสบการณ์ใหม่ๆ ได้คะแนนเท่ากันมากที่สุด จากคะแนนเต็ม 3 ได้ 2.88 คะแนน รองลงมาคือ นำสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้กับการจัดรายการวิทยุ 2.65 คะแนน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

สิ่งที่ควรปรับปรุง คือ จากกลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมการฝึกอบรมรายการวิทยุทั้งหมด จำนวน 25 พบว่า สิ่งที่ควรปรับปรุง มากที่สุด คือ อยากให้มีการออกอากาศบ่อยๆและน่าจะมีการอบรมนานกว่านี้ ประมาณ 3-4 วันจะได้มี รองลงมาคือ ไม่มี เพราะกระบวนการอบรมดีมาก วิทยากรสอนเข้าใจง่าย เกมก็สนุกสนานดี อันดับที่ 3 คือ ระยะเวลาในการอบรมยืดเยื้อมากเกินไป ไม่กระชับและอยากให้มียุทธนาการให้มากกว่านี้และน่าจะสนุกกว่านี้ และนอกจากนี้ยังพบว่า

เขาวชนให้เหตุผลในสิ่งที่ควร ปรับปรุงคือ ห้องอบรมอากาศไม่ถ่ายเทและร้อนมาก คนอบรมน้อย อยากให้มีคนมาอบรมเพิ่ม อยากให้มีกิจกรรมนันทนาการให้มากกว่านี้ และสุดท้ายคือ อยากปรับปรุงตัวเอง เพื่อเป็นนักจัดรายการที่ดีในอนาคต

ความรู้สึกในการอบรม คือ สำหรับหัวข้อความรู้สึกในการอบรมพบว่า เขาวชน รู้สึกประทับใจ สนุกสนานกับการอบรมครั้งนี้มาก พร้อมได้สาระเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุมากมาย ดีใจมากและรู้สึกสนุกสนาน อบรม เป็นอันดับ หนึ่ง รองลงมาคือ ได้พบเพื่อนได้รับข้อมูลใหม่ๆที่เกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุรวมถึงได้แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเพื่อนร่วม และรองลงมาคือ รู้สึกดีที่ได้เข้าร่วมอบรมนี้เพราะเป็น โครงการที่ดีได้แสดงออก เช่น การเป็นวิทยากรในการจัดรายการวิทยุรู้สึกอยากได้จัดรายการวิทยุและพอหลังการจัดรายการวิทยุสิ้นสุดก็รู้สึกภูมิใจมากที่ได้จัดรายการวิทยุ

ความรู้ที่ได้หลังการอบรม คือ ความรู้ที่ได้หลังการอบรม พบว่า เขาวชน ได้รู้หลักการเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุ, การเป็นนักจัดรายการวิทยุที่ดี มากที่สุด รองลงมาคือ ได้ความมั่นใจในตัวเองและความกล้าแสดงออกมากขึ้น ได้รู้ว่าขั้นตอนในการจัดรายการวิทยุมีอะไรบ้าง รวมถึง ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุและขั้นตอนการจัดรายการ ได้ความรู้เรื่อง ปาไม้ น้ำ อาศร ระบบการจัดการขยะของชุมชน ปัญหาเขาวชน ปัญหาครอบครัว

วิธีการอบรม พบว่า วิธีการอบรม พบว่า เขาวชน รู้สึกสนุกสนานเพราะได้มีการทำกิจกรรมให้นักเรียนได้สนุกเกี่ยวกับการทำกิจกรรมนันทนาการ มากที่สุด รองลงมาคือ วิธีการที่สอนเข้าใจง่าย ทำให้เรียนรู้ได้ง่ายขึ้นและพบว่านักเรียนยังให้เหตุผลดีกว่าการอบรมในครั้งนี้เป็นการอบรมที่ดีมากมีวิธีที่แปลกใหม่ไม่เหมือนที่อื่นทำให้ไม่น่าเบื่อรู้สึกสนุกและได้รับความรู้เพิ่มเติมมากมาย แต่ยังคงมีเขาวชนผู้เข้าร่วมอบรมส่วนหนึ่งได้ให้เหตุผลว่า ตอนแรกรู้สึกอยากกลับบ้านแต่พอนานๆไปไม่อยากจะกลับ

การอบรมในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรและวิธีการสอนสามารถทำให้เขาวชนกลุ่มหนึ่งซึ่งไม่เคยจัดรายการวิทยุมาก่อน ได้รับความรู้และทักษะการจัดรายการวิทยุเพิ่มมากขึ้น จากเขาวชนที่เคยจัดรายการมาแล้วก็จะได้รับความรู้เพิ่มเติมมากขึ้นและจากเขาวชนที่ไม่เคยจัดรายการมาก่อนก็ได้รับความรู้เบื้องต้นร่วมไปถึงเทคนิคและวิธีการจัดรายการวิทยุมากมาย

ผลประเมินการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนรายการวิทยุชุมชนสำหรับเขาวชนและครอบครัว

หลังจากผ่านกระบวนการฝึกอบรมเป็นระยะเวลา 1 ปี พบว่า รายการเขาวชน พิทักษ์สิ่งแวดล้อมที่ได้มีการต่อยอดรายการออกเป็น 4 รายการนั้น เขาวชนนักจัดรายการได้พัฒนาชื่อรายการและยังคงเหลือรายการวิทยุสำหรับเขาวชนเพียง 2 รายการเท่านั้น คือ รายการผู้จำกับกลุ่ม

เยาวชนข้าวเหนียว และ รายการเยาวชนหนองหล่ม ส่วนเนื้อหาและสาระสำคัญของรายการยังคงมีความเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ซึ่งรายละเอียดมีดังนี้

รายการเยาวชนหนองหล่ม

ด้านผู้จัดรายการ พบว่า เยาวชนสามารถควบคุมสติได้ดีกว่าก่อนผ่านการฝึกอบรม รายการวิทยุ และเยาวชนยังเป็นกลุ่มตัวอย่างให้กับเยาวชนในชุมชนเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเต็มรูปแบบ กล่าวคือ นอกจากจะเป็นนักจัดรายการวิทยุแล้ว เยาวชนยังเป็นตัวอย่างในเรื่องการดำเนินงาน โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำไม่ว่าจะเป็นเรื่องต้นน้ำโดยการพัฒนาแหล่งน้ำของชุมชน การสร้างฝายชะลอน้ำและเพาะพันธุ์ต้นกล้าไม้และพร้อมปลูกในฤดูฝน

ด้านเนื้อหา พบว่า นอกจากเยาวชนจะสืบหาความรู้จากผู้นำชุมชนแล้ว เนื้อหาทั้งหมดได้มาจากการลงมือปฏิบัติจริงจากโครงการที่จัดทำขึ้นในกลุ่มเยาวชนตำบลหนองหล่มและนำมาสังเคราะห์จัดเตรียมข้อมูลเพื่อนำเสนอในรายการวิทยุต่อไป ส่วนเนื้อหาที่กลุ่มเยาวชนต้องการพัฒนาให้ดีขึ้นคือ การติดตามผลจากการทำโครงการ ได้แก่ โครงการ อนุรักษ์ธรรมชาติ (ต้นน้ำหรือคลองของชุมชน ต.หนองหล่ม) ติดตามการสร้างฝายชะลอน้ำว่ายังคงมีอยู่หรือไม่ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์และจัดรายการวิทยุนำเสนอให้ผู้ฟังเป็นประจำต่อไป

ด้านเทคนิคการจัด พบว่า ได้นำคติพจน์ คำคมสอนใจมาเปิดต้นรายการเพื่อให้ผู้ฟังได้ตระหนักถึงทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนและควรอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานได้มีน้ำดื่ม น้ำใช้ตลอดไป

ด้านบรรยากาศ พบว่า กลุ่มเยาวชนมีทั้งลูกเล่น ไม่ว่าจะเป็นการเล่านิทาน คำคมสอนใจเพื่อสร้างสรรค์บรรยากาศในการรายการวิทยุให้ผู้ฟังได้ติดตามหรือเพิ่มความน่าตื่นต่าน่าสนใจมากขึ้น จากปกติที่มีการสนทนากันทั่วไปซึ่งทำให้บรรยากาศดูน่าเบื่อได้

รายการอยู่กับกลุ่มเยาวชนข้าวเหนียว

ด้านผู้จัดรายการ พบว่า หลังจากผ่านการฝึกอบรมนักจัดรายการเยาวชนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นแตกต่างจากก่อนฝึกอบรม คือ ขนาดที่จัดรายการวิทยุมีอาการตื่นตื้นน้อยลง เสียงเริ่มไม่สั่นและสามารถควบคุมอารมณ์ได้อย่างปกติ รวมถึงการสร้างประโยชน์และคุณค่าให้กับตัวเองมากขึ้นสังเกตได้จากมีกลุ่มผู้ฟังมากขึ้นจากเดิม เช่น อดีตกลุ่มผู้ฟังจะมีเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นในชุมชนแต่ปัจจุบันได้ขยายกลุ่มผู้ฟังไปถึงกลุ่มผู้ใหญ่และผู้สูงอายุในชุมชน เยาวชนนักจัดรายการจึงเห็นคุณค่าในตนเองและมีกำลังใจที่จะจัดรายการวิทยุต่อไปด้วยจิตอาสาอย่างแท้จริง พร้อมทั้งความเป็นเหตุเป็นผลของการเป็นนักจัดรายการ กล่าวคือ นักจัดรายการเยาวชนที่ผ่านการฝึกอบรม

กลายเป็นเยาวชนต้นแบบให้กับกลุ่มเยาวชนในชุมชนเรื่องการวางตัวในสังคม เช่นทำตามกฎของโรงเรียน ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

ด้านเนื้อหาของรายการ พบว่า เนื้อหาที่น่าสนใจนั้นส่วนมาจากโครงการที่กลุ่มเยาวชนได้ทำการศึกษาภายในโรงเรียนเป็นอย่างดี จากนั้นทำการสังเคราะห์ด้วยการเขียนสรุปได้วิเคราะห์ถึงปัญหาของกลุ่มวัยรุ่นและนำเสนอให้กลุ่มผู้ฟังที่เป็นผู้ปกครองได้รับทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของบุตรหลานของผู้ฟัง เนื้อหาจึงเป็นประโยชน์ทั้งกลุ่มเยาวชนและกลุ่มปกครอง เพื่อช่วยกันเฝ้าระวังไม่ให้บุตรหลานเดินทางผิด ซึ่งกล่าวได้ว่าเนื้อหามีความละเอียดอ่อนมากเพราะว่านำเสนอให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงปัญหาโดยตรง ทำให้ผู้ฟังสามารถเข้าถึงปัญหาของวัยรุ่นได้มากขึ้น

ด้านเทคนิคการจัด พบว่า จุดเด่นของรายการคือรายการได้นำสุภาษิตล้านนาหรือที่เรียกว่าการเล่าคำมาเป็นเทคนิคเพื่อดึงดูดความสนใจได้ดี ทั้งกลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มผู้สูงอายุ และเยาวชน ล้วนให้ความสนใจเพราะว่าไม่เคยมีรายการไหนทำแบบจริงจังมาก่อน ทำให้ผู้ฟังติดตามได้ตลอด ทั้งให้ความสนุกและเป็นต้นคิดให้กับกลุ่มเยาวชนได้หันมาฟังสุภาษิตล้านนา

ด้านบรรยากาศของรายการ พบว่า นอกจากนักจัดรายการเยาวชนจะเป็นผู้สร้างสีสันให้กับรายการได้สนุกแล้ว ผู้ฟังยังคงเป็นผู้เพิ่มสีสันให้กับรายการอีกด้วย สังเกตจากกลุ่มผู้ฟังมีทุกกลุ่ม ทุกเพศทุกวัย สิ่งที่กลุ่มเยาวชนนักจัดรายการต้องการจะเพิ่มสีสันและพัฒนาารูปแบบรายการให้ดีขึ้นมากที่สุดคือ การพัฒนาตนเองให้สามารถเล่าคำได้อย่างปราชญ์ชาวบ้านที่ปู่ ย่า ตา ยายได้สืบสานต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่ามีผลการวิจัยในประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้

1. พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุของเยาวชน พบว่า เยาวชนชื่นชอบฟังรายการสุริยาว่าไรดีมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ผู้ปกครองควรเปิดรับฟังรายการวิทยุพร้อมกับเยาวชน เพื่อแนะนำข้อคิดที่ได้จากการฟังวิทยุสำหรับเยาวชนในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม

1.2 เยาวชนควรเลือกรับฟังรายการวิทยุที่มีความหลากหลายมากกว่าฟังเพลงสดริงอย่างเดียว ควรเลือกข่าวทันเหตุการณ์เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน

1.3 ผู้บริหารสถานีวิทยุ สุริยาเรดิโอFM.102.25 ควรเพิ่มเนื้อหาของรายการที่เกี่ยวกับเยาวชนและครอบครัว เพราะเยาวชนชื่นชอบรายการนี้เป็นพิเศษ หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบรายการให้น่าสนใจ เช่นนำเสนอ สารคดีเพื่อเยาวชน

2. ด้านความต้องการเนื้อหาและรูปแบบรายการ พบว่า เนื้อหาเกี่ยวกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น ปัญหาป่าไม้ ปัญหาการเปลี่ยนแปลงอากาศ ปัญหาทรัพยากรน้ำ และปัญหาการเผาขยะ เป็นเนื้อหาที่กลุ่มผู้ฟังต้องการรับทราบข้อมูลในปัจจุบันและทันเหตุการณ์มากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

2.1 กลุ่มผู้จัดรายการควรติดตามข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ เช่น คิด กิจกรรมรณรงค์สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและควรมีกลุ่มนักจัดรายการเยาวชนสถานต่ออยู่เสมอเพื่อให้ผู้ฟังติดตามผลการรายการข่าวสารอยู่ตลอดเวลา

2.2 กลุ่มผู้จัดรายการวิทยุควรหารูปแบบรายการที่แปลกใหม่มากขึ้น เช่น การแข่งขัน หรือ ละครวิทยุ เพื่อขยายกลุ่มผู้ฟังให้มากขึ้น

2.3 ผู้บริหารสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น FM.93.00 MHz ควรหางบประมาณเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมสำหรับเยาวชนนักจัดรายการเพิ่มมากขึ้น เพื่อกลุ่มเยาวชนจะได้นำงบประมาณมาใช้จ่ายสำหรับการทำกิจกรรมรณรงค์สิ่งแวดล้อมอย่างสมบูรณ์ เช่น กิจกรรมตอบคำถามชิงรางวัลสำหรับผู้ร่วมกิจกรรมกับทางสถานี การเพาะต้นกล้าเพื่อแจกให้กลุ่มผู้ฟังได้ปลูกป่าไม้ทดแทน

2.4 โรงเรียนในพื้นที่ทั้ง 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลหนองหล่ม ตำบลคือเวียง ตำบลบ้านด้าและตำบลบ้านปิ่น ควรสนับสนุนและเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับทางสถานีวิทยุ เช่น นำนักเรียนมาศึกษาดูงานสำหรับการจัดรายการวิทยุ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนกล้าแสดงออกและต้องการเป็นนักจัดรายการวิทยุเพิ่มขึ้น

3. การฝึกอบรมรายการวิทยุ ของสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ผู้ร่วมอบรมนอกจากจะเป็นกลุ่มประชากรตัวอย่างแล้วยังมีกลุ่มเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา อายุระหว่าง 10 – 12 ปี จำนวน 5 คน สามารถเข้าร่วมอบรมตลอดทั้ง 2 วัน ซึ่งเด็กนักเรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกันกับเด็กนักเรียนชั้นมัธยมได้อย่างไม่มีปัญหา ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 คณะครู ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานีวิทยุควรส่งเสริมการแสดงออกและความสามารถของนักเรียน สร้างรายการสำหรับเด็กนักเรียน ให้นักเรียนได้เรียนรู้การจัดรายการวิทยุ สำหรับเด็กที่มีอายุระหว่าง 10 – 12 ปี

4. การสร้างสรรค์รายการวิทยุสำหรับเยาวชนและครอบครัว

4.1 การสร้างสรรค์ด้านเนื้อหา พบว่า การเลือกสรรเนื้อหาที่เหมาะสมในการออกอากาศ รายการวิทยุ นั้นมาจากกิจกรรมที่กลุ่มเยาวชนนักจัดรายการได้รวมกลุ่มเยาวชนภายใน 4 ตำบลพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อทำกิจกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติในชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

- ควรสร้างสรรค์เนื้อหาโดยการหาความรู้เพิ่มเติม เช่น ศึกษาการใช้พลังงานทดแทนของคนในชุมชน โดยการสอบถามจากผู้รู้ในชุมชน

4.2 การสร้างสรรค์ด้านผู้จัดรายการ

- กลุ่มเยาวชนนักจัดรายการวิทยุ ควรค้นหาและสร้างสรรค์ความแปลกใหม่ให้กับรายการวิทยุ เช่น ศึกษาบทละครวิทยุเพิ่ม เพื่อนำมาปรับปรุงและเหมาะสมกับเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมให้เข้าใจง่าย เพื่อความเหมาะสมกับการเป็นการเพื่อเยาวชนและครอบครัว

- พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรสนับสนุนและพร้อมทั้งเข้าใจกลุ่มเยาวชนที่ทำกิจกรรมในการอนุรักษ์ธรรมชาติและการเป็นนักจัดรายการจิตอาสาเพื่อชุมชน

4.3 การสร้างสรรค์ด้านเทคนิคการนำเสนอ

- ผู้บริหารสถานีควรหาผู้เชี่ยวชาญด้านการนำเสนอที่แปลกใหม่และน่าสนใจเพื่อเพิ่มความรู้ให้กับกลุ่มเยาวชนนักจัดรายการวิทยุทุกปี

- นักจัดรายการเยาวชน ควรเพิ่มเทคนิคที่ทำให้ผู้ฟังสนใจมากยิ่งขึ้น เช่น จัดรายการวิทยุนอกสถานที่โดยนำเทปบันทึกเสียงระหว่างการณรงค์ทำกิจกรรมหรือขณะสอบถามปราชญ์ชาวบ้านนอกสถานที่ และนำมาออกอากาศเพื่อเพิ่มความน่าสนใจของรูปแบบรายการมากยิ่งขึ้น

4.4 การสร้างสรรค์ด้านบรรยากาศ

- เพิ่มบรรยากาศในการจัดรายการ โดยการเปลี่ยนสถานที่ในการออกอากาศ ซึ่งทางผู้บริหารและนักจัดรายการต้องศึกษาเพิ่มในการเทคนิคการจัดรายการนอกสถานที่เพื่อสร้างบรรยากาศที่แตกต่างและสร้างสีสันให้กับรายการวิทยุ รวมทั้งเป็นการฝึกฝีมือให้กับนักจัดรายการวิทยุที่เป็นเยาวชนจิตอาสาและเป็นนักจัดรายการประจำสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้พบว่าบางครั้งผู้ที่ให้ข้อมูลหรือผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ไม่เข้าใจในประเด็นคำถามดีพอ จึงควรที่จะต้องมีการปูพื้นฐานความเข้าใจของแต่ละคนให้เข้าใจตรงกันเกี่ยวกับประเด็นคำถามและต้องอาศัยอาศัยหลักจิตวิทยาในการถามคำถามสำหรับเยาวชน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและเป็นประโยชน์แก่งานวิจัยมากที่สุด

ควรเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ฟังในพื้นที่ใกล้เคียงซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ 4 ตำบล เพื่อศึกษาความต้องการหรือรูปแบบรายการวิทยุ สำหรับพื้นที่ตำบลอื่นที่สามารถรับฟังรายการจากสถานวิทยุชุมชนคนรักถิ่นได้

2. ข้อเสนอแนะในการออกแบบเครื่องมือ

เครื่องมือควรกระชับและใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน ควรคำนึงถึงประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เป็นหลักและต้องสัมพันธ์กับช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล เหมาะสมกับเวลาของกลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์เพราะหากมีประเด็นคำถามมากเกินไปผู้ให้สัมภาษณ์จะรู้สึกเบื่อหน่ายและตอบไม่ตรงประเด็น ทำให้ข้อมูลที่ได้รับเกิดการคลาดเคลื่อนจากประเด็นคำถามที่ตั้งไว้ได้

3. ข้อเสนอแนะเรื่องกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างในระดับประถมศึกษา เนื่องจากในการอบรมในครั้งนี้ได้มีนักเรียนกลุ่มประถมศึกษาร่วมด้วยจำนวน 6 คน และสามารถเรียนรู้รูปแบบเนื้อหาได้ดี พร้อมกับกลุ่มเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาได้เป็นอย่างดี

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องที่ควรวิจัย

การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาในหัวข้อ การพัฒนาเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาสู่ศักยภาพการเป็นนักจัดรายการวิทยุ การพัฒนาและการสร้างสรรค์รูปแบบรายการวิทยุที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความแปลกใหม่อยู่ตลอดเวลา

บรรณานุกรม

- กมล เตชะ. 2553. สัมภาษณ์. 24 มิถุนายน.
คนหลังไมค์ ใจเกินร้อย. 2552. “ดีเจเป็นได้ยังไง และเทคนิคการจัดรายการวิทยุ”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.isanradio.com/> เทคนิคการจัดรายการวิทยุ (24 สิงหาคม 2552).
- โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพรายการวิทยุสำหรับเด็กเยาวชน และครอบครัว. 2552. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (เอกสารอัดสำเนา).
- จूरรัตน์ จิตมะโนน. 2553. สัมภาษณ์. 20 กรกฎาคม.
ชญานนท์ ไชยอาษา. 2555. สัมภาษณ์. 8 มีนาคม.
จิตินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์ และ วีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร. 2546. **สื่อสารสาธารณะ: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐริชา อัมประเสริฐ. 2553. สัมภาษณ์. 8 กรกฎาคม.
ณัฐรดา วงษนาอะ. 2552. สถานการณ์การบริโภคสื่อของเด็กและเยาวชนภาคเหนือ โครงการวิจัย เรื่อง การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สื่อสำหรับเด็กและเยาวชนเครือข่ายสื่อสำหรับเด็กและเยาวชนภาคเหนือ. น. 5-6. ใน **เวทีสื่อละอ่อน สะท้อนสังคม**. 30 พฤษภาคม 2552 ณ โรงแรมสอติเคย์การ์เด็นท์ จ.เชียงใหม่. เชียงใหม่: ศูนย์ประสานงานสื่อสำหรับเด็กและเยาวชนภาคเหนือ.
- ทิพานัน เลี่ยมทิพย์. 2553. สัมภาษณ์. 8 กรกฎาคม.
ทิวาพร แสงเมืองชิน . 2543 . **การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนโดยผ่านรายการวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา**. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรภัทร วรรณฤมล. 2549. **รูปแบบสถานีวิทยุเพื่อความแตกต่าง = Radio format**. เชียงใหม่ : ดี 1 ดีไซน์.
- นภาพร เผ่ากันทะ. 2555. สัมภาษณ์. 8 มีนาคม.
บัณฑิต ศิติดสาร. 2553. สัมภาษณ์. 29 กรกฎาคม.
- ปณณพร ไพบูลย์วัฒนกิจ. 2549. **การเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนของภาคประชาชน กรณีเครือข่ายองค์กรวิทยุชุมชนเชียงใหม่**. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- _____. 2552. **หลักการสื่อสารเบื้องต้น**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- _____. 2552. **เวทีระดมความร่วมมือในการวิจัยโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม**. แนวทางในการสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว(ภาคเหนือตอนบน). เชียงใหม่: ม.ป.ป.
- ปรียานุช อุณาภาส. 2553. สัมภาษณ์. 29 กรกฎาคม.
- ผาติรัตน์ มูลเทพ. 2555. สัมภาษณ์. 8 มีนาคม.
- “แผนงานก่อสร้างสุขภาวะเยาวชน”. 2552. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (เอกสารอัดสำเนา).
- พนม เกตุมาน. 2550. “พัฒนาการวัยรุ่น”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.psyclin.co.th/new_page_56.htm (24 สิงหาคม 2552).
- พิมพ์ดา โยธาสมุทร. 2552. “บทวิเคราะห์: หลักเกณฑ์การทำงานของวิทยุชุมชนต่อความกังวลของผู้ประกอบการ”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://thainews.prd.go.th/view.php?m_news=255206230223&tb=N255206 (4 ตุลาคม 2552).
- พีระภาส ใฝ่จิต. 2555. สัมภาษณ์. 8 มีนาคม.
- พลสมบัติ นามหล้า. 2553. “วิทยุชุมชน: การมีส่วนร่วมของประชาชนในสื่อเพื่อชีวิตและสังคมท้องถิ่น”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://esaancommunity.org/index.php?option=com_content&view=article&id=32:2010-02-04-09-15-59&catid=2:2009-06-10-10-44-08&Itemid=10 (4 ตุลาคม 2552).
- ภัทรนันท์ เผ่าค๊ะใจ. 2555. สัมภาษณ์. 8 มีนาคม.
- มา ทาจิณะ. 2553. สัมภาษณ์. 28 กรกฎาคม.
- ยุพา สุภาพ. 2553. สัมภาษณ์. 20 กรกฎาคม.
- รีนา ธนพชรรัชต์. 2554. สัมภาษณ์. 2 มกราคม.
- วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์. 2548. **การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วิภาดา ใจดี. 2553. สัมภาษณ์. 8 กรกฎาคม.
- วีระวรรณ ยังกิจการ. 2545. **การมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบและเนื้อหา “รายการวิทยุเพื่อชุมชน” ของจังหวัดน่าน**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยนิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรปรัชญ์ หลวงโย. 2553. สัมภาษณ์. 2 กรกฎาคม.
- วรสิริ อักษรศิริ. 2553. สัมภาษณ์. 28 กรกฎาคม.

ศิริมาศ วงศ์บุตร. 2553. สัมภาษณ์. 20 กรกฎาคม.

เสกสัน ไชยวุฒิ. 2555. สัมภาษณ์. 8 มีนาคม.

สายทอง จิตมะโนน. 2553. สัมภาษณ์. 29 กรกฎาคม.

สังวร อินต๊ะสาร. 2552. “ประวัติและความเป็นมาของวิทยุชุมชนศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนรัก
ถิ่น F.M. 93.00 MHz”. (เอกสารอัดสำเนา).

_____. 2555. สัมภาษณ์. 8 มีนาคม.

เสกสัน ไชยวุฒิ. 255. สัมภาษณ์. 8 มีนาคม.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. 2553. “กฎหมายสิทธิเด็ก”. [ระบบออนไลน์].

แหล่งที่มา http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/special_report/18151

(15 พฤศจิกายน 2553).

สุทิพา ศรีวิชัย. 2553. สัมภาษณ์. 8 กรกฎาคม.

สุพรรณ อุ่นอากาศ. 2553. สัมภาษณ์. 29 กรกฎาคม.

อภิสร่า เผ่าดีใจ. 2555. สัมภาษณ์. 8 มีนาคม.

อารียา มะลิวงศ์. สัมภาษณ์. 8 มีนาคม 2555.

อุบลรัตน์ ศิริวุธศักดิ์. 2550. **สื่อสารมวลชนเบื้องต้น: สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม = Mass
communication media, culture and society.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

ภาค ก

แบบสัณฐานและ
แบบประเพณีหลังอบรม

สำหรับเยาวชน

ชุดที่.....

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว กรณีศึกษา:

รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดพะเยา

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ - นามสกุล.....
2. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง อายุ..... ปี
3. ระดับการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษา (โปรดระบุ).....
4. โรงเรียน.....
5. ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่..... หมู่ที่.....ตำบล.....
6. อำเภอ.....จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์.....
7. อีเมล.....
8. อาศัยอยู่กับใคร
☐ พ่อและแม่ ☐ พ่อ ☐ แม่ ☐ญาติพี่น้อง (โปรดระบุ).....
☐ อื่นๆ(โปรดระบุ).....
9. เวลาว่างชอบทำกิจกรรมอะไร
☐ อ่านหนังสือ ☐ ฟังเพลง ☐ ฟังวิทยุ ☐ ดูทีวี ☐ ช่วยพ่อแม่ทำงาน
☐ อื่นๆ(โปรดระบุ).....
10. การเลือกรับชมข่าวสารในแต่ละครั้งท่านมีความสนใจหรือต้องการรับเนื้อหาข่าวสารประเภทใดบ้าง
☐ การเมือง ☐ เศรษฐกิจ ☐ วัฒนธรรม ☐ บันเทิง ☐ กีฬา
☐ สุขภาพ ☐ สารน่ารู้ ☐ เทคโนโลยี ☐ สิ่งแวดล้อม/ภัยธรรมชาติ
☐ อื่นๆ(โปรดระบุ).....
11. เคยร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนหรือไม่
☐ ไม่เคย
☐ เคย
☐ เสียงตามสายภายในโรงเรียน ☐ ประชาสัมพันธ์โรงเรียน(โปรดระบุ).....
☐ พิธีกรในโรงเรียน ☐ จัดรายการวิทยุ ☐ นำสวคมนต์
☐ เข้าร่วมการประกวดต่างๆ ☐ อื่นๆ(โปรดระบุ).....
12. ใช้ภาษาอะไรในการสนทนาในชีวิตประจำวันกับครอบครัว
☐ ภาษาท้องถิ่น(คำเมือง) ☐ ภาษาไทยกลาง ☐ ภาษาอื่นๆโปรดระบุ.....

สำหรับคุณครู

ชุดที่.....

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว กรณีศึกษา:

รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดพะเยา

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ - นามสกุล
.....
2. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง อายุปี
3. ระดับการศึกษา (โปรดระบุ)
ชั้นอุดมศึกษา (โปรดระบุ)
อื่นๆ (โปรดระบุ)
4. โรงเรียน.....
5. ตำแหน่ง.....วิชาที่สอน.....
หน้าที่ความรับผิดชอบในโรงเรียน.....
6. ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่..... หมู่ที่ตำบล
อำเภอจังหวัด เบอร์โทรศัพท์.....
อีเมล.....
7. เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้
8. อีเมล.....
9. การเลือกรับชมข่าวสารในแต่ละครั้งท่านมีความสนใจหรือต้องการรับเนื้อหาข่าวสารประเภทใดบ้าง
☐ การเมือง ☐ เศรษฐกิจ ☐ วัฒนธรรม ☐ บันเทิง ☐ กีฬา
☐ สุขภาพ ☐ สารสนเทศ ☐ เทคโนโลยี ☐ สิ่งแวดล้อม/ภัยธรรมชาติ
☐ อื่นๆ(โปรดระบุ).....
10. เคยมีส่วนร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนหรือไม่
☐ ไม่เคย
☐ เคย
☐ เสียตามสายภายในโรงเรียน ☐ ประชาสัมพันธ์โรงเรียน(โปรดระบุ).....
☐ พิธีกรในโรงเรียน ☐ จัดรายการวิทยุ
☐ เข้าร่วมการประกวดต่างๆ ☐ อื่นๆ(โปรดระบุ).....

สำหรับ ผอ.โรงเรียน

ชุดที่.....

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว กรณีศึกษา:

รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดพะเยา

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ - นามสกุล
.....
2. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง อายุปี
3. ระดับการศึกษา (โปรดระบุ)
ชั้นอุดมศึกษา (โปรดระบุ)
อื่นๆ (โปรดระบุ)
4. สังกัดโรงเรียน.....
5. ตำแหน่ง.....วิชาที่สอน.....
หน้าที่ความรับผิดชอบในโรงเรียน.....
6. ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่..... หมู่ที่ตำบล
อำเภอจังหวัด เบอร์โทรศัพท์.....
อีเมล.....
7. เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้
8. อีเมล.....
9. การเลือกรับชมข่าวสารในแต่ละครั้งท่านมีความสนใจหรือต้องการรับเนื้อหาข่าวสารประเภทใดบ้าง
☐ การเมือง ☐ เศรษฐกิจ ☐ วัฒนธรรม ☐ บันเทิง ☐ กีฬา
☐ สุขภาพ ☐ สารสนเทศ ☐ เทคโนโลยี ☐ สิ่งแวดล้อม/ภัยธรรมชาติ
☐ อื่นๆ(โปรดระบุ).....
10. เคยมีส่วนร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนหรือไม่
☐ ไม่เคย
☐ เคย
☐ เสียตามสายภายในโรงเรียน ☐ ประชาสัมพันธ์โรงเรียน(โปรดระบุ).....
☐ พิธีกรในโรงเรียน ☐ จัดรายการวิทยุ
☐ เข้าร่วมการประกวดต่างๆ ☐ อื่นๆ(โปรดระบุ).....

สำหรับผู้ปกครอง

ชุดที่.....

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว กรณีศึกษา:

รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดพะเยา

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ - นามสกุล.....
2. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง อายุปี
เชื้อสาย (โปรดระบุ)
3. ระดับการศึกษา
ชั้นประถมศึกษา (โปรดระบุ)
ชั้นมัธยมศึกษา (โปรดระบุ)
ชั้นอุดมศึกษา (โปรดระบุ)
อื่นๆ (โปรดระบุ)
4. อาชีพ.....
5. ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่..... หมู่ที่ ตำบล
อำเภอ จังหวัด
6. เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้
7. อีเมล.....
8. การเลือกรับชมข่าวสารในแต่ละครั้งท่านมีความสนใจหรือต้องการรับเนื้อหาข่าวสารประเภทใดบ้าง
☐ การเมือง ☐ เศรษฐกิจ ☐ วัฒนธรรม ☐ บันเทิง ☐ กีฬา
☐ สุขภาพ ☐ สารความรู้ ☐ เทคโนโลยี ☐ สิ่งแวดล้อม/ภัยธรรมชาติ
☐ อื่นๆ(โปรดระบุ).....
9. ข้าพเจ้าเป็นผู้ปกครองของ(ค.อ,ค.ช,นาย,นางสาว).....
เกี่ยวข้องกับ.....
10. ท่านใช้ภาษาอะไรในการสนทนาในชีวิตประจำวันกับครอบครัว
☐ ภาษาเหนือ(คำเมือง) ☐ ภาษาไทยกลาง ☐ ภาษาท้องถิ่น (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการฟังรายการวิทยุ

การติดตามรับฟังรายการวิทยุ/การเปิดรับสื่อวิทยุเป็นอย่างไร

☐ ถ้าเคยฟังรายการวิทยุโปรดระบุรายละเอียดในรายการต่อไปนี้

ลำดับที่	ชื่อรายการวิทยุ ที่ชอบฟัง	ฟังเรื่องอะไร ในรายการ	รูปแบบรายการ ที่ชอบฟัง	วันเวลาในการ ออกอากาศ (เวลาที่ฟัง)	ทางสถานี	ความถี่ในการฟัง(ต่อเดือน)			
						เริ่มฟังตั้งแต่ เมื่อไร	ฟังทุกครั้งที่ ออกอากาศ	นานๆครั้งจึง ฟัง (โปรดระบุ จำนวนครั้ง)	เหตุผลที่ฟัง

เหตุผลที่ไม่ได้ฟังรายการวิทยุเพราะ

- ☐ ไม่มีเครื่องรับวิทยุ ☐ ไม่มีคลื่นสัญญาณวิทยุ ☐ ฟังรายการวิทยุแล้วไม่เข้าใจภาษา ☐ ไม่ชอบฟังรายการวิทยุ ☐ ไม่มีไฟฟ้า
☐ ไม่มีเวลาฟัง ☐ อื่นๆ(ระบุ)

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับรูปแบบรายการที่ต้องการเห็นในรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม

เนื้อหาในรายการควรครอบคลุมเรื่องอะไร เพราะอะไร(เรียงตามลำดับ1,2,3 และเพราะอะไร ถึงเป็นเช่นนั้น)	ปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน คืออะไรที่สำคัญมากที่สุดเป็นอันดับ 1,2,3 เพราะอะไรถึงเป็นเช่นนั้น	ใครในชุมชนที่สามารถช่วย แก้ปัญหา สิ่งแวดล้อมได้/ทำไม	วิธีการแก้ไขปัญหา/ ช่วยอย่างไร
☐ ป่าไม้ ☐ ภูเขา ☐ ดิน ☐ น้ำ ☐ อากาศ ☐ ชุมชนเมือง ☐ โบราณสถาน / โบราณวัตถุ ☐ ขนบธรรมเนียม / ประเพณี ☐ อื่นๆ โปรดระบุ	☐ ป่าไม้ ☐ ภูเขา ☐ ดิน ☐ น้ำ ☐ อากาศ ☐ ชุมชนเมือง ☐ โบราณสถาน / โบราณวัตถุ ☐ ขนบธรรมเนียม / ประเพณี ☐ อื่นๆ โปรดระบุ		

รูปแบบและเทคนิคการจัดรายการวิทยุ						
วัตถุประสงค์หลัก ในรายการควรผลิต ขึ้นมาเพื่ออะไร	รูปแบบรายการ (ข่าว,สารคดี,สัมภาษณ์ ,สถานที่และอภิปราย ,ละครวิทยุ,เพลง)/ ทำไม	แขวนที่จัดรายการ ควรมีลักษณะอย่างไร	ในรายการควร มีผู้จัดกี่คน/ ทำไม	ภาษาที่ใช้ใน การจัดรายการ/ทำไม	ระยะเวลาในการออกอากาศ ที่เหมาะสม/ทำไมต้องเป็น เวลานี้	เพลงที่ใช้ประกอบในรายการ ควรเป็นเพลงในลักษณะใด/ ทำไม

เทคนิคในการสร้างสรรค์รายการวิทยุ	
1. วิธีสร้างจุดเด่นรายการวิทยุที่ทำให้แตกต่างจากรายการอื่นทั่วไปเพื่อสร้างความแปลกใหม่และทำให้น่าสนใจมากขึ้น/มีเทคนิคอย่างไร	
2. วิธีสร้างสรรค์รายการวิทยุให้มีประโยชน์และมีคุณค่าแก่ชุมชนเพื่อให้รายการวิทยุได้คงอยู่คู่กับชุมชน/มีเทคนิคอย่างไร	
3. วิธีสร้างเสน่ห์ของรายการวิทยุให้น่าติดตามและสามารถเข้าใจได้/มีเทคนิคอย่างไร	
4. วิธีพัฒนารายการวิทยุให้อยู่คู่กับสถานี/มีเทคนิคอย่างไรที่ทำให้รายการไม่น่าเบื่อและเนื้อหาไม่ซ้ำ ที่เคยนำเสนอมา	

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับความพร้อมและความต้องการในการฝึกอบรมการผลิตรายการวิทยุ

วัตถุประสงค์ในการอบรมเพื่ออะไร	อยากอบรมเกี่ยวกับเรื่องอะไรมากที่สุดเพราะอะไร	ระยะเวลาในการอบรมที่เหมาะสม	ในการจัดอบรมสถานที่/ควรจัดการอบรมที่ไหน	คุณลักษณะของผู้ที่จะเข้าอบรมควรเป็นอย่างไร	จำนวนผู้เข้าอบรมไม่ควรเกินกี่คนต่อการอบรม 1 ครั้ง	วิทยากรแบบไหน/อย่างไร
		จำนวนกี่วัน..... ☐ วันหยุด ☐ วันธรรมดา - ควรเริ่มอบรมเวลา.....น. - ปิดการอบรมเวลา.....น.	☐ ห้องประชุมเทศบาล โปรกระบุ..... ☐ โรงเรียน โปรกระบุ..... ☐ สถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น - ห้องฝึกอบรมควรเป็นแบบไหน ☐ เปิดโล่ง ☐ ห้องประชุม ☐ อื่นๆ โปรกระบุ.....	-เด็กนร.ระดับไหน โปรกระบุ..... ☐ เด็กมาจากความสนใจ ,ตั้งใจจ้การรายการ ☐ เด็กบ้านที่อยู่บ้านใกล้สถานี, โรงเรียน โปรกระบุ.....		

4.2 รูปแบบการอบรมควรมีลักษณะใด

☐ ทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ

☐ ปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี

☐ เท่ากัน

4.3 คาดว่าจะนำผลจากการอบรมไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร

.....

.....

นักศึกษาปริญญาโท สาขานิเทศศาสตร์ คณะสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

แบบประเมินผล

โครงการฝึกอบรม “ดีเจ.น้อย สร้างสื่อสร้างสรรค์ พิทักษ์สิ่งแวดล้อม”

วันที่ 29 - 30 มกราคม 2554

ณ สถาบันวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ต.บ้านป็น อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา

ส่วนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้เข้ารับการอบรม

คำชี้แจง : โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ และกรอกข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ

☐

เพศชาย

☐

เพศหญิง

2. อายุ ปี

3. ระดับการศึกษา

☐

ระดับมัธยมศึกษา (ระบุ)

4. โรงเรียน

5. ประสบการณ์การจัดรายการวิทยุ

☐

ไม่เคยจัดรายการมาก่อน

☐

เคยจัดรายการมาแล้ว ไม่เกิน 1 ปี โปรดระบุ เดือน ปี

☐

จัดรายการมาแล้วมากกว่า 1 ปี โปรดระบุ เดือน ปี

☐

อื่นๆ (ระบุ)

ส่วนที่ 2 การประเมินผลโครงการฝึกอบรมผู้จัดรายการวิทยุชุมชนเด็ก เยาวชน และครอบครัว

คำชี้แจง : โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านให้มากที่สุด

รายการประเมินผล	มาก	ปานกลาง	น้อย	ข้อเสนอแนะ
ด้านเนื้อหาการฝึกอบรม				
1. เนื้อหาในการอบรมสอดคล้องกับความต้องการของท่าน				
2. ท่านได้รับความรู้ แนวคิด ทักษะ และประสบการณ์ใหม่ๆ				
3. เนื้อหาในหลักสูตรเป็นประโยชน์ต่อการจัดรายการวิทยุของท่าน				
รายการประเมินผล	มาก	ปานกลาง	น้อย	ข้อเสนอแนะ
4. ท่านคิดว่าจะนำสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้กับการจัดรายการวิทยุได้				
ด้านกระบวนการฝึกอบรม/วิทยากร				
5. สัดส่วนระหว่างภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม				
6. ความรู้ และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้การฝึกอบรมของวิทยากร				
7. ระยะเวลาในการฝึกอบรมครั้งนี้มีความเหมาะสม				
ด้านเอกสารประกอบการฝึกอบรม				
8. เอกสารการฝึกอบรมมีความเข้าใจง่ายและน่าสนใจ				
9. เอกสารการฝึกอบรมเป็นประโยชน์ต่อการจัดรายการวิทยุของท่าน				
ด้านสถานที่การฝึกอบรม				
10. สถานที่ในการฝึกอบรมช่วงภาคทฤษฎีมีความเหมาะสม				
11. สถานที่ในการฝึกอบรมช่วงภาคปฏิบัติมีความเหมาะสม				

ข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ

จากคณะผู้จัดงาน

สถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่นและ

คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สำหรับผู้จัด
ชุดที่.....

แบบสัมภาษณ์การสร้างสรรค์รายการวิทยุหลังจากการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุ

**เรื่อง การสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว กรณีศึกษา:
รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดพะเยา**

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ - นามสกุล
.....
2. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง อายุ..... ปี
3. ระดับการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษา (โปรดระบุ)
4. โรงเรียน.....
5. ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่..... หมู่ที่ตำบล
6. อำเภอจังหวัด เบอร์โทรศัพท์.....
7. อีเมล.....
8. ประสบการณ์การจัดรายการวิทยุ
☐ จัดรายการมาแล้ว ไม่เกิน 1 ปี โปรดระบุเดือน ปี
☐ จัดรายการมาแล้วมากกว่า 1 ปี โปรดระบุ เดือน ปี
☐ อื่นๆ (ระบุ)
9. ชื่อรายการที่จัด
.....

สำหรับผู้ฟัง
ชุดที่.....

แบบสัมภาษณ์การสร้างสรรค์รายการวิทยุหลังจากการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุ

เรื่อง การสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว กรณีศึกษา:

รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดพะเยา

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ - นามสกุล
.....
2. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง อายุ..... ปี
3. ระดับการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษา (โปรดระบุ)
4. โรงเรียน.....
5. ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่..... หมู่ที่ตำบล
6. อำเภอจังหวัด เบอร์โทรศัพท์.....
7. อีเมล.....
8. ประสบการณ์ในการฟังรายการวิทยุ
☐ ฟังรายการมาแล้ว ไม่เกิน 1 ปี โปรดระบุเดือน ปี
☐ ฟังรายการมาแล้วมากกว่า 1 ปี โปรดระบุ เดือน ปี
☐ อื่นๆ (ระบุ)
9. ชื่อรายการที่ฟัง
.....

สำหรับผอ.สถานีวิทย์
ชุดที่.....

แบบสัมภาษณ์การสร้างสรรค์รายการวิทยุหลังจากการฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุ

เรื่อง การสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว กรณีศึกษา:

รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดพะเยา

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ - นามสกุล
.....
2. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง อายุ..... ปี
3. ระดับการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษา (โปรดระบุ)
4. โรงเรียน.....
5. ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่..... หมู่ที่ตำบล
6. อำเภอจังหวัด เบอร์โทรศัพท์.....
7. อีเมล.....
8. ประสบการณ์ในการฟังรายการวิทยุ
☐ ฟังรายการมาแล้ว ไม่เกิน 1 ปี โปรดระบุเดือน ปี
☐ ฟังรายการมาแล้วมากกว่า 1 ปี โปรดระบุ เดือน ปี
☐ อื่นๆ (ระบุ)
9. ชื่อรายการที่ฟัง
.....

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการสร้างสรรค์รายการวิทยุ หลังจากผ่านการฝึกอบรมการสร้างสรรค์รายการวิทยุ

เกณฑ์ 11 ประการในการประเมินผลผลิตรายการที่สร้างสรรค์					
องค์ประกอบ	ความแปลกและความแตกต่าง	ประโยชน์และคุณค่า	ความริเริ่มหรือต้นคิด	ความเป็นเหตุเป็นผล	ความละเอียดอ่อน (ฝีมือประณีต/ชั้นสูง)
ผู้จัดรายการ					
เนื้อหารายการ					
เทคนิคการจัด					
บรรยากาศของรายการ					

เกณฑ์ 11 ประการในการประเมินผลผลิตรายการที่สร้างสรรค์				
องค์ประกอบ	สามารถเข้าใจได้ง่าย	มีการสังเคราะห์ หรือการศึกษารวบรวมข้อมูล	มีการเพิ่มหรือสร้างสีสันของ รายการให้มีชีวิตชีวา	มีการพัฒนาให้ดีขึ้น
ผู้จัดรายการ				
เนื้อหารายการ				
เทคนิคการจัด				
บรรยากาศของรายการ				

ภาคผนวก ข

เอกสารการอบรม

เอกสารประกอบการฝึกอบรม

**“ดีเจน้อย สร้างสื่อ
สร้างสรรค์
พิทักษ์สิ่งแวดล้อม”**

วันที่ 29 – 30 มกราคม 2554

ณ สถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ต.บ้านป็น

อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา

ร่วมสนับสนุนโครงการโดย

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพวิทยุชุมชน

สถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น FM 93.00

โรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม โรงเรียนบ้านปาง

โรงเรียนหนองหล่ม

การผลิตรายการวิทยุ

วิทยากรโดย
อาจารย์ปณณพร ไพบุลย์วัฒนกิจ
คณะสารสนเทศและการสื่อสาร ม.แม่โจ้

“วิทยุ” เป็นศิลปะอย่างหนึ่งในการถ่ายทอดเรื่องราว
ความรู้สึกผ่านสื่อเสียงไปยังผู้ฟัง

7 ข้อ การเป็นนักจัดรายการวิทยุที่ดี

1. “การพูดที่ดี” ต้องวางแผน
2. พูดด้วยความจริงใจ
3. เป็นเรื่องใกล้ตัวเรา และเพื่อนๆ
4. เป็นเรื่องที่เรารู้จริง
5. เป็นเรื่องที่มีประโยชน์ / ให้ข้อคิดดีๆแก่ผู้ฟัง
6. แนะนำตัว และกล่าวขอบคุณ
7. รักษาเวลา

วิทยุประกอบด้วยเสียง

1. เสียงพูด/ภาษาพูด เข้าใจง่าย สั้นกระชับ

* สลีลาการพูด

- ไม่ควรพูดเหมือนอ่านหนังสือ แต่ควรพูดเหมือนอยู่กับเพื่อน
- ไม่ควรเลียนแบบใคร ค้นหาตัวเองให้พบ
- น้ำเสียงจริงใจ ไม่ดูถูกผู้ฟัง

2. เสียงเพลง

- ใช้เปิดปิดรายการ
- ใช้คั่นแต่ละช่วงของรายการ
- สร้างบรรยากาศหรือเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งของรายการ
- คั่นรายการต่อรายการ

3. เสียงประกอบ เช่น ฝนตก นกร้อง เปิดประตู เสียงรถ

* ความหลากหลายของรายการ จะทำให้ไม่น่าเบื่อ มีเสียงเพลง
เสียงประกอบ สลีลาการพูด ผสมกันเป็นรูปแบบรายการที่น่าสนใจ ...*

การจัดรายการวิทยุ ควรคำนึงถึง ...

1. วัตถุประสงค์ต้องชัดเจน ว่าต้องการอะไร?

- เพื่อให้ความบันเทิง
- เพื่อแจ้งข่าวสารประชาสัมพันธ์
- เพื่อให้สาระความรู้
- เพื่อจูงใจ โน้มน้าวใจให้ปฏิบัติตาม

2. เรื่องที่จัดในรายการวิทยุ

- ควรเป็นเรื่องใกล้ตัว
- กำลังได้รับความสนใจจากสังคม
- มีผลกระทบหรือเกี่ยวข้องกับดำรงชีวิตของผู้ฟัง

* ข้อมูลในการจัดรายการวิทยุ

- ผู้รู้ นักปราชญ์ท้องถิ่น พ่ออุ้ยแม่อุ้ย
- หนังสือ นิตยสาร แผ่นพับ ประกาศ
- รายการวิทยุจากสถานีอื่น
- สื่ออื่นๆ ได้แก่ ทีวี อินเทอร์เน็ต นสพ.

* ข้อมูลต้องเชื่อถือได้ และมีแหล่งอ้างอิงที่ชัดเจน เป็นที่ยอมรับของสังคม*

3. กลุ่มผู้ฟัง

กลุ่มผู้ฟังแบ่งเป็น

- กลุ่มผู้ฟังทั่วไป คือ ไม่เจาะจง ฟังได้ทุกกลุ่ม
- กลุ่มผู้ฟังเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มชนเผ่า เป็นต้น

ผู้ฟังจะเป็นผู้ตัดสินใจว่า...รายการของเราประสบผลสำเร็จมากแค่ไหน?

4. การประเมินผลรายการ

แบ่งเป็น การประเมินผลอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ เช่น

- การใช้แบบสอบถาม/สัมภาษณ์
- ดูจากโทรศัพท์ที่เข้ามาในรายการ
- สอบถามความเห็น เมื่อพบเจอในชุมชน

* การให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในรายการ (จะทำให้รายการได้รับความนิยมมากขึ้น)

- ให้โทรศัพท์เข้ามาในรายการ เช่น ขอเพลง ตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น เล่นเกม เล่าเรื่อง รายงานข่าว
- เชิญมาร่วมสนทนาที่สถานีวิทยุ
- เขียนจดหมายน้อย ส่งข้อความ

ขั้นตอนการผลิตรายการวิทยุ

1. ขั้นตอนเตรียมการ

1.1 วางแผนผลิตรายการ ได้แก่

- กำหนดชื่อรายการวิทยุ
- กำหนดวัตถุประสงค์ จัดเพื่ออะไร
- กำหนดกลุ่มผู้ฟัง คือใคร?
- กำหนดเนื้อเรื่องที่จัดให้ชัดเจน เช่น

ตัวอย่าง

การกำหนดเรื่องที่จัดรายการวิทยุ

หัวข้อใหญ่ คือ “น้ำ”

หัวข้อย่อย

1. น้ำมีประโยชน์อย่างไร ต่อชุมชนของเรา
2. น้ำมีปัญหาอะไร?
3. แล้วพวกเราจะช่วยกันแก้ไขปัญหาน้ำได้อย่างไร?

- กำหนดวิธีการนำเสนอ เช่น
 - * รูปแบบสนทนาพูดคุยกัน
 - * รูปแบบการสัมภาษณ์
 - * รูปแบบการเล่าข่าว เล่าเป็นนิทาน
 - * รูปแบบรายการเพลง

- กำหนดความยาวของรายการ

1.2 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลมาจัดรายการวิทยุ

1. กล่าวสวัสดี / แนะนำตัว
2. ขอสอบถามข้อมูล / สัมภาษณ์
3. สัมภาษณ์มากกว่า 1 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย
4. จัดบันทึกข้อมูล / ขอชื่อของผู้ให้ข้อมูล
5. กล่าวขอบคุณ / ลา

1.3 การเขียนบทวิทยุ

การเขียนบทวิทยุ คือ การนำข้อมูลมาเขียน เพื่อ “พูด” ไม่ใช่เพื่อ “อ่าน”

ประโยชน์ของการเขียนบทวิทยุ คือ

- ช่วยเตือนความจำขณะจัดรายการวิทยุ
- ช่วยทำให้พูดเป็นระบบ ไม่วกไปวนมา

บทวิทยุประกอบด้วย 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 หัวรายการ (ระบุใครทำอะไรบ้าง)

ชื่อสถานี

ชื่อรายการ

วันเวลาออกอากาศ

เรื่องที่จัดรายการ

ความยาวของรายการ

ผู้เขียนบท

ผู้ดำเนินรายการ

วิทยากร

ส่วนที่ 2 ส่วนแสดง (สวัสดี/เกริ่นเข้าสู่รายการ)

- เปิดเพลงประจำรายการ (Jingle)
- กล่าวสวัสดี / แนะนำรายการ-สถานีวิทยุ / แนะนำตัวผู้ดำเนินรายการ
- แนะนำรายการมีอะไรบ้าง วันนี้จะคุยเรื่องอะไร มีอะไรเด่นๆ ขวนติดตาม

ส่วนที่ 3 ส่วนเนื้อหา (เล่าเรื่อง / ข้อมูล)

ช่วง	ประเด็น/เนื้อหา	รูปแบบ	ระยะเวลา
1	น้ำมีประโยชน์อย่างไร?	สัมภาษณ์	3 นาที
2	น้ำมีปัญหาอะไร	สัมภาษณ์	3 นาที
3	จะช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร	สัมภาษณ์	3 นาที
รวม			9 นาที

ส่วนที่ 4 ส่วนปิดท้ายรายการ (กล่าวขอบคุณ)

- ผู้ดำเนินรายการกล่าวสรุปข้อมูล
- กล่าวขอบคุณ / กล่าวลาผู้ฟัง / ย้ำเวลาของรายการและสถานี
- เปิดเพลงประจำรายการ (เพลงปิดรายการ)

ตัวอย่างรายการ (เต็มๆ)

ชื่อสถานี สถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น FM 93.00 Mhz
 ชื่อรายการ ตีเจ.น้อย สร้างสื่อ สร้างสรรค์ พิทักษ์สิ่งแวดล้อม
 วันเวลาออกอากาศ วันอาทิตย์ ที่ 30 มกราคม 2554 เวลา 13.00
 - 13.15 น.
 เรื่องที่จัดรายการ น้ำ
 ความยาวของรายการ 15 นาที
 ผู้เขียนบท ด.ญ.ชยัน และด.ช.อดทน
 ผู้ดำเนินรายการ ด.ญ.บานชื่น และด.ช.บานใจ
 วิทยากร ด.ญ.คุณธรรม และด.ช.เด็กดี

ลำดับรายการ/เนื้อหา	รูปแบบรายการ/เทคนิค	ระยะเวลา
เปิดเพลงประจำรายการ	Jingle รายการ / คอมน	30 วินาที
- ผู้ดำเนินรายการสวัสดีคุณผู้ฟัง - แนะนำรายการ - แนะนำตัวผู้ดำเนินรายการ 2 คน คือ..... - แนะนำวิทยากรมาให้ความรู้ในรายการ 2 ท่าน คือ	สนทนา	1 นาที
เปิดประเด็นพูดคุยวันนี้ 1. น้ำมีประโยชน์อย่างไร? ต่อชุมชนของเรา 2. น้ำมีปัญหาอะไรบ้าง 3. เราจะช่วยกันแก้ไขปัญหาน้ำได้อย่างไร?	สนทนา	1 นาที

บอกเบอร์โทรมาร่วมแสดงความ คิดเห็นในรายการ ว่าคิดอย่างไร?	สนทนา	30 วินาที
1. น้ามีประโยชน์ต่อชุมชนของเรา อย่างไร?	สัมภาษณ์วิทยากรคนที่ 1	2 นาที
สรุปคำตอบจากข้อ 1	สนทนา	1 นาที
2. น้ามีปัญหาอะไรบ้าง?	สัมภาษณ์วิทยากรคนที่ 2	2 นาที
- สรุปคำตอบจากข้อ 2 - บอกเบอร์โทร ย้ำให้โทรเข้ามา แสดงความคิดเห็นในรายการ ช่วง เราจะช่วยกันแก้ไขปัญหานี้ ได้อย่างไร?	สนทนา	1 นาที 30 วินาที
พักฟังเพลง ชื่อ	ซีดีเพลงที่ 1	1 นาที
3. เราจะช่วยกันแก้ไขปัญหานี้ได้ อย่างไร?	สัมภาษณ์วิทยากรคนที่ 1-2	2 นาที
สรุปทางออก / แนวทางการแก้ไข ปัญหา	สนทนา	1 นาที
ช่วงสุดท้ายของรายการ - ขอบคุณวิทยากร ชื่อ - ขอบคุณคุณผู้ฟังที่ติดตามรับฟัง รายการ - บอกชื่อผู้ดำเนินรายการ หนูชื่อ ผู้ดำเนินรายการต้อง ลาคุณผู้ฟังไปแล้ว พบกันใหม่ใน โอกาสต่อไปค่ะ - สวัสดีค่ะ/ครับ	สนทนา	1 นาที
เปิดเพลงประจำรายการ	Jingle รายการ / คอม	30 วิ
รวม		15 นาที

2. ขึ้นซักซ้อม
3. ขึ้นทดลองจัดรายการจริง (ON AIR)
4. ขึ้นการประเมินผลรายการ

* เกณฑ์การประเมิน หรือวิจารณ์

1. เรื่องที่จัดในรายการมีความน่าสนใจไหม? ให้ข้อคิดดีๆไหม
2. รูปแบบของรายการ / วิธีการนำเสนอที่น่าสนใจไหม?
3. ผู้จัดรายการวิทย์เป็นอย่างไร? เช่น น้ำเสียง ลีลา ราบรื่น
4. ระยะเวลา ตรงเวลาไหม? แบ่งช่วงเวลาแต่ละช่วงเหมาะสมไหม?

*มอบข้อคิดดีๆ จากใจ ..

คิดจะให้เขา ใจเราเป็นสุข
คิดจะเอาของเขา ใจเราเป็นทุกข์

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดรายการวิทยุ

รศ.ดร.วิทย์ฯ ดำรงเกียรติศักดิ์
คณบดีคณะวารสารศาสตร์และการสื่อสาร
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
25 เมษายน 2553

กำหนดการ

โครงการฝึกอบรม ดี.เจ น้อย : สร้างสื่อ สร้างสรรค์ พิทักษ์สิ่งแวดล้อม

วันที่ 29 – 30 มกราคม 2554

ณ สถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

จัดโดย คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น

โรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม, โรงเรียนหนองห่ม และโรงเรียนบ้านปาง

วันเสาร์ที่ 29 มกราคม 2554

เวลา 9.00-9.30 น.

เวลา 9.30-10.00 น.

เวลา 10.00-10.30 น.

เวลา 10.30-10.45 น.

เวลา 10.45-12.00 น.

เวลา 12.00-13.00 น.

ลงทะเบียน / รับเอกสาร

กล่าวรายงานโครงการ

โดย อ.วิเชียร วงศ์สถาน / อ.สังวร อินต๊ะสาร

พิธีเปิดโครงการฝึกอบรม / กล่าวต้อนรับผู้เข้ารับ

การฝึกอบรม โดย อาจารย์ถวิลจิต อินต๊ะวงศ์

(รองผู้อำนวยการโรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม)

แนะนำสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น: ความเป็นมา

และกฎในสถานี โดย คุณธีระวัฒน์ ราชเนตร

ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนรักถิ่น

กิจกรรมสนทนาการ โดย โดย พี่แอ่ง

หลักการจัดรายการวิทยุ

: ข้อดีข้อจำกัดของสื่อวิทยุ

: องค์ประกอบ และขั้นตอนของการผลิต

รายการวิทยุ โดย อ.ปัทมพร ไพบูลย์วัฒนกิจ

คณะสารสนเทศและการสื่อสาร ม.แม่โจ้

พักรับประทานอาหารกลางวัน

เวลา 13.00-13.30 น.

เวลา 13.30-15.00 น.

กิจกรรมสหนาการ โดย พี่แอ้ง

แบ่งกลุ่มย่อย 5 กลุ่มลงพื้นที่เก็บข้อมูลมาจัด
รายการวิทยุ

- : กลุ่มดงหอย – ต้นน้ำต้นชีวิต
- : กลุ่มสภาพป่าไม้ในชุมชน
- : กลุ่มปัญหาระบบจัดการขยะในชุมชน
- : กลุ่มสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง
- : กลุ่มปัญหาเด็กเสพยาสูบ
(เหล้า, บุหรี่, ดิทยาเสพติด, ดิจเกมออนไลน์)

เวลา 15.00-16.30 น.

การเตรียมจัดรายการวิทยุ

: การลำดับเปิดปิดรายการ

: การเขียนบทวิทยุเพื่อพูด

โดย อาจารย์ปณณพร ไพบุลย์วัฒนกิจ

คณะสารสนเทศและการสื่อสาร ม.แม่โจ้

วันอังคารที่ 11 มกราคม 2554

เวลา 9.00-10.00 น.	ความรู้เกี่ยวกับการใช้และดูแลเครื่องมือ อุปกรณ์ ในห้องส่ง โดย คุณศักดิ์นา แซ่เต็ม (รุ่นพี่เยาวชนนักจัดรายการ)
เวลา 10.00-12.00 น.	เตรียมซักซ้อมการจัดรายการวิทยุ
เวลา 12.00-13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00-13.30 น.	กิจกรรมสันทนาการ โดย พี่แอ้ง
เวลา 13.30-14.30 น.	ฝึกทดลองจัดรายการวิทยุ ครั้งที่ 1 และวิจารณ์ โดย พี่อนุและคณะวิทยากร
เวลา 14.30-15.30 น.	จัดรายการวิทยุจริงออกอากาศทางสถานีวิทยุ ชุมชนคนรักถิ่น ดำเนินรายการโดย อาจารย์วิเชียร วงศ์สถาน / อาจารย์สังวร อินต๊ะสาร
เวลา 15.30-16.00 น.	ประเมินผลรายการ โดย คณะผู้จัดทำ คณะครู และคณะวิทยากร
เวลา 16.00-16.15 น.	สรุปและประเมินผลจากการฝึกอบรม โดย คณะวิทยากร
เวลา 16.15-16.45 น.	พิธีมอบใบเกียรติบัตร และกล่าวปิดการฝึกอบรม โดย คุณธีระวัฒน์ ราชเนตร ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนรักถิ่น

**โครงการฝึกอบรม ดี.เจ น้อย : สร้างสื่อ สร้างสรรค์ พิทักษ์สิ่งแวดล้อม
ของสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น อำเภอคอกคำใต้ จังหวัดพะเยา**

1. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบัน มนุษย์กำลังเผชิญกับสภาพปัญหาภัยพิบัติธรรมชาติ อันได้แก่ ปัญหาน้ำท่วม ดินโคลนถล่ม สภาพอากาศแปรปรวน ปัญหาหมอกควันเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ปัญหาขยะล้นเมือง เป็นต้น และสภาพปัญหาครอบครัวแตกแยก มนุษย์ไร้ซึ่งศีลธรรม ขาดความสามัคคี ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ

สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการกระทำของมนุษย์ ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านวัตถุ มากกว่าการเจริญทางด้านสติปัญญา และจิตใจ มนุษย์เน้นความสะดวกสบาย ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือย ขาดการคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา หลงลืมวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง กลับยกย่องเชิดชูวัฒนธรรม ค่านิยมจากภายนอก ดังเช่น กระแสเกาหลีฟีเวอร์ ให้ความสำคัญกับค่านิยมความร่ำรวย มีเงินมีทอง เน้นการทำงานจนขาดความเอาใจใส่ดูแลบุตรหลานของตน ทำให้ครอบครัวไม่อบอุ่น เด็กเยาวชนมีปัญหา เช่น ยาเสพติด ดัดเกม คีฬา เกม เที่ยวกลางคืน เป็นต้น ส่งผลกระทบต่อสังคมไม่หยุดหย่อน ทั้งสังคมในเมืองและสังคมชนบท

ด้วยปัญหาดังกล่าว ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ครู เกษตรกรในชุมชนคอกคำใต้ จึงร่วมกันก่อตั้งสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่นขึ้น อำเภอคอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ขึ้น ออกอากาศในระบบเอฟเอ็ม 93.00 แมกกะเฮิร์ต เพื่อใช้สื่อวิทยุ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทางด้านจิตใจของมนุษย์ ให้ตระหนักถึงส่วนรวม มีจิตสาธารณะ มากขึ้น และสืบสาน เห็นคุณค่าวัฒนธรรมประเพณีของบรรพบุรุษ โดยเฉพาะการปลูกฝัง หล่อหลอมเยาวชนคนรุ่นใหม่ ทางสถานีวิทยุชุมชนจึงได้ประสานไปยังโรงเรียนถ้าป็นวิทยาคม เพื่อจัดทำโครงการนำร่อง ผลิตรายการ เยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าพูดผ่านรายการวิทยุ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ให้กับชุมชน ทั้ง 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลบ้านถ้ำ, ตำบลบ้านป็น, ตำบลหนองหล่ม และตำบลกือเวียง

อย่างไรก็ตาม หลังจากรายการวิทยุดังกล่าวออกอากาศได้เพียง 6 เดือน ก็ต้องระงับการออกอากาศ เนื่องจากประสบปัญหาด้านผู้จัดรายการวิทยุ เช่น ไม่มีเวลาว่างมาจัดรายการได้อย่างต่อเนื่อง บ้านอยู่ไกลจากสถานี เดินทางมาจัดรายการวิทยุลำบาก เป็นต้น

ดังนั้น ทางสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่นจึงมีความต้องการที่จะจัดโครงการฝึกอบรม นักจัดรายการน้อย หรือนักจัดรายการเยาวชน เพื่อสร้างอาสาสมัครนักจัดรายการน้อยพิทักษ์

สิ่งแวดล้อม โดยได้ประสานหรือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนต่างๆในชุมชน ได้แก่ โรงเรียนถ้ำ
ปินวิทยาคม, โรงเรียนหนองหล่ม และโรงเรียนบ้านปาง

นอกจากนี้ ระหว่างเดือนกรกฎาคม - เดือนธันวาคม 2553 คณะสารสนเทศและ
การสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ นำโดยนางสาวมัทธิดา สุเทนะ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชา
นิเทศศาสตร์ ได้ลงพื้นที่ศึกษาวิจัย การสร้างสรรค์รายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว
กรณีศึกษา : รายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดพะเยา ด้วยการสัมภาษณ์เยาวชน ผู้ปกครอง
คณะครู ผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้บริหารสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น รวมทั้งสิ้น 54 คน เพื่อ
สำรวจแนวทางในการพัฒนารายการวิทยุชุมชนเพื่อเยาวชนและครอบครัว รวมทั้งสำรวจความ
ต้องการด้านหลักสูตรและกระบวนการฝึกอบรม

ผลจากการศึกษาวิจัยเบื้องต้น พบว่า ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเห็นด้วยที่อยากให้มีการจัด
ฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุแก่เยาวชนในเรื่องทักษะการจัดรายการวิทยุและการใช้อุปกรณ์
เครื่องมือต่างๆในการออกอากาศ ซึ่งเรื่องที่น่าสนใจ อยากให้จัดรายการวิทยุเกี่ยวกับเรื่องราวของ
ปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนทั้ง 4 ตำบล ด้วยภาษาคำเมือง และภาษาไทยกลาง และใช้
ระยะเวลาในการฝึกอบรมจำนวน 2 วัน

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการจัดฝึกอบรมการจัดรายการวิทยุดังกล่าว เป็นไปตามความ
ต้องการของคนในชุมชน ทางคณะสารสนเทศและการสื่อสาร จึงกำหนดให้มีการจัดฝึกอบรมใน
วันที่ 29 – 30 มกราคม 2554 โดยใช้ชื่อโครงการว่า “โครงการ ดี.เจ น้อย: สร้างสื่อ สร้างสรรค์
พิทักษ์สิ่งแวดล้อม”

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1 เพื่อสืบสานรายการ “เยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม” ให้อยู่คู่กับชุมชนและสถานี
วิทยุชุมชนคนรักถิ่นตลอดไป

2.2 เพื่อให้เยาวชนมีความรู้ และทักษะในการจัดรายการวิทยุ สามารถนำเสนอ
เรื่องราวของสิ่งแวดล้อม และชุมชน ให้คนในชุมชนรับรู้และอาจร่วมกันแก้ไขปัญหา

2.3 เพื่อให้เยาวชนมีความรู้พื้นฐานทางด้านเทคนิค สามารถใช้และดูแลอุปกรณ์
เครื่องมือในห้องออกอากาศได้

3. ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จากโรงเรียนลำปำวิทยาคม โรงเรียนหนองหุ้มและโรงเรียนบ้านปาง จำนวน 25 คน ที่มีความสนใจอาสาสมัครมาจัดรายการวิทยุชุมชน

4. ขั้นตอนและระยะเวลาการฝึกอบรม

จำนวน 2 วัน ระหว่างวันที่ 29 – 30 มกราคม 2554 ณ สถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ต.บ้านปิง อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา โดยมีขั้นตอนและกระบวนการฝึกอบรม ดังรายละเอียดในกำหนดการแนบ

5. หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ

5.1 โรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย ได้แก่ โรงเรียนลำปำวิทยาคม โรงเรียนหนองหุ้มและโรงเรียนบ้านปาง

5.2 คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

5.3 สถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เด็กนักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมได้รับรู้เจตนารมณ์ในการรักษา “รายการเยาวชนพิทักษ์-แวดล้อม” ให้อยู่คู่กับชุมชนและสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่นตลอดไป

6.2 เด็กนักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมได้ทราบกฎระเบียบของสถานีวิทยุชุมชน ทั้งในด้านการบริหารจัดการภายในสถานี และการจัดรายการวิทยุชุมชน

6.3 เด็กนักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ และทักษะพื้นฐานในการจัดรายการวิทยุ

6.4 เด็กนักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมได้รู้จักการใช้ และดูแลเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ในห้องส่งอย่างถูกต้อง

6.5 เด็กนักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความภูมิใจและมั่นใจที่จะนำเสนอเนื้อหาที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนของคน

6.6 สถาบันการศึกษาทุกระดับ ทั้ง โรงเรียน และมหาวิทยาลัยได้ร่วมมือกันจัดกิจกรรมดีๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น

ตัวอย่างสคริปต์รายการ รายการพลพิทักษ์รักษ์สีเขียว

ขั้นตอนการจัดรายการวิทยุ

เทคนิค

เปิดเพลงต้นรายการ (เพลง ดันไม้ของพ่อ เบิร์ด ชงไชย)

ช่วงที่ 1

สวัสดีคุณผู้ฟังทุกท่านค่ะ พบกับรายการพลพิทักษ์รักษ์สีเขียวทางสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น คลื่นความถี่ 93.00 Mhz คิฉั่น น.ส. ยุพา สุภาพ คีเจ๋น๋องปอนด์ และ น.ส.จุรีรัตน์ จิตมะโนน คีเจ๋น๋องอัน เป็นผู้ดำเนินรายการในวันนี้ค่ะ วันนี้รายการของเราจะนำเสนอเรื่อง ป่าชุมชน ซึ่งอีกสักครู่กลับมาฟังสาระดีๆกันคือ ส่วนท่านผู้ฟังท่านใดจะโทรเข้ามาขอเพลงสามารถโทรมาที่เบอร์ 054 – 457389 ช่วงนี้พักฟังเพลงกันก่อนนะคะ

ช่วงที่ 2

ผู้ดำเนินรายการ

สวัสดีคุณผู้ฟังอีกครั้งนะคะ หลังจากที่พักฟังเพลงกันแล้วช่วงนี้เราจะพูดกันถึงเรื่องป่าชุมชน โดยมีแขกรับเชิญในรายการของเรา ได้แก่ นายณัฐพล จันทร์ทอง หรือ นี้อท และน.ส. วิภาดา ใจดีง หรือ จีบแจง ค่ะ/ สวัสดีค่ะ

แขกรับเชิญ

สวัสดีผู้ดำเนินรายการและผู้ฟังทางบ้าน ค่ะ/ครับ

ผู้ดำเนินรายการ

พี่นี้อท ค่ะ ป่าชุมชนกับป่าทั่วไปแตกต่างกันอย่างไรและคืออะไร ค่ะ

แขกรับเชิญ

ครับ หลังจากที่ได้ไปสัมภาษณ์คุณสำราญ อินทะวงศ์ รองนายกเทศบาลหนองหล่ม ป่าทั่วไปหรือป่าสงวนเป็นป่าที่อยู่ในการดูแลของราชการเป็นป่าอนุรักษ์ที่เราไม่สามารถเข้าไปทำลายได้ เช่นการตัดไม้ หาของป่า ล่าสัตว์ป่า เป็นต้น

ส่วนป่าชุมชน คือ ป่าที่ขออนุญาตจากทางส่วนราชการและเป็นป่าที่มีการบริหารจัดการกันเองของชุมชน โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการของแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้คนในชุมชนปฏิบัติตาม

ผู้ดำเนินรายการ

จีบแจง ค่ะ แล้ว ป่าชุมชนให้ประโยชน์หรือมีข้อดีอย่างไรค่ะ

แขกรับเชิญ

ค่ะ ข้อดีป่าชุมชน คือเราสามารถบริหารจัดการเองได้ค่ะ โดยไม่ต้องไปพึ่งทางราชการมากนัก ส่วนปัจจุบันมีการอิงประโยชน์ใช้สอยกับป่ามาขึ้น เช่น การหาผักหวานในป่า หาหน่อไม้ในป่า เก็บเห็ดถอบ เป็นต้น

ผู้ดำเนินรายการ ช่วงนี้เราพักฟังเพลง 7 สี ปันรักให้โลก ปี 3 กันก่อนนะค่ะ และกลับมาติดตามรับฟังรายการในช่วงสุดท้ายกันค่ะ

ช่วงที่ 3

ผู้ดำเนินรายการ

คุณผู้ฟังค่ะ ช่วงนี้เป็นช่วงสุดท้ายของรายการแล้วนะค่ะ

เรายังคงพูดถึงเรื่อง ป่าชุมชนและป่าสงวน อยู่ โดยแขกรับเชิญของเราได้บอกว่า ป่าสงวน คือ ป่าทั่วไปหรือป่าสงวนเป็นป่าที่อยู่ในการดูแลของราชการเป็นป่านุรักษ์ที่เราไม่สามารถเข้าไปทำลายได้ ส่วนป่าชุมชน คือ ป่าที่ขออนุญาตจากทางส่วนราชการและมีการจัดหรือบริหาร โดยคนในชุมชน โดยมีคณะกรรมการเป็นผู้ดูแลความเรียบร้อย

สำหรับคำถามสุดท้าย เรื่อง พวกเราเยาวชนจะมีส่วนร่วมในการช่วยดูแลป่าชุมชนอย่างไร

แขกรับเชิญ

สิ่งแรกที่พวกเราสามารถช่วยดูแลป่าชุมชนได้คือ 1. ปลูกต้นไม้ทดแทนจากที่ถูกทำลายไปค่ะ 2. ลดการตัดไม้ทำลายป่าหรือเห็นใครตัดไม้ทำลายป่าให้แจ้งผู้ใหญ่บ้านได้ 3. ไม่ทิ้งขยะในป่าชุมชนของเรา 4. ไม่เผาป่าเพื่อผลประโยชน์ของหรือให้เกิดขึ้น 5. ช่วยเตือนคนในชุมชนหรือพ่อแม่ผู้ปกครองให้ได้ว่าป่าชุมชนมีข้อดีและประโยชน์ต่อทุกคน

ผู้ดำเนินรายการ

ดิฉัน น.ส. ชุพา สุภาพ ดีเจน้องปอนด์ และ น.ส. จุริรัตน์ จิตมะโนน ดีเจน้องอัน ต้องขอขอบคุณแขกรับเชิญทั้ง 2 ท่าน คือ พี่น็อคและจ๊อบแจง ที่มาบอกความรู้และสิ่งดีๆ ให้กับเราและคุณผู้ฟังทางบ้านในวันนี้ค่ะ และขอขอบคุณคุณผู้ฟังทางบ้านที่คอยติดตามรับฟังรายการของเรามาโดยตลอด พบกันใหม่กับรายการพลพิทักษ์รักษ์สีเขียว ทางสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น คลื่นความถี่ 93.00 Mhz ในโอกาสต่อไป สำหรับวันนี้ต้องขอลาท่านผู้ฟังไปก่อน สวัสดีค่ะ

รายการ เยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (อากาศ)

ขั้นตอนการจัดรายการวิทยุ

เทคนิค

เปิดเพลงต้นรายการ (เพลง อยู่คนเดียว เบิร์ด ธงไชย)

ช่วงที่ 1

ผู้ดำเนินรายการ

สวัสดีชาวเหล่า บ่าเท่าเหล่าเดือนเก็ย สิบเสียงชาวเสียง บ่าเท่าเสียงแมงว้าง สิบจ้างชาวจ้าง บ่าเท่าจ้างเราวัน สิบวันชาววัน บ่าเท่าวันนี้ วันเดียว สวัสดิ์พ่อแม่พี่น้องที่กำลังรับฟังอยู่ทางบ้านคะ/ครับ พบกับรายการเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ทางสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น คลื่นความถี่ 93.00 Mhz น้อง/ผม ชื่อDJ ก๊อต และน้องDJ แอม เป็นผู้ดำเนินรายการในวันนี้คะ/ครับ วันนี้ รายการของเราจะขอนำเสนอเรื่อง อากาศ ซึ่ง อีกสักครู่กลับมาฟังสาระดีๆกันต่อ ส่วนท่านผู้ฟังท่านใดจะโทรเข้ามาขอเพลงสามารถโทรมาที่เบอร์ 054 – 457389 ช่วงนี้พักฟังเพลงกันก่อนนะคะ

ช่วงที่ 2

ผู้ดำเนินรายการ

สวัสดิ์คุณผู้ฟังอีกครั้งนะคะ หลังจากที่พักฟังเพลงกันแล้วช่วงนี้เราจะพูดกันถึงเรื่องอากาศ โดยมีแขกรับเชิญในรายการของเราได้แก่ ปาร์ตี้ และน้องบุญปลื้ม คะ/ สวัสดิ์คะ

แขกรับเชิญ

สวัสดิ์ผู้ดำเนินรายการและผู้ฟังทางบ้าน คะ/ครับ

ผู้ดำเนินรายการ

น้องปาร์ตี้ คะ อากาศมีความสำคัญอย่างไร

แขกรับเชิญ

ครับ หลังจากที่ได้ไปสัมภาษณ์ คุณครูวิเชียร วงศ์สถาน คุณครูจากโรงเรียนบ้านปิน (เหนือ) อากาศทำให้สิ่งมีชีวิตทุกชนิดสามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกได้

ผู้ดำเนินรายการ

น้องบุญปลื้ม คะ อากาศมีปัญหาอย่างไร คะ

แขกรับเชิญ

สภาพอากาศมีปัญหา เพราะการกระทำของมนุษย์ทำให้เกิดสภาวะโลกร้อนและทำให้อากาศมีการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ อากาศในชุมชนเราปัจจุบันเป็นอากาศแบบทะเลทรายกลางวันร้อนจัด กลางคืนหนาวจัด ทำให้ร่างกายปรับอุณหภูมิไม่ทันและส่งผลให้ไม่สบายบ่อย ครับ สิ่งที่เราพยายามจะช่วยแก้ไขปัญหอากาศในชุมชนได้คือ พยายามลดก๊าซ

การรับโอนได้ออกไซด์ ปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ไม่จำเป็น คอนกรีตอยู่
ระหว่างฤดูหนาวบ้านใครที่มีแอร์ก็หันมาใช้พัดลมแทนเพราะจะ
ช่วยให้ประหยัดไฟฟ้าได้

ผู้ดำเนินรายการ

ช่วงนี้เราฟังเพลงรักทุกฤดู ของ(น้ำชา ธีรณัฐ) กันก่อนนะคะ
และกลับมาติดตามรับฟังรายการในช่วงสุดท้ายกันค่ะ

ช่วงที่ 3

ผู้ดำเนินรายการ

คุณผู้ฟังครับ/ค่ะ ช่วงนี้เป็นช่วงสุดท้ายของรายการแล้วนะคะ/
ครับ โดยแขกรับเชิญของเราน้องปลื้ม จะมาเล่านิทานเกี่ยวกับ
อากาศให้ฟังนะคะ

แขกรับเชิญ

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีพญาอินทรีและพญาเหยี่ยว เป็น
เพื่อนกันและมีหน้าที่ช่วยดูแลป่าไม้ให้กับชาวบ้าน เช่น หากมีไฟ
ไหม้ป่าที่ไหนพญาทั้งสองก็จะแบ่งหน้าที่กันช่วยกันดับไฟป่า อยู่
มาวันหนึ่งชาวบ้านเริ่มเห็นแกตัวมากขึ้น ไม่ดูแลป่าไม้ทำให้ป่าไม้
ถูกเผาและทำลายป่า จึงเป็นเหตุให้พญาอินทรีและพญาเหยี่ยว
โกรธมากไม่ช่วยดูแลป่าไม้ให้ชาวบ้านอีกต่อไป ทำให้ชาวบ้าน
ไม่มีต้นไม้และไม่มีอาหารกิน อากาศเริ่มขึ้นสิ่งมีชีวิตเริ่มตายลง
ไป และสุดท้ายก็ไม่มีใครสามารถใช้ชีวิตอยู่ในหมู่บ้านแห่ง
นั้น นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า ทุกคนจงช่วยกันรักษาป่าไม้ให้ดี
อากาศก็จะไม่เปลี่ยนแปลง ชุมชนของเราก็จะน่าอยู่ ครับ

ผู้ดำเนินรายการ

น้อง/ผม ชื่อDJ ก๊อดและน้องDJ แอม ต้องขอขอบคุณแขกรับเชิญ
ทั้ง 2 ท่าน คือ น้องบุญปลื้มและปาร์ตี้ ที่มามอบความรู้และสิ่งดีๆ
ให้กับเราและคุณผู้ฟังทางบ้าน และขอขอบพระคุณ คุณครูวิเชียร
วงศ์สถานที่ให้ข้อมูลและสาระสำคัญในวันนี้ค่ะ ขอขอบคุณผู้ฟัง
ทางบ้านที่คอยติดตามรับฟังรายการของเรามาโดยตลอดพบกัน
ใหม่กับเขวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ทางสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น
คลื่นความถี่ 93.00 Mhz ในโอกาสต่อไป สำหรับวันนี้ต้องขอลา
ท่านผู้ฟังไปก่อน สวัสดีค่ะเรายังคงพูดคุยกันถึงเรื่อง ปัญหาสภาพ
อากาศในชุมชนอยู่

ภาคผนวก ค

ภาพกิจกรรม

ภาพผนวก 1 กิจกรรมสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตน

ภาพผนวก 2 เก็บข้อมูลก่อนจัดรายการวิทยุ

ภาพผนวก 3 เก็บข้อมูลจากวิทยากรรับเชิญ

ภาพผนวก 4 ทดลองฝึกจัดรายการวิทยุ 1

ภาพผนวก 5 ทดลองฝึกจัดรายการวิทยุ 2

ภาพผนวก 6 ถ่ายภาพเป็นที่ระลึกร่วมกันหลังฝึกอบรม

ภาพผนวก 7 กลุ่มเยาวชนเข้าห้องจัดรายการวิทยุ ช่วงของเยาวชนหนองห่ม

ภาคผนวก ง

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล

นางสาวมุกดา สุเทนะ

เกิดเมื่อ

25 กรกฎาคม 2528

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2546 โรงเรียนคอกคำใต้วิทยาคม

พ.ศ. 2550 นิเทศศาสตร์ สาขาการประชาสัมพันธ์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2552- 2553 ผู้ช่วยนักวิจัยในโครงการ การสร้างสรรค์

รายการวิทยุชุมชนเพื่อเด็ก และเยาวชน

ภาคเหนือตอนบน ของ สสส. ร่วมกับคณะ

สารสนเทศและการสื่อสารมหาวิทยาลัยแม่โจ้